

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

NURİ GÖKAŞAN MECMUASI (İNCELEME-METİN)-II

**Hazırlayan
Sümeyye ÜNAL**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Betül GÖRKEM**

Yüksek Lisans Tezi

Ağustos 2022, KAYSERİ

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**NURİ GÖKAŞAN MECMUASI (İNCELEME-METİN)-II
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Sümeyye ÜNAL**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Betül GÖRKEM**

Ağustos 2022, KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Sümeyye ÜNAL

İmza

T.C.

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Program Adı : Yüksek Lisans Tezi

Tez Başlığı : Nuri Gökaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-II

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Önsöz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 65 sayfalık kısmına ilişkin 15/08/2022 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 10' dur.

Filtrelemeye **alıntılar dahil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimedenden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 15/08/2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül GÖRKEM

Öğrenci: Sümeyye ÜNAL

İmza

İmza

KILAVUZA UYGUNLUK

“**Nuri Göktaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-II**” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Sümeyye ÜNAL

İmza

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Betül GÖRKEM

İmza

Türk Dili ve Edebiyatı ABD Başkanı

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN

İmza

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Betül GÖRKEM danışmanlığında **Sümeyye ÜNAL** tarafından hazırlanan “**Nuri Göktaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-II**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Türk Dili ve Edebiyatı** Anabilim Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

22/07/2022

JÜRİ:

Danışman :

Üye :

Üye :

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Enstitü Müdürü

NURİ GÖKAŞAN MECMUASI (İNCELEME-METİN)-II

Sümeyye ÜNAL

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Betül GÖRKEM

ÖZET

Cönkler ve mecmualar sözlü kültürümüzün ve somut olmayan kültürel mirasımızın birçok unsurunu içinde barındıran kaynaklardır. Halk saklamak istediği her bilgiyi bu defterlere kaydettiği için içerik olarak çok çeşitli ve zengin olan cönkler ve mecmualar folklor araştırmaları açısından önemli kaynaklardır. Cönkler ve mecmualar sadece sözlü edebiyat ürünlerini geleceğe taşıdığı için değil oluşturulduğu dönemin edebî beğenilerini ve cöngü veya mecmuayı oluşturan kişinin edebî beğeni, eğilim ve ihtiyaçlarını yansıtmaları açısından da önemli kaynaklardır.

Çalışmanın konusu olan ve Nuri Gökaşan tarafından tertip edilen *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* adlı şiir mecmuası 353 sayfadan oluşan hacimli bir mecmuadır. İçerisinde 77 halk ve divan şairine ait toplam 509 şiir bulunmaktadır. Bunun dışında mecmuada farklı şairlere ait vecize ve müfretlerin olduğu bir bölüm bulunmaktadır. Ayrıca Nuri Gökaşan'a ait hat ve kara kalem resim çalışmaları da mecmuada yer almaktadır. Nuri Gökaşan eserine mecmuada yer alan şairlerin adlarını kaydettiği ve bazıları hakkında kısa bilgiler verdiği bir cetvel de eklemiştir. Bu cetvel mecmuayı diğer mecmualardan ayırmakta ve eserin kıymetini artırmaktadır.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde cönkler ve mecmuaların tarihi, şekil ve muhteva özellikleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Nuri Gökaşan'ın hayatı ve sanatçı kişiliği ile ilgili verilen bilgiler de bu bölümde bulunmaktadır. Yine bu bölümde *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* 'nın şekil ve muhteva özellikleri incelenmiştir. İkinci bölümde *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* 'nda yer alan ve bu çalışmanın kapsamına giren şairlerin hayatları hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde bu çalışmanın kapsamına giren 39 şairin 261 şiiri ve müfret bölümünde yer alan müfret ve vecizeler transliterasyonu yapılarak Latin harflerine aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nuri Gökaşan, Cönk, Mecmua, Halk Edebiyatı

MECMUA OF NURİ GÖKAŞAN (ANALYSIS-TEXT)-II

Sümeyye ÜNAL

Erciyes University, Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, August 2022

Supervisor: Assist. Prof. Betül Görkem

ABSTRACT

Cönks and mecmuas (manuscripts) are resources that contain many elements of our oral culture and intangible cultural heritage. Cönks and mecmuas, which are very diverse and rich in content, are important sources for folklore research, since these notebooks record all the information that the public wants to keep. Cönks and mecmuas are important sources not only because they carry oral literature products to the future, but also because they reflect the literary tastes of the period in which they were created and the literary tastes, tendencies and needs of the person who created the cönks or mecmuas.

The poetry mecmua named *Anatolian National Poems Collection*, edited by Nuri Gökaşan, is a voluminous mecmua consisting of 353 pages. It contains a total of 509 poems belonging to 77 folk and divan poets. Apart from this, there is a section in the mecmua where there are aphorisms and curricula belonging to different poets. In addition, calligraphy and charcoal drawing works of Nuri Gökaşan are also included in the mecmua. Nuri Gökaşan also added a table to his work, in which he recorded the names of the poets in the mecmua and gave brief information about some of them.

This study consists of three parts. In the introduction part, information about the history, shape and content features of cönks and mecmuas is given. Information about Nuri Gökaşan's life and artist personality is also available in this section. Again in this section, the form and content features of the *Anatolian National Poems Collection* were examined. In the second part, information is given about the poets included in the *Anatolian National Poems Collection* and included in the scope of this study. In the third part, 261 poems of 39 poets included in the scope of this study and the curriculum and aphorisms in the curriculum section were transliterated and transferred to Latin letters.

Keywords: Nuri Gökaşan, Cönk, Mecmua, Folk Literature

İÇİNDEKİLER

NURİ GÖKAŞAN MECMUASI (İNCELEME-METİN)-II

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ.....	xx
TABLolar LİSTESİ	xxi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

CÖNKLER VE MECMUALAR ÜZERİNE

1.1. Cönkler ve Mecmualar	8
1.2.Nuri Gökaşan'ın Hayatı ve Sanatçı Kişiliği	16
1.3. <i>Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı</i> 'nın Şekil ve Muhteva Özellikleri	24

İKİNCİ BÖLÜM

TEZ KAPSAMINDA İNCELENEN ŞAİRLERİN HAYATLARI

2.1. Ali Şâdî.....	34
2.2. Âsım (Mütercim Âsım)	35
2.3. Âşık Ömer.....	36
2.4. Bâkî.....	37
2.5. Erbâbî.....	37
2.6. Erzurumlu Emrah	38
2.7. Fennî	39

2.8. Fuzûlî	40
2.9. Himmetî	40
2.10. İbrâhim Ferîd Efendi	41
2.11. İlhamî	41
2.12. Karacaoğlan	42
2.13. Kenzî	43
2.14. Kerîmî	43
2.15. Lütî	44
2.16. Mahfî	44
2.17. Mecdî	44
2.18. Muhibbî	45
2. 19. Nâmîk Kemâl	46
2. 20. Nevres	47
2. 21. Nidâyî	48
2.22. Nûrî (Tokatlı)	48
2.23. Nûrî (Turgutlulu)	49
2. 24. Pertev	50
2.25. Ra‘dî	51
2.26. Râzî	51
2.27. Rızâ	51
2.28. Rûhî	52
2.29. Rüşdî	52
2. 30. Sadâyî	53
2.31. Sa‘dî	54
2.32. Sâdık Efendi	54
2.33. Serverî	54
2.34. Şeref Hanım	55

2.35. Tûrâbî.....	55
2. 36. Vâkîf.....	56
2.37. Vâsîf.....	56
2.38. Zihnî.....	57
2. 39. Ziyâ Paşa.....	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER

3.1. Gad Vasselnâ Fi Tarîki'l 'Aşk Minhâcü'l-Hüdâ [Bağdatlı Rûhî]	60
3.2. Nevverallahu Leke'l Arzu Sekallahu Serâk [Fuzûlî].....	61
3.3. Seni Koyup Kime Meyl Eylesin Erbâb-ı Vefâ [Bağdatlı Rûhî]	62
3.4. Kimi Derd Ü Gam-ı Hicrânla Külhanda Yatur [Bağdatlı Rûhî].....	63
3.5. Basmayanlar Kadem Ol 'Âleme 'Âlem Mi Görür [Bağdatlı Rûhî]	64
3.6. Geh Görünür Gâhî Görünmez Hilâl Ebrûlarıñ [Bâkî]	65
3.7. Müntehâ Kâmetiñi Sidre-yi Tûbâ Bilirim [Bâkî]	66
3.8. Şeref-i Zâtıña Ednâ-yı Merâtib Mi'râc [Fuzûlî]	67
3.9. Nebî Ol Vakt Ki Bi'l-Fi'l Gerekmezdi Nebî [Fuzûlî]	68
3.10. Ne Güzel Düşmüş Elif Nokta Sezâyı Yüzüne [Râ'dî].....	69
3.11. Kangı Servi Gelecek Kâmet-i Bâlâ Yerine [Râ'dî]	70
3.12. İbtidâ İçtiği Peymâne Gelir Hatırıma [Vâsîf]	71
3.13. Sâye-i Pîr-i Muganda Minnet Etmem Câme Ben [Rızâ]	73
3.14. Kaygu Çekmek Ne İçün Câm İle 'Âlem Doludur [Fuzûlî]	74
3.15. Mey İçün Çeng Tutup Ta'ziye Açtı Gîsu [Fuzûlî]	75
3.16. İki Şemşîrini Hod Ol İki Ebrû Götürür [Bağdatlı Rûhî].....	76
3.17. Muttasıl Meykedede Sâgir-i Sahbâ Bulunur [Bağdatlı Rûhî].....	77
3.18. Diri Oldukça Libâsım Budur Ölssem Kefenim [Fuzûlî].....	78

3.19. Yoksa Bir Dem Anı Ben Mûnis-i Cân Etmez İdim [Fuzûlî]	79
3.20. Ta Kıyâmet Haşre Dek Yansın Tutuşsun Ağlasın [Erzurumlu Emrah]	80
3.21. Olmaya Devlet Cihânda Bir Nefes Sıhhat Gibi [Bâkî]	82
3.22. Sensiñ Ey ‘Arz-gehiñ Âdilgâhı Gevheri [Kenzî]	84
3.23. Ben Kimim Sâkî Olan Kimdir Mey Ü Sahbâ Nedir [Fuzûlî]	86
3.24. ‘Ayn-ı Şühedâya Şifâdır Hasta-yı Hicrâna Su [Erzurumlu Emrah]	87
3.25. Vâkıf Olan Benim Esrârıma Her Ân Ağlar [İlhâmî]	88
3.26. Öğren Ey Dil Anı Benden Benim Anıñ Delisi [Nevres]	89
3.27. Sâ’il-i Hak Olalım Nâ’il-i Mes’ûl Olalım [Âsım]	90
3.28. Hük-m-i Devr Üzre Tabasbusdaki Ma’nâ Başka [Pertev]	91
3.29. Elimizden Ne Gelir Küflü Du‘âdan Başka [‘Ali Şâdî]	92
3.30. Dâye-yi Gam Gamla Tahrîk Eylemiş Gehvâremi [Zihnî]	93
3.31. Mekremetli Yazılır Mı Bize Ey Kilk-i Debîr [Sâdık Efendi]	94
3.32. Mekremetli Saña Yetmez Mi Sanırsıñ Ey Pîr [İbrâhim Ferid Efendi]	97
3.33. Kabrimi Meyhâne Enkâzıyla Bünyâd Eyleyiñ [Râzî]	100
3.34. Baña Ta’rifini İhsân Ediniz Nerde İse [Fennî]	102
3.35. Dolaştım Mülk-i İslâmı Bütün Virâneler Gördüm [Ziyâ Paşa]	103
3.36. Mâ’il-i Mûr-ı Hattıñ Mülk-i Süleymân İstemez [Fuzûlî]	104
3.37. ‘Âşık-ı Sâdık Menem Mecnûnun Ancak Adı Var [Fuzûlî]	105
3.38. Dökme Kânım Âb-ı Çeşm-i Eşk-bârımdan Sakın [Fuzûlî]	106
3.39. Bulmuşum Feyz-i Nazar Senden Seniñ Kurbânıñım [Fuzûlî]	107
3.40. Ya’ni Bezm-i Dil-rubâdan Devr-i Mahcûrlardanız [Rızâ]	108
3.41. Etmesem Sabr U Tahammül Etsem İstiğnâ Çıkar [Fennî]	109
3.42. Kim Olursañ Ol Elinden Kurtuluş Kâbil Midir [Sâ’dî]	110
3.43. Bezmgâh-ı Kabre Pûyân Olduğum Demdir Bu Dem [Namık Kemal]	111
3.44. Zâhir Bâtın Kamu A’lâdan A’lâdır ‘Âlem [Erzurumlu Emrah]	112

3.45. Eyledim Tahkîk Görmüş Kimse Yok Cânânımı [Fuzûlî]	113
3.46. Kim Fedâ-yı Nefs Ederse Cinsiniñ İmdâdına [Ziyâ Paşa]	114
3.47. Söz Deminde Mürdeler İhyâ Kılur ‘Îsâ Mı Ki [Muhibbî]	115
3.48. Kâfiri Söyletseñ Ama Zühû Ü Takvâdan Gelir [Bağdatlı Rûhî]	116
3.49. Lâleveş Elden Düşürme Câmı Bir Dem Ey Göñül [Bâkî]	117
3.50. Uğratan Sensiñ Garîp Başım Benim Sevdâlara [Şeref Hanım]	118
3.51. Bağlasañ Zincîrler Tutmaz Dil-i Dîvâneysi [Bâkî]	119
3.52. Kîl U Kâle Bâ’s Eyler ‘Âlemi Kavgâ Olur [Bağdatlı Rûhî]	120
3.53. Mülk-i Çîne Fitne Saldıñ Çeşm-i Âhûlarla Sen [Zihnî]	121
3.54. Sırr-ı Mevlâ ‘Âlemü’l-Semâya Girdi Çıkmadı [Zihnî]	122
3.55. Vermişiz Bezm-i Elest İkrârı Sâdıklardanız [Himmetî]	123
3.56. Dîde-yi Bâdâmını Mest-i Şarâp Olsun Da Gör [Şeref Hanım]	124
3.57. Nice Yâr Olur Ki Nâz Eyler Niyâzı Diñlemez [Erbâbî]	125
3.58. Bilmez İnsân Kadrini ‘Âlemde İnsân Olmayan [Ziyâ Paşa]	126
3.59. Gâlibâ Kim Zühre-yi Nâhiddir Anıñ Kevkebi [Erzurumlu Emrah]	127
3.60. Gir Tarîkiñ Lezzetin Pür-dem Devrânından Al [Himmetî]	128
3.61. Senden Özge Her Melek-sîmâ Harâm Olsun Baña [Erzurumlu Emrah]	129
3.62. Hazret-i Mevlâ Anı Da Mazhar-ı Tevfik Eder [Erzurumlu Emrah]	130
3.63. Şu’le-yi Âhım Anınçün Nûr U Nâr Olmuş Baña [Erzurumlu Emrah]	131
3.64. Sûretim-veş Sîretim Ma’nâda Âdemdir Benim [Erzurumlu Emrah]	132
3.65. Kasd Eder İmâ İle Ebrû-yı Şemşîr Oynatır [Erzurumlu Emrah]	133
3.66. Zübde-yi ‘Aşk-ı Tarîkatten Haberdâr Olmayan [Erzurumlu Emrah]	134
3.67. Hakka Vâsıl Olmuşum Dünyâya Etmem Serfürû [Erzurumlu Emrah]	135
3.68. Çok Şecâ‘at Sâhibi Sâhip-kırânlar Var İdi [Erzurumlu Emrah]	136
3.69. Rahmet İrsâl Eyledi ‘Âlemlere Mevlâ Seni [Erzurumlu Emrah]	137
3.70. Pâyine Yüz Sürdü Ol Serviñ Akarsular Gibi [Erzurumlu Emrah]	138

3.71. Cevr Okuyla ‘Âkıbet Deldiñ Dil-i Âbâdımı [Erzurumlu Emrah].....	139
3.72. Çok Hâtırlar Var Bu Yolda Bulmalı Elbet Delîl [Mahfî]	140
3.73. Masdarı Zâtıñ Olan Eşyâ Sıfâtıñ Mazharı [Fuzûlî]	141
3.74. Müfredât	142
3.75. Ervâh-ı ‘Âlemiñ Hayru’l-Beşeri [Kenzî].....	173
3.76. Dergâh-ı Mevlâdır Dergâh Efendi [Erzurumlu Emrah].....	174
3.77. Melek Midir Bu Hüsn-i Mâh Dediler [Erzurumlu Emrah].....	175
3.78. Bilmez Misiñ Ol Kâşâne Bizimdir [Erzurumlu Emrah]	176
3.79. Hâne Harâb Oldu Vîrâneciktir [Erzurumlu Emrah]	177
3.80. Ağla Şimdengerü Var Garîp Garîp [Erzurumlu Emrah].....	178
3.81. Cemâl-i Pâkiñde Noksân Bulunmaz [Erzurumlu Emrah]	179
3.82. Zîrâ ‘Aşk Ehliniñ Bî-nişânıyız [Erzurumlu Emrah]	180
3.83. Mey Mi Esirgenir Mestânesinden [Erzurumlu Emrah]	181
3.84. Hûrşîd-i Hârı Deldi De Geçti [Lütfî]	182
3.85. Yıkılsın Başına Meyhâneleri [Erzurumlu Emrah].....	183
3.86. Çek Bir Yaña Ey Meh-pâre Perçemiñ [Rüşdî]	184
3.87. Her Kim Beğenirse Kıyâfetini [Mahfî].....	185
3.88. Sevdigim Cânânı Gözler Gözlerim [Erzurumlu Emrah]	186
3.89. Kişi Feyz Bulur İ’tibârınca [Erzurumlu Emrah].....	187
3.90. Âteş-i Firâkı Elân Gezdirir [Sadâyî].....	188
3.91. Sâkîler Meclisten Kesmiş Ayağı [Zihnî]	189
3.92. O ‘İlletler Bizde Yâr İdi Gitti [Erzurumlu Emrah]	190
3.93. Varıp Erbâbına Danışmayınca [Mahfî]	191
3.94. Bir Sönmez Nâr İmişsiñ Sevdigim [Erzurumlu Emrah].....	192
3.95. Değer Taht-ı Isfahânı Gözleriñ [Zihnî].....	193
3.96. Şerî‘ati ‘Ulemâya Verdiler [Himmetî].....	194

3.97. Mücevher Mâdeni Kâr-hâneñ Var [Himmetî]	195
3.98. Dem Çeker Leylû'l-Esrâya Zülfüñ [Ra'dî].....	196
3.99. Beni Bir Vefâsız Yâre Yazmışlar [Erzurumlu Emrah]	197
3.100. Tîr-i Âhım Kûh-ı Keşişten Geçti [Serverî]	198
3.101. Yoksa Taht-ı Süleymândan Mı Geliş [Zihnî]	199
3.102. Zülf-i Siyâhımın Yâdigârıdır [Fennî]	200
3.103. şîrîn Misiñ Yoksa Leylâ Mısıñ Sen [Fennî]	201
3.104. Sahife-yi Kalbe Derd Ser Yazar [Nûrî]	202
3.105. Hâke Yüz Sür Ağla Âşikâre Sen [Nûrî]	203
3.106. Cân Onda Ciğerlerim Çürüdü [Nûrî]	204
3.107. Sen De Bu Gülşende Bize Bülbülsün... 'Aşka Yararsın [Nûrî]	205
3.108. Rişte-yi Himmetim şirazı Geçti [Erzurumlu Emrah]	206
3.109. 'Aşktır O Feyze Sebep Dediler [Nûrî]	207
3.110. Verilir Nasîbi Kısmet Yazılır [Âşık Ömer]	208
3.111. Hazîne-yi Sırr-ı Hüdâ'dır Göñül [Erzurumlu Emrah]	209
3.112. Niçün Bülbül Gibi Feryâd Eylemez [Mahfî]	210
3.113. Hakkı Kabz Etmez Kesilse Başı [Mahfî].....	211
3.114. Sîret-i Kâmilde Sultân Bulunur [Mahfî]	212
3.115. şu Âh (U) Vâhımdan Kalbiñ Yanar Ya [Erzurumlu Emrah]	213
3.116. O Nûruñ Nârından Sûr Olur Peydâ [Erzurumlu Emrah]	214
3.117. Cümle 'Âlem Baña Düşmân Olursa [Erzurumlu Emrah].....	215
3.118. Vahşîler Dem Çekip Çöl Ağlar Baña [Erzurumlu Emrah]	216
3.119. Bakma Noksânımdan Geç Efendim Geç [Erzurumlu Emrah].....	217
3.120. Elbet Mecnûn Olur Dağlarda Gezer [Erzurumlu Emrah]	218
3.121. Goncalar İlinden Âşiyân İster [Erzurumlu Emrah]	219
3.122. Düş Olmuşum Âh U Zâre Haber Ver [Erzurulu Emrah]	220

3.123. Mihr-i Visâlinde Dil Lâlâcıktır [Erzurumlu Emrah]	221
3.124. Hazîne-yi Bağrım Hicrân Yeridir [Erzurumlu Emrah].....	222
3.125. İştir Nâzenin Dildârım Ağlar [Erzurumlu Emrah]	223
3.126. Sefer Kılmak Yeğdir İkâmetinden [Erzurumlu Emrah]	224
3.127. Yalan İle İmân İmtizâc Etmez [Erzurumlu Emrah].....	225
3.128. Velâkin Sûretâ İhfâ Ederler [Erzurumlu Emrah].....	226
3.129. Ettiği ‘Amelde Fayda Olur Mu [Erzurumlu Emrah]	227
3.130. Anlarıñ Sevdiği Yâri Bilmezsiñ [Erzurumlu Emrah]	228
3.131. Güzeller İçinde Bir Tânedir Bu [Erzurumlu Emrah].....	229
3.132. Her Zamân Eylerin Feryâd Elinden [Nidâyî]	230
3.133. Bir Kâna Uğradım Kândan İçeri [Erzurumlu Emrah]	231
3.134. Lâl Olur Bülbüller Güftâr Edince [Erzurumlu Emrah].....	232
3.135. Sabr Ederseñ Eyyûb Misâli Derde [Erzurumlu Emrah]	233
3.136. Düşürdün Başımı Ne Belâlara [Erzurumlu Emrah].....	234
3.137. Daha O Meclisiñ Ne Tadı Kaldı [Erzurumlu Emrah].....	235
3.138. Sen Nice Hemdemim Hâr Ettiñ Beni [Erzurumlu Emrah]	236
3.139. Nâ’il-i Vasl Olup Âbâd Olaydı [Erzurumlu Emrah]	237
3.140. Hokka-yı ‘Âlemde Dermân Mı Kaldı [Erzurumlu Emrah]	238
3.141. Ne Ağyârım Kaldı Ne Yârım Kaldı [Erzurumlu Emrah]	239
3.142. Gör Ne Devlet İle Pâyelendirdi [Erzurumlu Emrah]	240
3.143. İflâh Etmez Âhir Bu Derd-kâr Beni [Erzurumlu Emrah]	241
3.144. Dolaştır Muhabbet Peymânesini [Erzurulu Emrah]	242
3.145. Bir Dem Karâr Etmez Mâh-ı Tecelli [Erzurumlu Emrah].....	243
3.146. Hakikat Şem‘iniñ Pervânesidir [Erzurumlu Emrah].....	244
3.147. Ana Mâlik Olan Erenler Bilir [Erzurumlu Emrah].....	245
3.148. Titreşir Damarda Kızıl Kan Sızlar [Erzurumlu Emrah]	246

3.149. Cihânda Bir Temiz Tıynet Kalmadı [Erzurumlu Emrah]	247
3.150. Nâ'il Et Rûyet-i Dîdâra Beni [Erzurumlu Emrah].....	248
3.151. Dedi Zülfüm Değdi Tel Yâresidir [Erzurumlu Emrah]	249
3.152. Bilinmez Bir Özge Edâ Mıdır Bu [Erzurumlu Emrah].....	250
3.153. Cihânıñ Hûrşîd-i Rahşânıdır Bu [Erzurumlu Emrah]	251
3.154. Güzeller Sultânı İşte Budur Bu [Erzurumlu Emrah]	252
3.155. Satar 'Âşıkına Kan Pahasına [Erzurumlu Emrah]	253
3.156. Bir Bûy-ı Eser Var İnceden İnce [Erzurumlu Emrah]	254
3.157. Bâkî Değil Bu Mekâna Güvenme [Erzurumlu Emrah]	255
3.158. O Kâkül-i Müşg-bâre Dokunma [Erzurumlu Emrah].....	256
3.159. Değişmez Mescidi Meyhânelere [Erzurumlu Emrah]	257
3.160. Asıldım Zülfünüñ Her Dânesine [Erzurumlu Emrah]	258
3.161. Ta'îm-i 'Ulûm-ı Kesretten Geçer [Erzurumlu Emrah].....	259
3.162. Baña Senden Gayrı Kim İmdâd Eyles [Erzurumlu Emrah].....	260
3.163. Huzûr-ı Mahşerde Dîvâna Kalsın [Erzurumlu Emrah].....	261
3.164. Erenler Bezminden Gûş Etmeyince [Erzurumlu Emrah]	262
3.165. Bir De Hû Çekelim Hû Leylâ Leylâ [Erzurumlu Emrah].....	263
3.166. Serde Sevdâ Kalpte Nâr Olmayınca [Tokatlı Nûrî].....	264
3.167. Vasl-ı Yâr Müyesser Olmadı Gitti [Tokatlı Nûrî]	265
3.168. Sorsañ Aña Başka Bir Sûret Verir [Erzurumlu Emrah].....	266
3.169. Deryâ-yı Hikmetten Habâb Gösterir [Erzurumlu Emrah]	267
3.170. Neşe-yi Vaslîñla Giryân Gezdirir [Erzurumlu Emrah].....	268
3.171. Ser-hadd-i Bekâ Arayan Menzilizimizdir [Bağdatlı Rûhî].....	269
3.172. Biñde Biri Yazılsa Da İmlâlara Sıgmaz [Erzurumlu Emrah]	270
3.173. Sad-pâre İken Dâmen-i Dil Ânıñ Elinden [Bâkî]	271
3.174. (...) Göñül Şehrine Bir Nûr-ı Ziyâdır...Minhâc-ı Hüdâdır [Erzurumlu Emrah].....	272

3.175. Cennette Mi Ser Çektiñ Eyâ Servi Kâmet... Bilmem Ne ‘Alâmet [Erzurumlu Emrah]	273
3.176. Mansûr Gibi Hak Hak Çağırır Zât-ı Sıfâtı [Erzurumlu Emrah].....	274
3.177. Kâküllerin Ettikçe Perîşân İki Yüzden [Erzurumlu Emrah]	275
3.178. Pirâ-yı ‘Atâ Meclis-i Dârâ Da Tükendi [Erzurumlu Emrah].....	276
3.179. Fehm Eyle Bu Sâzıñ Nedir Allah’a Niyâzı [Erzurumlu Emrah]	277
3.180. Netmişse Ânıñ Ettiği Takdîr-i Ezeldir [Erzurumlu Emrah]	278
3.181. Cânım Üzülür Gamze-yi Hûn-hârîña Baksam [Erzurumlu Emrah]	279
3.182. Gösterme Yüzüñ Güllere Mevlâyı Severseñ [Erzurumlu Emrah]	280
3.183. Şerh Ederek Söylemeli [Erzurumlu Emrah]	281
3.184. Dola Beni Bel Yerine [Karacaoğlan].....	285
3.185. Enelhak Cümleden Cânâ Cömert Merdâne Ben Çıktım [Kenzî].....	286
3.186. Şemîm-i Bağ-ı Cennet Sîne-i Sâfi Semen-bûsu [Kerîmî].....	287
3.187. Şikenli Çınli Perçemler O Zırhlı Halkalı Mûlar [Nevres]	288
3.188. Nice Avâre Sayd Etmiş Kebûter-hânedir Dünyâ [Bağdatlı Rûhî].....	289
3.189. Kemâl-i Rütbe Kesb Etsem ‘Acep Tarzı Edâ Derler [Türâbî]	290
3.190. Dediler Bârekallah Görmedik Biz Böyle Cânânı [Himmetî]	291
3.191. Unutturdu Beni Mest Eyleyip Dünyâ Vü ‘Ukbâyı [Erzurumlu Emrah].....	293
3.192. Hicâbından Kızarmış Lâle-veş Tağyîr-hâl Olmuş [Erzurumlu Emrah]	294
3.193. Benimdir Ol Gül-i Ra‘nâ Efendim Pâdişâhımdır [Zihnî]	295
3.194. Ümîdim Kesmezem Senden Habîbiñ Gibi Şâhım Var [Erzurumlu Emrah].....	296
3.195. Ziyâ-yı Nûr-ı Hak Hûrşiddir Ruhsârıñda Peydâdır [Erzurumlu Emrah]	297
3.196. Ziyâ-yı Nûr-ı Hak Hûrşiddir Ruhsârıñda Peydâdır [Erzurumlu Emrah]	298
3.197. Ne Sırdır Kim Kamu ‘Âlemde Şâd U Handelik Lik Var [Erzurumlu Emrah] ...	299
3.198. Eliñden Geldiği Hayrı Diriğ Etme Gedâlardan [Fuzûlî].....	300
3.199. Hayâlim Reng-i Ruhsâr-ı Cemâl-Ârâda Kalmıştır [Mecdî]	301

3.200. Demâdem Bî-tekellûf Nûş Eden Peymânelerden Sor [Erzurumlu Emrah]	303
3.201. Budur Sâdık Yârîñ Nişânı Dilber [Erzurumlu Emrah]	304
3.202. Donanmış Meclis-i Âmâdemiz Var [Erzurumlu Emrah].....	305
3.203. Benim Derdim Âşikâre Değildir [Erzurumlu Emrah]	306
3.204. Kâşâne Bizimdir Mihmân Bizimdir [Erzurumlu Emrah]	307
3.205. Dilden ‘Arz Etmeye Cesâret Mi Var [Erzurumlu Emrah].....	308
3.206. Semtine Varmaya Çâremiz Mi Var [Erzurumlu Emrah]	309
3.207. Ne Âb-ı Hayvân’da Ne Lokmân’da Var [Erzurumlu Emrah]	310
3.208. Akan Çeşmim Yaşı Çaya Bedeldir [Erzurumlu Emrah].....	311
3.209. Dokuz Yerden Tüten Âhı Gösterir [Erzurumlu Emrah]	312
3.210. Böyle Parlak Mı Olur Ay Ciğirim Yâr [Erzurumlu Emrah]	313
3.211. Muhibb-i Hakîkat Dervîşân Añlar [Erzurumlu Emrah].....	314
3.212. Bî-nevâ Yıkılır Vîrânesidir [Erzurumlu Emrah].....	315
3.213. Sülûk-ı Sîrette Visâl İncedir [Erzurumlu Emrah]	316
3.214. Ezel İkrâr Veren Sâdiklardadır [Erzurumlu Emrah].....	317
3.215. Kipriklerin Cân Evime Çakan Yâr [Erzurumlu Emrah]	318
3.216. Ser-i Zülf-i Âşiyâna Yetiştir [Erzurumlu Emrah].....	319
3.217. Ol Leb-i Şîrîn’e Ferhâd Olmuştur [Erzurumlu Emrah]	320
3.218. Kime ‘Arz Edeyim Hüsn-i Mâh Bilir [Erzurumlu Emrah].....	321
3.219. Bir Zülfü Perîşân Sünbül Gîsûdur [Erzurumlu Emrah]	322
3.220. Elif Kaddim Ettiñ Yay Ciğirim Yâr [Erzurumlu Emrah]	323
3.221. Merhametli ‘Âlîşâna Böyle Yaz [Erzurumlu Emrah].....	324
3.222. Âyîne-yi Gamda Kâre Görünmez [Erzurumlu Emrah]	325
3.223. Beyhûde Lâf İle Menzil Alınmaz [Erzurumlu Emrah].....	326
3.224. Hâlbuki ‘Ârif-i Dâna Beğenmez [Erzurumlu Emrah]	327
3.225. Cilve-yi Nâzîñız Nezâketiñiz [Erzurumlu Emrah]	328

3.226. Takdîr-i Hüdâ'dır Tağyîr Olunmaz [Erzurumlu Emrah]	329
3.227. Değil Kim Dünyâyı 'Ukbâyı Bilmez [Erzurumlu Emrah]	330
3.228. Tahammül Eyleyip Leylâ Dayanmaz [Erzurumlu Emrah]	331
3.229. A Kuzum Çok Nâzda Halâvet Olmaz [Erzurumlu Emrah]	332
3.230. Zîneti Bizlere Olmuş Olmamış [Erzurumlu Emrah]	333
3.231. Varıp Dîvânında Eyle Hâna 'Arz [Erzurumlu Emrah]	334
3.232. Dedim Bayram Mıdır Söyledi Yok Yok [Erzurumlu Emrah]	335
3.233. Bir Sâkî Bir Şerbet Bir De Ben Gerek [Erzurumlu Emrah]	336
3.234. Şeydâ Bülbül Gibi Zâra Düşesiñ [Erzurumlu Emrah]	337
3.235. Yakıp Ciğerimi Büryân Edersiñ [Erzurumlu Emrah]	338
3.236. Geçti Güzel Çağı Gonca Bâğlarıñ [Erzurumlu Emrah]	339
3.237. 'Âşığa Resûl-i Kibriyâ Sensiñ [Erzurumlu Emrah]	340
3.238. Yakar Baktığıñı Nâra Gözleriñ [Erzurumlu Emrah]	341
3.239. Şerhini Yazınca Kemâliñ Seniñ [Erzurumlu Emrah]	342
3.240. Gül Dolanır Çevre Yanıñ A Bülbül [Erzurumlu Emrah]	343
3.241. Zemîn Ü Âsumân Olmadan Evvel [Erzurumlu Emrah]	344
3.242. Cân Değil Hakikat Cihândan Geçtim [Erzurumlu Emrah]	345
3.243. Dedi Sâdık Yârim Göñülde Andım [Erzurumlu Emrah]	346
3.244. Kitâb-ı 'Aşk İçre Bu Hecem Benim [Erzurumlu Emrah]	347
3.245. Çile-yi Sülûku Seyrândan Aldım [Erzurumlu Emrah]	348
3.246. Od Düşürdüm Âşiyândan Usandım [Erzurumlu Emrah]	349
3.247. Hamd Olsuñ Ki Şerâfetim Var Benim [Erzurumlu Emrah]	350
3.248. Çekilse Destiñle Kemendim Benim [Erzurumlu Emrah]	351
3.249. Yeñi Bir Yâr Sevmiş Gülü Hâr Olsun [Erzurumlu Emrah]	352
3.250. Verdiği Dertlere Devâ Göndersin [Erzurumlu Emrah]	353
3.251. Bilirdi Dildeki Esrârımızdan [Erzurumlu Emrah]	354

3.252. Hercâi Olduğın Bilmez İdim Ben [Erzurumlu Emrah].....	355
3.253. Külbe-yi Ahzânîñ Mahzûnuyum Ben [Erzurumlu Emrah]	356
3.254. Bellidir Nâle-yi Efgânımızdan [Erzurumlu Emrah]	357
3.255. Berk-i Gül-i Müşgbârdan Ayrılan [Erzurumlu Emrah]	358
3.256. Hezârân Düşerdim Âşiyâna Ben [Erzurumlu Emrah]	359
3.257. Kandır Teşne Dili Peymânelerden [Erzurumlu Emrah]	360
3.258. Çıkıp Gülistânı Seyrân Eylesin [Erzurumlu Emrah]	361
3.259. Dedi Ki ‘Uşşâkıñ Dilşâhıdır Bu [Erzurumlu Emrah]	362
3.260. Her Biri Bir Gayrı Hazânedendir [Vâkıf]	363
3.261. Nutku Kimyâ Gibi Gevher Olmalı [Erzurumlu Emrah]	364
3.262. Cibâl-i ‘Ademde Bürkânde İdim [Erzurumlu Emrah].....	365
SONUÇ	370
KAYNAKÇA	374
EKLER	381
EK 1. Ayaklı Şiirler Dizini	381
EK 2. Aruzlu Şiirler Dizini	388
EK 3. AMŞK’da Bulunan Şairler Cetveli	393
EK 4. Nuri Gökaşan’a Ait Hat ve Kara Kalem Çalışmalarından Örnekler	394
EK 5. Nuri ve Tayyar Gökaşan’ın Mecmuada Bulunan Fotoğrafları	397
EK 6. AMŞK’dan Örnek Sayfalar	398

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

Â, â	: Uzun a sesi
AMŞK	: <i>Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı</i>
bkz	: Bakınız.
H.	: Hicri
Î, î	: Uzun i sesi
M.	: Miladi
Ñ, ñ	: Art damak n'si
s.	: Sayfa
Û, û	: Uzun u sesi
‘	: Ayn
,	: Hemze

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: <i>AMŞK</i> 'nın 119, 120 ve 276'ıncı Sayfalarında Bulunan Cetvel.....	26
Tablo 1.2: Çalışma Kapsamındaki Şairler ve Mecmuada Yer Alan Şiirlerinin Sayısı..	30
Tablo 1.3: <i>AMŞK</i> 'nın Bütününde En Çok Şiiri Bulunan On Şair	32

GİRİŞ

Bu çalışmada, daha önce Melda Karaca'nın 2019 yılında hazırladığı “Nuri Gökaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-I” adlı yüksek lisans tezine de konu olan, Nuri Gökaşan'a ait *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuada yer alan ve yapılan iş bölümü sonucu seçilen 39 şaire ait 261 şiirin transliterasyonu yapılmıştır. Bu şairler: Ali Şâdî, Âsım, Âşık Ömer, Bâkî, Erbâbî, Erzurumlu Emrah, Fennî, Fuzûlî, Himmetî, İbrâhim Ferîd, İlhamî, Karacaoğlan, Kenzî, Kerîmî, Lütî, Mahfî, Mecdî, Muhibbî, Namık Kemal, Nevres, Nidâyî, Tokatlı Nûrî, Turgutlulu Nûrî, Pertev, Ra'dî, Râzî, Rızâ, Rûhî, Rüşdî, Sadâyî, Sâdık Efendi, Sa'dî, Serverî, Şeref Hanım, Tûrabî, Vâkıf, Vâsıf, Zihnî, Ziyâ Paşa'dır. Bu şairlerin hayatları hakkında bilgi de verilmiştir. Ayrıca mecmuada “Müfredat” başlığı altında kaydedilmiş müfredatların de transliterasyonu yapılmıştır. Çalışmamızın amacı *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuanın Latin harflerine aktarılması işleminin tamamlanması ve bu önemli eserin diğer yarısının da ilim dünyasına kazandırılmasıdır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ilk olarak cönkler ve mecmualar hakkında bilgi verilmiştir. Cönkler ve mecmualarla ilgili bilgi verilirken öncelikle cönk kelimesinin kökeni üzerinde durulmuş ve bu konuyla ilgili farklı araştırmacıların görüşleri aktarılmıştır. Daha sonra cönklerin ve mecmuaların tarihi süreç içerisindeki gelişimi ve değişimi, adlandırılması, şekil ve muhteva özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde çalışmamıza konu olan *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuayı tertip eden Nuri Gökaşan'ın hayatı ve sanatçı kişiliği hakkında da bilgi verilmiştir. Nuri Gökaşan önemli bir sanat ve kültür adamıdır. Kendisi hattat,

hakkâk, şair, ressam ve müzisyendir. Aynı zamanda derlemecidir. Tertip ettiği *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı*'na kendisine ait yirmi bir şiiri de almış olması ve bu şiirlerin bazılarının sadece bu mecmuada yer alıyor olması eserin değerini artırmaktadır. Bu bölümde ayrıca *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı*'nın şekil ve muhteva özellikleri hakkında da bilgi verilmiştir. Çalışmamız kapsamına giren 39 şaire ait 261 şiirin şairlere göre dağılımı ve mecmuanın genelinde en çok şiiri bulunan on şair de bu bölümde tablo halinde gösterilmiştir.

İkinci bölümde *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı*'nda yer alan ve bu çalışmanın kapsamına giren yukarıda adlarını saydığımız 39 şairin hayatları hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümde ilk olarak şairlerin mecmuada yer alan şiirlerinin *AMŞK*'nın kaçınıcı sayfasında bulunduğu parantez içerisinde gösterilmiştir. Daha sonra Nuri Gökaşan'ın mecmuanın 119, 120 ve 276'ıncı sayfalarında yer alan cetvelde şairle ilgili verdiği bir bilgi bulunuyorsa bu bilgi kaydedilmiştir. Son olarak da araştırmalarımız sonucu ulaştığımız bilgiler kaydedilmiştir.

Üçüncü bölümde bu çalışmanın kapsamına giren 39 şairin 261 şiiri ve müfret bölümünde yer alan müfret ve vecizeler transliterasyonu yapılarak Latin harflerine aktarılmıştır. Bu bölümde metinler Nuri Gökaşan'ın *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı*'na kaydettiği sayfa numarasına göre sıralanmıştır. Metinler ilk dörtlüğün, bentin ya da beyitin son dizesi esas alınarak isimlendirilmiştir. Metinlerin başlığının altına, [] içerisinde metnin *AMŞK*'nin kaçınıcı sayfasında bulunduğu kaydedilmiştir. Metinlerde okunamayan bölümler (...) ile gösterilmiş ve dipnota aslı eklenmiştir. Nuri Gökaşan tarafından boş bırakılan yerler ise ... şeklinde gösterilmiştir. Metinlerin içerisine sonradan yapılan eklemeler () şeklinde gösterilmiştir.

Mecmuada 77 halk ve divan şairine ait 509 şiir bulunmaktadır. Müfredat kısmında farklı şairlere ait müfretlere ve vecizelere yer verilmiştir. Mecmuanın içeriği incelendiğinde şiirler dışında farklı bilgiler içerdiği de görülmüştür. Mecmuada Nuri Gökaşan'ın ve oğlu Tayyar Gökaşan'ın fotoğrafları, gazetelerden kesilip yapıştırılmış taziye, tebrik ve teşekkür ilanları vardır. Nuri Gökaşan'a ait hat ve kara kalem çalışmaları da bulunmaktadır. Mecmuanın 119, 120 ve 276'ıncı sayfalarında mecmuada

şairleri bulunan şairlerin adlarının kaydedildiği ve bazıları hakkında kısa bilgilerin verildiği bir cetvel bulunmaktadır. Bu cetvel tablo halinde çalışmamıza alınmıştır. Cetvelde 64 maddede 66 şairin adı geçmektedir. Bu şairlerin hepsi hakkında bilgi verilmemiş, bazılarının isminin yanına nokta konularak geçilmiştir. Cetvelde adı geçen Mantıkî'nin mecmuada şiiri bulunmamaktadır. Mecmuada şiiri bulunduğu halde cetvelde adı geçmeyen şairler de vardır. Bunlar: Ali Şâdî, Güftî, Mecdî, Nâtıkî, Nâzım, Neşâtî, Râzî, Sa'dî, Selîmî, Şükrî ve Tokatlı Azmî'dir. Bunun dışında bazı sayfalarda tarih, yer, şiirin türü, şaire dair notlar, ebced hesabı gibi küçük bilgiler de bulunmaktadır. Nuri Gökaşan kendi şiirlerinin altına ya da üstüne şiirlerin kendisine ait olduğunu belirten bazı notlar eklemiştir. Mecmuanın 2 numaralı sayfasında bulunan "ibtidâ-i gazeliyât" başlığıyla gazeller bölümü başlamaktadır. Mecmuanın 46'ncı sayfasında "dîvân", 80'inci sayfasında "müfredât", 121'inci sayfasında "koşma", 261'inci sayfasında "kalenderî", 279'uncu sayfasında "dübeyt", 283'üncü sayfasında "semâî" ve 333'üncü sayfasında ise "destân" başlığı bulunmaktadır. Bu başlıkların bulunduğu sayfa aralıklarında başlıklardan farklı şiir türleri de bulunmaktadır. Mecmua genel anlamıyla düzenli ve yıpranmamış olsa da bazı sayfaların eksik olduğu tespit edilmiştir. Mecmuanın 81, 110, 111, 278, 314 ve 315 numaralı sayfalar eksiktir. 280 olarak numaralandırılmış iki farklı sayfa bulunmaktadır. Mecmuanın bazı sayfaları ise boş bırakılmıştır.

Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı daha yazıldığı dönemde toplum tarafından bilinen bir eserdir. Hayli hacimli olan bu mecmuanın edebiyat ve kültür tarihimiz açısından çok değerli olduğunu düşünmekteyiz. Nuri Gökaşan'ın mezar taşında bile "Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı'nı Câmii.." yazması bu eserin önemini ve Nuri Gökaşan'a kazandırdığı şöhreti göstermesi açısından önemlidir.

Literatür Değerlendirmesi

Karaca, M. (2019). *Nuri Gökaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-I. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.*

Kültür tarihimizin önemli kaynakları olan cönkler ve mecmualarla ilgili yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Melda Karaca tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Betül GÖRKEM danışmanlığında hazırlanan çalışma bizim de çalışmamıza konu olan *Anadolu Milli Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuayla ilgilidir. Bu mecmuada 77 halk ve divan şairine ait 509 şiir bulunmaktadır. Yapılan iş bölümü sonucunda Melda Karaca çalışmasında 38 şaire ait 248 şiirin transliterasyonunu yapmıştır. Bu şairler: Bedrî, Celâlî, Cevdet, Devrî, Eşref, Fahrî, Fethî, Feyzî, Fikrî, Gedâyî, Gevherî, Güftî, Hayrî, Hilmî, Hulûsî, Kemâlî, Makbûlî, Micmerî, Mir'âtî, Nabî, Nâtıkî, Nâzım, Nedîm, Neşâtî, Nûrî, Nuri Gökaşan, Râsih, Remzî, Rûzî, Rüşdî, Sâfî, Sa'îd, Selîmî, Seyrânî, Şükri, Tokatlı Azmî, Yesârî ve Zekâyî'dir. Karaca çalışmasının giriş kısmında cönkler ve mecmualar, Nuri Gökaşan ve Anadolu Milli Şiirler Külliyyatı hakkında bilgi vermiştir. İkinci bölümde ise çalışmasına konu olan 38 şairin hayatları hakkında da bilgi vermiştir. Ayrıca mecmuada yer alan Nuri Gökaşan'a ait hat sanatı örnekleri de Melda Karaca tarafından transliterasyonu yapılarak Latin alfabesine aktarılmıştır.

Yıldırım, D. (2013). *Elyazması Bir Kitap Türü: Cönk / Cöng, Kayıp Saraybosna Cöngü Bağlamında. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.*

Cönkler hakkında yapılmış en kapsamlı ve son çalışmalardan biridir. Eserin giriş bölümünde Türklerde yazı, kâğıt ve bitik konusu üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde cönkler hakkında bilgi verilmiştir. Cönk sözcüğünün kökeniyle ilgili bilgi verildikten sonra bir edebiyat terimi ve elyazması kitap türü olarak cönk üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde kayıp Saraybosna cöngünün hikâyesi anlatıldıktan sonra bu cönte yer alan metinlerin özelliklerinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise Saraybosna cöngünün özgün metinleri ve çeviri yazı metinleri verilmiştir.

Gökyay, O. Ş. (1995). *Eski, Yeni ve Ötesi. İletişim Yayınları.*

Bu eserde Orhan Şaik Gökyay'ın kültür ve medeniyet tarihimizle ilgili önemli yazıları bulunmaktadır. Dil, kültür ve edebiyatla ilgili 22 makaleye yer verilmiştir. Eserin içinde yer alan "Cönkler Üzerine" adlı makale cönkler üzerine yazılmış ve birçok çalışmaya kaynaklık etmiş önemli bir çalışmadır. Makalede ilk olarak cönk

kelimesinin anlamı ve kökeni üzerinde durulmuş, yabancı ve Türkçe sözlüklerde, ansiklopedilerde cönk kelimesiyle ilgili verilen bilgiler değerlendirilmiştir. Sonrasında edebiyat terimi olarak cönk ele alınmıştır. Daha sonra Gökyay kütüphanelerde ve arkadaşlarının elinde bulunan cönk ve mecmuaları inceleyerek cönklerin şekil ve muhteva özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunmuştur. İncelediği cönklerde yer alan insan ve hayvan hastalıklarıyla ilgili tedavi yöntemleri, reçeteler, okunacak ayet ve sureler ile ilgili bilgileri de aktarmıştır.

Cunbur, M. (1974). Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri. I. Uluslararası Türk Folkloru Semineri Bildirileri (69-73). Başbakanlık Basımevi.

Müşgan Cunbur bildirisinde ilk olarak cönklerin folklor tarihi açısından önemine değinmiş ve cönk kelimesinin anlamı, kökeni ve tarihiyle ilgili bilgi vermiştir. Daha sonra cönklerin şekil özellikleri ve muhtevaları hakkında bilgi vermiştir. Cunbur son olarak da “Dede Cöngü”, “Çelebi cöngü” olarak adlandırılan mecmualara değinmiştir.

Koz, S. (1977). Cönk. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler, İsimler, Eserler, Terimler 2* (83-85).

Bu çalışmada ilk olarak cönk kelimesinin anlamı üzerinde durulmuş, cönklerle ilgili ansiklopedilerde yer alan bilgiler değerlendirilmiş, cönk kelimesinin kökeni hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra cönklerin kültür tarihimiz açısından ve ilk derleme çalışmaları olması açısından taşıdığı önemden bahsedilmiştir. Cönklerin şekil ve muhteva özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Köksal, M. F. (2016). Cönklerde Divan Şiiri, Divan Şiirinde Cönkler. *Millî Foklor* (111), 28-40.

Köksal makalesinde ilk olarak bir edebî terim olarak cöngün ne anlama geldiği üzerinde durmuştur. Köksal kendi kütüphanesi ve www.yazmalar.gov.tr’de bulunan 543 adet cönk üzerine istatistiksel bir çalışma yaparak bu cönklerde yer alan şairlerin halk, divan ve tekke şairi olarak dağılımını göstermiştir. Köksal cönklerin içeriği üzerine

yaptığı bu araştırmadan yola çıkarak ulaştığı sonuçları da maddeler halinde belirtmiştir. Daha sonra kendi kütüphanesinde bulunan cönklerde yer alan divan şairlerini incelemiş ulaştığı sonuçları tablo halinde sunmuştur. Cönkleri divan şairleri açısından da incelemiştir. Divan şairlerinin cönklerle bakış açısını eserlerinde geçen ifadelerden yola çıkarak değerlendirmiştir. Son olarak da cönklerin edebi ve sosyal işlevi üzerinde durmuştur.

Aksoyak, İ. H. (2016). Cönk İmlâsı. *Milli Foklor*,(111), 5-13.

Bu çalışmada cönkler ve standart yazıldığı varsayılan klasik metinler olan mecmualar arasındaki imla farklılıkları üzerinde durulmuştur. İlk olarak cönklerin tarihi ile ilgili bilgi verilmiştir. Daha sonra cönkler ve mecmualar şekil ve muhteva açısından karşılaştırılarak aralarındaki farklılıklar belirlenmiştir. Son olarak da cönklerde sıklıkla görülen imla yanlışları tasnif edilmiştir.

Deniz, R. & Kaya, M. (2016). *Güldeste-i Ürgüp, Ürgüplü Şairler Antolojisi. Ürgüp Koruma Araştırma Turizm Tanıtma ve Eğitim Derneği Yayınları.*

Bu çalışmada ilk olarak Ürgüp'ün coğrafyası, tarihi ve kültürel geçmişi ile ilgili bilgi verilmiştir. Ürgüplü şairler Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemi olarak iki başlık altında incelenmiştir. Cumhuriyet öncesi şairler yaşadıkları yüzyıla göre ayrılmıştır. Bu eserde çalışmamıza konu olan *Anadolu Milli Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuanın sahibi Nuri Gökaşan'ın hayatı hakkında da bilgi verilmektedir. Ayrıca Nuri Gökaşan'a ait şiir ve hat sanatı örnekleri de bulunmaktadır.

İnal, İ. M. (1988). *Son Asır Türk Şairleri. Dergah Yayınları.*

Bu çalışma dört cilttir. Fatin Tezkiresine zeyl olarak yazılmıştır. İçinde 1853'ten 1930'a kadar yaşamış 574 şairin hayatı hakkında bilgi bulunmaktadır. Eserde hayatı hakkında bilgi verilen şairler alfabetik sıraya göre dizilmiştir.

Saraç, Y. (2016). *Osmanlı Müellifleri Bursalı Mehmet Tahir*. Türkiye Bilimler Akademisi.

Bu eser üç ciltten oluşmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan son dönemine kadar yaşamış sanat, din ve bilim alanından önemli isimler hakkında bilgileri içermektedir. Eser yer alan isimler Meşâyih, Ulemâ, Şuarâ, Müverrihîn, Etibbâ, Riyâziyyûn ve Coğrafiyyûn başlıkları altında sınıflandırılmıştır.

Akbayar, N. (1996). *Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmanî*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları

Eser altı ciltten oluşmaktadır. İçinde 17000'e yakın isim hakkında biyografik bilgi bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan son dönemine kadar yaşamış önemli şahsiyetler hakkında bilgi verilmektedir. Özellikle Osmanlı bürokrasisinde yer almış isimler önemli yer kaplamaktadır. Mehmet Süreyya eserine ilk olarak Osmanlı hanedanına mensup kişiler hakkında bilgi vererek başlamıştır. Sonrasında isimler alfabetik sıraya göre kaydedilmiştir.

teis.yesevi.edu.tr

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü bir biyografi sözlüğüdür. Türkçe'nin başlangıçtan bugüne kadar yaşamış şair ve yazarlarıyla ilgili bilgi toplamayı amaçlayan bir çalışmadır. Bu projede 5263 Divan Edebiyatı, 4263 Yeni Türk Edebiyatı ve 4623 Âşık ve Tekke Edebiyatı alanından olmak üzere yaklaşık 14000 yazar ve şairin hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Bu projede yer alan bilgiler 27 ciltlik bir ansiklopedi hacmindedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

CÖNKLER VE MECMUALAR ÜZERİNE

1.1. Cönkler ve Mecmualar

Cönkler ve mecmualar içinde somut olmayan kültürel mirasımızın birçok ögesini barındıran defterlerdir. Bu defterler folklor araştırmaları için çok zengin kaynaklardır. Cönk sözcüğünün kökeniyle ilgili farklı görüşler vardır. Orhan Şaik Gökyay cönk sözcüğünün kökeni üzerine yaptığı araştırmalar sonucunda şu bilgilere ulaşmıştır: Cönk sözcüğü Cava ve Malaya dillerindeki yelkenli gemi anlamına gelen “djong” sözcüğüne dayanmaktadır. Gökyay’ın verdiği bilgiye göre Aka Seyyid Muhammed Ali’nin *Ferheng-i Nizam* adlı sözlüğünde cönk sözcüğü Türkçe kökenli olarak kaydedilmiştir. Anlamı “büyük gemi; fakirlerin kullandığı satrançlı çul ve kilim; kocaman nesne”dir. Gökyay’ın Celalüddin Gaffârî’nin *Ferheng-i Gaffârî* adlı sözlüğünden aktardığı bilgiye göre cönk sözcüğü “mecmua”, “sefine”, “keşköl”, “törlü sebze ve meyvelerden meydana gelen yiyecek” anlamlarına gelmektedir. Yine Gökyay’ın Hasan Amid’in *Ferheng-i Amîdî* ve Ferîdünkâr’ın *Ferheng-i Cedîd Farsî be-Farsî* sözlüklerinden aktardığı bilgiye göre cönk sözcüğü Hintçe kökenlidir ve “içinde türlü türlü şiirler ve konular yazılı bulunan büyük defter”, “keştî” ve “sefine” anlamlarına gelmektedir (Gökyay, 1995: 73-74). Türkçe sözlüklerde ve ansiklopedilerde cönk sözcüğü hakkında verilen bilgileri de değerlendiren Gökyay, bu bilgilerin ya yanlış ya da eksik olduğunu dile getirmiştir. Müjgan Cunbur’un Velet İzbudak’ın *Türk Dili Lugati* adlı eserinden aktardığı bilgiye göre cönk sözcüğü “tertîp etmek, derlemek, ciltlemek” anlamlarındaki “cönemek, cünlemek, cönlemek” fiillerinden türemiş bir isim olabilir (Cunbur, 1974: 70-71).

Dursun Yıldırım da kitabında cönk sözcüğü dilimize Çince'den girmiş olabileceği ile ilgili görüşlere yer vermiştir. Cönk Çince'de “yelkenli gemi” anlamına gelmektedir. Bu sözcük Türkçeye Çin ile yapılan deniz ticareti sayesinde girmiş olabilir. Yıldırım'a göre cönk sözcüğünün Kaşgarlı Mahmut'un sözlüğünde bulunan “kutu” anlamındaki “çöngek” sözcüğüyle de bağlantısı olabilir. Yıldırım'ın bu şekilde düşünmesinin sebebi Türklerin kullandığı ilk defterlerin “iki tahta levha arasında yerleştirilmiş kâğıtlardan oluşturulan bir tür kutu” şeklinde olmasıdır (Yıldırım, 2013: 19-21). Hamiye Duran da Yıldırım'ın bu görüşüne katılmakta ve cönk kelimesinin kökeninin Türkçe olabileceğini belirtmektedir (Duran, 2016: 43-44). Yıldırım, Türklerin bu defterle tanışmasının iki şekilde olabileceğini belirtmektedir: Birincisi “Kansu, Kaşgar, Aksu, Turfan, Semerkand yoluyla, Uygur Türkleri vasıtasıyla”, ikincisi ise “kıyı ticareti yapan Çin gemilerinin kıyılarıımıza bu defteri taşımasıyla”. Yıldırım bu ihtimallerden ilkinin doğru olduğunu düşündüğünü belirtmektedir (Yıldırım, 2013: 22).

Cönk kelimesi 15'inci yüzyıldan beri gemi ve defter anlamında Türkçenin çeşitli lehçelerinde kullanılmaktadır. Bilinen en eski cönk, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi'nde bulunan 15'inci yüzyılda yazıldığı düşünülen cönktür. Bunun dışında cönkler genellikle 16-20'inci yüzyıllara aittir. Elde bulunan cönklerin çoğunluğu 18'inci yüzyılın sonları ile 19'uncu yüzyılın sonları arasında oluşturulmuştur (Koz, 1977: 84-85). Yıldırım'ın Sabri Koz'dan aktardığı bilgiye göre “klasik anlamdaki cönkler” diye işaret ettiği uzunlamasına açılan cönkler 20'inci yüzyılın ilk yarısına kadar İstanbul'da satılmakla beraber 18'inci yüzyılın sonlarından itibaren klasik anlamdaki cönklerin yerini farklı defterler almıştır (Yıldırım, 2013: 25).

Birçok bilgiyi ve sanat eserini kayıt altına almak için kullanılan defterler “divan, mecmua, tezkire, sefine, cönk ve beyaz” gibi farklı şekillerde adlandırılmıştır. (Yıldırım, 2013: 20). Yıldırım genel olarak cönk diye adlandırılan bu defterlerin şekillerine göre “sırtı geniş ve çok yapraklılarına cöng/cong”, “sırtı dar ve boyu uzun olanlarına sefine” ve “daha küçük, not defteri olanlarına da beyaz” denildiğini belirtmektedir (Yıldırım, 2013: 24). İçerdiği malzeme ve şekilleri bu defterlere farklı isimler verilmesinin nedenidir.

Cönk, mecmua, sefine, keştî, beyaz kavramlarının birçok kaynakta aynı anlamda kullanıldığı da görülmektedir. Gökyay'a göre cönk sözcüğünün sadece halk şairlerinin

şairlerini içerdiğini söylemek yanlış olur. Bazı cönklerde halk şairleri ve divan şairlerinin şiirleri bir arada bulunurken, sadece divan şairlerinin şiirlerin bulunduğu cönkler de vardır. İçinde daha çok halk şairlerinin şiirlerini bulundursa da cönk sözcüğü defter anlamında daha geniş kapsamlı olarak kullanılmaktadır. İçinde şiire rastlanmayan, sadece resim, tezhip, hüsn-i hatt gibi sanat eserlerinin bulunduğu cönk olarak kayıtlı defterler de vardır (Gökyay, 1995: 79-84). Şükrü Elçin cönklerde genellikle halk kültürüne, mecmualarda ise klasik kültüre ait ürünler bulunduğunu belirttikten sonra her iki kültürü de barındıran cönkler ve mecmualar olabileceğini de eklemiştir (Elçin, 1997: 11). Fatih Köksal kütüphanesinde bulunan 51 cönk üzerine yaptığı inceleme sonucunda cönklerde bulunan divan şairlerine ait şiirler ile saz şairlerine ait şiirlerin oranının hemen hemen aynı olduğunu belirtmektedir. Bu cönklerde en çok şiiri bulunan on divan şairinin şiirlerinin toplamı cönklerde bulunan şiirlerin %42'sini oluşturmaktadır. Köksal'ın kendi kütüphanesi ve www.yazmalar.gov.tr'de bulunan 543 adet cönk üzerinde yaptığı araştırmaya göre ise bu cönklerde yer alan şairlerin %24'ü divan, %36.20'si tekke ve %39.80'i halk şairidir. Köksal'ın cönklerin içeriği üzerine yaptığı bu araştırma Osmanlı'da kültürel sınıflar arasındaki ayrımın zannedildiği kadar derin olmadığını göstermektedir. Ayrıca kırsal kesimde yaşayan insanların tuttuğu defterlerde divan şairlerinin şiirlerine yer vermesi onların bu şiirleri anlayabilecek ve beğenebilecek kültürde olduğunu işaretidir. Bu defterlerde divan şairlerinin şiirlerinin bulunması bu şairlerin edebî gücünü ve etkisini de göstermektedir (Köksal, 2016: 29-38).

Fatih Köksal “cönk” isminin sadece yaprakları uzunlamasına açılan defterlere verilmesinin doğru olduğunu ve cönk ve mecmua arasındaki farkın şekillerinden kaynaklandığı görüşüne katıldığını belirtmiştir (Köksal, 2016: 29). Köksal'ın cönk tanımı şu şekildedir:

Saz, tekke ve divan şairlerinin şiirleri ile bazı anonim ürünlere yer veren; kimilerinde türlü dualar, fal, cifr, reml, vefk, tılsım vb. gizli ilimlere dair kayıtlar, ilaç terkip ve tarifleri, rüya tabirleri, mektup suretleri, muhtelif tarih kayıtları, alacak-verecek hesapları gibi şiirle ilgisi olmayan türlü bilgi notlarının da bulunduğu, uzunlamasına açılan, ensiz el yazması eserlere cönk denir (Köksal, 2016: 32).

Sabri Koz'un cönk tanımı “çoğunlukla Âşık edebiyatı, Halk edebiyatı ve halkiyat ürünlerini ihtiva eden; uzunlamasına açılan, ensiz ve uzun mecmualar”

şeklindedir (Koz, 1977: 83). Müjgan Cunbur’a göre ise cönk “...sırtı dar, eni geniş, uzunlamasına açılan bir kitap türüdür. Günümüz bloknotlarına benzer ve çoğunlukla yazma halindedir.” (Cunbur, 1974: 69).

Halk arasında bu defterlere şeklinden dolayı “sığır dili” ve “dana dili” de denmektedir (Yıldırım, 2013: 23; Gökyay, 1995: 85). Hamiye Duran cönklerin dana dili ve sığır dili olarak adlandırılmasının tek sebebinin şekil olarak benzemesi olmadığını söylemektedir. Bazı cönklerin içinde fazla mürekkebi emmesi amacıyla koyulmuş dil şeklinde uzun parşömenler bulunmaktadır. Bu kâğıtlar cöngün içinde “açılmış ağzın içindeki dil” şeklinde görünmektedir. Bu kâğıtların şeklinden dolayı cönklere sığır dili ya da dana dili adı verilmiş olabilir (Duran, 2016: 44-45).

Mecmua farklı şairlerin eserlerinin bir araya toplandığı defterlere verilen genel ad olarak görülmektedir. Yazma eserlere genel olarak mecmua adı verilmiştir (Gökyay, 1995: 82). Mecmua da içerik olarak cöngü benzemekle beraber bilinen defter şeklindedir (Koz, 1977: 83). Köksal’a göre de cönk ve mecmua arasındaki fark şekilseldir. Cönkler uzunlamasına açılırken mecmualar sağdan sola enine açılmaktadır (Köksal, 2016: 29). Yıldırım’a göre mecmua “muhtelif şairlerin aynı temalı, aynı tür ve muhtelif türlerde yazılmış şiirlerini toplayıp bir antoloji tertip edildiğinde” ortaya çıkan deftere verilen addır (Yıldırım, 2013: 32-33).

Mecmualar ve cönkler karşılaştırıldığında aradaki en büyük farkın şekil yönünden olduğu görülmektedir. Yatay açılan defterlere mecmua adı verilirken dikey olarak açılanlara cönk denilmektedir. Aralarındaki bir diğer fark ise mecmuaların yazarları genellikle bilinirken cönklerin yazıldıkları tarih ve yazarları çoğunlukla bilinmemektedir. Cönkler ve mecmuaların şekilsel farklarından biri de cönklerde mecmualara göre daha fazla hareke kullanılmasıdır. Bir diğer fark ise mecmualarda kullanılan yazı çeşidinin cönklere göre daha fazla olmasıdır. İçerik olarak incelendiğinde cönklerin mecmualara göre daha zengin ve çeşitli içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Mecmualarda cönklere göre daha çok Arapça ve Farsça şiirler yer almaktadır (Aksoyak, 2016: 7-12). Bu farklılıkların sebebi Duymaz’ın da belirttiği gibi cöngün halka ait defter niteliği taşıırken mecmuanın okuryazar kesimine ait olması olabilir (Duymaz, 2016: 23).

Mecmualar içeriğine göre farklı adlar almaktadır:

...şiiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr), risale mecmuaları (mecnû'atü'r-resâ'il), hadis mecmuaları (mecnû'atü'l-ehâdis), fetva mecmuaları (mecnû'a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecnû'a-i ed'îye), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû'a-i tevârih), fevâid mecmuaları (mecnû'a-i fevâ'id), hutbe mecmuaları (mecnû'atü'l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecnû'a-i tıb, mecnû'a-i mücerrebât, mecnû'a-i mu'âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecnû'atü'l-havâss, mecnû'a-i cifr ve reml, mecnû'a-i ilm-i nücûm, mecnû'a-i tılsımât, mecnû'a-i melâhîm, mecnû'a-i vefk), letaif mecmuaları (mecnû'atü'l-letâ'if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecnû'a-i zikr ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecnû'a-i hikâyât), münşe'ât mecmuaları (mecnû'a-i münşe'ât), müzikle ilgili mecmualar (mecnû'a-i beste ve semâ'î, mecnû'a-i mûsikî, mecnû'a-i ilâhiyyât, mecnû'a-i sâz u söz), mektup mecmuaları (mecnû'a-i mekâtib), müsvedde mecmuaları (mecnû'a-i müseveddât), ilâm mecmuaları (mecnû'a-i sukûk), söz, deyiş mecmuaları (mecnû'a-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecnû'a-i menkûlât), ...kaside mecmuaları (mecnû'atü'l-kasâ'id), naat mecmuaları (mecnû'atü'n-nu'ût), gazel mecmuaları (mecnû'a-i gazeliyyât), nazire mecmuaları (mecnû'atü'n-nezâ'ir), rubai mecmuaları (mecnû'a-i rubâ'iyât), terkîb-i bend mecmuaları (mecnû'a-i terkîb-i bend), tercî-i bend mecmuaları (mecnû'a-i tercî-i bend), sadece müstakil beyitler bulunan mecmualar (mecnû'a-i ebyât), birden çok şairin divanlarını barındıran mecmualar (mecnû'atü'd-devâvîn)...(Gıynaş, 2011: 246-247).

Halk saklamak istediği her bilgiyi bu defterlere kaydettiği için bu defterler içerikleri açısından çok zengin ve çeşitlidir. İçinde türkû, koşma, destan, fıkra, halk hikâyesi mani, bilmece vb. edebî türlerin yanında, hutbe, dua, hastalıklar ve tedavileri, reçete, büyü, tılsım gibi birçok farklı alanda bilgi de vardır (Gökyay, 1995: 85). Tatyana Paic-Vukic incelediği Bosna mecmualarından cönklerin içeriğine dair çıkardığı sonucu şöyle belirtmiştir:

Çoğu dinî olmak üzere çeşitli eserlerden parçalar; yerel şairler ve halk şiirleri de dâhil Osmanlı şairlerine ait şiirler; resmî ve az da olsa şahsî mektuplar ile diğer belgeler; deyişler; hadisler; fetvalar; Allah'ın isimleri ve hangi durumlarda söyleneceklerine dair açıklamalar; bazen talimatlar da içeren çeşitli amaçlı dualar; tıbbi nasihatler ve reçeteler; koruyucu ve iyileştirici sihirli yazı ve çizimler; kehanetle ilgili talimatlar ve büyü/fal ilmine dair diğer kayıtlar; astrolojik kayıtlar; İslam tarihinde ve Osmanlı tarihindeki önemli olayların kayıtları; sıklıkla sultanların cülus tarihleri ve şehzade ve sultanların doğum tarihleri; yerel olaylarla ilgili notlar, kişisel ve ailevi hayata dair kayıtlar (Paic-Vukic: 2012: 59-60).

Yıldırım bu defterlerin içerdği malzemenin dil ve kültürümüz açısından değerini anlatmak için “Onlar eski zaman edebî yatımızın seyahat gemileri gibidirler ve yükleri itibariyle, geleceğe kültür hazinelerimizi taşırlar.” demiştir (Yıldırım, 2013: 24).

Cönklerin yazarları ve sahipleri değişmektedir. Bu defterler bazen sadece bir kişiye aitken bazen elden ele dolaşmaktadır. Defterlerin içindeki yazının, içeriğinin, imlanın değişmesi ya da içinde yer alan notlar bize bunu göstermektedir (Koz, 1977: - 83-85). Bazen defterin içine düşülmüş notlardan cöngün sahibinin ya da yazarının kim olduğunu öğrenilebilmektedir. Cönklerde birden çok ismin görülmesi de el değiştirmiş olduğunun göstergesidir (Gökyay, 1995: 87). Tatjana Paic-Vukic araştırmasında bu defterlerin bir ailede miras yoluyla ya da açık artırma ile satılarak da el değiştirdiğini belirtmiştir (Paic-Vukic, 2012: 67). Yıldırım da bir cöngün tek kişi tarafından değil birden çok kişi tarafından oluşturulabileceği bilgisini verirken buna tekkelerde bulunan “meydan cönklerini” örnek göstermiştir. Bu cönklerle herkesin farklı şeylerin kaydını düşebilmektedir (Yıldırım, 2013: 26)

Cönkler şekil olarak incelendiğinde çeşit çeşit olduğu görülmüştür. Bütün cönkler aynı ölçülerde değildir. Boyutları ve şekilleri çeşit çeşittir. Bazıları siyah, kırmızı, kahverengi deriyle kaplı ve düzenliyken bazıları ciltsiz, eksik ve dağınıktır. Bu defterlerde kullanılan kâğıt cinsi de kalite olarak çeşit çeşittir. Sayfa sayısı 10 ile 300 arasında değişmektedir ve genellikle sayfalar numaralandırılmamıştır. Bazılarında hem baştan hem de sondan başlanarak yazıldığı için başı sonu belli değildir. Aralarda koparılmış ve boş sayfalara rastlanmaktadır (Cunbur, 1974: 71-72). Cönklerle genellikle besmele ile başlanır. Bazı cönklerde şiirin türünü belirten türkû, koşma, destan gibi başlıklar ve şiirin sonunda bitti anlamına gelen “temmet” yazısı bulunur. Bazı parçaların altında ise “kaf ve ya” harfleri bulunmaktadır. Bunların ne anlama geldiği bilinmemektedir. Cönklerin imlası yazan kişinin eğitime göre değişmektedir. Büyük şehirlerde tutulan defterlerde imla ve yazı daha düzgünken köylerde daha bozuktur (Kaya, 2007: 254-255).

Cönkler onları oluşturanların kişisel beğeni ve tercihlerini yansıtmaktadır. İçeriği kişilerin kendi zevki ve ihtiyacına göre değiştiği için çeşitlilik bakımından çok zengindir (Yıldırım, 2013: 25). Aynı zamanda cöngü oluşturan kişinin eğitim seviyesini de anlamak mümkündür (Yıldırım, 2013: 32). Yıldırım’a göre cönkler daha çok “az çok

medrese ve tekke çevresinde, dergâhlarda yetişmiş, kır/konar-göçer, köy-kasaba/şehir kültürünü imtizaç ettirmiş çevrelere mensup az çok edebî zevk sahibi insanlar arasında revaç görmüşlerdir.” Cönkler aynı zamanda döneminin dil ve imla özelliklerini yansıttığı için dil çalışmaları açısından önemli kaynaklardır (Yıldırım, 2013: 27-29). Bosna’da cönkler üzerine yapılan bir araştırmada incelenen cönklerde Arapça, Farsça, Türkçe ve Arap alfabesiyle yazılmış Boşnakça yazılara rastlanmıştır. Nadiren Latin alfabesi ve Bosna Kiril alfabesi de kullanıldığı görülmüştür (Paic-Vokic, 2012: 62-63).

Yıldırım’a göre cönklerin kültür tarihimiz açısından bir başka önemi oluşturulduğu dönemin “sosyal ve kültürel tarihine, insan ve toplum yapısının o süreçte yaşadığı değerlere ışık tutacak bilgilere” sahip olmasıdır (Yıldırım, 2013: 31). Cönkler sözlü geleneği yazıya aktararak “tarihsel süreklilik” sağlayan defterlerdir (Duymaz, 2016: 26). Elçin cönklerin önemini şu ifadelerle anlatmaktadır: “...ciltleri, kâğıtları, yazıları (hat) ve bu yazılar için kullanılan boylarla, nadir de olsa minyatürleri ile yalnız plastik ve tezyîni sanatlar bakımından değil, muhtevaları ile yazıldıkları devirlerin bilgilerini, edebiyat ve sanat anlayışlarını, tefekkür tarzlarını aksettirmek itibarıyla de mânâlı eserlerdir.” Elçin cönkler ve mecmuların sözlü kültür ürünlerimizi günümüze taşıması açısından önemini vurgularken “...yazıya geçmemiş kültürümüzün belli-belirsiz ve fakat bazen sağlam kilometre taşları, kırk anbar kitapları” ifadelerini kullanmıştır. Mecmuların bir başka önemi ise varlığı bilinen fakat elde bulunmayan eserlerin asıllarının veya parçalarının bu defterlerde bulunabilmesidir (Elçin, 1997: 11-12).

Cönkler ve mecmualarda yer alan eserler sözlü ortamdan yazılı ortama aktarıldığı için canlı icranın bazı öğleleri eksik kalabilir. Bunlardan en önemlisi musikidir. Cönkler ve mecmualara kaydedilen metinlerin bazıları icraya ait özellikleri göz önüne alınarak yazılmıştır. Bunlar; “tekrarlayan kelimeler, veznin bozulmasına sebep olan ünlemler veya başlık olarak kullanılan ifadeler” olabilir. Şiirlerin başına yazılmış, “bozlak, koşma, ağıt, semai, destan, tecnis, nakışkâr” gibi başlıklar sadece şiirin türünü belirtmek değil aynı zamanda şiirin makamını, icra tarzını göstermek amacıyla da yazılmıştır. Şiirlerin söylenme bağlamları, makamları hakkında verilen bu bilgiler canlı icra bağlamının anlaşılmasında okuyucuya yardımcı olur (Aydoğdu, 2011: 143-145).

Cönkler sözel ürünlerin yazılı ortama aktarılmasıyla birçok folklor unsurunun günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır. Teknolojinin gelişmesiyle bu görevi yazının dışında elektronik ortam kaynakları da yerine getirmektedir. Mete Taşlıova “elektronik cönk” kavramıyla bu duruma dikkat çekmiştir. Âşıklar, halk sanatçıları tarafından doldurulan destan, deyiş-türkü, atışma, hikâyeli türkü gibi içerikleri olan kasetler folklor öğelerinin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayarak bir nevi cönk vazifesi görmektedir. Taşlıova’ya göre Türk halkbilimi için önemli ve zengin bir kaynak olduğu için “elektronik cönkler” doğru bir şekilde arşivlenmeli ve korunmalıdır (Taşlıova, 2006: 96-110).

Cönkler ve mecmular daha önce adı duyulmamış şairlerin ve şiirlerinin tespit edilmesi, bilinen şairlerin ise daha önce bilinmeyen şiirlerinin veya bilinen şiirlerinin çeşitlenmelerinin ortaya çıkarılmasını sağlaması açısından önemlidir. Yine varlığı bilinen fakat ele geçmemiş eserler de cönk mecmualarda bulunabilir. Çeşitli nazım şekilleri, kafiye tipleri ve aruz kalıplarına da rastlanır. Cönkler ve mecmualarda şairlerin hayatlarıyla ilgili –ölümü için düşürülmüş tarih gibi- çeşitli bilgilere rastlanmaktadır. Cönkler ve mecmuaların bir başka önemi ise derleyenin zevki kadar oluşturulduğu dönemin zevkini ve edebî tercihlerini anlamamızı sağlamasıdır. Cönkler ve mecmualarda yer alan şiir dışındaki yerel olaylarla ilgili kayıtlar, ilaç tarifleri, hutbeler, dualar, tarihler gibi bilgiler folklor araştırmaları açısından önemli kaynaklardır (Köksal, 2011).

Yukarıda öneminden bahsedilen cönk ve mecmuaların korunması amacıyla MESTAP (Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi) projesi başlatılmıştır. Köksal bu projenin amacının “öncelikli olarak şiir mecmuaları, nihaî olarak da edebiyatla ilgili -cönkler de dâhil olmak üzere- bütün mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümlerinin yapılması” olduğunu belirtmektedir (Köksal, 2011). Kültür hazinemizin taşıyıcısı olan cönkler ve mecmuların doğru şekilde kayıt altına alınıp sınıflandırılması ve bilim dünyasına kazandırılması sadece edebiyat tarihi çalışmaları açısından değil halk bilimi, tarih, sosyoloji, dil bilimi gibi birçok alan açısından önem teşkil etmektedir.

1.2. Nuri Gökaşan'ın Hayatı ve Sanatçı Kişiliği

Nuri Gökaşan “Tayyarzade Nuri Efendi” olarak tanınmaktadır (Deniz & Kaya, 2016: 120). Mecmuanın başında Nuri Gökaşan'ın 1941 yılında çekilmiş olduğu belirtilen iki fotoğrafı bulunmaktadır. Bu fotoğrafların üstünde yer alan not “Muhammet Nuri Gökaşan”, altında yer alan not ise “sahib-i-eser” şeklindedir. Yine mecmuanın 97'inci sayfasından yer alan hat sanatıyla “Ketebehu el-fakîr el-hakîr Muhammed Nûrî Ürgübî”¹ yazısından ve mecmuanın 353'üncü sayfasından bulunan mühründen hareketle Nuri Gökaşan'ın tam adının Muhammet Nuri olduğunu öğrenmekteyiz. 1874 yılında Ürgüp'ün Kale mahallesinde dünyaya gelmiştir. Sanatçı bir aileye mensup olan Nuri Gökaşan Ürgüp ulemasından şair Tayyar Efendi'nin oğludur (Deniz & Kaya, 2016: 120).

Medrese ve rüştiye eğitimi almıştır (Deniz & Kaya, 2016: 120). Eğitimini tamamladıktan sonra otuz beş yıl adliyenin çeşitli bölümlerinde çalıştıktan sonra 1929 yılında Ürgüp Adliye Başkâtipliğinden emekli olmuştur (Bayık, 1965). Mecmuanın sonunda Nuri Gökaşan'ın Ürgüp Adliye Başkâtipliğine tayin edildiği zaman hemşerileri tarafından bir gazeteye verilmiş şöyle bir ilan bulunmaktadır:

İnhilâl eden Ürgüp Mahkeme-i Asliyesi Baş Kitâbeti'ne rub' asırlık adliye ketebesinden ve meşâhîr-i hakkâk ve hattâtından Anadolu Millî Şiirler Külliyyâtınıñ câmi'ı Tayyârzâde Nûrî Efendî tayîn edilmiştir. Kıymetli sanatkârımızı tebrîk ve ta'yîn-i vâki'deki isâbet ve takdîrden dolayı Nevşehir Encümeni Adliyesine beyân-ı teşekkür ederiz.

Hüdai Bayık'ın *Zafer* gazetesinde (1965) yer alan yazısında Nuri Gökaşan'ın iki kızı ve iki oğlu olduğunu bildirmektedir. Yine mecmuanın başında yer alan Nuri Gökaşan'ın kızı Fatma İllez'in vefatı üzerine 11.02.1976 tarihinde verilmiş taziye ilanında Nuri Gökaşan'ın Tayyar Gökaşan, Rakım Gökaşan, Fatma İllez ve Nadide Yener adlarında dört çocuğu olduğunu öğreniyoruz. Bu ilanda verilen bilgiye göre Nuri Gökaşan'ın eşinin adı Seniye'dir. Raif İllez adında bir damadı vardır. Sadun İllez, Yıldız Kozinoğlu, Seniye Kutlu ve Fikriye Levent adlarında dört torunu vardır. Mecmuada yer alan Nuri Gökaşan'ın ölümü üzerine yayınlanmış 10.03.1955 yazılı taziye ilanına göre ise Nuri Gökaşan'ın yukarıda adları sayılan çocuklarından başka

¹ Mecmuada yer alan hat sanatı örnekleri Melda Karaca tarafından 2019 yılında hazırlanan “Nuri Gökaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-I” adlı tezde latinize edilmiştir.

Nuri Öztekin adında bir oğlu daha vardır. Melda Karaca'nın verdiği bilgiye göre Nuri Öztekin, Nuri Gökaşan'ın ikinci eşi olan Fatma Hanım'ın önceki evliliğinden olan oğludur (Karaca, 2019: 6). Kızı Nadide Yener'in eşi ise Fuat Yener'dir. Nuri Gökaşan'ın Ümmühan Yegül, Rahime Erdoğan ve Cafer Gökaşan adlarında yeğenleri vardır. Mecmuanın 245'inci sayfasında Nuri Gökaşan'ın kardeşinin vefatı üzerine yeğeni Ümmühan'a yazdığı bir şiir bulunmaktadır. Mecmuanın 215'inci sayfasından yer alan bilgiye göre Nuri Gökaşan'ın Osman Âkif adında bir kardeşi vardır ve 22 Aralık 1930 yılında vefat etmiştir.

Hüdaî Bayık Nuri Gökaşan'ın kişiliğinden şu şekilde bahsetmiştir: “Nuri Efendi pek mütevazı, mütedeyyin, hüsnü ahlak ve hoş sohbet bir insan olarak da arkadaşları tarafından çok sevilmiştir. Merhumun mizahı da sevdiği söylenmekle beraber, kimseyi kırmamış ve incitmemiştir.” (Bayık, 1965).

Kendisi de sanatçı olan Nuri Gökaşan sanat çevreleriyle irtibat kurmuştur. Mecmuanın 119'uncu sayfasında verilen bilgiye göre verilen bilgiye göre H.1314/ M. 1898-1899 yılında şair Rûzî² ile Kayseri'de görüşmüştür. Mecmuanın 8'inci sayfasında Ruzî ile ilgili şöyle bir not bulunmaktadır: “Kayserili olup çubuk ve ağızlık yapmakla meşgul olduğundan Kayserili Çubukçu Rûzî diye ma'ruftur. Kayseri'de kendisiyle görüştüm. Meclis-ârâ bir zâttır.” Mecmuanın 241'inci sayfasında Rûzî'nin bir şiirine yazdığı nazire bulunmaktadır.

Tanıştığı bir başka şair ise Himmetî'dir³. Mecmuanın 276'ıncı sayfasında verilen bilgiye göre Himmetî ile H. 1304/ M. 1888/1889 yılında Ürgüp'te görüşmüştür.

Mecmuadan öğrendiğimize göre görüştüğü bir başka kişi ise derlemeci Fahri Bilge'dir⁴. Mecmuanın 241'inci sayfasında verilen bilgiye göre Nuri Gökaşan, Kayseri Ziraat Bankası Müdürü Fahri Bilge ile 10 Ekim 1943'de görüşmüştür.

² Asıl adı Mehmed'dir. “Çubukçu” lakabıyla tanınmaktadır. Kayseri'de doğmuştur. Kayseri'nin hangi mahallesinden olduğuyula ve ailesiyle ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. İlk eğitimini sıbyan mektebinde aldıktan sonra medrese eğitimine başlamıştır. Medrese eğitimini tamamlamamış olması muhtemeldir. Uzun zaman sazıyla farklı yerleri dolaşan Rûzî geçimini bu şekilde sağlamıştır. Hacca gittikten sonra sazı bırakmış ve çubukçuluk mesleğiyle ilgilenmiştir. Eşinin adı Havva'dır. Fayık ve Mahmut adlarında iki oğlu vardır. H. 1317/M. 1899-1900 yılında Kayseri'de vefat etmiştir. Mezarı Kayseri'de Seyyid Burhaneddin Mezarlığı'ndadır (Çapraz, 2015: 44-52).

³ Himmetî ile ilgili bilgi için bkz. “2.9. Himmetî”

⁴ Ahmet Fahri Bilge 1891 yılında Bolu'nun Mudurnu ilçesinde dünyaya gelmiştir. Babası Selimağalar (Yıldızlar) ailesinde Mehmet Arif Bey, annesi ise Atiye Hanım'dır. Ailesinin karşı çıkmasına rağmen okumak istediği için 1907'de Mudurnu'dan ayrılarak İstanbul'a gitmiştir. Öğrenimiyle ilgili bilgi

Nuri Gökaşan'ın en yakın arkadaşlarından biri Şeyhülislam Mustafa Hayri Efendi'dir. Mustafa Hayri Efendi'ni mezar taşı Nuri Gökaşan tarafından yazılmıştır (Bayık, 1965). Mecmuanın 34'üncü sayfasında da bu bilgiye şu şekilde rastlanmaktadır:

Şeyhülislam Mustafa Hayri Efendi'nin Câmii-i Kebir havlusundaki kitabe-i seng-i mezarı için şâir-i şehir Mithat Cemal Bey tarafından söylenip hâme-i kemterânemle mermer üzerine tahrîr ü hakk edilen kitabe-i beliğanedir. Zâ'ir bu mezârıñ içi bilseñ ne büyüktür / Koynundaki na'sıñ ne büyük bir eli vardır / Mes'ûd uludur kabri değildir taş muhtâc / Her hâtırada rekz ettiğî bir heykeli vardır 1340 târîh-i vefât leyle-yi 'ıyd-ı adhâ.

Mustafa Hayri Efendi'nin günlüklerinde Nuri Gökaşan'ın ismine rastlanmaktadır. Mustafa Hayri Efendi 1921 yılında Ürgüp'te Müstantik Kâtibi olan Nuri Gökaşan ile görüşüğünü ve kendisinde bulunan el yazması *Kuloğlu Divanı'nı* gördüğünü günlüğünde belirtmiştir (Ürgüplü, 2015: 666).

Hayatı boyunca Ürgüp'ten ayrılmayan Nuri Gökaşan çocuklarının ısrarı üzerine ömrünün son dönemlerini çocuklarının bulunduğu Ankara'da geçirmiştir. 9 Mart 1955'de Ankara'da vefat etmiştir. Kabri Cebeci Kabristanı'nda bulunmaktadır. Mezar taşı oğlu Tayyar Gökaşan tarafından yazılmıştır. Mezar taşında "Hüvelbaki- Hattat Hâkkak ve Anadolu Millî Şiirler Külliyyatını câmii Tayyartzade Nuri efendinin ruhuna fatiha." (Bayık, 1965).

Mecmuada Nuri Gökaşan'ın vefatı üzerine 10 Mart 1955'de Zafer gazetesinde verilen bir ilan bulunmaktadır. İlan şöyledir:

Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü Büro şeflerinden Tayyar Gökaşan ile Dîvânı Muhasebat mürakıplarından Rakım Gökaşan'ın babaları, Emekli Maliye

bulunmamaktadır. Ziraat Bankası'nın açtığı sınavı kazanarak Rize'nin Pazar ilçesinde memuriyete başlamıştır. Trabzon, Ordu, Samsun, Sinop, Amasya, Çorum Kütahya ve Giresun'da farklı görevlerde bulunmuştur. 1937-1950 yılları arasında Kayseri Ziraat Bankası şube müdürlüğü yapmıştır. Daha sonra Afyon'da şube müdürlüğü yapan Fahri Bilge 13 Temmuz 1955'te emekli olmuştur. 17 Temmuz 1961'de vefat etmiştir. Bir bibliyoman olan Fahri Bilge'nin kütüphanesinde dünyada başka nüshaları bulunmayan birçok kitap bulunmaktadır. Fahri Bilge bu kütüphaneyi memuriyeti sırasında gezdiği şehirlerde halktan, sahaflardan ve yurt dışından kitap satın alarak oluşturmuştur. Sadece Kayseri'de görev yaptığı sürede bu bölgeden 15.000 yazma ve basma eser toplamıştır. Türkiye'nin farklı bölgelerinde görev yapan Fahri Bilge Türk kültürü ve folklor konularına merak salmıştır. Klasik Türk Edebiyatı, Âşık Edebiyatı ve Halk Bilimi alanlarında yaptığı derlemeler kültür tarihimiz için önemlidir. Derleme yapmaya Kütahya'da başlamış ve daha sonra Kayseri'de devam etmiştir. Derlediği ürünleri daha sonra düzenlemek amacıyla defterlere kaydetmiştir. Defterlerin büyük kısmında Kayseri'de yaşamış şairlerin hayatları ile ilgili bilgiler ve bu şairlerin şiirleri yer almaktadır. Fahri Bilge'nin yaptığı derlemelerin en önemli özelliği oldukça sistemli olmasıdır. Derlediği metinlerin başına veya sonuna derleme yaptığı yer, zaman ve kaynak şahısla ilgili notlar eklemiştir (Aydoğdu, 2005: 15-23; Çapraz, 2005: 23-41).

muhasebecilerinden Raif İllez, Yenişehir P.T.T. Müdürü Fuat Yener'in kayın pederleri, Van Polis Müdürü Yusuf Hüsnü Beyin haremi Ümmühan Yegül'ün, Rahime Erdoğan'ın ve Adliye Vekaletinde Cafer Gökaşan'ın amcaları ve Nuri Öztekin'in babası hattat ve hâkkâk millî şiirler külliyyatının cami-i şair ve Adliye Başkâtipliğinden Emekli Ürgüplü NURİ GÖKAŞAN 9 Mart 1955 çarşamba günü Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Merhumun cenazesi 10 Mart 1955 perşembe günü Hacıbayram camiinden öğle namazını müteakip Cebeci asri mezarlığındaki ebedî istirahatgâhına tevdi edilecektir. Merhuma Allâhtan rahmet diler, kederli ailesine başsağlığı temenni ederiz.

Mecmuaya Nuri Gökaşan'ın vefatı üzerine çıkmış bir gazete ilanı da kesilip yapıştırılmıştır. İlanın yanına Ürgüp gazetesinde çıktığı bilgisi not edilmiştir. İlanın metni: “Memleketimizin, edip, şair ve müzisyeni olarak tanınan çok kıymetli hemşehrimiz Nuri Gökaşan'ın hayata gözlerini yumduğunu üzülerək haber aldık. Ürgüp'ümüzün cidden çok kıymetli bir şahsı bulunan Nuri Gökaşan'a gazetemiz adına tanrıdan mağfiret niyaz ederken Gökaşan ailesine ve dostlarına başsağlığı dileriz”. Ayrıca 9 Mart 1955 Çarşamba tarihini gösteren bir takvim kâğıdı oğlu Tayyar Gökaşan tarafından mecmuaya yapıştırılmış ve üstüne Arap harfleriyle “Bu yaprak babamın vefat ettiği tarih” ve altına Latin harfleriyle “Bu babamın tarihi vefatı ezan okunup ve öğle namazı kılınırken ruhunu teslim etti. Ben yanında idim. Tayyar” yazılmıştır. Mecmuada Nuri Gökaşan'ın ölümü üzerine yapılan taziye ziyaretlerine teşekkür etmek amacıyla oğulları Tayyar ve Rakım Gökaşan tarafından verilmiş bir ilan da bulunmaktadır. Bu ilanın nerede ve ne zaman çıktığıyla ilgili bir bilgi kaydedilmemiştir. İlanın metni:

9 Mart 1955 tarihinde Allah'ın rahmetine kavuşan kıymetli babamız Nuri Gökaşan'ın cenaze merasimine bizzat iştirak etmek kadirşinaslığını esirgemeyen ve gerek telgraf, telefon ve mektupla ve gerek evlerimize kadar gelerek taziyelerini sunmak suretiyle büyük acımızı paylaşmak lütfunda bulunan akraba, dost ve yakınlarımıza minnet ve şükranlarımızın duyurulmasına muhterem gazetenizin tavassutunu rica ederiz. Tayyar ve Rakım Gökaşan.

Sanatçı bir aileden gelen Nuri Gökaşan'ın kendisi de çok yönlü bir sanatçı ve kültür adamıdır. Şair, ressam, hattat, hakkâk ve müzisyendir. Yazıya karşı ilgisi küçük yaşlarında başlamıştır. İlk hat hocası Ürgüplü Ali Efendi'dir. Nuri Gökaşan yeteneği sayesinde kısa sürede hocasını bile geride bırakmıştır. Yazının her çeşidini yazan Nuri Gökaşan kendinden önce gelen ünlü hattatları da taklit etmiş ve bu konuda başarılı olmuştur. Sülüs yazıyı Mustafa Rakım ve Şefik Efendi'den, talik yazısı ise Esad Yesari'den öğrenmiştir. Kendisi de sol elle yazdığı için “Yesari Nuri” adıyla şöhret

olmuştur (Bayık, 1965). Nuri Gökaşan birçok kişiye hat dersleri vermiştir. Kayseri, Ürgüp ve Ankara’da birçok camide Nuri Gökaşan’ın kaleminden çıkmış hat sanatı örnekleri bulunmaktadır. Aynı zamanda mühüre imza kazıma sanatı olan hakkâklıkla da ilgilenmiştir (Deniz & Kaya, 2016: 120-121). Yukarıda belirtildiği gibi yakın arkadaşı olan Şeyhülislam Mustafa Hayri Efendi’nin mezar taşı kitabesini kendisi hak etmiştir. Birçok kişi için de mühür kazımıştır (Bayık, 1965). *AMŞK*’da da Nuri Gökaşan’ın kaleminden çıkmış birçok hat sanatı örneği ve çeşitli kare kalem çizimler bulunmaktadır. Mecmuada yer alan hat sanatı örnekleri Melda Karaca tarafından 2019’da hazırlanan “Nuri Gökaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-I” adlı tezde latine edilmiştir (Karaca, 2019: 18-20).

Müzikle de ilgilenen Nuri Gökaşan’ın keman, santur, kanun ve saz çaldığı bilinmektedir Nuri Gökaşan’ın yeteneği şair, aktör ve tiyatro yazarı olan torunu Nuri Gökaşan’da vücut bulmuş görünmektedir (Deniz & Kaya, 2016: 121).

Nuri Gökaşan aynı zamanda derlemecidir. Kendisi de bir şair olduğu için oluşturduğu mecmuaya kendi şiirlerini de almıştır. Hayli hacimli olan bu mecmua Ürgüp kültürü için değerli bir eserdir (Deniz & Kaya, 2016: 120). Mezar taşında bile “Anadolu Millî Şiirler Külliyyâtı’nı Câmii...” yazması bu eserin önemini ve Nuri Gökaşan’a kazandırdığı şöhreti göstermesi açısından önemlidir. Erhan Çapraz’ın verdiği bilgiye göre Nuri Gökaşan terkip ettiği tek mecmua *Anadolu Millî Şiirler Külliyyâtı* değildir. Bunu dışında, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Pertev Naili Boratav Arşivi’nde kayıtlı olan Ahmet Şükrü Esen defterlerinden IV numaralı olanı da Nuri Gökaşan tarafından terkip edilmiştir (Çapraz, 2015: 35).

Mecmuada şiirlerin yanı sıra Nuri Gökaşan’ın kaleminden çıkmış hat ve kara kalem çalışmaları bulunmaktadır. Ayrıca mecmuaya aldığı şairlerin hayatlarıyla ilgili küçük bilgiler vermesi ve diğer notları da önemli bilgiler içermektedir. Mecmuadaki notlardan Nuri Gökaşan’ın şair Rûzî, Himmetî ve derlemeci Fahri Bilge ile tanıştığını öğrenmekteyiz. Ayrıca kendi şiirleri ve altına düştüğü notlardan aile üyeleri hakkında bilgi edinmekteyiz.

Nuri Gökaşan’ın mecmuaya aldığı şairler ve seçtiği şiirler kendisinin ve döneminin edebiyat zevkini ve tercihlerini göstermesi açısından önemlidir. Mecmuada kendisinin de 21 şiiri bulunmaktadır. Nuri Gökaşan bütün şiirlerini mecmuaya

kaydetmemiştir. Mecmuada yer almayan fakat Ürgüp'te sıra odalarında meşhur olan “Eşek Destanı” adlı bir şiiri bulunmaktadır (Deniz & Kaya, 2016: 121). Bu şiirin metni kaynaklarda tespit edilmiştir ve şu şekildedir:

Bir eşek aldım da arkası yağır

Kimseler yüzüne bakamaz yahu

Yaşı on beş canı gayetle ağır

Su gibi her yana akamaz yahu

Öyle bir merkep ki gözü sürmeli

Kulakları kesik ha bir görmeli

Arkasından beş kişiyle sürmeli

Yatarsa yerinden kalkamaz yahu

Çünkü ayağında tırnak kalmamış

Yetmiş kişi bakmış kimse almamış

Herkes alıp başın derde salmamış

Kimse kendin nâre yakamaz yahu

Bir eyer heybesin ancak götürür

İshal olmuş gece gündüz ötürür

Üstünü başını sıçar batırır

Kimse onu böyle taşımaz yahu

*Cambaz Ali bize kurdu tuzağı
Eşek değil ha bir ayva mazağı
Yakınlara gider sevmez uzağı
Yem yemez samana hiç bakmaz yahu*

*Söyle Nuri sözün geri kalmasın
Herkes başın böyle nâre salmasın
Kimse cambazlardan eşek almasın
Çünkü hilelidir cambazlar yahu*

Deniz ve Kaya'nın verdiği bilgiye göre bu şiir Ürgüp Dereler Mahallesi'nden Mehmet Kaya'nın defterinde bulunmaktadır. Mustafa Kaya tarafından *Folklor* dergisi 43'üncü sayısında (Mayıs-1992) yayımlanmıştır (Deniz & Kaya, 2016: 123).

Nuri Gökaşan soyadı kanunu çıktığı zaman Gökaşan soyadını almak istemiş fakat çocukları bu fikre sıcak bakmamıştır. Gökaşan çocuklarını ikna etmek amacıyla bir şiir yazmış ve onları ikna etmiştir. Bu olay Nuri Gökaşan'ın şairlik gücünü göstermesi açısından önemlidir. Şiirin metni:

*Meclis-i irfan içinde durfeşan derler bize
Bir alay derya diliz, dolup taşan derler bize*

*Cümlemizden cümle ada-yı cihan titrer bizim
Çünkü meydan-ı rübade alişan derler bize*

*Hem şecaat hem cesaret hem haladet ehliyiz
Söyle kim cehaveriz sahipkıran derler bize*

Kalbimiz imanla memlu zikrimiz tevhid-i hak

Hamdülillah en kari bir Müslüman derler bize

En metin Türk oğluyum alçakta pervaz eylemem

Soyadım bilmek dilersen Gökaşan derler bize (Deniz & Kaya, 2016: 124).

İzmir’de asker olarak bulunan oğlu için yazdığı ve *AMŞK*’da yer almayan dörtlük:

“Mesken ettin şu İzmir’in bağıını

Bir müddet seyrettin Keşiş Dağını

Gelirken unutma zeytinyağını

Bu da tereci yolun armağanı olsun” (Deniz & Kaya, 2016: 124).

Mecmuada bulunmayan bir başka dörtlüğü:

“Âşığımı sultanlığın hanlığın

Ne dostluğun bileli ne düşmanlığın

Böyle bir zamanda Müslümanlığın

Halkın lisanında bir adı kaldı” (Deniz & Kaya, 2016: 124).

Nuri Gökaşan’ın yukarıda verilen şiirleri ve mecmuada yer alan şiirleri incelendiğinde görüleceği üzere şiirlerinde hem aruz hem de hece veznini kullanmıştır. Bu durum Nuri Gökaşan’ın hem halk şiirini hem de klasik şiiri yazabilecek kadar bir kültürel birikime, yeteneğe ve zevke sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca mecmuanın 241’inci sayfasında Ruzi’nin şiiri için yazdığı bir naziresinin bulunması da klasik kültüre olan aşinalığının bir göstergesidir. Şair, ressam, hattat, hakkâk ve müzisyen olan Nuri Gökaşan çok yönlü bir sanatçı ve kültür adamıdır. İyi bir derlemeci olan Nuri Gökaşan yukarıda da belirtildiği gibi sadece Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı’nı değil Ahmet Şükrü Esen defterlerinden IV numaralı olanı da tertip etmiştir.

1.3. Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı'nın Şekil ve Muhteva Özellikleri

Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı Nuri Gökaşan tarafından tertip edilmiş bir şiir mecmuasıdır. Defter 353 sayfadan oluşmaktadır ve sayfalar Arap rakamları ile numaralandırılmıştır. Defter bordo renk deri ciltli, düzenli ve yıpranmamıştır. 252x197 mm boyutlarındadır⁵. Mecmua rik'a tarzı yazıyla yazılmıştır. Defterin üzerinde herhangi bir yazı yoktur fakat sırt kısmında yıldız şeklinde altın renkli iki süsleme ve Latin alfabesiyle yazılmış Nuri Gökaşan'ın oğlunun adı olan "Tayyar Gökaşan" yazısı bulunmaktadır.

Mecmuanın numaralandırılmamış ilk sayfasında Arap harfleriyle "Bu mecmuanın ismi Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı" yazmaktadır. Hemen yan sayfasına Nuri Gökaşan'ın kızı Fatma İllez'in ölümü üzerine bir gazeteye verilmiş olan taziye mesajı kesilip yapıştırılmıştır. Yine numaralandırılmamış bir sonraki sayfada Nuri Gökaşan'ın ölüm tarihini gösteren 9 Mart 1955 Çarşamba tarihli takvim yaprağı ve oğlu Tayyar Gökaşan tarafından Latin ve Arap alfabesiyle yazılmış iki not bulunmaktadır⁶. Yan sayfasında ise Nuri Gökaşan'ın ölümü üzerine çıkmış taziye mesajı ve yanına Latin alfabesiyle yazılmış "Ürgüp gazetesinde çıkmıştır" yazısı bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada Nuri Gökaşan'ın ölümü üzerine 10 Mart 1955'te Zafer gazetesinde çıkmış taziye ilanı ve oğulları Tayyar ve Rakım Gökaşan'ın taziyeler için verdiği teşekkür ilanı bulunmaktadır⁷. Ayrıca Latin harfleriyle yazılmış iki adet vefat tarihi notu bulunmaktadır. Bunlardan biri Nuri Gökaşan'ın 9 Mart Çarşamba günü saat 12.20'de vefat ettiği bilgisini içermektedir. Bir sonraki sayfada Nuri Gökaşan'ın 1941 yılında çekilmiş iki fotoğrafı bulunmaktadır. Fotoğrafların üstünde Arap alfabesiyle "Muhammet Nuri Gökaşan" altında ise "sahib-i-eser" yazmaktadır. Bir sonraki sayfada Nuri Gökaşan'ın oğlu Tayyar Gökaşan'ın fotoğrafı ve "oğluma bir nasihat" yazan hat çalışmasıyla beraber Nuri Gökaşan'a ait iki şiir bulunmaktadır. Bir numaralı şiirin ilk beyti olan "Ey gözümün nuru Ca'fer-i Tayyâr / Bu kitâbım olsun saña yâdigâr" beytinden anlaşılacağı üzere Nuri Gökaşan bu mecmuayı oğlu Tayyar Gökaşan için hazırlamıştır. Şiirlerin altında "Ankara" ve "1938" yazmaktadır. Buraya kadar bahsedilen sayfaların hiçbiri numaralandırılmamıştır.

⁵ Defterin aslı elimizde bulunmadığı için defterin boyutlarıyla ilgili bilginin kaynağı (Karaca, 2019: 16).

⁶ Notlar için bkz. 1.2. Nuri Gökaşan'ın Hayatı ve Sanatçı Kişiliği

⁷ İlanlar için bkz. 1.2. Nuri Gökaşan'ın Hayatı ve Sanatçı Kişiliği

Mecmuanın numaralandırılmış ilk sayfasında Nuri Gökaşan'a ait bir hat çalışması bulunmaktadır. 2 numaralı sayfada bulunan "ibtidâ-i gazeliyât" başlığıyla gazeller bölümü başlamaktadır fakat aralarda farklı türde, -tahmis, dörtlük nazım birimiyle yazılmış şiirler gibi- şiirler de bulunmaktadır. Mecmuanın 46'ıncı sayfasında "dîvân", 80'inci sayfasında "müfredât", 121'inci sayfasında "koşma", 261'inci sayfasında "kalenderi", 279'uncu sayfasında "dübeyt", 283'üncü sayfasında "semâî" ve 333'üncü sayfasında ise "destân" başlığı bulunmaktadır. Bu başlıkların bulunduğu sayfa aralıklarında başlıklardan farklı şiir türleri de bulunmaktadır. Bu durum bize Nuri Gökaşan'ın mecmuayı önce başlıklar ile bölümlere ayırıp sonra başlıkların altını doldurduğunu düşündürmektedir.

Mecmuada 77 halk ve divan şairine ait 509 şiir bulunmaktadır. Müfredat kısmında farklı şairlere ait müfredlere ve vecizelere yer verilmiştir. Bazı müfredlerin yazarı bilinmediği için altına "lâ-edri" yazılmış ya da kısaltması olan "lâ" yazılmıştır. Mecmuanın 353'üncü sayfasının sonunda "temmetü'l- kitâb bi-'avnillahi'l-Vehhâb" yazmaktadır. Ayrıca Nuri Gökaşan'a ait üç mühür bulunmaktadır. Mecmuanın en sonundaki numaralı olmayan sayfada Nuri Gökaşan'ın yeni görevine tayini için hemşehrileri tarafından gazeteye verilmiş tebrik ilanı bulunmaktadır⁸.

Mecmuanın içeriği incelendiğinde şiirler dışında farklı bilgiler içerdiği de görülmüştür. Bazı şiirlerin üzerinde yazarının ismi (s. 139, 239) ya da türü –koşma (s. 191, 192, 193.), tahmis (s. 9, 301), tecnis (s. 161, 215), müstezad (s. 264) gibi- hakkında parantez içinde bilgi verilmiştir. Bazı şiirlerin başına ise parantez içinde "diğer" yazılmıştır. Bazı şiirlerin altında tarih ve yer bilgisi bulunmaktadır. Bazı şiirlerin sonuna ise şiirin bittiğini göstermek amacıyla "temmet" (s. 176) yazılmış bazılarının sonuna ise aynı anlama gelen mim harfi (s. 60, 192) koyulmuştur. Dörtlüklerin sonunda tekrarlanan mısraları tekrar tekrar yazmak yerine parantez içinde "eyzan" yazılmıştır. Nuri Gökaşan şiirlerde geçen şairlerin mahlaslarının üzerini kırmızı kalemle çizerek belli etmiştir.

Bazı sayfalara ise küçük bilgi notları koyulmuştur. Örneğin Nuri Gökaşan mecmuanın 34'üncü sayfasına Şeyhülislam Mustafa Hayri Efendi'nin mezar taşındaki yazıyı kendisinin hak ettiğine dair bilgiyi ve bu yazıyı kaydetmiştir. 35'inci sayfada İbrahim Ferid'in şiirinin Sadık Efendi'ye nazire olarak yazıldığı bilgisi verilmiştir. 181

⁸ İlan metni için bkz. 1.2. Nuri Gökaşan'ın Hayatı ve Sanatçı Kişiliği

ve 184'üncü sayfalardaki şiirlerin üstünde şiirlerin Turgutlulu Nuri'ye ait olduğuna dair bilgi vardır. 280'inci sayfada ise bir ebced hesabı örneği vardır. Nuri Gökaşan kendi şiirlerinin altına ve üstüne şiirlerin kendine ait olduğunu belirtmek amacıyla notlar eklemiştir (s. 1, 76, 192, 215, 241, 244, 245, 246).

Mecmuada Nuri Gökaşan'a ait birçok hat sanatı ve kara kalem çizim örnekleri bulunmaktadır. Mecmuanın 64'üncü sayfasında çiçek motifi, 99 ve 118'inci sayfasında asma yaprağı ve üzüm motifi, 266'ıncı sayfasında saz resmi, 269'da gül, 270 ve 271'de divit tutan el resmi bulunmaktadır.

Mecmua genel anlamıyla düzenli ve yıpranmamış olsa da bazı sayfaların eksik olduğu tespit edilmiştir. 81, 110, 111, 278, 314 ve 315 numaralı sayfalar eksiktir. 280 olarak numaralandırılmış iki farklı sayfa bulunmaktadır. Mecmuanın 43, 44, 45, 77, 78, 79, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 272, 273, 274, 275, 305, 306, 307, 308 ve 309 numaralı sayfaları ise boş bırakılmıştır.

Mecmuanın 119, 120 ve 276'ıncı sayfalarında yer alan cetvelde mecmuada yer alan şairlerin isimleri Arap alfabesine göre alfabetik sırayla listelenmiş ve bu şairlerin bir kısmı hakkında bilgi verilmiştir. Cetvel şu şekildedir:

Tablo 1.1: AMŞK'nın 119, 120 ve 276'ınci Sayfalarında Bulunan Cetvel

Şairin Mahlası	Hakkında Cetvelde Verilen Bilgi
Erbâbî	Erzurumludur.
Emrah	Erzurumludur.
Eşref	Kırkağaç'ın Gelenbe nahiyesindendir. Heca-gülükte maruftur.
İlhâmi	Sultân Selîm-i Sâlis
Bedrî	Niksarlıdır.
Bâkî	İstanbuldur.
Pertev	Pertev Paşa demekle maruftur.

Türâbî	.
Cevdet	Lofçalıdır. Cevdet Paşa demekle maruftur.
Celâlî	Bayburtludur.
Hilmî	Tavlusunludur. Dinibütün Fâik Mustafa Hilmi Paşa demekle maruftur.
Hayrî	Harputludur.
Hulûsî	.
Devrî	.
Zihnî	Bayburtludur. Diğer bir divan sahibi Zihnî de Kilisli'dir.
Zekâyî	.
Ra' dî	Eğİnlidir.
Rızâ	.
Rüşdî	İki şairin mahlasıdır. Birisi Kayserili diğeri Nevşehirlidir. "Perçemin" redifli koşma Nevşehirlinindir.
Rûzî	Kayserilidir. Kendisiyle 214 senesinde Kayseri'de görüştüm. Meclis-ârâ bir zattır.
Râsih	Balıkesirlidir.
Remzî	Kayserilidir.
Rûhî	Bağdatlıdır. Rûhî-i Bağdâdî diye meşhurdur.
Seyrânî	Evereklidir.
Serverî	.

Sa‘îd	Hızır Ağazâde demekle maruftur.
Şeref Hamın	İstanbuldudur. Nebîl Bey’in kerimesidir.
Sadâyî	.
Sâdık	Antakyalıdır.
Sâfî	.
Ziyâ	‘An-asl Erzurumlu olup İstanbul’da doğup büyümüştür. Ziyâ Paşa diye maruftur.
‘Âsım	Kâmûs mütercimi ‘Âsım Çelebi diye maruftur.
‘Âşık ‘Ömer	.
Fuzûlî	Hille müftüsünün oğludur.
Fennî	Yozgatlıdır.
Fahrî	.
Fethî	Ürgüp’ün Sineson köyündendir.
Feyzî	Muallim Feyzî Efendi diye maruftur.
Ferîd	Rizelidir.
Fikrî	.
Karacaoğlan	.
Kenzî	Kıbrıslıdır.
Gedâyî	‘An-asl Tokatlı olup İstanbul’da tavattun etmiştir.
Kemâlî	.

Gevherî	.
Kerîmî	. Bakiyesi 276'ıncı sahifede olup oraya müracaat buyrula. ⁹
Lütfî	.
Mir'âtî	Ankaralıdır.
Muhibbî	Kânûnî Sultân Süleymân
Makbûlî	.
Mantıkî	.
Mahfî	Ürgüplüdür.
Micmerî	Erzurumludur.
Makbûlî	.
Nâmık Kemâl	Tekfurdağlıdır.
Nedîm	İstanbuldur.
Nûrî	Tokatlıdır. “Emrah çırağı” diye benâmdır. Diğer Nûrî Turgutludur. Bir de muharrir-i ‘âciz Nûrî ki eserlerinde işaret vardır.
Nevres	.
Nâbî	Urfalıdır.
Nidâyî	.
Vâsıf	İstanbuldur. Enderûnî Vâsıf diye maruftur.
Vâkîf	.

⁹ Nuri Gökaşan bu notla cetvelin devamının 276'ıncı sayfada olduğunu bildirmektedir.

Himmetî	Kayserilidir. 304 senesinde Ürgüp'te kendisiyle görüştüm. Hazırcevap bir zattır.
Yesârî	.

Cetvelde 64 maddede 66 şairin adı geçmektedir. Yukarıda görüleceği üzere bu şairlerin hepsi hakkında bilgi verilmemiş bazılarının isminin yanına nokta konularak geçilmiştir. Cetvelde adı geçen Mantıkî'nin mecmuada şiiri bulunmamaktadır. Mecmuada şiiri bulunduğu halde cetvelde adı geçmeyen şairler de vardır. Bunlar: Ali Şâdî, Güftî, Mecdî, Nâtıkî, Nâzım, Neşâtî, Râzî, Sa'dî, Selîmî, Şükrî ve Tokatlı Azmî'dir.

Bu çalışmaya konu olan mecmuadaki 39 şaire ait 261 şiirin şairlere göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 1.2: Çalışma Kapsamındaki Şairler ve Mecmuada Yer Alan Şiirlerinin Sayısı

Şairin Mahlası	Mecmuadaki Şiir Sayısı
Ali Şâdî	1
Âsım	1
Âşık Ömer	1
Bâkî	6
Erbâbî	1
Erzurumlu Emrah	164
Fennî	4
Ferid	1

Fuzûlî	15
Himmeti	5
İlhâmî	1
Karacaoğlan	1
Kenzî	3
Kerîmî	1
Lütfî	1
Mahfî	6
Mecdî	1
Muhibbî	1
Nâmık Kemâl	1
Nevres	2
Nidâyî	1
Nûrî (Tokatlı)	2
Nûrî (Turgutlulu)	5
Pertev	1
Ra‘dî	3
Râzî	1
Rıza	2
Ruhî	11

Rüşdî	1
Sadâyî	1
Sâ‘dî	1
Sâdık Efendi	1
Serverî	1
Şeref Hanım	2
Türâbî	1
Vâkîf	1
Vâsîf	1
Zihnî	7
Ziyâ Paşa	3

Mecmuanın bütününde en çok şiiri bulunan on şair ise şunlardır:

Tablo 1.3: AMŞK’nın Bütününde En Çok Şiiri Bulunan On Şair

Şairin Mahlası	Mecmuadaki Şiir Sayısı
Erzurumlu Emrah	164
Seyrânî	86
Rûzî	46
Gedâyî	26

Nûrî Gökâşan	21
Fuzûlî	15
Nûrî	13
Rûhî	11
Zihnî	7
Mir'âtî	7

Tablo incelendiğinde Nûrî Gökâşan'ın mecmuaya daha çok halk şairlerinin şiirlerini kaydettiği görülmektedir. Bu durum hem Nuri Gökâşan'ın hem de döneminin edebî tercih ve zevklerini göstermesi açısından önemlidir. Özellikle çoğu şairin birer şiiri bulunurken Erzurumlu Emrah ve Seyrânî'nin diğer şairlere göre daha çok şiirinin bulunması bu şairlerin şiirlerinin Nuri Gökâşan ve toplum tarafından ne kadar beğenildiğini göstermesi açısından önemlidir. Özellikle Erzurumlu Emrah'ın şiirlerinin diğer şairlere göre fazlalığı Emrah kolu sayesinde Emrah şiirlerinin 20'inci yüzyılda bile toplumun en beğendiği ve hafızasına kazındığı şiirler olduğunu göstermektedir. Divan şairlerinden en çok şiiri bulunan şair ise Fuzûlî'dir. Bu da Fuzûlî'nin sanat gücünün ve etkisinin yüzyıllar sonra bile devam ettiğinin göstergesidir.

İKİNCİ BÖLÜM

TEZ KAPSAMINDA İNCELENEN ŞAİRLERİN HAYATLARI

Bu bölümde şairlerin biyografileri incelenirken ilk olarak şairlerin şiirlerinin *AMŞK*'nın kaçınıcı sayfasında bulunduğu parantez içerisinde gösterilmiştir. Daha sonra Nuri Gökaşan'ın mecmuanın 119, 120 ve 276'ncı sayfalarında yer alan cetvelde şairle ilgili verdiği bir bilgi bulunuyorsa bu bilgi kaydedilmiştir. Son olarak da araştırmalarımız sonucu ulaştığımız bilgiler kaydedilmiştir.

2.1. Ali Şâdî

(*AMŞK*: 29)

Nuri Gökaşan'ın *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* mecmuasının 119. sayfasındaki cetvelde kayıtlı değildir.

Ali Şâdî 1873 yılında Sivas'ın Çatalpınar Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Babası Köseoğlu Lütfullah Ağa'dır. İlk eğitimini Çatalpınar Mahalle Mektebi'nde aldıktan sonra 1888'de İstanbul'a gelip Kasımpaşa Askeri Rüştîyesi'ne girmiştir. Daha sonra 1892'de Heybeliada Bahriye Mektebi'ne kaydedilmiştir. Mezuniyetinden sonra 1898'de kaptan mülâzım-ı sanîsi olmuştur. 1900 yılında terfi alarak mülâzım-ı evvel olmuş ve Büyükkada Liman Reisliği'ne atanmıştır. 1924 yılında aynı görevden emekli olana kadar Balkan Savaşı, I. Dünya Savaşı ve Millî Mücadele dönemlerinde çeşitli hizmetlerde bulunmuştur. Emekliliğinden sonra da çeşitli görevlerde bulunmuş ve 1933 yılında Çanakkale Liman Reisliğine getirilmiştir. İlk şiiri 1895'te *Mektep* dergisinde, daha sonraki şiirleri *Mektep*, *Mâlûmât*, *Hazine-i Fünun*, *Hikmet* gibi dergilerde yayımlanmıştır. Bazı şiirlerinde M. Ali ve Mehmed Süreyya isimlerini de kullanmıştır. Ali Şâdî'nin ciddi şiirlerinin yanı sıra mizahi şiirleri ve nazireleri de bulunmaktadır. Cunbur'a göre ciddi şiirlerinde Âkîf'in, mizahi şiirlerinde ise Eşref'in etkisi

görülmektedir (Cunbur, 2001: 339-340). 1909 yılında *Nâbî* adlı bir dergi çıkarmıştır. Bu dergi on iki sayı sürmüştür. Derginin başyazarı Ali Şâdî, imtiyaz sahibi Mehmed Süreyya'dır (Erdoğan, 2009: 56). Ölümüyle ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Eserleri: *Sirişk-i Mâtem*(1910), *Cüst ü Cû, Bosna Hersek yahud Osmanlıların Alsas Loren'i* (1911) (Cunbur, 2001: 340; Erdoğan, 2009: 56).

2.2. Âsım (Mütercim Âsım)

(AMŞK: 26)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde “Kâmus mütercimi Âsım Çelebi olarak ma'ruftur” bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Ahmet'tir. 1755 yılında Antep'te doğmuştur. Ailesi Antep'in tanınmış ailelerindendir. Soyu Şeyh Osman Semerkandîye dayanır. Babası Antep Mbâve şair Mehmed Cenânî Efendi'dir. Asım Antep'te iyi bir eğitim görmüş, özel hocalardan Arapça ve dini ilimler eğitimi almıştır. Şiir ve edebiyatı ise babasından öğrenmiştir. 1788-89 yılları arasında Antep'te Battalzade Nuri Paşa'ya dvan kâtipliği yapmıştır. Nuri Paşa'nın idamından sonra zor zamanlar yaşayan ve Kilis'e kaçan Asım, 1789 yılında İstanbul'a gelmiştir (İnal, 1988: 66-68). İstanbul'da yedi yıl çalışarak hazırladığı *Burhân-ı Katı Tercümesi*'ni Sultan 3. Selim'e sunarak müderris olmuştur. İlim dünyasında adını bu çeviriyle duyurmuş ve “Mütercim Asım” olarak anılmaya başlanmıştır (Kaçalın, 2006: 200). 1807 yılında emekli olan Âmir Efendi'nin yerine vakanüvis olarak getirilmiştir (Babinger, 1992: 369). 1817 yılında Selanik'e kadı olarak atanmıştır (Esatoğlu, 2001: 420). Görevinden azledildikten sonra döndüğü İstanbul'da, 28 Kasım 1819'da vebadan ölmüştür (Babinger, 1992: 369).

Eserleri: *Tibyân-ı Nâfi' der Terceme-i Burhân-ı Katı*, *Kamus Tercümesi (el-Okyânûsü'l-basît fî tercemeti'l-Kamûsi'l-muhît)*(Öztürk&Örs, 2000), *Tuhfe-i Âsım* (Türkmen, 1995), *Âsım Tarihi* (Yılmaz, 2015), *Merahu'l-meâlî fî şerhi'l-Emâlî, Terceme-i Siyer-i Halebî, Makâle-i İstibsâr -âmiz der Beyân-ı Âmeden-i İngiliz*. İnal, Bursalı Mehmet Tahir Efendi ve A. Esatoğlu *Terceme-i Muzhürü't- Takdîs bi-Hurûcî Tâifeti'l-Fransis* adlı bir eserden daha bahsederler. Kaçalın bu eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan bazı nüshalarında Âsım'ın; bazılarında ise Mustafa Behçet Efendi'nin adının yazdığını ve *Rûznâme-i Cerîde-i Havâdis*'in 171-201. nüshalarında yayımlanan çeviride Mustafa Behçet'e ait olduğunu belirtildiğini

söylemektedir (Esatoğlu, 2001: 420; İnal, 1988: 69; Kaçalın, 2006: 201; Saraç, 2016: 394).

2.3. Âşık Ömer

(AMŞK: 187)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Âşık Ömer'in hayatı hakkındaki bilgiler tartışmalıdır. Özellikle nereli olduğu, doğum ve ölüm tarihi gibi konularda farklı görüşler vardır. Bursalı Mehmet Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri* kitabına Âşık Ömer'i Konyalı olarak kaydetmiş fakat “Zât-ı cemîlemiz ıyân ederiz, Vatan-ı aslîmiz Aydın ilidir” beytinden yola çıkarak Aydın'da doğmuş olduğunu belirtmiştir (Saraç, 2016: 738). Köprülü, Âşık Ömer'in Kırım-Gözlevli olduğunu söylemiş fakat daha sonra S. Nüzhet Ergun'dan aldığı bir mektupla Konya'nın da Gözleve adlı bir nahiyesi olduğunu öğrenince, başka rivayetleri de göz önüne alarak, Âşık Ömer'in Konyalı olmasının daha muhtemel olduğunu dile getirmiştir (Köprülü, 1962: 268-269). Ergun, *Osmanlı Müellifleri* kitabında Bursalı Mehmet Tahir Efendi'nin verdiği bilgilerden ve Âşık Ömer'in bir koşmasından yola çıkarak şairin Kırım-Gözlevli olduğunu, daha sonra Aydın'a geldiğini belirtmiştir (Ergun, 1935: 5-6). Şükrü Elçin kitabında, yukarıda da bir kısmından bahsedilen farklı rivayetler ile 1848 yılında Feliks Dombrowski tarafından derlenen rivayet ve 1894 yılında İsmail Gaspıralı tarafından Bahçesaray'da basılan divanı da göz önüne alarak Âşık Ömer'in Kırım-Gözlevli olduğunu belirtmiştir (Elçin, 1987: 1-3). Âşık Ömer'in doğum tarihiyle ilgili 1619, 1621, 1651 olduğuna dair farklı görüşler vardır (Elçin, 1987: 3; Ergun, 1935: 8; Köprülü, 1962: 254). Araştırmacıların buluştuğu ortak nokta ise Âşık Ömer'in 17'nci yüzyıl şairi olduğudur. Şairin ölüm tarihi Konya Mevlana Müzesi'nde bulunan el yazması divanına kaydedilmiş olan “İşidüp ben de vefâtın ana dedim târih, Ola Âşık Ömer cilvegehi adn-ı Celil” beytinden yola çıkarak 1707 olarak hesaplanmıştır (Elçin, 1987: 7; Ergun, 1935: 12)

Âşık Ömer hem Halk edebiyatı hem de Divan edebiyatı nazım şekillerini kullanarak şiirler söylemiştir (Ergun, 1935: 15). Mehmet Tahir, Âşık Ömer'in halk şairi olmasına rağmen bazen kalem şairleri kadar güzel şiirleri olduğunu belirtmektedir (Saraç, 2016: 738). Âşık Ömer Şairnâme'sinde yer alan beytinden yola çıkarak ders

hocasının Şerifi olduğu ve tahsilli olduğu bilinmektedir (Elçin, 1987: 8; Ergun, 1935: 6, 11). Âşık Ömer şiirlerinde “Adlî” mahlasını da kullanmıştır (Ergun, 1935: 7). Yaşadığı dönemde büyük şöhrete ulaşmış ve kendinden sonra gelen şairler üzerinde büyük bir etki bırakmıştır. Şiirlerine nazireler yazılmış, bazı şiirleri de bestelenmiş ve Osmanlı coğrafyasının her köşesinde şiirleri okunmuştur (Elçin, 1987: 11-15). Âşık Ömer edebiyatımızın en çok yazan şairlerinden biridir. İki binin üzerinde şiiri bulunmaktadır. Divanı vardır (Karasoy&Yavuz, 2010). Divanı’nın en kapsamlı nüshaları; İstanbul Yahya Efendi Dergâhı Nüshası, Mevlâna Müzesi Nüshası ve Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshasıdır (Karasoy-Yavuz, 2003: 178-179).

2.4. Bâkî

(AMŞK: 5, 18, 57, 58, 262)

AMŞK’nin 119. sayfasındaki cetvelde İstanbullu olduğu bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Mahmut Abdülbâkî’dir. 1526 yılında İstanbul’da dünyaya gelmiştir (Saraç, 2016: 520). Babası Fatih Camisi müezzini Mehmet Efendi’dir. Uzun yıllar Karamânîzâde Mehmed Efendi ve Kadızâde Şemseddin Ahmed Efendi’den medrese eğitimi almıştır (Çavuşoğlu, 1991: 537). Mülazımlık; Silivri, Murat Paşa, Sultan Selim medreseleri müderrisliği, Mekke kadılığı, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği görevlerinde bulunmuştur (İpekten vd., 1988: 66). 7 Nisan 1600 tarihinde vefat etmiştir (Çavuşoğlu, 1991: 538).

Türk Edebiyatı’nın en önemli divan şairlerinden biri olan Bâkî, “Melikü’ş-şuarâ”, “Sultânü’ş-şuarâ” olarak anılmaktadır (Çavuşoğlu, 1991: 539; Saraç, 2016: 520). Eserleri: *Divan* (Küçük, 2019), *Fezailü'l-cihâd*, *Meâlimü'l-yakîn fî sîreti seyyidi'l-mürselîn*, *Fezâil-i Mekke* (Çavuşoğlu, 1991: 539-540).

2.5. Erbâbî

(AMŞK: 65)

AMŞK’nin 119. sayfasındaki cetvelde Erzurumlu olduğu bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Hüseyin Firaki’dir. Babası Bekir Efendi İbn-i Veli’dir. H. 1220/M. 1805’te Erzurum’un Kara Ars Köyü’nde dünyaya gelmiştir. Ailesi Konyalı’dır. Farklı yerlerde askerlik yapmış, Sultan Abdülmecid devrinde İstanbul’a gelmiştir (İnal, 1998: 320). Askerliği bittikten sonra Erzurum’a geri dönmüş ve Caferiye Mahallesi’ne

yerleşmiştir. Erzurum'un edebî ve sanat hayatında büyük roller oynamıştır. Şairliğinin yanı sıra iyi bir müzisyen de olan Erbâbî, çardaklı kahvelerde curasıyla şiirler söylemiştir. Şiirlerinde hem aruz hem de hece ölçüsünü kullanmıştır. Daha çok divan şekillerini tercih etmiştir. Aruzla yazdığı şiirlerini bir divanda toplamıştır. Fındıkoğlu, bu divanın şairin torunu komiser Hüseyin Bey'de bulunduğunu ve kendisinin de bu divanı gördüğünü bildirmektedir¹⁰. Erbâbî'nin heceyle söylediği şiirleri dağınık bir şekilde cönklerde yer almaktadır (Erbay & Düzgün, 2019: 55-57). Döneminin tanınmış âşıklarından Sümmanî ve Mahirî ile âşık atışmaları yapmıştır (Turan, 2003:355). H. 1300/M. 1882-83 yılında Erzurum'da vefat etmiştir (Erbay & Düzgün, 2019: 55).

2.6. Erzurumlu Emrah

(AMŞK: 17, 24, 52, 67, 70, 71, 72, 73, 74, 126, 129, 130, 131, 132, 133, 136, 141, 144, 147, 150, 155, 183, 188, 192, 193, 194, 195, 197, 200, 201, 205, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 217, 218, 219, 234, 237, 238, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 277, 289, 290, 292-293, 302, 304, 310, 311, 312, 313, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 332, 333-337)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde Erzurumlu olduğu bilgisi yer almaktadır.

Emrah'ın hayatıyla ilgili bilgiler tartışmalıdır. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Emrah'ın Tokatlı Nuri ve Erzurumlu Erbâbî ile aynı dönemde yaşamasından yola çıkarak H.1230-35/M. 1814-19 yılları arasında, Erzurum'un Tanbura Köyü'nde doğduğunu belirtir (Erbay & Düzgün, 2019: 49). Köprülü, Emrah'ın bir şiirinden yola çıkarak hicri on ikinci asrın sonu veya on üçüncü asrın başında doğmuş olabileceğini söyler (Köprülü, 1929: 8-9). Emrah Erzurum'da medrese eğitimi almıştır. Nakşibendi tarikatının Halidiye koluna mensuptur (İnal, 1998: 313; Köprülü, 1929: 9). Sivas, Kastamonu, Konya, Tokat, Niğde ve Orta Anadolu'nun büyük kısmını gezmiş ve buralardaki sanat çevreleri ile ilişki kurmuştur (Erbay & Düzgün, 2019: 49-50). Sivas'ta uzun süre kalmıştır. Sazını Sulu Kahve'ye asmış ve orada şiirlerini söylemiştir. Kısa sürede ünü yayılmış ve halk onu dinlemeye gelmiştir (İnal, 1998: 313). İnal H.1271/M.1852-53'de, Fındıkoğlu H.1280/M.1863-64'de, Bursalı Mehmet Tahir Efendi H.1293/M.1876-77'de, Köprülü H.1271/M.1852-53'de vefat ettiğini bildirmektedir. Araştırmacıların bulunduğu ortak nokta Emrah'ın Niksar'da vefat

¹⁰ Yapılan araştırmalar sonucunda bu divanla ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

ettiğidir (Erbay & Düzgün, 2019: 50; İnal, 1998: 313; Köprülü, 1929: 13; Saraç, 2016: 504).

Türk edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Emrah irticalen şiir söylemekteki başarısı ile tanınmıştır (Saraç, 2016:504). Emrah şiirlerinde hem aruz hem de hece veznini kullanmıştır. Köprülü'ye göre klasik edebiyatımızı en iyi bilen halk şairlerinden biridir ve klasik şairleri taklit ederek bir divan oluşturmuştur. Bununla birlikte “Emrah’ın edebî şahsiyetini ve kıymetini gösteren şiirleri, hece ölçüsüyle ve halk diliyle, halkın zevkine uygun olarak yazdığı şiirleridir”. Emrah, çağdaşları üzerinde büyük bir etki bırakmıştır (Köprülü, 1929: 14-21). Çıraklar yetiştirmiştir. Emrah’ın en bilinen çırakları Tokatlı Nuri ve Tokatlı Gedai’dır. Onlar da kendi çıraklarını yetiştirmiştir. Böylelikle Emrah’ın üslubu gelecek nesillere aktarılmış ve “Erzurumlu Emrah kolu” olarak adlandırılmıştır (Düzgün, 2000: 55).

2.7. Fennî

(AMŞK: 41, 50, 180)

AMŞK’nin 120. sayfasındaki cetvelde Yozgatlı olduğu bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Mehmet Said’dir. H.1268/M.1850 tarihinde Yozgat’ın Tekke Mahallesi’nde dünyaya gelmiştir. Babası Kadızade Hacı Sadık Efendi’dir. Fennî’nin babası ve kardeşi de kendisi gibi şairdir. Babası Sadıkî, kardeşi Aşkî mahlasıyla şiirler yazmıştır. Fennî Yozgat’ta Demirli Medrese’de eğitim almıştır. Aynı zamanda babası Sadık Efendi ve tanınmış hattat Ömer Ragıp Efendi’den Arapça, Farsça ve hat dersleri almıştır. İlk görevi 1875 yılında başladığı Yozgat tahrirat kalemi mukayyitliğidir. Birinci mübeyyizlik, İdare Meclisi başkâtipliği, vergi başkâtipliği gibi görevlerle Yozgat’ta on altı yıl kadar kalmıştır. Daha sonra Kayseri’ye gönderilmiştir. Kayseri ve çevresinde Şer’iye Mahkemesi kâtipliği, Bidayet Mahkemesi başkâtipliği gibi görevlerde on yıla yakın süre bulunmuştur. Kalecik, Kızılcahamam ve Sivrihisar’da da bir süre görev yaptıktan sonra Ankara Valiliği vergi başkâtipliğinde ve tahrirat kâtipliğinde bulunmuştur. Ankara’da görevine devam ederken farklı okullarda edebiyat ve hüsn-i hat öğretmenliği de yapmıştır. H. 27 Ramazan 1336 / M. 6 Temmuz 1918’de Ankara’da vefat etmiştir. Fennî, şairliğinin yanında aynı zamanda başarılı bir hattattır. Fennî’yi edebiyat dünyasına tanıtan Yozgat Gazetesi’nin 21 Mart 1928 tarihli sayısında yazdığı bir makaleyle Cephaneioğlu Raşit’tir. Fennî’nin kendi el yazısıyla kaleme

aldığı bir divanı (Ergin, 1996) bulunmaktadır (Ergin, 1996:5-12). Hece vezniyle yazdığı şiirleri de bulunmaktadır (İnal, 1998:388).

2.8. Fuzûlî

(AMŞK: 3, 6, 12, 15, 22, 46, 47, 48, 53, 75, 303)

AMŞK'nin 120. sayfasındaki cetvelde Hille müftüsünün oğlu olduğu bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Mehmet'tir. Doğum tarihi ve yeri tam olarak bilinmemektedir. Irak Türkmenlerinin Bayat boyundandır. Doğum yerinin Hille, Necef veya Kerbela olabileceği düşünülmektedir. Fuzulî'nin “menşe ve mevlidim Irak” sözünden yola çıkarak Irak'ta doğduğu ve bu sözün ebced hesabında karşılığı olan 888(M. 1483) sayısının da doğum tarihi olduğu kabul görmektedir. Babasının adı Süleyman'dır. İlk eğitimini müftü olan babası ve Rahmetullah adlı bir hocadan almıştır (Şentürk & Kartal, 2010: 295). Safavi hükümdarı Şah İsmail, Safeviler'in Bağdat valilerinden Musullu İbrahim Han ile ilişkiler kurmuş ve onlara kasideler sunmuştur. Kanuni'nin Bağdat seferi sırasında Kanûnî ve İbrahim Paşa, Rüstem Paşa, Ayaz Paşa gibi devlet adamlarıyla irtibat kurmuştur. Ayrıca Kanûnî'nin ordusunda yer alan Taşlıcalı Yahya, Hayalî Bey gibi şairlerle de tanışmıştır. 1556 yılında vefat etmiştir (Mengi, 2011: 153-154).

Türkçe, Arapça ve Farsça olarak birçok eser meydana getiren Fuzûlî, “Re'îsü's-şuarâ” olarak anılmaktadır (Saraç, 2016: 784). Eserleri: *Türkçe Dîvân* (Akyüz vd., 1990; Gölpınarlı, 2006), *Farsça Dîvân* (Mazıoğlu, 1962; Tarlan, 1950), *Leylâ vü Mecnûn* (Ayan, 1981; Doğan, 1996), *Beng ü Bâde* (Kürkçüoğlu, 1956), *Sâkî-nâme, Hadîs-i Erba'in Tercümesi* (Karahana, 1954; Kürkçüoğlu, 1951), *Hadîkatü's-Süeda* (Güngör, 1987), *Rind ü Zâhid* (Ayan, 1993; Kürkçüoğlu, 1956), *Türkçe Mektuplar , Sıhhat ü Maraz* (Küntaş, 2017), *Muamma Risalesi* (Kürkçüoğlu, 1949), *Matlau'l-İtikad* (Muhammed B. Tâvîd Et-Tancî, 2014) (Mengi, 2011: 155-161).

2.9. Himmetî

(AMŞK: 60, 68, 153, 288)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde hakkında “Kayserilidir. 304 senesinde Ürgüp'te kendisiyle görüştüm. Hazırcevap bir zattır.” bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Arif'tir. 1811 yılında Kayseri'nin İsağa Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Bir müddet medrese eğitimi almıştır. Genç yaşta saz çalmaya, şiir yazmaya başlamıştır. Elinde sazıyla birçok yeri dolaşan Himmetî, Hicaz'a da gittiği için Hacı Himmetî olarak anılmıştır. Uzun süre Aydın ve çevresinde yaşamıştır (Kalkan, 1988: 50; Satoğlu, 1962: 54). Çapraz'ın Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde (teis.yesevi.edu.tr) verdiği bilgiye göre Himmetî, Vahdetî adlı bir halk şairinin kızı olan Fatma Hanım ile evlenmiştir. Hamel adında bir oğlu olmuştur. 1891 yılında Kayseri'de vefat etmiştir. Çapraz Himmeti'nin şiirlerinin çoğunun farklı cönklerde ve Kayserili araştırmacıların eserlerinde kayıtlı olduğunu bildirmektedir (Çapraz, 2013).

2.10. İbrâhim Ferîd Efendi

(AMŞK: 35-39)

AMŞK'nin 120. sayfasındaki cetvelde Rizeli olduğu bilgisi yer almaktadır.

Yapılan araştırmalar sonucunda Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (teis.yesevi.edu.tr), *Sicill-i Osmani* (Akbayar, 1996: 520) ve *Fatin Tezkiresi*'nde (Çiftçi, 2017: 392) Ferîd İbrahim, İbrahim Ferîd adlı bir şair tespit edilmiştir. Bu kaynaklarda verilen bilgilere göre İbrahim Ferîd'in doğum tarihi belli değildir. İstanbul'da doğmuştur. Babası Hâcegân'dan İsmail Efendi'dir. H. 1203/M. 1788-89'da saraya girmiştir. Sarayda hazine-i hümayun kâtipliği ve Mihrimah Sultan Vakfı mütevelliliği görevlerinde bulunmuştur. 27 Kasım 1841'de surre emini olarak bulunduğu Şam'da vefat etti. AMŞK'da bulunan şiiri Antakya Müftüsü Sadık Efendi'nin terci-i bendine nazire olarak yazılmıştır.

2.11. İlhamî

(AMŞK: 25)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde "Sultan Selim-i Salis" olduğu bilgisi yer almaktadır.

Osmanlı Devleti'nin 28. Padişahı ve 93. halife olan III. Selim'in babası III. Mustafa, annesi Mihrişah Sultan'dır (Kaplan, 2005:115). Mehmet Süreyya'ya göre 18 Aralık 1761'de, Kemal Beydilli ve Coşkun Ak'a göre ise 24 Aralık 1761'de doğmuştur (Ak, 2001: 323; Akbayar, 1996: 39; Beydilli, 2009:420). 7 Nisan 1789'da tahta çıkmıştır. III. Selim saltanatı boyunca birçok yeniliğe imza atmıştır. Bu yenilikler

genellikle askerî alanda yapılmıştır. On sekiz sene hüküm sürdükten sonra 29 Mayıs 1807’de Kabakçı Mustafa isyanı sebebiyle tahttan çekilmiştir. 28 Temmuz 1808’de vefat etmiştir. Şiirin yanı sıra musikide ve hüsn-i hatta da ustadır (Akbayar, 1996: 39). Sûzidilârâ makamını bulmuştur. Divanı (Yılmaz, 2001) ve besteleri vardır. Mevlevî tarikatına mensuptur. Mevlevî dedesi ve büyük bir şair olan Şeyh Galip’i himaye etmiştir (Beydilli, 2009:424).

2.12. Karacaoğlan

(AMŞK: 282)

AMŞK’nin 120. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Karacaoğlan’ın hayatıyla ilgili kesin bilgiler bulunmamaktadır. Sadeddin Nüzhet Ergun Karacaoğlan’ın hayatıyla ilgili farklı rivayetleri değerlendirdikten sonra, onun Anadolu halkı arasında menkabevi bir şahsiyet olarak tanındığını, hakkında birçok efsaneler oluştuğunu ve gerçek kimliğinin silindiğini belirtmiştir. Bununla beraber Karacaoğlan’ın Anadolu’nun güney illerinde birinde doğduğu ve 17’nci asırda yaşadığı ihtimalini kabul etmektedir. Ergun şiirlerinden yola çıkarak Karacaoğlan’ın uzun bir hayat yaşadığını ve Anadolu, Rumeli ve Arap ülkelerini gezdiğini bildirmektedir (Ergun, 1948: 12-26). Cahit Öztelli de Karacaoğlan’ın güney illerinden birinden olduğunu söyler. Mezarı Mersin’in Mut ilçesinin Çukur köyündedir. Öztelli Karacaoğlan’ın kullandığı dilin özellikleri, şiirlerinin bulunduğu cönklerin meydana getirildiği zaman, şiirlerinde geçen tarihi olaylar ve ayrıca Âşık Ömer’in Şairnâme’sinde adının geçmesinden dolayı Karacaoğlan’ın kesinlikle 17’nci asırda yaşadığını belirtmiştir (Öztelli, 1970: 13-18). Müjgan Cunbur da Karacaoğlan’ın 17’nci asırda yaşamış olduğunu kabul etmektedir. Karacaoğlan’ın nereli olduğuyla ilgili rivayetlere de yer veren Cunbur, Doğu Anadolu özellikle Güney ve Güney-Doğu Anadolu’da sadece şehirlerin değil köylerin ve kasabaların bile Karacaoğlan’ı paylaşmadığını belirtmiştir. Karacaoğlan’ın şiirlerine göre asıl adı Hasan ya da Halil’dir (Cunbur, 2008: 9-13). İlhan Başgöz’e göre 16’ıncı yüzyıldan bu yana Karacaoğlan mahlasını kullanan en az beş tane şair vardır (Başgöz, 1992: 11). Bunlardan en tanınmış ve usta olanı aynı zamanda bir şiir geleneğinin kurucusu olanı 17’nci asırda yaşayan Karacaoğlan’dır. Güney Anadolu, Toroslar ve Gavurdağları

Türkmen aşiretlerinin içinde yetişmiş bir âşıktır (Başgöz, 1992: 59). İsmail Görkem Karacaoğlan'ın hayatıyla ilgili rivayetler ve türkülerinin Türkmen, Azeri ve Osmanlı sahasında bilindiğini belirterek “Karacaoğlan olgusuna” daha “bütüncül” yaklaşılması gerektiğini dile getirmiştir. Görkem’e göre Karacaoğlan sadece bir şair değil bir şiir geleneğinin kurucusudur ve Karacaoğlan’ı tarihi bir şahsiyet olmaktan ziyade bir geleneğin temsilcisi haline gelmiş bir “tip ve bu tipe bağlı bir türkü icra tarzı” olarak düşünülmelidir (Görkem, 2018: 22-25).

2.13. Kenzî

(AMŞK: 19, 124, 283)

AMŞK’nin 120. sayfasındaki cetvelde Kıbrıslı olduğu bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Kasım’dır. H. 1210/M. 1795-96 yılında Kıbrıs’ta doğmuştur. Ailesiyle ilgili bilgi bulunmamaktadır. 10-12 iki yaşlarında Kıbrıs’tan Anadolu’ya geçmiştir. Bektaşî tekkelerinde yetişmiştir. Osmanlı ülkesinin birçok yerine gezmiş ve evlenerek Edirne’ye yerleşmiştir. H. 1241/ M. 1825-26 yılında doğan Seyyid Ali adında bir oğlu, Fatma adında bir kızı olduğu şiirlerinden anlaşılmaktadır. Türk-Yunan savaşlarına katılmıştır. H. 1255/ M. 1839-40 yılında Edirne’de vefat etmiştir. Bilinen şiirlerinin içinde destanlar ve birkaç şarkı dışında kalanlar aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Divanı vardır (Fedai, 1989: 18-21).

2.14. Kerîmî

(AMŞK: 284)

AMŞK’nin 120. sayfasındaki cetvelde adı geçmektedir fakat hakkında bilgi verilmemiştir.

Kerimi’nin mecmuanın 284’üncü sayfasında yer alan “*Şemîm-i Bağ-ı Cennet Sîne-i Sâf-ı Semen-i Bûsu*” gazeli Fatin Davut’un *Hâtîmetü’l-Eşâr* adlı eserinde tesbit edilmiştir (Çiftçi, 2017:420). Burada yer alan bilgiye göre, asıl adı Süleyman’dır. Lefkelidir (Kıbrıs). H. 1229/M. 1814’te İstanbul’a gelerek Zihneli Abdurrahman Efendi’nin öğrencisi olmuştur. Fatih Sultan Mehmed Camisi yakınlarındaki bir medresede Farsça öğretmiştir (Çiftçi, 2017: 420). Sultan Abdülmecid devrinin sonlarında vefat etmiştir (Akbayar, 1996: 886).

2.15. Lütî

(AMŞK: 135)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Ahdî'nin *Gülşen-i Şuarâ'sı* (Solmaz, 20018), Latîfi'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ'sı* (Canım, 2018), Beyânî'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ'sı* (Sungurhan, 2017), Kınalızâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ'sı* (Sungurhan, 2017), Güftî'nin *Teşrifâtü's-Şu'arâ'sı* (Yılmaz, 2019), Mehmed Süreyya'nın *Sicill-i Osmânî'si* (Akbayar, 1996), İbnülemin Mahmut Kemal İnal'ın *Son Asır Türk Şairleri* (İnal, 1988) ve *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (İpekten vd., 1988) eserlerinde Lütî mahlaslı yirmi dört şaire rastlanmıştır. Mecmuada yer alan şiir bu eserlerin hiçbirinde görülmediği için Lütî'nin kimliği tespit edilememiştir.

2.16. Mahfî

(AMŞK: 74, 140, 149, 189, 190)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde Ürgüplü olduğu bilgisi yer almaktadır.

Mahfî'nin hayatı hakkında bilinenler sınırlıdır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde yer alan bilgiye göre asıl adı Ali'dir. 1791 yılında Ürgüp'te doğmuştur. Hayatının bir bölümünde İstanbul'a gittiği ve burada bulunan âşık kahvelerinde âşık atışmalarına katıldığı bilinmektedir. Şiirlerinden devrinin kültürüne vakıf olduğu anlaşılmaktadır. 1853 yılında vefat etmiştir (Özay, 2015).

2.17. Mecdî

(AMŞK: 303)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde kayıtlı değildir.

Mecmuanın 303'üncü sayfasında yer alan gazelinin üst kısmındaki 'Abdülaziz Mecdî İstanbulî' notundan asıl adının Abdülaziz olduğu anlaşılmaktadır. Bölükoğlu Hafız Hasan Efendi'nin oğludur. 1865'te Balıkesir'de¹¹ doğmuştur. Rüşdiye Mektebini bitirdikten sonra aynı mektebe ikinci muallim olarak tayin edilmiştir. Dayısı Yahya

¹¹Mecdî, AMŞK'nin 303'üncü sayfasındaki şiirinin üstünde yer alan notta "İstanbulî" olarak kayıtlı olsa da yaptığımız araştırmalarda İstanbullu bir Abdülaziz Mecdî Efendi'ye rastlanmamıştır.

Nef'i Efendi'den medrese eğitimi almıştır. Balıkesir ve Girit'te Edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Hayatının bir döneminde öğretmenliği bırakarak ticaretle uğraşmıştır. Meşrutiyet'in ilanından sonra mecliste Karesi Mebusluğu, Meclis Kâtipliği, İkinci Reis Vekilliği gibi görevlerde bulunmuştur. Meclisin feshinden sonra Şura-yı Evkaf âzalığı ve Şer'îye Vekâleti müsteşarlığı yaptıktan sonra kendi isteğiyle memuriyetten ayrılmıştır (İnal, 1988: 910). Ergin'in verdiği bilgilere göre Mecdî ilk şiirini 1886 yılında yazmıştır. Şiirlerinde Mecdî ve Kudsî mahlasını kullanmıştır. Mahlas kullanmadığı şiirleri de vardır. 1942 yılında vefat etmiştir (Ergin, 1945: 3).

2.18. Muhibbî

(AMŞK: 56)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde Kânûnî Sultan Süleyman olduğu bilgisi yer almaktadır.

Osmanlı Devleti'nin onuncu padişahı ve İslâm'ın yetmiş beşinci halifesidir. 1494-95 yılında Trabzon'da doğmuştur. Babası Yavuz Sultan Selim Han, annesi Hafsa Sultan'dır (Kaplan, 2005, 53). Çok iyi bir öğrenim gördüğü bilinen Kanûnî Sultan Süleyman ilk eğitimini çocukluğunun geçtiği Trabzon'da almıştır. Daha on beş yaşındayken 1509 yılında dedesi II. Bayezid Han tarafından Kefe sancak beyliğine atanmıştır. Daha sonra babasının tahta geçmesinin ardından 1513 yılında Saruhan sancak beyi olarak Manisa'ya gitmiştir. 1520'de babasının vefatından sonra tahta geçmiştir (Yavuz & Yavuz, 2016: 23). Kırk altı yıl süren saltanatıyla Osmanlı Devleti'nin en uzun süre tahtta kalan padişahıdır. Osmanlı Devleti en geniş sınırlarına onun devrinde ulaşmıştır (Kaplan, 2005: 53-54). Batı kaynaklarında ondan "Magnificent", "Magnifique", "Grand Turc", "Der Prachtige" diye bahsedilir. 1566 yılında Zigetvar Seferi sırasında vefat etmiştir (Ak, 2001: 171).

Devlet yönetiminde gösterdiği başarının yanı sıra ilim, şiir ve sanatla da ilgilenmiştir. Devrinin âlimlerini ve sanatçılarını büyük önem vermiş ve onları himaye etmiştir. Özellikle devrinin en büyük şairlerinden biri olan Bakî ile dostluğa varan bir ilişkisi olmuştur. Kendisi de şiirle ilgilenen Kanûnî'nin Türkçe ve Farsça divanları bulunmaktadır. Osmanlı padişahları içerisinde en çok şiir yazan padişaktır. Türkçe divanında (Yavuz & Yavuz, 2016) dört bin yüzden fazla şiiri vardır. Şiirlerinde

Muhibbî, Muhib, Muhib mahlaslarını kullanmıştır (Ak, 2001: 171-172; Kaplan, 2005: 54; Yavuz & Yavuz, 2016: 23-25).

2. 19. Nâmık Kemâl

(AMŞK: 51)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde Tekfurdağlı olduğu bilgisi yer almaktadır.

Namık Kemal 21 Aralık 1840'da Tekirdağ'da doğmuştur. Babası Meclis-i Mâliye âzası, esham müdürü, II. Abdülhamid'in müneccimbaşısı Mustafa Asım Bey'dir. Annesi ise Tekirdağ Mutasarrıfı Koniçeli Abdüllatif Paşa'nın kızı Fatma Zehra Hanım'dır (Akün, 2006: 361). Annesini küçük yaşta kaybettikten sonra dedesi Abdüllatif Paşa'nın yanında büyümüştür. Dedesinin görev yerinin sürekli değişmesinden dolayı uzun süre bir okula devam edememiş, özel hocalardan eğitim almış ve kendini yetiştirmiştir (Kaplan, 2005: 351). On yedi yaşında İstanbul'a gelen Namık Kemal sanat çevreleriyle iletişim kurmaya başladı ve Hersekli Arif Hikmet'in evinde kurulan Encümen-i Şuarâ topluluğuna girmiştir (İnal, 1988: 821). Kaplan'a göre Namık mahlasını ona bu topluluğun başı olan Lefkoşçalı Galip Bey; İnal ve Akün'e göre ise Şair Binbaşı Eşref Paşa vermiştir (Akün, 2006: 362; İnal, 1988: 820; Kaplan, 2005: 352;). İlk memuriyetine İstanbul'a geldikten kısa bir süre sonra atanmış fakat sonrasında azledilmiştir. Daha sonra Tercüme Odası'na girmiştir. Bir ara gümrük kâtibi olarak da çalışmıştır. İstanbul'a geldikten beş yıl sonra Şinasi ile tanışmış, *Tasvîr-i Efkâr* gazetesinde görev almış ve yazılar yayımlamıştır. 1865'te, siyasi sebeplerden dolayı Şinasi'nin Paris'e kaçmasından sonra *Tasvîr-i Efkâr*'ı tek başına çıkarmaya başlamış ve burada siyasi içerikli cesur yazılar kaleme almıştır. 1865'te meşrutiyet idaresini kurmak amacıyla kurulan ve daha sonra "Yeni Osmanlılar" adını alacak olan İttifâk-ı Hamiyyet adlı gizli cemiyete katılmıştır. Yazdığı siyasi yazılardan dolayı İstanbul'dan uzaklaştırılmak istendiği için 1867'de Erzurum'a vali muavini olarak tayin edilmiş ve yazarlıktan men edilmiştir. Namık Kemal yeni görev yerine gitmek yerine Ziya Paşa ile birlikte Paris'e kaçmıştır. Paris'te "Yeni Osmanlılar" cemiyetinin üyeleriyle bir araya gelmiş ve siyasi faaliyetlerine devam etmiştir. Londra'da *Hürriyet* gazetesini çıkartarak 1869'a kadar yazılarını burada yayımlamaya devam etmiştir. 1870 yılında İstanbul'a geri dönmüştür. 1872 yılında başmuharrirliğini üstlenerek *İbret* gazetesini çıkarmaya başlamıştır. Aynı yıl içerisinde Gelibolu mutasarrıfı olarak

görevlendirilmiş ve Gelibolu'ya gitmiştir. Üç ay sonra bu görevinden de azledilip ve tekrar İstanbul'a dönmüştür. 1873'te *Vatan yâhud Silistre*'nin sahnelenmesinden sonra tutuklanmış ve Magosa'ya sürgün edilmiştir. Edebî eserlerinin birçoğunu otuz sekiz ay süren Magosa sürgünü sırasında kaleme almıştır. V. Murad'ın tahta geçmesiyle affedilmiş ve 1876'da İstanbul'a dönmüştür. Abdülhamid'in tahta çıkmasından sonra Şûrâ-yı Devlet üyeliğine getirilmiştir. Sonrasında Kanûn-ı Esâsî'yi hazırlamak için kurulmuş olan heyette üye olarak görevlendirilmiştir. Hakkında Abdülhamid'e verilen jurnaller sonrasında 1877'de tekrar tutuklanmış ve beş ay sonra İstanbul'dan ayrılıp Midilli'ye gitmesi şartıyla serbest bırakılmıştır. 1879'da Midilli'ye mutasarrıf olarak tayin edilmiştir. 1884'de Rodos mutasarrıfı olmuştur. 2 Aralık 1888'de vefat etmiştir (Akün, 2006: 363-371).

2. 20. Nevres

(AMŞK: 25, 284)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Mecmuanın 25'inci sayfasında bulunan “*Öğren Ey Dil Anı Benden Benim Anıñ Delisi*” (Kaya, 2020: 380-381) ve 284'üncü sayfasında bulunan “*Şikenli Çınli Perçemler O Zırhlı Halkalı Mûlar*” (Kaya, 2020: 217-218) şiirleri Bayram Ali Kaya tarafından yayına hazırlanan *Osman Nevres Divanı*'nda tespit edilmiştir. Aslen Rum olan Osman Nevres H. 1236/M. 1820'de Sakız'da doğmuştur. Bağdat valisi Ali Rıza Paşa'nın hizmetkârı Süleyman Faik Efendi tarafından sekiz dokuz yaşlarında satın alınıp yetiştirilmiştir (İnal, 1988: 1189; Kaya, 2020: 3-5). Ali Rıza Paşa tarafından yeteneği fark edilen Nevres, Paşa'nın konağında yedi sekiz yıl süren bir eğitim almıştır. Eğitimi bittikten sonra 1836-37 yılında kendisine Ali Rıza Paşa tarafından Bağdat valiliği kitâbetinde görev verilmiştir. 1846 yılında Ali Rıza Paşa vefat ettikten sonra Nevres İstanbul'a gitmiş ve orada Hâriciye Mektûbî Kalemî'nde görev almıştır. İstanbul'da Askerî Mektepler Nâzırı Abdülkerim Nâdir Paşa ile tanışan Nevres, Paşa'nın 1847-48 yılında Hicaz ve Irak Müşirliği'ne atanmasıyla onunla birlikte Bağdat'a gider. Burada Hicaz ve Irak Ordu-yı Hümâyûnu Tahrîrât Kitâbeti'ne getirilir. Paşa'nın görevinden azledilip 1851-52 yılında Diyarbakır valiliğine atanması üzerine onunla birlikte Diyarbakır'a gider ve burada da aynı görevine devam eder. Abdülkerim

Nadir Paşa'nın görev yerlerinin değişmesiyle onunla birlikte Halep, Musul ve Kerkük'ü dolaşır. Bu yıllarda İstanbul'a dönmek için uğraşan Nevres bir türlü isteğini gerçekleştiremez. 1858 yılında Hicaz ve Irak Ordu-yı Hümâyûn muhasebeciliğine tayin edilir ve Bağdat'a gider. 1862 yılında rüşvet aldığı iddialarıyla görevinden azledilir. Suçsuz olduğunu kanıtlamak için İstanbul'a gelen Nevres, Altıncı Ordu-yı Hümâyûn muhasebecisi olarak başka bir göreve atanır. 1863'te yine ordu muhasebecisi olarak Şumnu'ya atanır fakat hakkında ortaya atılan daha önceki iddialar sebebiyle kısa süre sonra azledilir. Bu olaydan sonra Nevres tüm maddi varlığını, gelirini ve itibarını kaybettiği için zor zamanlar geçirir. Aklî dengesini kaybeden Nevres, Haydar Paşa Hastanesi'ne yatırılır. Tedavinin ardından sağlığına kavuşan Nevres 1874'te Zaptiye Nezâreti mektupçuluğu görevine getirilir. Hastalığı tekrar nüksedince görevinden ayrılır ve Toptaşı Bîmârhânesi'ne yatırılır. Sağlığına kavuştuktan sonra Üsküdar'da yaşamaya başlar (Kaya, 2020: 5-11). 6 Şubat 1876'da vefat etmiştir (İnal 1988: 1191; Kaya, 2020: 11).

2. 21. Nidâyî

(AMŞK: 202)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Asıl adı Abdullah Nidâyî'dir. 1688 yılında doğmuş olduğu tahmin edilmektedir. Kaşgarlıdır. Genç yaşta tasavvufa ilgi duymaya başlayan Nidâyî birçok yere seyahat ederek tasavvuf büyüklerinin ve şeyhlerin mezarlarını ziyaret etmiştir. Mekke ve Medine'ye giderek hac vazifesini yerine getirmiştir. Uzun süren seyahat yıllarından sonra İstanbul'a gelmiştir. Nakşibendiyye tarikatına bağlı olduğu için "Nakşibendî", uzun süre İstanbul'un Eyüp semtinde yaşadığı için "Eyyübî" olarak anılır. Eyüp'te Kalenderhâne Tekkesi'ne devam etmiş ve bir müddet sonra burada şeyh ve postnişin oldu. Daha sonraları evlenmek istediği için buradaki görevinden ayrılmıştır. Kaşgârî Tekkesi'nin ilk şeyhidir. Nakşibendiliğin Kâsânîyye kolunun İstanbul'da yayılmasına öncülük etmiştir. 19 Eylül 1760 tarihinde vefat etmiştir. Divanı ve Risâle-i Hakkiyye adlı bir eseri vardır (Çetin, 2014: 347-354).

2.22. Nûrî (Tokath)

(AMŞK: 239)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde “Tokatlıdır. Emrah çırağı diye benâmdır. Diğer Nûrî Turgutlu[lu]dur. Bir de muharrir-i ‘âciz Nûrî ki eserlerinde işaret vardır.”¹² bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Mahmut'tur. Ahmet Talat Onay'a göre H.1235/M.1820-H.1245/M. 1830 yılları, M. Zeki Oral'a göre ise H.1240-1241/M.1824-1825 yılları arasında doğmuştur (Onay, 1933: 55; Oral, 1936: 9). Tokatlı Nûrî'nin babası Veli Hoca aynı zamanda ilk öğretmenidir. 13-14 yaşlarında babasını kaybettikten sonra bir saz alır ve çalmaya, şiir söylemeye başlar (Oral, 1936: 9). Erzurumlu Emrah Tokat'a geldikten sonra onunla tanışmış ve çırağı olmuştur. Onay ve Oral bu olayla ilgili benzer rivayetlere kitaplarında yer vermişlerdir. Bu rivayetlere göre Nûrî Emrah ile tanışmadan bir gece önce Tokat halkı tarafından kutsal kabul edilen Gılgıj tepesinde saz çaldığı için orada bulunan yatır tarafından cezalandırılmış sırtına bir tekme yiyerek tepeden yuvarlanmıştı. Ertesi gün kendine gelip evine dönerken bir kahvede saz çalan Emrah'a rastlamış ve çırağı olmuştur. Nûrî mahlasını da ona Emrah vermiştir (Onay, 1933: 47-49; Oral, 1936: 19-22). Kendisi de başta oğlu Arif (Murûrî) olmak üzere Ceyhûnî, Tıflî, Enverî ve Gayretî'yi yetiştirmiştir (Akman, 2014: 280). Nûrî, Sivas, Çankırı, Çorum, Ordu, Giresun, Karahisar, Samsun gibi Anadolu'nun birçok şehrini ve Rumeli'yi dolaşmış ve şiirler söylemiştir (Oral, 1936: 13). Son yıllarını Samsun'da geçiren Nûrî, hastalanarak H. 1301/M. 1884-85 yılında vefat etmiştir. Ölümü sırasında yanında bulunan çırağı Ceyhûnî sazını ve divanını Tokat'a ailesine götürmüştür (Oral, 1936: 15). Yapılan araştırmalar sonucunda bu divanla ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır

2.23. Nûrî (Turgutlulu)

(*AMŞK*: 181, 182, 184)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde “Tokatlıdır. Emrah çırağı diye benâmdır. Diğer Nûrî Turgutlu[lu]dur. Bir de muharrir-i ‘âciz Nûrî ki eserlerinde işaret vardır.” bilgisi yer almaktadır

Asıl adı Mehmet Nûrî'dir. “Kasabalı Dülekzâde-Dölekzâde Mehmet Nûrî” olarak bilinir. 1868'de Akseki'nin (Antalya) Emiraşıklar Köyü'nde doğmuştur. Babası

¹² Nuri Gökaşan'ın mecmuanın 1, 76, 192, 215, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 248 ve 249'uncu sayfalarında bulunan şiirlerinin bazılarının altında veya üstünde kendisine ait olduğuna dair notlar, bazılarının altında ise sadece isim, tarih ve yer bilgisi vardır.

Mustafa Efendi'dir. Küçük yaşlarda babasıyla birlikte Turgutlu'ya yerleşmiştir. On yaşlarındayken kendisindeki zekâ ve kabiliyeti fark eden bir redif taburu zabiti ve babasının tuttuğu bir özel öğretmenden eğitim almıştır fakat bu eğitim ilkokul seviyesinde kalmıştır. Kendi kendisini yetiştirmiştir. Binicilik ve cirit atmada yeteneklidir. Aynı zamanda kitap okumayı çok sever. Altı yıl kadar aşar memurluğu, bir sene kadar da reji kolcubaşılığı görevlerinde bulunmuştur. İzmir ve Aydın'da da zaman zaman bulunan Nûrî geçimini seyyar satıcılık yaparak sağlamıştır. Bir iş için gittiği Konya'da yayınladığı bir şiir yüzünden tutuklanmış ve uzun süre hapis yatmıştır. Bu olaydan sonra 1914'te hastalanan şair 1916 yılında vefat etmiştir. Şiirlerinde hem aruz hem de hece veznini kullanmıştır. Yaşadığı dönemin olaylarına kayıtsız kalmayan şair siyasi içerikli şiirler de yazmıştır. (Erdoğan & Çalka, 2011: 142-147) .

2. 24. Pertev

(AMŞK: 29)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde Pertev Paşa olarak bilindiği bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Pertev Mehmet Saîd'dir. H. 1200/M. 1785 yılında Darıca'da (Kocaeli) doğmuştur. Ailesi Tatar asıllıdır. Babası ulemadan İbrahim Efendi, annesi orduyu hümayun şeyhi Çerkes Halil Efendi'nin kızı Hadice Hanım'dır. İlk eğitimini sıbyan mektebinde aldıktan sonra Mehmet Ataullah Efendi'den ders almıştır. Neş'et Efendi'den Farsça dersi almıştır. 1804 yılında Divan-ı Hümayun dairesinde ve bir sene sonra Divan Kalemi'nde görev almıştır. Divan Kalemi'nde Ahmet Efendi ona Pertev mahlasını vermiş ve bundan sonra hep bu isimle anılmıştır. Bir sene sonra Sadaret Mektubî Odası'na tayin edilmiştir. Sonrasında Âmedi Kalemi'nde memur olmuştur. 1824'te Divan-ı Hümayun bekçiliğine, 1826'da reisülküttablığa tayin edilmiştir. 1829'da azledilmiştir. Mısır'da çıkan karışıklıklar üzerine 1829 yılında bir memuriyetle Mısır'a gitmiştir (İnal, 1988: 1312-1315). 1830-31 yılında kethudâ-yı sadr-ı âlî olmuştur. 1836'da müşirlik rütbesi almış ve aynı yıl vezir rütbesiyle "paşa" olmuştur. 23 Eylül 1836'da azledilerek Edirne'ye gönderilmiş ve on, on beş gün sonra vefat etmiştir. Cemâl ve Şihâb adlı iki oğlu ve Emine adlı bir kızı vardır (Akbayar, 1996: 1332-1333). İnal, Pertev Paşa'nın hakkında padişah II. Mahmut'a verilen doğru olmayan bilgilerden dolayı idam edildiğini bildirmektedir. Padişah her ne kadar verdiği

idam fermanından vazgeçse de haber zamanında Edirne'ye ulaştırılamamış ve Pertev Paşa idam edilmiştir. Divanı bulunmaktadır (İnal, 1988: 1329-1321; Saraç, 2016: 535).

2.25. Ra'dî

(AMŞK: 7, 154)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde Eğinli (Erzincan) olduğu bilgisi yer almaktadır.

Ahdî'nin *Gülşen-i Şuarâ*'sında (Solmaz, 2018: 172) ve *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde (İpekten vd., 1988: 360) Ra'dî mahlaslı bir şair tespit edilmiştir. Bu eserlerde verilen bilgiye göre Ra'dî İstanbullu'dur. Doğum ve ölüm tarihiyle ilgili bilgi bulunmamaktadır. Sipahi şairlerdendir. Uzun süre Mısır'da görev yapmıştır.

2.26. Râzî

(AMŞK: 40)

AMŞK'nin 119 ve 120. sayfalarındaki cetvelde kayıtlı değildir.

Mehmed Süreyya'nın *Sicill-i Osmanî*'sinde (1996) Fatîn Davut'un *Hâtimetü'l-Eşâr*'ında (Çiftçi, 2017), Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi'nin *Tezkiretü's-şuarâ*'sında (İnce, 2018), Âşık Çelebi'nin *Meşâ'irü's-Şu'arâ*'sında (Kılıç, 2018), Seyyid Mehmed Rızâ'nın *Rıza Tezkire*'sinde (Zavotçu, 2017), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde (İpekten vd., 1988) ve Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde (teis.yesevi.tr) yapılan araştırmalar sonucunda Razî mahlasını kullanan on üç şaire rastlanmıştır. Şairin mecmuada yer alan şiiri 19'uncu yüzyıl şairlerinden Rif'at Dede'nin gazeline yazılmış bir tahmistir (Selçuk, 2014). Bu bilgiden yola çıkarak mecmuada şiiri bulunan Razî'nin 19'uncu yüzyılda ya da sonrasında yaşamış olması gerektiği düşünülmüştür. Bu şartlara uyan üç şaire ulaşılmıştır. Bunlar 1804 doğumlu Razî mahlasını kullanan Fakî İbrahim Ethem, 1833'de doğan Arapgirli Razî Mehmed, 1853'de ölen Hafız Razi Mustafa'dır. Mecmuada şiiri yer alan Razî'nin, yaşadıkları dönem göz önüne alındığında, bu üç şairden biri olması kuvvetle muhtemeldir.

2.27. Rızâ

(AMŞK: 11, 49)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Mecmuanı 11'inci sayfasında yer alan “*Sâye-i Pîr-i Mugânda Minnet Etmem Câma Ben*” adlı şiirine Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (teis.yesevi.edu.tr) sitesinde Rızâ ismine, Trabzonlu Ali Rızâ Paşa maddesinde rastlanmıştır (Arslan, 2014). Kendisi uzun süre Bağdat valiliğinde bulunduğu için “Vâlî-yi Bağdat” ve Rizeli olduğu için “Laz Ali Rıza Paşa” olarak bilinmektedir (Saraç, 2016: 625). *Sicill-i Osmanî*'de yer alan bilgiye göre ise Trabzonlu'dur. Laz Ahmed Paşa'nın akrabasıdır. Manisa müsellimliği, İzmir gümrükçülüğü ve Menemen voyvodalığı görevlerinde bulunmuştur. 1828 yılında Halep valisi Rauf Paşa'ya kethüda olmuştur. Halep, Diyarbakır, Bağdat, Şehrizar, Cidde ve Şam valiliği yapmıştır (Akbayar, 1996: 301). Mehmet Süreyya'ya göre H. 1262/M. 1846, Bursalı Mehmet Tahir'e göre ise H. 1261/M. 1845 yılında vefat etmiştir. Mezarı Şam'da Bilal-i Habeşî'nin kabrinin yakınlarındadır (Akbayar, 1996: 301; Saraç, 2016: 625).

2.28. Rûhî

(*AMŞK*: 2, 3, 4, 13, 14, 47, 56, 58, 261, 286)

AMŞK'nin 120. sayfasındaki cetvelde “Bağdatlıdır. Rûhî-yi Bağdâdî diye meşhurdur” bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Osman'dır. H. 941/M. 1534-35 yılında Bağdat'ta doğmuştur. Babası Kanûnî'nin Bağdat seferi sırasında Bağdat'a giden ve oraya yerleşen bir Türk'tür. Rûhî'nin aldığı eğitimle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamakla birlikte eğitimi Bağdat ve çevresinde tamamladığı düşünülmektedir (Öztoprak, 2001: 11). Mevlevî tarikatına mensuptur. Seyahat etmeyi çok seven Rûhî, askerî görevlerden ayrıldıktan sonra hayatı boyunca birçok yere seyahat etmiştir. Bir süre İstanbul'da da bulunan şair Galata Mevlevîhânesi'nde kalmıştır. Ömrünün son zamanlarını Şam'da geçiren Rûhî, Şam kadısı Azmîzâde Mustafa Hâletî'nin himayesine girmiştir. H. 1014/ M. 1605-1606 yılında Şam'da vefat etmiştir. Şiir yazabilecek kadar Arapça ve Farsça bilir. *Dîvân*'ı (Ak, 2001) vardır (Ak, 2008: 205-206).

2.29. Rüşdî

(*AMŞK*: 139)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde “İki şairin mahlasıdır. Biri Kayserili diğeri Nevşehirlidir. Perçemiñ redifli koşma Nevşehirlinindir.” bilgisi yer almaktadır.

Mecmuada yer alan “*Çek bir yaña ey meh-pâre perçemin*” adlı koşma, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü’nde (teis.yesevi.edu.tr) “Rüşdî, Hasan Rüşdî” maddesinde tespit edilmiştir. Burada verilen bilgiye göre “Hasan Rüşdî” ve “Ak Ahmed Ağazâde” olarak tanınan şair *AMŞK*’da belirtildiği gibi Nevşehirli değil, Kayserilidir. Doğum tarihiyle ilgili kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte 19’uncu yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı düşünülmektedir. Kayseri’nin Hacıkılıç Mahallesi’ndendir. Eğitimi ile ilgili bilgi bulunmamaktadır. “Zer-ger”, “Zer-kar” mahlaslarını da kullandığı için altın ticareti işiyle uğraştığı düşünülmüştür. Kayseri’de yaşanan bir ölümlü olay üzerine Kayseri’den ayrılmış, birçok yer dolaştıktan sonra İstanbul’a yerleşmiştir. Hacca gittiği de söylenmektedir. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 20’nci yüzyılın başında vefat ettiği düşünülmektedir. Divanı (Başoğlu & Okumuş, 2003) vardır (Çapraz, 2013).

2. 30. Sadâyî

(*AMŞK*: 146)

AMŞK’nın 120. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Ahdî’nin *Gülşen-i Şuarâ*’sı (Solmaz, 2018), Latîfî’nin *Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsiratü’n-Nuzamâ*’sı (Canım, 2018), Beyânî’nin *Tezkiretü’ş-Şu’arâ*’sı (Sungurhan, 2017), Kınalızâde Hasan Çelebi’nin *Tezkiretü’ş-Şu’arâ*’sı (Sungurhan, 2017), Güftî’nin *Teşrifâtü’ş-Şu’arâ*’sı (Yılmaz, 2019), Mehmed Süreyya’nın *Sicill-i Osmânî*’si (Akbayar, 1996), İbnülemin Mahmut Kemal İnal’ın *Son Asır Türk Şairleri* (İnal, 1988), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (İpekten vd., 1988), Fatîn Davut’un *Hâtimetü’l-Eşâr*’ı (Çiftçi, 2017), Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi’nin *Tezkiretü’ş-şuarâ*’sı (İnce, 2018), Âşık Çelebi’nin *Meşâ’irü’ş-Şu’arâ*’sı (Kılıç, 2018), Seyyid Mehmed Rızâ’nın *Rıza Tezkiresi* (Zavotçu, 2017), Ali Emîrî Efendi’nin *Tezkire-i Şu’arâ-yı Âmid*’i (Kadıoğlu, 2018) ve Şeyhülislam Ârif Hikmet Bey’in *Tezkiretü’ş-Şu’arâ*’sında (Çınarcı, 2019) Sadâyî mahlaslı şaire rastlanmamıştır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü’nde (teis.yesevi.edu.tr) Sadâyî mahlaslı bir şair bulunmaktadır. Burada verilen bilgiye göre Sadâyî hakkında tezkirelerde ve biyografik metinlerde bir bilgi bulunmamaktadır. 16’ncı yüzyılda yazılmış bir mecmuadan (Mecmû’a-i Eş’âr) bu

yüzyılda yaşadığı, sipahi olduğu ve iyi bir sesi olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Kaplan, 2013).

2.31. Sa'dî

(AMŞK: 51)

AMŞK'nin 120. sayfasındaki cetvelde kayıtlı değildir.

Mehmed Süreyya'nın *Sicill-i Osmânî*'si (Akbayar, 1996), İbnülemin Mahmut Kemal İnal'ın *Son Asır Türk Şairleri* (İnal, 1988), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (İpekten vd., 1988), Âşık Çelebi'nin *Meşâ'irü's-Şu'arâ*'sı (Kılıç, 2018), Latîfî'nin *Latîfî Tezkiresi* (İsen, 1990) ve Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde (teis.yesevi.edu.tr) yapılan araştırmada Sa'dî mahlaslı on beş şaire ulaşılmıştır. Mecmuada yer alan “*Kim Olursan Ol Elinden Kurtuluş Kâbil Midir*” gazeli bu kaynaklardan hiçbirinde görülmediği için mecmuada şiiri bulunan Sa'dî'nin hangisi olduğu tespit edilememiştir.

2.32. Sâdık Efendi

(AMŞK: 35-39)

AMŞK'nin 120. sayfasındaki cetvelde Antakyalı olduğu bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Mehmet Sâdık'tır. 1788 yılında Antakya'da doğdu (Aksoyak, 2014). Antakya müftüsü Ahmet Efendi'nin oğludur. Yirmi iki yaşındayken Arapça'dan “ahz-i icâzet” almıştır. Kur'an tefsirine başlamış fakat bitirememiştir. Şiirlerinde Sıdkî mahlasını kullanmıştır. Antakya müftülüğü yapmıştır. H. 1276/M. 1859-60 yılında Antakya müftüsü iken vefat etmiştir. Bursalı Mehmet Tahir Efendi'ye göre en bilinen şiiri AMŞK'da da yer alan ‘Mekremetlü yazılır mı bize ey kilik-i debir’ mısrasıyla meşhur terci-i bendidir (Saraç, 2016: 712).

2.33. Serverî

(AMŞK: 156)

AMŞK'nin 120. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Sicill-i Osmânî (Akbayar, 1996), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (İpekten vd., 1988) ve *Artvin Âşıklık Geleneği*'nde Serverî mahlaslı birer şair

bulunmaktadır. *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde yer alan Serverî, kadılık yapmış İstanbullu bir şair (1988: 439), *Sicill-i Osmani*'de yer alan Serverî ise müderris iken derviş olan bir Mevlevî dedesidir (1996: 1497). *Artvin Âşıklık Geleneği*'nde yer alan Serverî 18'inci yüzyılın ortalarında Ardanuç'un Soğanlı köyünde doğmuş bir âşıktır. Asıl adı Selim'dir. Gençliğinde bağlamasıyla birçok yeri dolaşan Serverî sonraki yıllarda köyünde müderrislik ve imamlık yapmıştır. Bundan dolayı Molla Selim olarak da anılır (Öksüz, 2013: 313). Bütün bu bilgiler değerlendirildiğinde ve *AMŞK*'daki Serverî mahlaslı koşma da bu değerlendirmeye katıldığında Artvin Âşıklık Geleneği'nde yer verilen Serverî'nin edebî tarzından dolayı aradığımız şair olma ihtimali yüksektir.

2.34. Şeref Hanım

(*AMŞK*: 57, 63)

AMŞK'nin 120. sayfasındaki cetvelde “İstanbuludur. Nebil Beyin kerimesidir.” bilgisi yer almaktadır.

1809 yılında doğmuştur. Babası şair Mehmed Nebil Bey, annesi Şerife Nakiye Hanım'dır. Babasının soyu Sadrazam Abdullah Nâ'îlî Paşa'ya dayanmaktadır. Bir dönem ailesiyle Gelibolu'ya gitmesinin dışında İstanbul'dan pek ayrılmamıştır. Mevlevî tarikatına bağlı olan Şeref Hanım, Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Osman Selahaddin Dede'ye derviş olmuştur. 1860 yılında vefat etmiştir. Mezarı Yenikapı Mevlevîhânesi'nde muhipler kabristanındadır. Kaynaklarda medeni durumu ve çocuğu olup olmadığıyla ilgili bilgi yoktur. Hiç evlenmediği tahmin edilmektedir. Şiirlerinden bir erkek ve bir kız kardeşi olduğu, yeğenleri olduğu anlaşılmaktadır. Yine şiirlerinden anlaşıldığı üzere maddi sıkıntılar çekmiş ve Sadrazam Ali Paşa'dan yardım istemiştir. Sadrazam Ali Paşa tarafından kendisine aylık iki yüz kuruş maaş bağlanmıştır. Divanı vardır (Arslan, 2018: 2-5).

2.35. Tûrâbî

(*AMŞK*: 287)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Türâbî'nin *AMŞK*'da yer alan “*Kemâl-i Rütbe Kesb Etsem ‘Acep Tarzı Edâ Derler*” gazeli Birol Azar'ın *Türâbî Divânı, İnceleme, Metin* adlı yüksek lisans tezinde tespit edilmiştir (2005: 441). Burada verilen bilgiye göre asıl adı Ali'dir. Farklı kaynaklarda “Ali Türabî, Hacı Ali Türabî ve Yanbolulu Elhac Ali Türabî” olarak da anılmaktadır. Doğum yeri ve tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Azar, Yanbolulu, Yanyalı, Koniçalı ya da Ankaralı olduğu ve 18'inci yüzyılın ikinci yarısında doğduğuna dair görüşlere tezinde yer vermiş fakat kendisi bu konuyla ilgili bir görüş belirtmemiştir. Türâbî Bektaşî Dedeabası'dır. Halil Revnakî Baba'dan “mücerred ikrarı” almıştır. 1850-51 yıllarında İstanbul Sahkulu Bektasi Dergâhı'nın postnisinliğinde bulunmuştur. Daha sonra Çorumlu Hüsni Dedeabası'nın ölmesiyle Hacı Bektaş Dergâhı postuna oturmuştur. 1868'de vefat etmiştir. Divân'ı vardır (Azar, 2005: 74-77).

2. 36. Vâkıf

(*AMŞK*: 331)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde kayıtlıdır fakat hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

Şeyhülislam Ârif Hikmet Bey'in *Tezkiretü's-Şu'arâ*'sında (Çınarcı, 2019), Fatîh Davut'un *Hâtîmetü'l-Eşâr*'ında (Çiftçi, 2017), Mehmed Süreyya'nın *Sicill-i Osmânî*'sinde (Akbayar, 1996), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde (İpekten vd., 1988) ve Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde (teis.yesevi.edu.tr) yapılan araştırmada Vâkıf mahlasını kullanan sekiz şair tespit edilmiştir. *AMŞK*'da bulunan Vâkıf mahlaslı koşma bu eserlerden hiçbirinde görülmediği için hangi Vâkıf'a ait olduğu tespit edilememiştir. Fakat 1717-1797 yılları arasında yaşamış olan Vâkıf (Ağaoğlu & Qayıbov, 2013) bir divan ve tekke şairi olduğu için *AMŞK*'da bulunan koşmanın yazarı olma ihtimali yüksektir.

2.37. Vâsıf

(*AMŞK*: 10)

AMŞK'nin 276. sayfasındaki cetvelde “İstanbuldur. Enderûnî Vâsıf diye ma'ruftur.” bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Osman'dır. Enderun'da yetiştiği için Enderunlu Vâsıf olarak bilinir. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. İstanbul'da doğmuştur. Sadrazam Halil

Paşa'nın kardeşinin kızının oğludur. Acemi oğlanların Enderun için yetiştirildiği okullardan biri olan Galatasaray'da eğitim görmüştür. Okulu bitince hemen Enderun'a alınmayan Vâsıf Süleyman Paşa'nın onu kendine kaftancı yapmasıyla bu durumdan kurtulmuştur. I. Abdülhamid döneminde Enderun'un kiler-i hassa koğuşuna, IV. Mustafa tahta çıkınca hasodaya alınmıştır. Sultan II. Mahmud döneminde hünkâr başlalası, peşkir ağası, anahtar ağası, kiler kethüdası görevlerinde bulunmuştur. 1818 yılında kendi isteğiyle emekli olup saraydan ayrılmıştır. Sonrasında kendisine “hacegân” sıfatıyla Bolayır'da bulunan Şehzade Süleyman Vakfı tevliyeti görevi verilmiştir. 1824 yılında vefat etmiştir. Divanı (Gürel, 2019) vardır (İpekten, 1989: 1-5).

2.38. Zihnî

(AMŞK: 29, 59, 60, 147, 150, 157, 291)

AMŞK'nin 119. sayfasındaki cetvelde “Bayburtlu” olduğu bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Mehmet Emin'dir. H. 1212/M. 1797'de Bayburt'ta doğmuştur. Babası Hacı Osman Efendi'dir. Zihnî mahlası ona rüyasına giren bir kişi tarafından verilmiştir. İyi bir tahsil görmüş, medrese eğitimi almıştır. Arapça ve Farsçayı şiir yazabilecek kadar bilmektedir. İki kere evlenmiştir. İlk evliliğinden Ahmet adında bir oğlu olmuştur. Oğlu da kendisi gibi şairdir ve Revâyî mahlasını kullanır (Sakaoğlu, 1988: 1-8). Bir ara ticaretle uğraştıktan sonra 1816'da İstanbul'a giderek ilk memuriyetine girmiştir (İnal 1988: 2015; Saraç, 2016: 605). Karadeniz, Akka, Mısır, İstanbul, Erzurum, Erzincan'da kâtiplik vazifesiyle bulunmuştur. Daha sonra Ünye, Sürmene ve Vakfıkebir ilçelerinde müdürlük yapmıştır (Sakaoğlu & Alptekin, 1990: 14). 1859'da vefat etmiştir. Divanı (Erbay, 2014), *Sergüzeştname-i Zihnî* (Demirayak, 1997) ve *Kitâb-ı Hikâye-i Garibe* (Sakaoğlu & Sevgi, 1992) adlı eserleri vardır (Sakaoğlu, 1988: 11-46).

2. 39. Ziyâ Paşa

(AMŞK: 42, 54, 66)

AMŞK'nin 120. sayfasındaki cetvelde “An-asl Erzurumlu olup İstanbul'da doğup büyümüştür. Ziya Paşa diye ma'ruftur.” bilgisi yer almaktadır.

Asıl adı Abdülhamit Ziyaüddin'dir. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu ve M. K. İnal'a göre 1825, Önder Göçgün'e göre ise 1829 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası Galata Gümrüğü kâtiplerinden Erzurumlu Feridüddin Efendi'dir (Erbay & Düzgün, 2019: 63;

Göçgün, 1987: 1; İnal, 1988: 2028). İlk eğitimini Bayezid Rüştîyesi'nde almıştır. Özel hocadan Farsça ve Arapça dersleri almıştır. 1845'te ilk memuriyeti olan Vilâyet Mektûbî Kalemi memurluğuna girmiştir. Bu dönemde farklı edebiyat çevreleriyle ilişkiler kurmuştur. 1856'da Mustafa Reşid Paşa'nın vasıtasıyla saraya girmiş ve Mâbeyn-i Hümâyûn beşinci kâtibi olmuştur. 1861'de Mâbeyn'deki görevinden uzaklaştırılmış ve Zabtiye müsteşarlığına tayin edilmiştir. Kısa süre sonra da Atina sefiri olmuştur. Bu göreve gitmeyip istifa edince 1862'de Kıbrıs mutasarrıflığına atanmış ve “paşa” unvanı almıştır. Daha sonra Bosna müfettişliği, Amasya mutasarrıflığı (1863), Canik mutasarrıflığı görevlerine atanmıştır. 1865'te İstanbul'a dönmüş ve Meclis-i Vâlâ üyeliğine getirilmiştir. Gazetelerde yazdığı siyasi yazılar sebebiyle İstanbul'dan uzaklaştırılmak için Kıbrıs mutasarrıflığına tayin edilmiştir. Bu görevi kabul etmeyerek Namık Kemal ile birlikte yurt dışına kaçmıştır. Paris'te “Yeni Osmanlılar” hareketinin üyeleriyle bir araya gelmiştir. Yurt dışında da gazetecilik faaliyetlerine devam etmiştir. 1871'de İstanbul'a dönmüş ve İcrâ Cemiyeti reisliği görevine getirilmiştir. Daha sonra bu görevinden de azledilmiştir. Sultan V. Murad'ın tahta çıkışına kadar işsiz kalan Ziya Paşa, mâbeyn başkâtipliği görevine getirilmiş fakat bir gün sonra azledilmiş ve maarif müsteşarlığı görevine getirilmiştir. Bu sırada da siyasi meselelerle uğraşmaya devam etmiştir. Sultan Abdülhamid döneminde Suriye valiliği görevine getirilmiş ve ikinci defa “paşa” unvanı almıştır. Kısa süre sonra bu görevden alınarak Konya valiliği ve sonrasında Adana valiliği görevine getirilmiştir. 17 Mayıs 1880'de Adana'da vefat etmiştir (Göçgün, 1987: 1-18). Z. Fahri Fındıkoğlu ölüm tarihini 1878 olarak bildirmektedir (Erbay & Düzgün, 2019: 64).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİNLER

Bu bölümde metinler Nuri Gökaşan'ın *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı*'na kaydettiği sayfa numarasına göre sıralanmıştır. Metinler ilk dörtlüğün, bentin ya da beyitin son dizesi esas alınarak isimlendirilmiştir. Metinlerin başlığının altına, [] içerisinde metnin *AMŞK*'nın kaçınıcı sayfasında bulunduğu kaydedilmiştir. Metinlerde okunamayan bölümler (...) ile gösterilmiş ve dipnota aslı eklenmiştir. Nuri Gökaşan tarafından boş bırakılan yerler ise ... şeklinde gösterilmiştir. Metinlerin içerisine sonradan yapılan eklemeler () şeklinde gösterilmiştir.

3.1. Gad Vasselnâ Fi Tarîki'l 'Aşk Minhâcü'l-Hüdâ [Bağdatlı Rûhî]

[2]

1. Gad efâzü'l-'aşk feyzen min kerâmeti'l-a'lâ
Gad vasselnâ fî tarîki'l-'aşk minhâcü'l-hüdâ
2. Âdemi mümtâz edendir hem melâ'ikden bu 'aşk
Kıldı ta'lîm-i 'alleme'l-esmâ'e fîhâ küllehâ
3. Ahmedullahe 'alâ 'ata'ihî 'aşkan lenâ
Zalike feyzün minallahi ve yû'ti men yeşâ
4. Mürde cisme 'aşk erişe ol zamân ihyâ olur
Fanzuruhâ keyfe yuhyi'l-arza ba'de mevtiâ
5. Dest-i kudret 'aşkla kıldı muhayyer tıynetim
Anuñ içün eyledim evveleñ nefy-i mâsivâ
6. Mülk-i 'aşkı Rûhîyâ kıldı musahhar hak saña
Es salâ yâ ma'sherel 'uşşâk el yevmül salâ

3.2. Nevverallahu Leke'l Arzu Sekallahu Serâk [Fuzûlî]

[3]

1. Can verir râyiha-yı türbet-i pâkiñ ey tâk
Nevverallahu leke'l-arzu sekallahu serâk
2. Hürmet ettiñ meye ta'zîm ile tuttuñ sâkî
Azzamallahu leke'l-ecrû alellâhi cezâk
3. Ser-i kûyuñda garîbiz bize bir mûnis yok
Tâle mâ ânesene'l-kalbu caalnâhu fidâk
4. Safha-yı dilde bulunmaz eseri sûret-i gayr
Hinemâ halle nefe'l-gayru ani'l kalbi hevkâk
5. Reh-i 'aşkıñda götür gayrdan ey dil râğbet
Fe izâ şi'te refîkan elemü'l-aşkî kefâk
6. Hâb-ı gaflette göñül vasldan olduñ mahrûm
Fâze men nâle safe'l-vasli ve mâ hâbe sivâk
7. Ey Fuzûlî ne bilir ehl-i vera' mey zevkin
Enkere'l-hikmetü men lâmeke cehlen ve nehâk

3.3. Seni Koyup Kime Meyl Eylesin Erbâb-ı Vefâ [Bağdatlı Rûhî]

[3]

1. N'ola sabr eyleseler cevriñe ey mâh-likâ
Seni koyup kime meyl eylesin erbâb-ı vefâ
2. Kangı gül-çehrede var sende olan lutf u kerem
Kangı meh-pârede var sende olan hüsn ü edâ
3. Yüze gülmekle hattıñ hüsnüñe noksân vermez
Yüz yerinde letâfet yüz yerinde safâ
4. Sende bu hançer ebrû ki var ey server-i hüsn
Korkum oldur kırıla gamzeñ ucundan dünyâ
5. Rûhîyi ehil bilip gayrıya tercîh ettiñ
Nice iz'anıñı medh eylesinler şu'arâ

3.4. Kimi Derd Ü Gam-ı Hicrânla Külhanda Yatur [Bağdatlı Rûhî]

[4]

1. Kimi mestâne seher yâr ile gülşende yatur
Kimi derd ü gam-ı hicrânla külhanda yatur
2. Ey kaşı yâ nice girsin eline ağyârın
Ki okuñ dilde vü dil cânde vü cân tende yatur
3. Hânedan taşra hırâm eyle gör ey serv-i sehî
Her kadem hâk-i rehiñde nice efgende yatur
4. Künc-i mihnetde rakîbâ beni tenhâ sanma
Yâr ger sende yatarsa elemi bende yatur
5. Seheri her yaña mestâne kulak tut gör kim
Gülistânında nice bülbul-i gûyende yatur
6. Kîn-i ‘uşşâka belâ-keş dil-i sengiñdir
Beñzer ol âteş-i sûzâna ki âhende yatur
7. Hâk u hûn içre yatur derd ü gamıñla Rûhî
Yâd edip anı demeysin ki ‘acep kande yatur

3.5. Basmayanlar Kadem Ol ‘Âleme ‘Âlem Mi Görür [Bağdatlı Rûhî]

[4]

1. Yâr ile ‘âlem-i vuslatta olan gam mı görür
Basmayanlar kadem ol ‘âleme ‘âlem mi görür
2. Ol büt-i sîm-ten ‘arz u niyâz ettikçe
Ol eder nâz mı bilmem yârini kem mi görür
3. Hâlîme bakmadığına kılma t‘aaccüb yârîñ
Sek rakîp oyalı gözleri âdem mi görür
4. Hâk-i râhın çıkarır göklere dâmen dâmen
Ayağı toprağını dîde-yi pür-nem mi görür
5. Nola kan ağlasa Rûhî ne sanırsıñ güzelim
Dem-i vaslîñ gibi zevk edilecek dem mi görür

3.6. Geh Görünür Gâhî Görünmez Hilâl Ebrûlarıñ [Bâkî]

[5]

1. Fitneye hemrâz edelden gamze-yi câdûlarıñ
Geh görünür gâhî görünmez hilâl ebrûlarıñ
2. Bakmasa yıllarca nâhîdiñ yüzüne gam değil
Ayda bir kez hâl-i ruhsârın gören meh-rûlarıñ
3. Yüzleri böyle kararmazdı eğer ey mâh-rû
Âfitâba tapmayaydı turra-yı hindûlarıñ
4. Hurrem olsa tâñ değil eşkim serâba görse yâr
‘Âdeti tefrîh-i rûh etmektir akarsularuñ
5. Hurdeler geçmişdurur dendânıñ evsâfında kim
Hâme-yi Bâkî deliptir bağırını lû’lû’larıñ

3.7. Müntehâ Kâmetiñi Sidre-yi Tûbâ Bilirim [Bâkî]

[5]

1. Ser-i kûyuñ sanemâ cennet-i a'lâ bilirim
Müntehâ kâmetiñi sidre-yi tûbâ bilirim
2. Seni Yûsufla güzellikde sorarlarsa baña
Yûsufu görmedim ammâ seni ra'nâ bilirim
3. Zâ'il olmaz heves-i zûlf-i siyâhıñ dilden
Hâsıl olmayacak gerçi bu sevdâ bilirim
4. Bilmezem n'eyleye derd ü gam-ı cânâne baña
Ne müdârâya meded var ne müdârâ bilirim
5. Bâkîyâ gülşen-i firdevsi baña 'arz etme
Asitânın ben anıñ cennet ü me'vâ bilirim

3.8. Şeref-i Zâtıña Ednâ-yı Merâtib Mi‘râc [Fuzûlî]

[6]

1. Ey gubâr-ı kademiñ ‘arş-ı berin başına tâc
Şeref-i zâtıña ednâ-yı merâtib mi‘râc
2. Müntehî şer‘iñe edyân-i temâm-i resul
Bahrsiñ sâ’ir-i erbâb-i risâlet emvâc
3. Hâzin-i genc-i şefâ‘at seni kılmış İzid
Hiç kim yok ki saña olmaya âhir muhtâc
4. Sünnetiñ mağfîret esbâbına minhâc-i vusûl
Tâ‘atiñ ma‘siyet emrâzına tedbîr-i ‘ilâc
5. Halka taklîd-i sülûkuñ sebep-i hüsn-i ma‘âş
Mülke tağyîr-i tarîkiñ eser-i sü’-i mizâc
6. Kâ‘im olmazdı nizâm ü nesak-i asl-i vücûd
Vermeseydiñ eser-i ‘adlle dünyâyâ revâc
7. Şükr li’llah ki Fuzûlî’yi edip dâhil-i feyz
Rağbetiñ dâire-yi havfdan etmiş ihrâc

3.9. Nebî Ol Vakt Ki Bi'l-Fi'l Gerekmezdi Nebî [Fuzûlî]

[6]

1. Ey vücûduñ eseri hilkat-i eşyâ sebebi
Nebî ol vakt ki bi'l-fi'l gerekmezdi nebî
2. Seyyid-i Ebtahî vü Mekkî vü ümmî vü zekî
Hâsimî (vü) Mednî (vü) Kureşî (vü) Arabî
3. Sebkat-i zât ile eyvân-ı risâlet sadrı
Şeref-i aslla fihrist-i resul müntehabı
4. 'Azm-i çerh etti Mesîhâ ki bula mi'râcîñ
Yetmedi menzil-i maksûda tarîk-ı talebi
5. Enbiyâdan kimse sen tek bu müyesserdir kim
Âdeme vech-i mübâhât ola 'izz ü nesebi
6. Halef-i mu'teber-i Âdem ü Havvâ sensin
Cealellâhu fidâen leke ümmî ve ebî
7. Yâ Nebî kılma Fuzûlîni kapıñdan mahrûm
Afv kıl var ise dergâhta terk-i edebî

3.10. Ne Güzel Düşmüş Elif Nokta Sezâyla Yüzüne [Ra'dî]

[7]

1. Lâm elif çekmiş ayırmış bıçağınla yüzüne
Ne güzel düşmüş elif nokta sezâyla yüzüne
2. On bir ay bir gül için bülbül-i şeydâ ağlar
Ne 'acep hasret idi gonçe-yi ra'nâ yüzüne
3. Meryeme nûr-i mukaddes ola ihsân-ı Hüdâ
Burc-ı dördüncüde cevalân eder 'Îsâ yüzüne
4. Ne sa'âdetler ola ol Hazret-i Meryeme kim
Bir melek nûr-ı nikâbı çekti Mesîhâ yüzüne
5. Kameriñ karnını engüştle yardı o güzel
Öyle bir nûr-ı basar gelmedi dünyâ yüzüne
6. Mevce-yi cûşa getirdi nice 'irfanı bu 'aşk
Yürüdü mu'ciz-i Mûsâ gibi deryâ yüzüne
7. Ehl-i 'aşkıñ sühenı gevher-i Hakdır Ra'dî
Dâne dâne dökülür mahbes-i kübrâ yüzüne

3.11. Kangı Servi Gelecek Kâmet-i Bâlâ Yerine [Râ'dî]

[7]

1. Kangı mâhtır doğacak hüsn-i dilârâ yerine
Kangı servi gelecek kâmet-i bâlâ yerine
2. Teşnegân dil-i 'uşşâkı harâbât etti
Sundu zehr-i âb meded câm-ı musaffâ yerine
3. Çeşm-i 'irfân ile dünyâyı gözettik gördük
Bizleri koyma sakın dîdesi a'mâ yerine
4. Açmasın rengini gülbergini gülşende bugün
Zâğı kondurdu felek bülbül-i şeydâ yerine
5. Ehl-i 'aşkıñ gözü yaşı gibi bir var mı 'acep
Mevce-yi cûşa gelip rabt ola deryâ yerine
6. Lâne-yi şâhine gerges edemez bast-ı kadem
Çün kebûter konamaz mesned-i 'ankâ yerine
7. Seniñ 'indiñde eğer mesned-i bâlâ ise de
Ra'dî-yi nâçiziñi koy yine ednâ yerine

3.12. İbtidâ İçtiği Peymâne Gelir Hatırına [Vâsıf]

[10]

1. Ne dem ol gözleri mestâne gelir hatırıma
İbtidâ içtiği peymâne gelir hatırıma
2. Dest-i cevrinde nice yıllar o kaşı yayıñ
Çektiğim çile-yi merdâne gelir hatırıma
3. Beni sevmez deyü beyhûde sitem eylesin
Sevmem ol meh-veşi de ya ne gelir hatırıma
4. Dünyâda Pertev-i hoş-gû gibi şâ‘ir olmaz
Yok eğer var ise bir dâne gelir hatırıma
5. O siyâh zülf-i perîşâna dokundukça sabâ
Hâl-i zâr-ı dil-i dîvâne gelir hatırıma
6. Ateş-i ‘aşkla ben yandığımı andıkça
Şem‘le hâlet-i pervâne gelir hatırıma
7. Bülbül-i gülşen-i ‘aşkım ki gamıyle o gülüñ
Ne kafes ne heves lâne gelir hatırıma
8. Ne zamân sohbeti açılsa o şûh-i mestiñ
Ettiği tavr-ı sefihâne gelir hatırıma
9. Ne yalan söyleyim ol şûh ile hem-meclîs iken
Ne bir ahab ü ne bî-gâne gelir hatırıma

10. Hâhiş-i zevk-i visâliñle bilir misiñ ‘aceb
Göricek ben seni cânâne gelir hatırıma

11. Derdimi dökmeğe dildâre tez elden Vâsıf
Mesken-i mahfî bizim hâne gelir hatırıma

3.13. Sâye-i Pîr-i Muganda Minnet Etmem Câme Ben [Rızâ]

[11]

1. Devr-i la'liñde baş eğmem bâde-yi gülfâme ben
Sâye-yi pîr-i muganda minnet etmem câme ben
2. 'Anber-i zülfüñ getirdi başıma sevdâları
Yoksa nerden dûş olurdum bu hayâl-i hâme ben
3. Hâliñi gördüm esîr oldum kemend-i zülfüñe
Dâne içün kendimi saldım tutuldum dâme ben
4. Gâh esîr-i gurbet eyler gâh enîs-i gam beni
Şaşmışım bilmem neyleyim bu dil-i nâ-kâmı ben
5. Halk ile lâzımdır oldukça mûmâşât eylemek
Ger baña uymazsa eyyâm uyarım eyyâma ben
6. Kûy-ı gurbette ne bir bildik ne bir gam-hâr var
Ger yazarsam kim götürsün yâre bilmem nâme ben
7. Eylerim Dâru's-Selâmı kendime beytü'l-hazen
Hasret-i hâl-i siyâhıñla gidersem Şâm'a ben
8. Telh-kâm etmez seniñ şîrîn kelâmıñ ey Rızâ
Sen hemân eyle tekellüm râzıyım düşnâma ben

3.14. Kaygu Çekmek Ne İçün Câm İle ‘Âlem Doludur [Fuzûlî]

[12]

1. Sâkiyâ câm tut ol ‘âşığa kim kayguludur
Kaygu çekmek ne içün câm ile ‘âlem doludur
2. Telh güftârsız olmaz leb-i yâr ey ‘âşık
Çok heves eyleme ol şerbete kim ağuludur
3. Koyalım başı hum-i bâde ayağına geliñ
Tutmamak olmaz anuñ hürmetini bir uludur
4. Bunca kim kûh-sıfat başıma taşlar urulur
Dîde-yi bahtım uyanmaz ne ‘acep uykuludur
5. Dil-i pür-hûnuma yağdırma belâ peykânın
Hazer et şişeye nâ-geh zarar eyler doludur
6. Göñlümün zahmına peykânını ettim merhem
Genc-i gamdır n’ola ger böyle demir kapuludur
7. Nergisiñ fikri Fuzûlî göz ü göñlümde gezer
Tutar âhu vatan ol yerde ki otlu suludur

3.15. Mey İçün Çeng Tutup Ta‘ziye Açtı Gîsu [Fuzûlî]

[12]

1. Ramazân oldu çekip şâhid-i mey perdeye rû
Mey içün çeng tutup ta‘ziye açtı gîsû
2. Bildi mutrâb ki nedir hâl götürdü kopuzu
Bezmden çekti ayağını surâhî vü sebû
3. Bezm-i kânûn bozuldu ne içün çeng ile def
Yığılıp etmeyeler hâkim eşiğinde gulû
4. Ramazân ayı gerek açıla cennet kapısı
Ne revâ kim ola mey-hâne kapısı bağılu
5. Feth-i mey-hâne içün okuyalım Fâtîha’lar
Ola kim yüzümüze açıla bir bağılu kapu
6. Âfitâb-i kadeh etmez Ramazân ayı tulû’
Ne belâdır bize yâ Rab ne kara gündür bu
7. İntizâr-i mey-i gül-gûn ile bayrâm ayına
Baka baka inecektir gözümüze kara su
8. Ramazân oldu budur vehmi Fuzûlî’niñ kim
Nice gün içmeye mey zühhd ile nâ-geh duta hû

3.16. İki Şemşîrini Hod Ol İki Ebrû Götürür [Bağdatlı Rûhî]

[13]

1. Belde hançer niçün ol şûh cefâcî götürür
İki şemşîrini hod ol iki ebrû götürür
2. İki sayyâddır ebrûları dildârıñ kim
He biri zîr-i kemendinde bir âhû götürür
3. ‘Aşk tağın ten-i zârımla götürsem yürüsem
‘Acep olmaz mı taşı san‘atla mû götürür
4. Gösterir kâkülünü her yakadan sanma o mâh
İki cânibden iki sünbül-i hoş-bû götürür
5. Eğer ednâ eger a‘lâ ayağı toprağını
Yerde korlar mı meğer o götürür bu götürür
6. Ateş-i ‘aşkımlı teskîn edemez bahr-i muhît
Mâcerâmız bizim ey dil daha çok su götürür
7. Ne kadar Rûhîye lutf eyler iseñ lâyıktır
Ki seniñ bâr-ı gam-ı ‘aşkıñı hep o götürür

3.17. Muttasıl Meykedede Sâgir-i Sahbâ Bulunur [Bağdatlı Rûhî]

[14]

1. Yıldı bir bâğda gerçi gül-i ra'nâ bulunur
Muttasıl meykedede sâgir-i sahbâ bulunur
2. Nice meyhâneyi vasf etmeyelim ey sûfî
Anda gam def'ine câm-ı mey-i hamrâ bulunur
3. Ser-i kûyunda gönül hâlini ağlarsañ yâr
Kande olsa saña gam çekme ehibbâ bulunur
4. İltifât olmakçün kûyuna varıp nidelim
Nâle kılmaksa garaz köşe-yi sahrâ bulunur
5. Garazıñ bâde-yi gül-renk ise var meykedede
Anda cây ister iseñ Rûhî-yi şeydâ bulunur

3.18. Diri Oldukça Libâsım Budur Ölse Kefenim [Fuzûlî]

[15]

1. Penbe-yi dâğ-ı cünûn içre nihândır bedenim
Diri oldukça libâsım budur ölsem kefenim
2. Cânı cânân dilemiş vermemek olmaz ey dil
Ne nizâ‘ eyleyelim ol ne seniñdir ne benim
3. Taş deler âhım oku şehd-i lebiñ şevkinden
N’ola zenbûr evine beñzese beytû’l-hazenim
4. Tavk-i zencîr-i cünûn dâ’ire-yi devlettir
Ne revâ kim beni andan çıkara za‘f-i tenim
5. ‘Aşk serkeştesiym seyl-i sirişk içre yerim
Bir habâbım ki hevâdan doludur pîrehenim
6. Bûlbûl-i gam-zedeem bâğ u bahârım sensin
Dehen ü kadd ü ruhuñ gönçe-yi serv (ü) semenim
7. Edemem terk Fuzûlî ser-i kûyun yârîñ
Vatanımdır vatanımdır vatanımdır vatanım

3.19. Yoksa Bir Dem Anı Ben Mûnis-i Cân Etmez İdim [Fuzûlî]

[15]

1. Deheniñ şevkini cân-sûz gümân etmez idim
Yoksa bir dem anı ben mûnis-i cân etmez idim
2. Vasl-i hâl-i lebiñi bilse idim nâ-makdûr
Arzusunda kara bağrımı kân etmez idim
3. Hûblar ‘aşık meyl etmediğin bilse idim
Özümü ‘aşkla rüsvâ-yi cihân etmez idim
4. Düşmeseydi gözümün yaşına feyz-i nazarıñ
Anı her serviñ ayağına revân etmez idim
5. Salmasaydım dil-i virâne ‘imâret tarhın
Anda genc-i güher-i ‘aşkı nihân etmez idim
6. Sitem-i ta‘ne-yi ağyâra değildim vâkıf
Yoksa yârîñ ser-i kûyunda mekân etmez idim
7. Etmeseydi sitem-i yâr Fuzûlî beni zâr
Bunca feryâd çekip âh ü figân etmez idim

3.20. Ta Kıyâmet Haşre Dek Yansın Tutuşsun Ağlasın [Erzurumlu Emrah]

[17]

1. Kâsra var söyle ol dildâre kara bağlasın
Hüznile şimden gerü cân u ciğerler dağlasın
Gözlerinden yaş yerine kanlar aksın çağlasın
Ta kıyâmet haşre dek yansın tutuşsun ağlasın
2. Bunca yıllardır anıñ râhinde kıldım serfürû
‘Ahd-i peymânında hayfâ durmadı o mâh-rû
Ben de andan eyledim kat’-ı nazar şimdengerü
Ta kıyâmet haşre dek yansın tutuşsun ağlasın
3. Bulunmaz mı bu cihânda dil-rubâ kendi gibi
Bir felek meşreb cefâkâr âşinâ kendi gibi
Bir perî ruhsâra olsun mübtelâ kendi gibi
Eyzan
4. Cem’ kılsın başına şimdengerü sâdıkların
Ya niye yaktı firâk nârına ‘âşıkların
Arasın bulsun cihânda kendine lâyıkların
Eyzan
5. Vasl içün min ba’d aslâ ilticâ etmem aña
Hâk olursam da bu yolda âşinâ etmem aña
Nev civândır bundan özge bed du’â etmem aña
Eyzan

6. Evc-i istiğnâda yanar iken bedrim benim
Meclis-i ‘uşşâkta a‘lâ iken sadrim benim
Çünkü Emrah bilmedi o bî-vefâ kadrîm benim
Eyzan

3.21. Olmaya Devlet Cihânda Bir Nefes Sıhhat Gibi [Bâkî]

[18]

1. Câme-yi sıhhat Hüdâdan halka bir hil‘at gibi
Bir libâs-ı fâhir olmaz cisme ol kisvet gibi
Var iken baht u sa‘âdet kuvvet (ü) kudret gibi
‘Âlem içre mu‘teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi
2. Ehl-i vahdet kâ’inâtın ‘âkil ü dânâsıdır
Merd-i fâriğ ‘âlemiñ mümtâz (ü) müstesnâsıdır
Gör nedir ol kim sözü gûyâ Mesîh enfâsıdır
Saltanat dedikleri ancak cihân gavgâsıdır
Olmaya baht u sa‘âdet dünyâda vahdet gibi
3. Tâ‘at-i Hak mûnis-i bezm-i bekâdır ‘âkıbet
Sohbet-i cân u cihân senden cüdâdır ‘âkıbet
Bâd-ı sarsardır fenâ ‘âlem hebâdır ‘âkıbet
Ko bu ‘ayş u ‘işreti çünkim fenâdır ‘âkıbet
Yâr-i bâkî ister iseñ olmaya tâ‘at gibi
4. ‘Âlemi gözden geçirseñ eyleseñ biñ yıl rasad
Devr içinde durmasañ görseñ hezârân nîk ü bed
Her taraftan aksa dünyâ mâlı gelse lâ-yu‘ad
Olsa kumlar sayısınca ‘ömrüñe hadd ü ‘aded
Gelmeye bu şîşe-yi çarh içre bir sâ‘at gibi

5. Menzil-i âsâyiş-i dünyâyâ isterseñ vüsûl
Hubb-i dünyâdan ferâgat gibi olmaz doğru yol
Şâdmân erbâb-ı ‘uzlette hemân Bâkî melûl
Ger huzûr olmak dilerseñ ey Muhibbî fâriğ ol
Olmaya vahdet makâmı kûşe-yi ‘uzlet gibi

3.22. Sensiñ Ey ‘Arz-gehiñ Âdilgâhı Gevheri [Kenzî]

[19-20]

Kıbrıslı Kenzî’niñ Kavalalı Mehmed Ali Paşa hakkındaki methiyesi

1. Sensiñ ey râh-ı dîniñ serveri rind-i hüneri
Sensiñ ey ‘arz-gehiñ ‘âdilgâhı gevheri
2. Gâzîü’l-hac Mehmed Ali hâkânü’l-umûr
Sertaser rûy-ı zemîn ‘ârifiniñ tâc-ı seri
3. Gelmemiştir asra tâ’ifesinde misliñ
Görmedi çeşm-i felek zâtıña hemtâ beşeri
4. Ne Felâtun Sikender ne de Lokmân bulmuş
Ne ‘Acem şâhları sendeki olan tedbîrleri
5. Bu ‘adâlet bu salâbet bu fütûhât-ı hikem
Saña bir dâd-ı Hüdâdır bu değildir beşerî
6. ‘Adliñe nisbet ile zâlim olur Nûşirevân
Cûdîña nisbet ile Hâtem-i Tâî kaldı geri
7. Sanırım sâhib-i kânûn Süleymân sensiñ
Emriñe muntazır oldu nice dîv cin ü peri
8. Ayağıñ altına ferş oldu hazârân efrenc
Gösterir her biri bezmiñde kemâl ü hüneri
9. Hâtemi geçti Süleymân-ı zamânıñ ki saña
Bir seni gördü gözüm bir de ziyâ-yı kameri

10. Kâf-ı himmette kanat altına aldıñ dehri
Var mı hempâ saña bir dâver ‘ankâ diğeri
11. Nil-i ihsânıña gark oldu Sikender halkı
Âb-ı lütfuñla doyurduñ nice biñ ülkeleri
12. Yazdı hakkâk-ı felek nâmıñı eflâk üzre
Nice şâ‘ir dahi vasf etse değildir eseri
13. Ben seni böyle mi medh eyler idim ya ki felek
Doluya tuttu beni örseledi gam matarı
14. İsterim şa‘şa‘-yı şem‘iñe meddâh olayım
Korkarım ki tutuşur murg-ı dilim pâl u peri
15. Bu benim hâl-i perîşânıma imdâd eyle
Meded ey şâh-ı ‘azîz mâlik-i mülk misgeri
16. Seni bir hâk u ekber diye geldim medede
Dil-i mecrûhuma merhem edegör peyker zî
17. Kenziyâ tûl-ı makâl etme du‘âya başla

.....¹³

¹³ Bu satıra Nuri Gökâşan tarafından noktalar koyulmuştur.

3.23. Ben Kimim Sâkî Olan Kimdir Mey Ü Sahbâ Nedir [Fuzûlî]

[22]

1. Öyle ser-mestim ki idrâk etmezem dünyâ nedir
Ben kimim sâkî olan kimdir mey ü sahbâ nedir
2. Gerçi cânândan dil-i şeydâ için kâm isterim
Sorsa cânân bilmezem kâm-ı dil-i şeydâ nedir
3. Hikmet-i dünyâ vü mâfihâ bilen ‘ârif değil
‘Ârif oldur bilmeye dünyâ vü mâfihâ nedir
4. Vasldan çün ‘âşıkı müstağnî eyler bir visâl
‘Âşıkı ma‘şukdan her dem bu istiğnâ nedir
5. Âh u feryâdın Fuzûlî incidübdür ‘âlemi
Ger belâ-yı ‘aşkla hoşnûd iseñ gavga nedir

3.24. ‘Ayn-ı Şühedâya Şifâdır Hasta-yı Hicrâna Su [Erzurumlu Emrah]

[24]

1. Sâkiyâ sun şehiniñ ‘aşkına ‘ateşâne su
‘Ayn-ı şühedâya şifâdır hasta-yı hicrâna su
2. Çün bilirsîñ kim susuz oldu şehîd ol nûr-i ‘ayn
‘Âşık iseñ sen de her dem içme kana kana su
3. Dîde-yi hâl ile bir kez gördü Hak didârını
Anıñ içün oldı câri çeşme-yi hayvâna su
4. Zehr-i mâr olsun tegâfülle içen gâfillere
Zemzem olsun ‘aşkla nûş eyleyen ‘irfâna su
5. Besmeleyle nûş edip Emrahî hamd et ‘âkıbet
Ni‘met-i ‘azamîdir ey ehl-i saka insâna su

3.25. Vâkıf Olan Benim Esrârıma Her Ân Ağlar [İlhâmî]

[25]

1. Rûz u şeb dîdelerim derdiñ ile kân ağlar
Vâkıf olan benim esrârıma her ân ağlar
2. Kimse fehmi etmedi hayfâ ki nedir maksûdum
Gece gündüz ne içün dîde-yi giryân ağlar
3. Dâğ-ı sînem göricek hûn ile âlûde benim
Rahm edip hâlîme ezhâr-ı gülistân ağlar
4. Gördü çün derd-i dil-i zârımı rahm etti tabîb
Dedi ey hasta-yı hicrân saña dermân ağlar
5. Yine rahm eylemez aslâ baña ol âfet-i cân
Beni bîmâr görüp hâlîme yârân ağlar
6. Gam değil bilmez ise hâl-ı derûnum ol yâr
Fehm eder niyetimi sâhib-i ‘irfân ağlar
7. Derd ile rûyuña baktıkça seniñ İlhâmî
Gerçi handân olur ama ciğeri kan ağlar

(Sultan Selîm-i Sâlis)

3.26. Öğren Ey Dil Anı Benden Benim Anıñ Delisi [Nevres]

[25]

1. Olamaz ‘akla uyan hüsle anıñ delisi
Öğren ey dil anı benden benim anıñ delisi
2. Ben Felâtunu beğenmez idim evvel lâkin
Ediyor şimdi baña hande cihânıñ delisi
3. Delidir zann edip aldanma cihân halkına kim
‘Âkil aldatıyor şimdi zamânıñ delisi
4. ‘Âşık olsak dahi bir Leylâya Mecnun oluruz
Olmayız her büt-i bî-nâm u şânıñ delisi
5. Kaysa ‘âşık diyeniñ ‘aklına Nevres gülerim
Ne bilir kâ‘ide-yi ‘aşkı yabanıñ delisi

3.27. Sâ'il-i Hak Olalım Nâ'il-i Mes'ûl Olalım [Âsım]

[26]

1. Nice bir hizmet-i mahlûkla mahzûl olalım
Sâ'il-i hak olalım nâ'il-i mes'ûl olalım
2. Akalım pâyna bir bahr-ı hamîyyet bulalım
Sıla-yı himmetine mâ gibi mevsûl olalım
3. Biz de sûret verelim kendimize kâbil ise
Girelim ehl-i safâ bezmine makbûl olalım
4. Getir ey sâkî yeter eylediñ işgâl bizi
Bir zamân da mey-i bî-gîş ile meşgûl olalım
5. Kalmadan hâk-ı mezelletde hemân ey 'Âsım
'Âzim-i sû-yı semâ-sây-ı Sitanbul olalım

3.28. Hükmi Devr Üzre Tabasbusdaki Ma'nâ Başka [Pertev]

[29]

1. Hikmete dâ'ir olan resm-i müdârâ başka
Hükmi devr üzre tabasbusdaki ma'nâ başka
2. Farkı var pâki tıynette vakâr u kibriñ
Vezni bir olsa da gevher ile hârâ başka
3. Reng u bûdur güle ziynet güzele hüsn bahâ
Her güle gül denir ammâ gül-i ra'nâ başka
4. Revnak-ı câha meseldir meh-i çâh-ı nahşeb
Feyz-i zâtı ise mâh-ı felek-âsâ başka
5. Dîde (ü) zülfünde gönül çeşm-i seyyada Pertev
Serde sevdâ-yı diğêr derd-i süveyda başka

3.29. Elimizden Ne Gelir Küflü Du‘âdan Başka [‘Ali Şâdî]

[29]

1. Bizde yok başlıca sermâye riyâdan başka
Elimizden ne gelir küflü du‘âdan başka
2. Belki üç yüz sene var nâtıkımızdan bir gün
Ceryân etmedi söz çünkü çerâdan başka
3. Arzîñ üstünde de altında da rahat arama
Yeri yok ‘aklı ereniñ tâ ki semâdan başka
4. Düşmüşüz bir çukuruñ ka‘rına kurtulmak için
Bilmeyiz başka şey Allaha ricâdan başka
5. Umma tabhâne-yi cem‘iyetimizden dârû
Ne ararsañ bulunur derde devâdan başka

(Şâ‘ir ‘Ali Şâdî)

3.30. Dâye-yi Gam Gamla Tahrîk Eylemiş Gehvâremi [Zihnî]

[29]

1. Tîğ-i hasret tıfilken açtı ciğerde yâremi
Dâye-yi gam gamla tahrîk eylemiş gehvâremi
2. ‘Aksi devrinden usandım ey müneccim bahtımıñ
Sür çıkar burc-ı felekten kevkeb-i seyyâremi
3. Zülf-i peygâmın getir ah seher ki hem götür
‘Azmiñ ey bâd-ı sabâ semt-i diyâr-ı yâre mi?
4. Dönmem ‘ahdimden aña verdim ezel ikrârımı
Etmem inkâr etseler biñ pâre her bir pâremi
5. Nâ-sezâlar hep sezâvârî lütfuñdur seniñ
Devr (u) cevriñ ey felek her dem bu Zihnî-yi zâre mi?

3.31. Mekremetli Yazılır Mı Bize Ey Kilk-i Debîr [Sâdık Efendi]

[35-39]

Antakya müftüsü Sâdık Efendi'nin Halep valisi Süleyman Paşa'ya gönderdiği manzûme

1. Resm-i ‘unvân-ı mekâtîb-i cedîd-i tahrîr
‘Arz-ı rütbeye nisbetle olunmuş takdîr
Yine haysiyet-i zâtiye olunmaz tenkîr
Hakk-ı haysiyetimizden eğer olduñsa habîr
Mekremetli yazılır mı bize ey kilk-i debîr
2. Öyle bir sâde müderris değıliz tahrîriz
Aksakallı hâceyiz ‘ilm ü hünerde pîriz
‘Akl u nakli biliriz muktedirü’t-tefsîriz
Yapmışız hazreti Kur’âna mufassal tefsîr
Mekremetli yazılır mı bize ey kilk-i debîr
3. Halka tebliğ ile fermân-ı şehi kevneyni
Vüzerâ-yı şehi dünyâyâ şebhîz ‘aynı
Emri nehyeyleyerek fasl ederiz mâbeyni
Olmuşuz şer‘ide fetvâyâ buyurmakta vezîr
Mekremetli yazılır mı bize ey kilk-i debîr
4. Mekremet cümle ben-i ‘Âdeme vermiş Mevlâ
Ki buyurmuştur ezelde velegad kerremnâ
Verefeğnâ ile fazl ehlini kılmış a’lâ
Kadr-i îkânı ‘akâyidce olunsak ta‘bîr
Eyzan

5. Fark olunmaz mı esâtîz telâmiz ‘ulûm
Kâmil âsâr-ı kemâlimizden olur mu mahrûm
Kesb-i esbâb-ı husûsî ettiğimiz hep ma‘lûm
Ne revâ kim olalım kayd-ı ‘umûmîde esîr
Eyzan

6. Kadrimiz görse idiñ bezm-i müşîrânîde
Siyyemâ hâk-i der-i râfet-i yezdânîde
Biz de Âsaflanırız cânib-i Süleymânîde
‘Arş-ı Belkıs-ı semâvâtı biz ettik teshîr
Eyzan

7. İndi ‘unvân-ı fazîletten aşağı ‘ulemâ
Mekremet kaptı nice ismi müderris cühelâ
Kadr-i resmî ile fahr etmemişiz biz aslâ
Bizdeki vasf ilâhîce olunsak tevkîr
Eyzan

8. Etmişiz bunca makâmâtı ‘ulûmı tahkîk
Şerh-i îzâh-ı ma‘âniye havâşî ta‘lîk
Hâsılı vârid olup hazreti haktan tevîk
Olmuşuz devlet-i ‘ilmiye-yi ‘ulyâda müşîr
Eyzan

9. Enbiyâ vârisiyiz mûrisimiz fahr-ı resul
Rehnümâyız kılağuzluğumuz hayr-ı sübûl
Sıdkla tezkiyemiz düzgün olup inde’l-kûl
Olduk ahkâm-ı ilâhîye serîrinde karîr
Eyzan

10. Biz bu devlette cevâhir gibi kıymetli idik
Nezd-i erbâb-ı fazîlette fazîletli idik
‘İlm ü ‘irfân kazanmak ile heybetli idik
Hâliyâ evc-i fazîlette iken bî-taksîr
Eyzan

11. Bizdeki haysiyet ü âsl u neseb ü ‘ilm ü edeb
‘İffet ü sıdk u dirâyet geri dursunlar hep
Etmişiz gayret-i dîniye ile ‘ilmi talep
Kavlimiz tâ be-kıyâmet taraf-i dîne gafîr
Eyzan

12. Açalım bahsimizi vâli-yi vâlâ-yı şâna
Ya‘ni ol dâver-i ‘allame-yi kıymetdâna
Bizi tenzîl edecek mi bu gibi ‘unvâna
Çok eyâlette bizi fazl ile kılmış teşhîr
Eyzan

13. Müşterek mekremeti istemeyiz ‘âr ederiz
‘Ârımızdan o gelen kâğıdı inkâr ederiz
Şâ‘iriz hazmımız yok hemân iş‘âr ederiz
Hakkımız hürmet iken lâıyk olur mu tahkîr
Eyzan

14. Kâtib-i hazret-i dîvân-ı velîyyünni‘ami
Keser elbette seniñ gibi pürüzlü kalemi
Sen kitâbette mekâdirce değilsin ‘acemi
Yıkılan gönlümüzü eyle bu defa ta‘mîr
Mekremetli yazılır mı bize ey kilik-i debîr

3.32. Mekremetli Saña Yetmez Mi Sanırsıñ Ey Pîr [İbrâhim Ferid Efendi]

[35-39]

Nev-resîd kân-ı şu'râdan şâ'ir-i mâhir Rizeli İbrâhim Ferid Efendi'niñ fazl-ı meşâirünileyh Sâdık Efendi hazretlerine nazîre-yi cevâbesidir.

1. Herkesi 'unvân ile ma'lûm ki olunmaz tevkîr
Hadd ü zâtında olur belki sezâ-yı takdîr
Şeref-i zâtıñı mâdem edemez hiç tağyîr
Ne vazîfeñ aramak kendiñe gökçek ta'bîr
Mekremetli saña yetmez mi sanırsıñ ey pîr
2. Olma gel 'âdî müderris diyelim tahrîr ol
Nazar-ı cümle insânda ulu ekser ol
Bu kemâlât ile de muktedirü'l-tefsîr ol
Edemezseñ yine da'vâ-yı fazîlet takrîr
Mekremetli saña yetmez mi gel insâf et pîr
3. Nâsa tefhîm-i şerî'at seni tafdîl etmez
Sâde müftülüğü adamı tekmîl etmez
Fazl-ı zâtîsi olanlar anı tafsîl etmez
Sen husûsiyle ederseñ ma'mâfih ta'zîr
Mekremetli saña yetmez mi gel insâf et ey pîr
4. Bize ihsân-ı ilâhî velegad keremnâ
İltifât-ı semedânisine hem âmennâ
Böyle vasfa 'acebâ hiç gücenir mi dânâ
Ve refe'nâ ile hak kıldı habîbe tebşîr
Eyzan

5. Sâkıt olmaz bil esâtîz ‘ulûm-ı hürmetten
Kuru ‘unvân düşürür mü güheri kıymetten
Mâ-hasal añlayamam ben o kadar hiddetten
Eylemekse ‘arzuñ na‘at-ı kemâli tenvîr

6. Görmüşüz nicelerin manzara-yı fânîde
Saña nevbet mi gelir meclis-i ‘irfânîde
İsm (ü) resmiñ bile yoktur der-i hâkânîde
Vâkıfû’l-hâl olan âdem olunur mu ta‘zîr
Eyzan

7. Hiç umrumda değil ya‘ni o resm-i şöhet
Yine fazlîñ ‘ivazında ne ararsañ ücret
Böyle şeyler yakışır mı saña de ey hazret
‘İrtâ eylemedir silk-i ‘azîzi tahkîr
Eyzan

8. Sende yok öyle dirâyet geçesin keşşâfı
Hadd u mikdâr ki bil iste cevâp-ı şâfî
Saña emtâlîk ile cümle kerâmet kâfî
İster ol dâniş ‘irfânla Felâtuna tedbîr
Eyzan

9. Gerçi ancak ‘ulemâdır halef-i peygamber
Halkı irşâd için olmuştur o zümre rehber
Mekremet-i bahşîde ol maddeye kuvvet âver
Eğer olmazsa nasîhat bile etmez te’sîr
Eyzan

10. Kimdir erbâb-ı fazîlet bunu gel iş‘âr et
Soñra kendiñde fazîlet eserin izhâr et
Ben kusur ettim ise durma hemân ihtâr et
İktizâ eyledi ama saña şer‘an tekdîr
Eyzan
11. Çok edeb sâhibi erler bulunur ‘âlem bu
Şimdi ebnâ-yı zamân hep neseb-i ‘izzet gû
Hele erbâb-ı dirâyet bu zamânda memlû
Sınıf-ı hükkâma müddetli ederler tahrîr
Eyzan
12. Ağrâzın etmeye kalkışma ulu’l-emre
Sebep oldu hez u fazlını çünkü neşre
Sen de ikdâm et anıñ ‘aybını her dem setre
Böyledir kâ‘ide-yi meslek fazlı ta‘mîr
Eyzan
13. Hep fazîletli olanlarda fazîlet var mı?
Ekserisinde bile bak ki meziyet var mı?
Yalnız mekremete böyle eziyet var mı?
Koyalım ‘âdeti vâka‘ olunursa tesrîr
Eyzan
14. Şimdi Hak ile ferîd nâm alasın dünyâda
Yazdı tenzîr mükemmel dahi fevkal‘âde
Kalemi öyle berûzlardan edip azâde
Sen de et nefsiñi çerkâb-ı hevâdan tathîr
Mekremetli saña yetmez mi gel insâf it ey pîr

3.33. Kabrimi Meyhâne Enkâzıyla Bünyâd Eyleyiñ [Râzî]

[40]

1. Her yeri meyhâne inşâsıyla âbâd eyleyiñ
‘Âlemi bint-i ‘ineble gamdan âzâd eyleyiñ
Bâde dolsun sâkî dönsün zevkimiz dâd eyleyiñ
Ben şehîd-i bâdeyim dostlar demim yâd eyleyiñ
Kabrimi meyhâne enkâzıyla bünyâd eyleyiñ
2. Sûfîniñ şâbb-ı emred oğlun kandırıñ sahbâ ile
Bezmiñizde bâde süzsün tarz-ı bî-pervâ ile
Meyle öldüm bir ‘alâkam kalmadı dünyâ ile
Gerçi gasl olmaz şehîdân-ı gazâ hiç mâ ile
Yıkayîñ meyle beni bir mezheb îcâd eyleyiñ
3. Ben harâbât ehliyim ahvâlîmi siz keşf ediñ
Meyle yunmuş bizlere ser-hun cenâzem laf ediñ
Varımı veriñ şaraba hayrıma hep sarf ediñ
Kabrimde kandîl içün bir köhne sâgar vakf ediñ
Şu‘le-yi nâr-ı ‘arakla rûhumu şâd eyleyiñ
4. Zâr-ı mâteme ne lâzım yanıma bî-gam geliñ
Duymasın bu sırrı ağyâr siz size mahrem geliñ
El ele halka tutuñ yârân ile harem geliñ
Neyle meyle bir alay mahbûb ile her dem geliñ
Bezm-i cem âyinini kabrimde mu‘tâd eyleyin

5. Gelmesinler yanıma ol sũfî-yi hâ‘in rakîb
Eski düşmandır baña ben onlara olmam karîb
Gelmemiştir ‘âleme anlar gibi bir kem nasîb
Türbedâr olsun baña bir rind-i meyhâr-ı garîb
Nezr-i serhoşân ile ol pîre imdâd eyleyiñ
6. Cennet içre hûrî gılmânıñ oldum hemdemi
Geçmiyor demsiz demim çekmekteyim her dem demi
Mest-i lâya‘kil eder feyzin mezârım âdemi
Bâdesiz mest eyliyor bûy-ı türâbım ‘âlemi
Bâde-nûşânı bu nev neş’emle irşâd eyleyiñ
7. Râziyâ teb‘âm alışmıştır sefâ-yı sâgara
Ülfet etmiştir vücûd âb u hevâ-yı sâgara
Varımız cümle fedâdır âşinâ-yı sâgara
Yâdigâr olsun bu nazmım evliyâ-yı sâgara
Ben şehîd-i bâdeyim Rıf‘at demim yâd eyleyiñ

3.34. Baña Ta‘rifini İhsân Edîñiz Nerde İse [Fennî]

[41]

1. Bulayım tâli‘ mefkûdumu ne yerde ise
Baña ta‘rifini ihsân edîñiz nerde ise
2. Evc-i a‘lâya çıkarsın beni beyne’l-akrân
Cühelâ gökte makâm-ı fuzalâ yerde ise
3. Beni hâk üzre bırakmakta felek sehv ediyor
Feleğîñ himmeti nâ-merde değil merde ise
4. Bâri devrân baña ‘arsızlığı telkîn etsin
Feyz-i ikbâlîme şermendeliğim perde ise
5. Hele îrâz-ı kemâl eyleme sabr et Fennî
Añlaşılsın feleğîñ rağbeti kimlerde ise

21 Güz 1927

3.35. Dolaştım Mülk-i İslâmı Bütün Virâneler Gördüm [Ziyâ Paşa]

[42]

1. Diyâr-ı küfrü gezdim beldeler kâşaneler gördüm
Dolaştım mülk-i İslâmı bütün vîrâneler gördüm
2. Bulundum ben dahi dârü’ş-şifâ-yı Bâb-ı ‘Âlî’de
Felâtun’u beğenmez anda çok dîvâneler gördüm
3. Huzûr-ı gûşe-yi meyhâneyi ben görmedim gitti
Ne meclisler ne sahbâlar ne ‘işrethâneler gördüm
4. Cihân nâmındaki bir maktel-i âme yolum düştü
Hükümet derler anda bir nice sâlhâneler gördüm
5. Ziyâ değmez humârı zevkine meyhâne-yi dehriñ
Bu ‘işretgâhta ben çok durmadım ammâ neler gördüm

Ziyâ Paşa

Pâdişâhım sanma kim vurmaz nişânı kurşunuñ
Mâhı çâk eyler tüfengiñ girse mihriñ koynuna
Satvet-i şâhânedan bî-çâre desti havf edip
Belki kurşun işlemez bir mushâ takmış boynuna¹⁴

¹⁴ Bu dörtlük aynı sayfanın sonunda yer almaktadır.

3.36. Mâ'il-i Mûr-ı Hattıñ Mülk-i Süleymân İstemez [Fuzûlî]

[46]

1. Teşne-yi câm-ı visâliñ âb-ı hayvân istemez
Mâ'il-i mûr-i hattıñ mülk-i Süleymân istemez
2. Zulmet-i zülfüñ giriftârı dem urmaz nûrdan
Tâlib-i şem'-i ruhuñ hûrşîd-i rahşân istemez
3. Eylemez meyl-i behîşt üftâde-yi hâk-i deriñ
Sâkin-i künc-i gamıñ seyr-i gülistân istemez
4. Cevrden âh etme ey 'âşık ki 'ayn-i lûtfdur
Dost esbâb-i kemâl-i hüsne noksân istemez
5. 'Âşkdan âh etmesin 'âşık yıkar gönlüm diyü
Hiç sultânım diyen mülkünü vîrân istemez
6. Ey Fuzûlî muttasıl devrân muhâlifdir saña
Gâlibâ erbâb-i isti'dâdı devrân istemez

3.37. ‘Âşık-ı Sâdık Menem Mecnûnun Ancak Adı Var [Fuzûlî]

[47]

1. Bende Mecnûn'dan füzûn ‘âşıklık isti‘dâdı var
‘Âşık-ı sâdık benim Mecnûn’uñ ancak adı var
2. N'ola kan dökmekde mâhir ola çeşmiñ merdümü
Nutfe-yi kâbildürür gamzeñ gibi üstâdı var
3. Kıl tefâhür kim seniñ hem var ben tek ‘âşıkıñ
Leylâ’nıñ Mecnûn’u var Şîrîn’iñ Ferhâd’ı var
4. Ehl-i temkînîm beni beñzetme ey gül bülbüle
Derde yok sabrı anıñ her lahza biñ feryâdı var
5. Öyle bed-hâlim ki ahvâlim görende şâd olur
Her kimiñ kim devr cevrenden dil-i nâ-şâdı var
6. Gezme ey gönlüm kuşu gâfil fezâ-yı ‘aşkta
Kim bu sahrânıñ güzergâhında çok sayyâdı var
7. Ey Fuzûlî ‘aşk ma‘nâ kılma nâsihden kabûl
‘Akl tedbîridir ol sanma ki bir bünyâdı var

3.38. Dökme Kânım Âb-ı Çeşm-i Eşk-bârımdan Sakın [Fuzûlî]

[48]

1. Yakma cânım nâle-yi bî-ihitiyârımdan sakın
Dökme kânım âb-i çeşm-i eşk-bârımdan sakın
2. Su verir her subh-dem gözyaşı tîğ-i âhıma
Çok beni incetme tîğ-i âb-dârımdan sakın
3. Cevr odu yaktı beni yanımda durma ey gönül
Bir tutuşmuş âteşim kurb u civârımdan sakın
4. Ten evinden rahtıñı cehd eyle ey cân taşra çek
Âfet-i seyl-i sirişk-i bî-karârımdan sakın
5. Gerçi bir hâk-i rehim kimse beni almaz göze
Çok hakâretle nazar kılma gubârımdan sakın
6. Durma kabrim üzre ey ‘aşk içre ben tek olmayın
Ta‘ne taşıdır saña seng-i mezârımdan sakın
7. Şâh-i mülk-i mihnetim hayl ü sipâhım derd ü gam
Hayl-i bî-hadd ü sipâh-i bî-şümârımdan sakın
8. Ey Fuzûlî kangı mahbûbu ki sevseñ rahmi var
Kıl hazer ancak benim bî-rahm yârimden sakın

3.39. Bulmuşum Feyz-i Nazar Senden Seniñ Kurbânıñım [Fuzûlî]

[48]

1. Ey kemân-ebrû şehîd-i hançer-i müjgânıñım
Bulmuşum feyz-i nazar senden seniñ kurbânıñım
2. Kâkülüñ târına peyvend etmişim can riştesin
Başıñ içün bir terahhum kıl ki ser-gerdânıñım
3. N'ola kılsam terk-i mey minnet kılıp zâhidlere
N'eylerim mey neş'esin ben kim seniñ hayrânıñım
4. Şâne veş yüz nâvek-i gam sancılupdur cânıma
Tâ esîr-i halka-yı gîsû-yı müşg-efşânıñım
5. El çekip kat'-ı nazar kılmış 'ilâcımdan tabîb
Bildi gûyâ kim harâb-ı nergis-i fettânıñım
6. Câna meyliñ var ise hükm eyle teslîm eyleyem
Şâh sensiñ ben seniñ bir bende-yi fermânıñım
7. Gonca kılmaz şâd gül açmaz tutulmuş göñlümü
Arzusunda ruh-ı âl u leb-i handânıñım
8. Kan edip bağrum işim âh etme her dem ey felek
Hürmetim tut bir iki gün ben seniñ mihmânıñım
9. Ey Fuzûli âteş-i âh ile yandırdıñ beni
Gâlibâ sandıñ ki şem'-i külbe-yi ahzânıñım

3.40. Ya‘ni Bezm-i Dil-rubâdan Devr-i Mahcûrlardanız [Rızâ]

[49]

1. Câm-ı endûh-ı felekten şimdi mahmûrlardanız
Ya‘ni bezm-i dil-rubâdan devr-i mehcûrlardanız
2. Biriği ta‘kîp edip gelmektedir seng-i kazâ
Her taraftan hatır-ı nâ-şâd meksûrlardanız
3. Tâlî‘im tahrîr olurken hâme-yi sun‘-i kader
Gâlibâ ser-defter-i hicrânda mestûrlardanız
4. Ser-fürû etmez iken dünyâ için a‘lâlara
Şimdi ednâyâ mümâşât ile mecbûrlardanız
5. Ben bu dehre neyledim bilmem ne taksîr eyledim
Kim yanında hâliyâ mahkûr (u) menfûrlardanız
6. Kem bahâ olsa nola kâlâ-yı şî‘iriñ ey Rızâ
Kadr-i eş‘âr ile ma‘zûr (u) mağdurlardanız

3.41. Etmesem Sabr U Tahammül Etsem İstiğnâ Çıkar [Fennî]

[50]

1. Hâlimi cânânıma ‘arz eylesem şekvâ çıkar
Etmesem sabr u tahammül etsem istiğnâ çıkar
2. Âh ne müşkül derd imiş dilde muhabbet saklamak
Söylesem diğer sükût etsem diğer ma‘nâ çıkar
3. Bir hakîki iltifâtıñ görmedim görsem bile
Rûz ise âsâr-ı hülyâ şeb ise rû‘yâ çıkar¹⁵
4. Kabre girsem de seniñ ‘aşkıñ benimle pâydâr
Ya‘ni ben ölmekle benden sanma bu sevdâ çıkar
5. Ben ne rütbe ağlasam olsam talep-kâr-ı visâl
Merhametsiz kâfiriñ ağzından ancak lâ çıkar
6. Şîve-kârım tıfl-ı nevresken bilirdim ben seni
Der idim şu penbe ten bir şûh-ı bî-hemtâ çıkar
7. Neylesin Fennî Felâtun olsa tedbîri bozar
Çünkü bezm-i hüsnüne ‘âkil giren şeydâ çıkar

¹⁵ Bu beyit metine sonradan eklenmiştir.

3.42. Kim Olursañ Ol Elinden Kurtuluş Kâbil Midir [Sâ'dî]

[51]

1. Sen ecelden gâfil olduñsa ecel gâfil midir?
Kim olursañ ol elinden kurtuluş kâbil midir?
2. Haydi yok fars ile ‘âmâliñ mecâzâtı saña
‘Âlemi ahrâra ya vicdân ‘aceb kâ’il midir?
3. Soñra mufsîd çıkmasın izlâle fırsat-yâb olup
Mürşidiñ ey sâlik hak mürşid-i kâmil midir?
4. İçmeyiñ mey sevmeyiñ dilber diyor ama bize
Verdiği pend ile zâhid kendisi ‘âmil midir?
5. Öyle saçma söyleyenler var ki Sa’dî ‘asra
Her sühan-perver (deli şâ’ir)¹⁶ kadar gâfil midir?

¹⁶ Nuri Gökaşan tarafından parantez içine alınmıştır.

3.43. Bezmgâh-ı Kabre Pûyân Olduğum Demdir Bu Dem [Nâmık Kemal]

[51]

1. Peyrev-i ‘ömre şitâbân olduğum demdir bu dem
Bezmgâh-ı kabre pûyân olduğum demdir bu dem
2. Tâc u tahtın başına çalsın sipihr-i bî-sebât
Ben vücûdumdan peşîmân olduğum demdir bu dem
3. Rehğüzâr-ı mevc-i eşkimden sakınsın kâ’inât
Bahr-ı hicrânım hurûşân olduğum demdir bu dem
4. Elvedâ‘ ey hâk-i hasretü’l-firâk ey seng-i gam
Bezm-i ‘âlemden girîzân olduğum demdir bu dem
5. Olsun âhımdan yine eczâ-yı ‘âlem târ u mâr
‘Aşkla Nâmık perîşân olduğum demdir bu dem

3.44. Zâhir Bâtın Kamu A'lâdan A'lâdır 'Âlem [Erzurumlu Emrah]

[52]

1. Mu'cizât-ı Mustafâ eltâf-ı Mevlâ'dır 'âlem
Zâhir bâtın kamu a'lâdan a'lâdır 'âlem
2. 'Âlemle buldu bulanlar der ki Mevla'ya yol
Bezm-i kurb-ı akdese minhâc-ı ihdâdır 'âlem
3. 'Âleme bir nokta buyurmuşlar ma'âriflerden
Nice nokta nice harf nice ma'nâdır 'âlem
4. Sarf-ı izhâr-ı 'avâmil 'izz-i mefsûd dünyâ
Darü'l-nâci tuhfe-yi câmî musaffâdır 'âlem
5. Mutlakâ hikmetdürür mantık-ı ma'âni-yi mesnevî
Şerh-i ifâ'id hâdimi kadı-ı beyzâdır 'âlem
6. Bunca 'âriflerine hal etmemiş bir katresin
Mevc-i peyvâ kamer-i nâ-peydâya deryâdır 'âlem¹⁷
7. Cavidân olmak dilerseñ durmayıp Emrah oku
Gel şey-i hâliñ remzinde ibkâdır 'âlem

¹⁷ Bu beyit sonradan eklenmiştir.

3.45. Eyledim Tahkîk Görmüş Kimse Yok Cânânımı [Fuzûlî]

[53]

1. Her gören ‘ayb etti âb-i dîde-yi giryânımı
Eyledim tahkîk görmüş kimse yok cânânımı
2. Lahza lahza hûblar gördüm ki dil kasındadır
Pâre pâre eyledim ben hem dil-i sûzânımı
3. Çok yetirme göklere efgânım ey kâfir sakın
İncinir nâ-geh Mesîhâ işitip efgânımı
4. Kılma her sâ‘at beni rüsvâ-yı halk ey berk-i âh
Eyleme rûşen şeb-i gam külbe-yi ahzânımı
5. Çıkma ey divâne bâzâr-i melâmetten deyü
Muttasıl çâk-i girîbânım tutar dâmânımı
6. Kangı büttür bilmezem îmânımı gâret kılan
Sende îmân yok ki sen aldın diyem îmânımı
7. Ey Fuzûlî cânâ yetmişim gönülden şükür kim
Bağladım bir dilbere kurtardım andan cânımı

3.46. Kim Fedâ-yı Nefs Ederse Cinsiniñ İmdâdına [Ziyâ Paşa]

[54]

1. Nev‘-i insân haşre dek ta‘zîm ederler adına
Kim fedâ-yı nefis ederse cinsiniñ imdâdına
2. Taştan olsa tevbeniñ kalbi dayanmaz bağra
Neyleriñ efgânına bûlbûlleriñ feryâdına
3. Rûy-ı hâki zulm ile pâmâl eden zâlimleriñ
Zîr-i hâkiñ hâleti gelmez mi yâ Rab yâdına
4. Şimdiki ‘Ebuzerleriñ da‘vâsını seyr eyleyen
Geçmişine rahmet okur Fir‘avununa Şeddâdına
5. Ya kanâ‘at ihtiyâr eyler ya züll-i irtikâb
‘Asrımızde uyduranlar masrafı îrâdına
6. Nîk ü bed herkes bulur ‘âlemde elbet ettiğın
Kendi bulmazsa cezâ mîrâs olur evlâdına
7. Çerhten aldım Ziya tîg-ı zebânla intikâm
Rahmet olsun fenn-i nazmıñ pîrine üstâdına

3.47. Söz Deminde Mürdeler İhyâ Kılur ‘Îsâ Mı Ki [Muhibbî]

[56]

1. Leb mi bu yâ lâ‘l mi yâhûd mey-i sahbâ mı ki
Söz deminde mürdeler ihyâ kılur ‘Îsâ mı ki
2. Bilmezem kasdı helâk etmek midir ‘âşıkları
Muktezâ-yı hüsn yoksa nâz u istiğnâ mı ki
3. Vech-i zîbâdan niçün men‘ edesin sûfî bizi
Ahsen-i takvîmi inkâr eylemek takvâ mı ki
4. Gitmedi başından ey dil zülfünüñ sevdâsı âh
Bilmedim divâne mi yâhûd bu dil şeydâ mı ki
5. Her ne kim söz söylediñ bir gevher-i yek-dânedir
Ey Muhibbî yoksa bu göñlün seniñ deryâ mı ki

(Kânûnî Sultan Süleymân)

3.48. Kâfiri Söyletseñ Ama Zühd Ü Takvâdan Gelir [Bağdath Rûhî]

[56]

1. Her seher mestâne zâhid kûy-ı tersâdan gelir
Kâfiri söyletseñ ama zühd ü takvâdan gelir
2. Hâne-yi ağyardan derler gelirmiş subh-dem
Her ne derlerse beyim sen serv-i bâlâdan gelir
3. Ger cefâ çeksem vefâ umduklarımdan gam değil
Kim demişler her belâ gelse ehîbbâdan gelir
4. Bilme ey dil çektiğin derd ü belâyı gayrıdan
Her musîbet kim gelirse saña Mevlâ'dan gelir
5. Gam çeker sanmañ bilir mahz-ı safâ 'ayn-ı vefâ
Her cefâ kim Rûhîye ol çeşmi şehlâdan gelir

3.49. Lâleveş Elden Düşürme Câmı Bir Dem Ey Göñül [Bâkî]

[57]

1. Gül gibi olmak dilerseñ şâd u hürrem ey göñül
Lâleveş elden düşürme câmı bir dem ey göñül
2. Devr elinden kâse kâse yuttuğum kanlardır ol
Katre katre damlayan gözden dem-â-dem ey göñül
3. Devlet-i dünyâ için hergiz ne gam-gîn ol ne şâd
Ber-karâr olmaz bilirsîñ hâl-i ‘âlem ey göñül
4. Gülşen-i kûyunda me’vâ bulsa ol hûrîveşîñ
İhtiyâr eyler mi bâğ-ı huldi âdem ey göñül
5. Devr eder Bâkî-sıfat hûrşîd o mâhîñ menzilin
‘Aşk ser-gerdânıdır Allâhu â‘lem ey göñül

3.50. Uğratan Sensiñ Garîp Başım Benim Sevdâlara [Şeref Hanım]

[57]

1. Etmem isnâd-ı hatâ ben turra-yı tarrâlara
Uğratan sensiñ garîp başım benim sevdâlara
2. Kande baktıysa tecellî eyledi Leylâ-yı ‘aşk
Düşmedi dîvâne Mecnûn nâfile sahrâlara
3. ‘Arz-ı refât etse de sâyeñde ey serv-i revân
Âdem eyler mi temâyül kâmet-i tûbâlara
4. Gülşen-i ‘aşkıñ hezârân zâr eder ‘uşşâkı var
Minnet etmem ben figân-ı bûlbûl-i şeydâlara
5. Nâ-murâd ancak bu ‘âlemde Şeref bir sen misin?
Vermedi matlûb u dil-hâhın felek dârâlara

3.51. Bağlasağ Zincîrler Tutmaz Dil-i Dîvâneyi [Bâkî]

[58]

1. Ârzû eyler kemend-i kâkûl-i cânâneyi
Bağlasağ zincîrler tutmaz dil-i dîvâneyi
2. Gerdiş-i câm-ı meyi görsün sürâhî üstüne
Şem‘-i bezmi devr ederken görmeyen pervâneyi
3. Medh ederdiñ lebleri devrinde ey pîr-i mugân
‘Âkıbet îmânıña döndürdüler peymâneyi
4. Hâb-ı gaflet nice bir ey tâlib-i dünyâ-yı dîn
Var ise râhat yeri sandıñ bu mihnet-hâneyi
5. Arzular ol sünbül-i müşgîni gördüm yâsemin
Eylemiş peydâ gümüş dendâneli bir şâneyi
6. Zâhidâ ‘aşk içre te’sîr eylemez Bâkîye pend
Mest-i lâ-ya‘kil bilirsıñ diñlemez efsâneyi

3.52. Kîl U Kâle Bâ's Eyler 'Âlemi Kavgâ Olur [Bağdatlı Rûhî]

[58]

1. Fitnedir hattıñ lebiñden korkarım peydâ olur
Kîl u kâle bâ's eyler 'âlemi kavgâ olur
2. Nareste tıfl iken ol mâha salmışım nazar
Anlamışım böyle bir mahbûb-ı müstesnâ olur
3. Ehl-i dünyâ hordur anlardan ma'ârif isteme
Ma'rifet kesb etmez ol kim tâlib-i dünyâ olur
4. Lutf u kahrına muhælif dehriñ olmaz i'tibâr
İktizâ-yı devr gâh a'lâ vü gâh ednâ olur
5. Gâh olur kim nice Dârâlar düşer dârâttan
Vakt olur kim nice fakr ehli varır Dârâ olur
6. Gevher-i 'irfâna mâliktir ma'ârif ehli hep
Göñlü ey Rûhî ma'ârif ehliniñ deryâ olur

3.53. Mülk-i Çîne Fitne Saldıñ Çeşm-i Âhûlarla Sen [Zihnî]

[59]

1. Zabt edip aklım rûmî-hâl Hindûlarla sen
Mülk-i çîne fitne saldıñ çeşm-i âhûlarla sen
 2. Biñ mutalsam dahme-yi zühdü edersin târumâr
Bir füsûnda mağribi semâyı gîsûlarla sen
 3. ‘Âşığın hamgeşte kâmet edeñ encâm-kâr
Nev civânım iştiyâke taka ebrûlarla sen
 4. Künc-i gamda ben çekem tâ subha dek hamyâzeler
‘Ays u nûş et her gece ağyâr-ı bed-hûlarla sen
 5. Bîm-i cevri-i çerh-i mekkârı unutturduñ baña
Nîm nigâh gamze-yi pür-mekr câdûlarla sen
 6. Mâ’il olduñ gâlibâ bir nev nihâl-i ‘işveye
Uğraşırsın kim bu günlerde leb cûlarla sen
 7. Zihnîyâ mihr-i ziyâ-yı hazret-i pîri gözet
Ettiğin iltifât yeter hercâî meh-rûlarla sen
- (Âh mine’l-‘aşk)

3.54. Sırr-ı Mevlâ ‘Âlemü’l-Semâya Girdi Çıkmadı [Zihnî]

[60]

1. İsm-i â‘zam nüsha-yı kübrâya girdi çıkmadı
Sırr-ı Mevlâ ‘âlemü’l-semâya girdi çıkmadı
2. Kimse bilmez Zülfikâr şîr-i Mevlâ kandedir
Bir rivâyet dediler deryâya girdi çıkmadı
3. Hazreti İdrisi gör kim hülleler biçmek için
Sağlığında cennetü’l- me’vâya girdi çıkmadı
4. Atamız Âdem safiyullaha secde etmedi
Tü ki la‘net iblîs gayyâya girdi çıkmadı
5. Nazm-ı iş‘ârîñ seniñ her dem gören tahsîn eder
Nutk-ı pâkiñ Zihniyâ ma’nâya girdi çıkmadı

3.55. Vermişiz Bezm-i Elest İkrârı Sâdıklardanız [Himmetî]

[60]

1. Biz cemâl-i hakka hayrân olmuş ‘âşıklardanız
Vermişiz bezm-i elest ikrârı sâdıklardanız
2. Siz tarîkat tâcını serde görüp tan etmeñiz
Biz şerî‘atte kadîmken mutâbıklardanız
3. Rûz-i şeb feryâdımız ‘aşk-ı resûlullah için
Hâbe varsa çeşmimiz kalbi uyanıklardanız
4. Zâhirinde göñlümüz eyler tavâf dersihâneyi
Bâtınî ‘ilm-i ledün dersinde fâ’iklerdeniz
5. Sunar iseñ sâkiyâ koş şarâbından getir
İçmeyiz dünyâ meyi Himmetî kanıklardanız

3.56. Dîde-yi Bâdâmını Mest-i Şarâp Olsun Da Gör [Şeref Hanım]

[63]

1. Sâkiyâ mecliste yâri neş'e-yâb olsun da gör
Dîde-yi bâdâmını mest-i şarâp olsun da gör
2. Sızlanıp zâhid yanıp yakıldığım ta'n eyleme
Sîh-i nâr-ı 'aşk ile bağıñ kebâb olsun da gör
3. Kısseyâ-yı Ferhâd u Mecnûn'dan mufasssal sevdiğim
Dâstân-ı 'aşk şerh ettim kitâp olsun da gör
4. Şimdi göstermem ciger kanıyla yazdım hâtıra
Defter-i hicrânıñ rûz-ı hesâb olsun da gör
5. Sâhibi var 'âlemi yıkar rakîbâ başıña
Ben karışmam hâne-yi kalbim harâb olsun da gör
6. Yâre 'arz ettim tabîbâ sîne-yi mecrûhumu
Yâre var göz görmedik lîk intihâb olsun da gör
7. Sen de görmezseñ hele kim düş o yâr-ı meh-veşiñ
Çeşm-i mahmûru Şeref bî-tâb u hâb olsun da gör

3.57. Nice Yâr Olur Ki Nâz Eyler Niyâzı Diñlemez [Erbâbî]

[65]

1. Ehl-i ‘aşk eyler niyâzı yâre nâzı diñlemez
Nice yâr olur ki nâz eyler niyâzı diñlemez
2. Nev-be-nev bir devr-i dâ’imdir bu dünyâ devr eder
Güz giderse kış gelir vaktinde yazı diñlemez
3. Tâbî‘ olmuştur ezelden beri az çok kimseye
Böyle bir darb-ı meseldir çoklar azı diñlemez
4. Meclis-i ‘irfânı kor kalkar gider câhil gibi
Kalbi gâfil mahrem-i esrârı râzı diñlemez
5. Bellidir Erbâbî ef’âl-i riâyâ meşrebliler
Kendi söyler gıybeti diñlerde sâzı diñlemez

3.58. Bilmez İnsân Kadrini ‘Âlemde İnsân Olmayan [Ziyâ Paşa]

[66]

1. Âsâf'ın miktârını bilmez Süleymân olmayan
Bilmez insân kadrini ‘âlemde insân olmayan
2. Zülfüne dil vermeyen bilmez gönül ahvâlini
Añlamaz hâl-i perîşânı perîşân olmayan
3. Rızkına kâni‘ olan gerdûne minnet eylemez
‘Âlemiñ sultânıdır muhtâc-ı sultân olmayan
4. Kim ki korkmaz Haktan ondan korkar erbâb-ı ‘ukûl
Her ne isterse yapar Haktan hirâsân olmayan
5. İ‘tirâz eyleser bir nâdân Ziyâ hamûş olur
Çünkü bilmez kadr-i güftârın sühândân olmayan

3.59. Gâlibâ Kim Zühre-yi Nâhiddir Anıñ Kevkebi [Erzurumlu Emrah]

[67]

1. Sevdi dil bir dilberi ama felekdir meşrebi
Gâlîba kim zühre-yi nâhiddir anıñ kebkebi
2. Bir mahalde durmayıp tuttukça devrân vesn tutar
Bilmezem ki hangi mezhepdir o şûhuñ mezhebi
3. Reşkden geldi şeb-i hicrânda cânım ağzıma
Ah kim bir kez emipdim ben o simin ğabğabı
4. ‘İlm ü ‘aşk ‘âşıkları ey hâce ta‘lîm istemez
Anları ‘allâme-yi ‘asr etti ‘aşkıñ mektebi
5. Hor ‘ayn olsan şaha Emrah nigâh etmez saña
Ru’yet-i nûr-ı cemâlullahtır anın matlebi

3.60. Gir Tarîkiñ Lezzetin Pür-dem Devrânından Al [Himmetî]

[68]

1. Bu şerî‘at kıldan ince râh-ı erkândan al
Gir tarîkiñ lezzetin pür-dem devrânından al
2. Hakkı ikrâr eyledikse ta elest bezminde sen
Evvelâ imânıñı sâdıklar imânından al
3. Satılır bâtın diyârında bu cevher pâresiz
Zâhir etmez iseñ var anı dükkânından al
4. Hak buyurdu al ganem kebşiyi Cîbril tîz yetiş
Hazreti İsmâiliñ sıkleti gerdânından al
5. Sâkiyâ yandı ciğer oldu kebâb ben teşneyim
Sun baña bir katre âb ‘aşkıñ şadırvânından al
6. Himmetî der ey Hızır dünyâ meyi nûş eymeyiz
Çeşme-yi mâü’l-hayâtıñ hû de sağ yanından al

3.61. Senden Özge Her Melek-sîmâ Harâm Olsun Baña [Erzurumlu Emrah]

[70]

1. Ey peri kûyuñdan ayrı câ harâm olsun baña
Senden özge her melek-sîmâ harâm olsun baña
2. Gül cemâliñ bir dahi görmek müyesser olmasa
Bülbül-âsâ gonca-yı zîbâ harâm olsun baña
3. Çünkü ayırdı beni senden bu kecrev çarh-ı dîn
Ger verirse devlet dârâ harâm olsun baña
4. Gurbet elde nazenîn ‘ömrüm geçirdim âh ile
İstemem şimdengeri dünyâ harâm olsun baña
5. Sensiñ Emrah’ıñ cihânda cânınıñ cânânesi
Hâsılı sensiz cihân-ârâ harâm olsun baña

3.62. Hazret-i Mevlâ Anı Da Mazhar-ı Tevfîk Eder [Erzurumlu Emrah]

[71]

1. Hangi şâh kim şer‘-i pâke hükmünü tatbîk eder
Hazret-i Mevlâ anı da mazhar-ı tevîk eder
2. Çekmesin dünyâ vü ‘ukbânıñ gam u endişesin
Bir kişi kim ‘aşkla îmânını tahkîk eder
3. Zâhir ü bâtın aña her vechle mü’min denir
Ol ki hakkı birleyip peygamberi tasdîk eder
4. Sünnet-i sultân kevnine temessük eylesin
Ettiği a‘mâlini tahkîk ile tedkîk eder
5. Bir mudakkakdır ki Emrah bezm-i hâsü’l hâsibde
Her ne takdîr eylese kıldan kılı tefrîk eder

3.63. Şu‘le-yi Âhım Anınçün Nûr U Nâr Olmuş Baña [Erzurumlu Emrah]

[71]

1. Ey hayâl neş’e-yi ‘aşkıñ ki yâr olmuş baña
Şu‘le-yi âhım anınçün nûr u nâr olmuş baña
2. Kande baksam gülşen-i hüsn-i cemâliñ ‘arz olur
Kûh sahrâ kalmamış hep lâlezâr olmuş baña
3. Derd-i ‘aşkıñla tefâhür eylerim zâhidleri
‘Âşığım ‘aşkıñ hayâli iftihâr olmuş baña
4. Emr-i ma‘rûf ma‘nâsın izhâr ederdim ‘âlîme
Neyleyim sâz-ı menâhı perdedâr olmuş baña
5. Görmedim yokluk gibi Emrah fenâsız devleti
Lâde mahviyet bulan illâde var olmuş baña

3.64. Sûretim-veş Sîretim Ma'nâda Âdemdir Benim [Erzurumlu Emrah]

[71]

1. Zâhidâ gönülüm evi beyt-i mükerrerdir benim
Sûretim-veş sîretim ma'nâda âdemdir benim
2. Ger günâhım olsa 'âlemler kadar çekmem keder
Hamdülillah şâfi'im sultân-ı 'âlemdir benim
3. Zerre veş gelmez baña nâr-ı cehennem şiddeti
Ehl-i 'isyânım velî ma'budum erhamdır benim
4. Nazmımı tarz eylesin cânın belâdan saklayan
Nüsha-yı ta'vîz güftârım mutalsamdır benim
5. Kâbiliyet kesb eder gûş eyleyen Emrah beni
Her sözüm hâl ehline iksir â'zamdır benim

3.65. Kasd Eder İmâ ile Ebrû-yı Şemşîr Oynatır [Erzurumlu Emrah]

[72]

1. Çeşm-i mestim ey sanem ‘uşşâkıña tîr oynatır
Kasd eder î mâ ile ebrû-yı şemşîr oynatır
2. Zîr-i festen serpilip sünbül gibi gîsûlarıñ
Gûyâ dîvâne-yi sevdâya zincîr oynatır
3. Tâb-ı ruhsârîñ neydem zâhir olur ferâceden
Sanki mir’at-i felek dünyâya tenvîr oynatır
4. Hâme-yi dilden ne takrir etse nutkum nâz ile
Bir kılı kırka yarar kil kile tahrîr oynatır
5. Öyle bir tab‘î mudakkikdir ki Emrahî bugün
Dil ile sûret verir nakkâşa tasvîr oynayır

3.66. Zübde-yi ‘Aşk-ı Tarîkatten Haberdâr Olmayan [Erzurumlu Emrah]

[72]

1. Ehl-i hâl olmaz şerî‘atten haberdâr olmayan
Zübde-yi ‘aşk-ı tarîkatten haberdâr olmayan
2. O kim eder nefsinî Mevlâsını fark eylemez
Men ‘aref sırr-ı hakîkatten haberdâr olmayan
3. Öz özün fark eylemez âdem midir hayvân mıdır?
‘Âlem-i sûrette sîretten haberdâr olmayan
4. Kande görse bir sanem secde kılar kâfir gibi
Şem u subh Allahı rû‘yetten haberdâr olmayan
5. Kîl u kâli koy şerî‘at dâmenin Emrahî tut
Ehl-i hâl olmaz şerî‘atten haberdâr olmayan

3.67. Hakka Vâsıl Olmuşum Dünyâya Etmem Serfürû [Erzurumlu Emrah]

[72]

1. Ben elest Mecnûnuyum Leylâya etmem serfürû
Hakka vâsıl olmuşum dünyâya etmem serfürû
2. Mâsivâdan el çekip girdim tarîk-i vahdete
Terk-i dünyâ ehliyim eşyâya etmem serfürû
3. On sekiz biñ ‘âlemiñ sultânına tuttum yüzüm
Saltanata devlet-i dârâyâ etmem serfürû
4. Bilmeyenlerden varıp ahz eyledim bilmezliği
Ben nemîdânem velî dââyâ etmem serfürû
5. Ziyinet-i dünyâ içün meyl eyleyip Emrahî ben
Hâsılı ednâ değil a‘lâyâ etmem serfürû

3.68. Çok Şecâ‘at Sâhibi Sâhip-kırânlar Var İdi [Erzurumlu Emrah]

[73]

1. Bir zamân bu bezmde çok ‘âlî-şânlar var idi
Çok şecâ‘at sâhibi sâhip-kırânlar var idi.
2. Böyle virâne değildi gördüğüm gülzârlar
Bunda tezyîn-hâneler ‘âlî mekânlar var idi
3. Kande kalmış bilmezem bu gülşeniñ ra‘nâları
Nice servi kaddler nevres fidânlar var idi
4. Şâhsârı goncada güller gülerdi nâz ile
Nağmeler âgâzlar bülbül zebânlar var idi
5. Çeşm-i seylâbım gibi leyl ü nehar Emrah benim
Her taraf çağlar gider âb-ı revânlar var idi

3.69. Rahmet İrsâl Eyledi ‘Âlemlere Mevlâ Seni [Erzurumlu Emrah]

[73]

1. Yâ Resûlallâh nice vasf etmesin eşyâ seni
Rahmet irsâl eyledi ‘âlemlere Mevlâ seni
2. Her nice medh eylesem a‘lâsın andan yâ Resûl
Nûr-ı zâtından yaratmıştır Hüdâ iclâ seni
3. Nâzil oldu şânıñı ta‘zim için yüz dört kitâb
Bilmeyenler bildiler ey hâce-yi dâna seni
4. Ahmedâ mahlûk değil Hâlik seniñle fahr eder
Anıñ içün eyleyiptir cümleden a‘lâ seni
5. Yâ Habîballah vassâfiñ seniñ Allâh’dır
Nice vasf etsin fakir Emrah ya tâ seni

3.70. Pâyine Yüz Sürdü Ol Serviñ Akarsular Gibi [Erzurumlu Emrah]

[73]

1. Aktı gönülüm bir kadd-i refîâyeye cûlar gibi
Pâyine yüz sürdü ol serviñ akarsular gibi
2. Bir siyâh zülfüñ yine almış hevâsın başına
Şâne-yi sevdâyâ saçıldı şu gîsûlar gibi
3. Köşe-yi ruhsârda çil çil siyâh beñler ki var
Sanki habt etmiş kızıl elmayı Hindûlar gibi
4. Hâtır-ı yâre medârâ ettiğim ‘ayb etmeyin
Nâzenînim nâzlıdır pâkîze bânûlar gibi
5. Bilmem Emrahî dehânîñ ma‘den-i gevher midir?
Nutk edersiñ her zamân nâ-süfte inciler gibi

3.71. Cevr Okuyla ‘Âkıbet Deldiñ Dil-i Âbâdımı [Erzurumlu Emrah]

[74]

1. Ey felek göstermediñ bir gün kadd-i şimşâdımı
Cevr okuyla ‘âkıbet deldiñ dil-i âbâdımı
2. Hamûş ol ey andelîb beyhûde efgân eyleme
Lâl olur gûş eyleyen bûlbûl benim feryâdımı
3. Bî-sütûn Ferhâd’a gösterdiyse Şîrîn nakşını
Görmemiştir dîde-yi gerdûn benim îcâdımı
4. Sayyit ‘aşkım ol kadar şöhret verir kim ‘âleme
Gûş eden tahsîn eder elbette istidâdımı
5. Emrah ismim yazmışım ser-i defter-i dîvâneye
Okuyanlar hayr ile yâd eylesinler adımı

3.72. Çok Hâtırlar Var Bu Yolda Bulmalı Elbet Delîl [Mahfî]

[74]

1. Dâmen-i mürşid tutagör olmasın zâr u zelîl
Çok hâtırlar var bu yolda bulmalı elbet delîl
2. Ehl-i ‘aşkıñ rehine çok tâlibân yol bulmadı
Zâhidiñ zühtü değil bu himmet Rabb-i celîl
3. ‘Ârif-i billah olan bir noktadan îkâz olur
Vâ‘iziñ pendî kesîrdîr şâ‘iriñ şî‘irî kalîl
4. Ehl-i nazmı sanma uyur subha dek encüm şümâr
Sun‘-i mir‘at-ı Hüdâdır kalp gözü olmaz ‘alîl
5. Yanmayınca çıkmadı ‘uduñ şemim-i neş‘esi
‘Aşkla sûzân olan pervâneler olmaz melîl
6. Tâ ezelden cismi tâhir nüsha-yı kibrî menem
Muhlisim Mahfî okunur ceddîm İbrâhîm Halîl¹⁸

¹⁸ Bu gazel mor mürekkeple yazılmıştır.

3.73. Masdarı Zâtıñ Olan Eşyâ Sıfâtıñ Mazharı [Fuzûlî]

[75]

1. Ey vücûd-i kâmilîñ esrâr-ı hikmet masdarı
Masdarı zâtıñ olan eşyâ sıfâtıñ mazharı
2. Mazharı her hikmetiñ sensin ki kilik-i kudretiñ
Safha-yı eflâke nakş etmiş hutût-i ahteri
3. Ahteri mes‘ûd olan oldur ki tab‘-i pâk ileñ
Kâbil-i feyz ola lûtfuñdan safâ-yı cevheri
4. Cevheri ma‘yûb olan nâkıs benim kim muttasıl
Sâdedir hattıñ hayâlinden zamîrim defteri
5. Defteri â‘mâlimiñ hattı hatâdandır siyâh
Kan döker çeşmim hayâl ettikçe hevl-i mahşeri
6. Mahşeri eşkim verir seylâba ger rûz-i cezâ
Olmasa makbûl-i dergâhıñ sirişkim gevheri
7. Gevheridir ‘aşk bahriniñ Fuzûlî âb-i çeşm
Lîk bir gevher ki lûtf-ı Hak añadır müşteri

3.74. Müfredât

[80]

1. Haberden soñra gelmiş mübtedâsıñ yâ Resûlullah
(Lâedrî)
2. Ne mümkündür senâñı i'tikâdımca edâ etmek
Eğer derc eylesem bir nüktede biñ ma'nâ-yı mülhem
(Lâedrî)
3. Kadd-i yâre kimisi 'ar'ar dedi kimi elif
Cümleniñ maksûdu bir amma rivâyet muhtelif
(Kânûni Sultân Süleymân)
4. Dil-i dervîş-i dil-rîşîñ du'â-yı subh-gâhından
Belâlar eksilir câh u celâl u kibriyâ artar
(Bâkî)
5. Sirkat-i şî'r edene kat'-ı zebân lâzımdır
Böyledir şer'-i belâgatte fetâvâ-yı suhân
(Sünbülzâde Vehbî)
6. Hattıñ güzelim 'âşîka elbette girândır
Kıldan ağır ey şûh terâzû-yı muhabbet
(Nedîm)
7. Def' etmeye tîr-i sitem-i gerdiş-i çarhı
'Âlemde tevekkül gibi hergiz siper olmaz
(Lâedrî)

8. Kim ederse kerem ü lutfu ile ‘âlemi şâd
Edilir haşre kadar ismi anıñ hayr ile yâd
(Manastırlı Rıf‘at Bey)

[82]

1. Eşk-i çeşmim mâni‘-yi seyr-i rah-ı yâr oldu âh
Kendi gözyaşım bile ben zâre ağyâr oldu âh
(Nihat Bey)
2. Lâf-ı da‘vâ-yı enâniyet ne lâzım ‘âkile
Herkesiñ ‘âlemde biñ mâfevki bin mâdûnu var
(Es‘ad Paşa)
3. Halk-ı ‘âlem bittabî hubb-ı vatan mecbûrudur
Biñ gülistâna değışmez bûm bir vîrâneysi
(Es‘ad Paşa)
4. Mey içen mahbûb seven kâhîce kendin düzdüren
Kesr-i nâmûs eyler ama dört başı ma‘mûr olur
(Eşref)
5. Vermem saña çek benden eliñ ey melekü'l-mevt
Cânânıma nezr eylediğim câna dokunma
(‘Âşık ‘Ömer)
6. O rütbe mürtefi‘dir kasr-ı bünyâd-ı tevâzu‘ kim
Riyâz-ı cenneti nezzâre kâbildir zemîninden
(Nef‘î)

7. Ayıñ on dördü gibi dün gece mecliste idiñ
Kande akşamladıñ ey mâh-ı dırahşân bu gece
(Rûhî Bağdâdî)
8. Cevri göñlümdür çekeñ(...) ¹⁹ gören ruhsârıñı
Allah Allah kâm alan kimdir çeken kimdir ta‘ab
(Fuzûlî)
9. Göñül nâmında bir gamhârımız kalmıştı ‘âlemde
O da vardı ser-i kûy-ı dilârâda vatan tuttu
(Nâbî)
10. Cemâliñ safhasın açma rakîbe
Öñünde kâfiriñ Kur‘ân yaraşmaz
(İsmet Paşa)

[83]

1. Hased-i kalb-i ‘adû lütfla olmaz zâ‘il
Sengde muzmer olan âteşe âb etmez eser
(Râgıp Paşa)
2. Hased-perverleriñ hâli yamandır
Ki yoktur bir belâ bedter hasedden
Sarılmış nefse bir müz‘iç yılandır
Ki çıkmaz çıkmadıkça cân cesetten
(Recâizâde Mahmût Ekrem)
3. Derd-i ‘aşkı ey dil âsândır diye çok urma lâf
‘Aşk bir yüktür ki ham olmuş anıñ altında Kâf
(Fuzûlî)

¹⁹ Bı kelime mürekkebe dağıldığı için okunamamıştır.

4. Kendi tefsîr etti teşhîr için dellâl arar
Eyleyen eşhâs içinde seyyi'ât-ı cüst ü cû
(Kemâl)
5. Hased bir ma'nevî ta'rîzdir eltâf-ı Mevlâya
(‘İzzet Molla)
6. Nice bey hân kahramân aldattı mekr ü âline
Rüstem ü İsfendiyârîñ ‘âkıbet bak hâline
(Gedâyî)
7. Bir büyükçe maslahat başında istihdâm için
Varsa arkañ iltimâs ettir de bastır adam ol
(Gedâyî)
8. Erbâb-ı kemâliñ yeri hâkister-i gamdır
Hâk üzre düşer meyve kemâliyle olunca
(Belîğî)
9. Sebâtı yok bu ‘âlemiñ aña kim i’timâd eder
Ferah gelir terah gider terah gelir ferah gider
(Mu‘allim Nâcî)

[84]

1. Bulsa rıf’atle kişi rütbe-i burc-ı sümeli
Hâk-i süflîde yine kazar vücûduñ temeli
Âyet-i zâikatü’l-mevte cevâp ne demeli
Saña rızkıñ erişirken ya niçün gam yemeli
Ne çekersiñ salıver rişte-i tûl-ı ‘emeli
Ucu yok ortası yok böyle müşevveş ‘ameli
(Lâedrî)

2. Mâhiyeti asbân eden âsâr-ı ‘ameldir
Miktârına nisbetle kişi hayr u şer eyler
(şinâsî)
3. şeb-i yeldâyı müneccimle muvakkıt ne bilir
Muhtelâ-yı gama sor kim geceler kaç sa‘at
(Sâbit)
4. Keşf-i hâl eyleme bî-derde
İlticâ eyleme nâmerde
(Lâedrî)
5. Mescide varmış iken vardım yine meyhâneye
‘Âşıkı ‘ayb etme sofî çünkü kavgadan kaçar
(Kânûnî Sultân Süleymân)
6. (...kirâmü’n-nâs makbûl)²⁰
(Cevdet Paşa)
7. Hûbân-ı bî-vefâ gibi dehr-i desîse-bâz
Nâz ehline niyâz eder ehl-i niyâze nâz
(Kezâ)
8. Bî-vücûdum çün nigâh ammâ yerim var dîdede
Sâye-yi baht-ı siyâh altında buldum rıf‘ati
(Kezâ)

[85]

1. Susadım su diledim câh-ı zenehdânından
Bir ‘arap bekler imiş ben anı hâl sandım
(Lâedri)
2. Câhla câhile rif‘at mi gelir ‘âlemde
‘Âlem-efrâz-ı ma‘ârifdir olan sâhib-i tûğ
(Vehbî)
3. Tenezzül âyn-ı rif‘attir anıñçün sun‘-ı yezdânı
Makâm-ı kâkülü bâlâyı çeşm-i ‘izzet etmiştir
(Cevdet Paşa)
4. Mesâfât-ı hayâtı kat‘ içün gerdûne-yi ‘ömre
Sipihriñ mihr ü mâhı çarh işi iki tekerlektir
(Lâedri)
5. Kesret-i hırs ü emel hâtır-ı pirândadır
Mâr u mûruñ yuvası hâne-yi virândadır
(Fehîm)
6. Tecnîs
Bağda mey içilip nâleler eyler neyler
Sesi çıkmaz ‘acebâ bülbül uyur mu neyler
(Lâedri)
7. Bî-vücûd olmak gibi yoktur cihânın rahatı
Gör ki Simurguñ ne dâmı var ne de sayyâdı var
(Râgıp Paşa)

8. Kıt‘a

Hizmet eder elbette birer maksada herkes
Haktır benim ‘indimde fakat maksad-ı akdes
Dünyâda tasavvur edemem bir iyi haslet
Olmak gibi bir ‘âciz ü mazlûma meded-res
Bir ‘âlimin hembezmi sınıf-ı cühelâdan
Ehven görünüyor zan ederim kûşe-yi mahbes
Hiç kimseniñ ikbâline aslâ hased etmem
(Reşâd Bey)

[86]

1. Hâke yüz sürmekle kâ’imse yeryüzünde hayât
İhtiyâr et altını hâkiñ hayâtıñ rağmına
(Nâmık Kemâl)
2. Mısra‘
Ehl-i hüneriñ kadrini bilmek de hünerdir
(Lâedrî)
3. İstikâmette kalem şem‘ada mum olsa kişi
Yine mikrâz-ı kazâdan serini kurtaramaz
(Lâedrî)
4. Kendi ‘aybın bilmedir ancak hüner
(‘İzzet Molla)

[87]

1. Sen gülsün ben bülbülüm hey Nebiyy-i mu‘teber
Hikmet-i ‘ilmin seniñ kılmış şahım şakk-ı kamer

Muttasıl hatt ile beyti muntazam kılmak hüner
Lütf-ı Hak kılmış muhassıl ‘ilmi hattı mu‘teber

2. Cihânıñ câhına mağrûr olup incitme insânı
Süleymân-ı zamân olsañ bırakırsıñ bu eyvânı
(Lâedri)
3. Dem olmaz ki vücûdum hûn-i gamla olmaya âlûd
Bu cismiñ âb u hâki hûn-i deşt-i Kerbelâ’dandır
(Kâmus Mütercimi ‘Âsım)
4. Gökten indikte belâ bulmazdı menzil konmaya
Olmasaydı ‘arsa-yı ‘âlemde hâk-i Kerbelâ
(Fuzûlî)
5. Eyyâm-ı inbisât iledir lezzet-i hayât
Tûfân-ı gamda âdeme lazım mı ‘ömr-i Nuh
(Şinâsî)
6. Bûlbüller öter güller açar şâd gönül yok
Hiç böyleliğin görmemişiz fasl-i bahârın
(Şeyhülislâm Yahyâ)
7. Bu gamlar kim benim vardır ba‘îriñ başına koysañ
Çıkar kâfir cehennemden güler ehl-i ‘azâp oynar
(Fuzûlî)
8. Âh eğer mesti temûdi her harâmi çün şarâb
An zamân-ı ma‘lûm gerdad dürcihân hüşyâr kist
(‘Acem şu‘râsından Sâ’ib)

9. Mey gibi her bir harâmın sekri olsaydı eğer
Ol zamân ma‘lûm olurdu mest kim hûş-yâr kim
(Fuzûlî) tercümesi

10. Yâ Rab ne eksilirdi deryâ-yı ‘izzetiñden
Peymâne-yi vücûda zehr-âb dolmasaydı
Âzâde-ser olurdum âsîb-i derd ü gamdan
Yâ dehre gelmeseydim yâ ‘aklım olmasaydı
(Ziyâ Paşa)

[88]

1. Dedim rûyuñda ey dilber niçün hâl-i siyâhıñ yok
Dedi kim mülket-i Rûma Habeşten pâdişâh olmaz
Dedim ol gerdûn-ı kâfûruñ üzre beñ midir cânâ
Dedi ol bir harâmî zengîdir dâ'im boğaz bekler
(Lâedrî)

2. Dost bî-pervâ felek bî-rahm devrân bî-sükûn
Dert çok hem-derd yok düşman kavî tâli‘ zebûn
(Fuzûlî)

3. Zevâlin gussasın çekmek içün ni‘met verir yoksa
Felek ehl-i diliñ sanma ki mesrûr olduğun ister
(Lâedrî)

4. Halka gadr eyleyeniñ ‘âkıbeti hayr olmaz
Kendi bulmazsa da bir gün olur evlâdı bulur
(Lâedrî)

5. Blbl ağlar gl ciğer-hn lâle pr-dâğ-ı elem
Zevkini bilmem bu dâr-ı mihneti kimdir süren
(Lâedrî)
6. Nâdân firâz-ı ‘izz ü sa‘âdette kâm-yâb
Dânâ hazîz-i zll ü sefâlette ser-nign
(Ziyâ Paşa)
7. Serâpâ dîdebândır meğerki vuslatta ‘âşıklar
Kaçırma sevdiğim kâlâ-yı vaslî sonra şişerler
(Lâedrî)
8. Mu‘îni zâlimi dünyâda erbâb-ı danâettir
Kpektir zevk alan sayyâd-ı bî-insâfa hizmetten
(Kemâl)

[89]

1. Muhammed'den diğer yok vâsıl olmuş kâbe kavseyne
Grh-ı enbiyâdan girmemiş bir ferd o mâbeyne
Haremğâh-ı-visâle Ahmedî tenhâ alıp Mevlâ
O halvet oldu mahss hazret-i-Sultân-ı-Kevneyne
(Lâedrî)
2. Fikretmededir heybetini beyt-i Hüdâ'nı
Beyhûde değil titrediği kible nmânı
(Lâedrî)
3. Tâbi‘-i şer‘i şerif olmayanı dünyâda
Hâli pek müşkil olur mahkeme-yi kbrâda
(Eyüp Sabri Paşa)

4. Kadriñi seng-i musallâda bilip ey Bâkî
Durup el bağlayalar karşına yârân saf saf
5. Nüşaň maraz-ı ‘aşka ilâç eylemedi hiç
Ey şeyh-i kerâmâtürûş ez de suyun iç
(Sâbit)

[90]

1. İkbâl ü baht câhili ferzâne gösterir
İdbâr-ı saht ‘âkili dîvâne gösterir
(‘İzzet Molla)
2. Verir bir câm-ı memlû biñ tehî peymânenen soñra
Felek dilşâd eder ehl-i dili ammâ neden soñra
(Sâbit)
3. İstikâmette kalem şem‘ada mum olsa kişi
Yine mikrâz-ı kazâdan serini kurtaramaz
(Lâedri)
4. Sayt u şân şöhetin dünyâyı tuttu ey Fu‘âd
Sen bu ikbâliñle ‘asrın şimdi Zülkarneynisiñ
(Ziyâ Paşa)
5. Baña bî-din dedi erbâb-ı garaz
İrtikâp eylediler kizbi hemân
Ben dahî onlara dindâr dedim
Karşılık oldu yalanlar yine yalana
(Hoca Tahsîn Efendi)

6. Erişir menzil-i maksûduna âheste giden
Tîz reftâr olañın pâyine dâmen dolaşır
(Lâedrî)
7. Her gece kadr olsa kadriñ kadri olmazdı řehâ
Her hacir gevher olaydı gevher etmezdi bahâ
(Lâedrî)

[91]

1. Kıt'a
Herkesiñ bu kârhâne-yi 'âlemde biñ gavgası var
Kırkağaçlı Ahmedîñ de bir kenef da'vâsı var
Tâ Mayısda vaz' imzâ et bunuñ î'lâmına
Çünkü böyle bok işiñ 'inhâsı var minhâsı var
(Kaymakam Eşref)
2. Diğeri
Demiş bir rahip-i bâtl cenâb-ı pîr-i bistâma
Seni hâbımda gördüm sûret-i hûn üzre ol âgâh
Demiş rû'yan hakîkattir ki mir'ât-ı vücûdum ben
İçinde kendiñi görmüşsün ey bî-din olan kem-râh
(Eşref)
3. Diğeri
Ey baña tiynet-i Âdem'de samân var mı diyen
Bir daha eyleme tekrâr bu su'âl-i hâmı
Tıynetinde samân olsaydı eğer ebu'l-beşerin
Çatlayıp böyle yarılmazdı anaññ ...²¹
(Eşref)

²¹ Noktalar Nuri Gökaşan tarafından koyulmuştur.

4. Ey (...) ²² uslu otur yohsa seni (...) ²³
Mürteci'dir diye jandarmalara tuttururum
Takarım bir polisiñ arkasına soñra seni
Yediğĩn herzelerin cümlesini kustururum
(Eşref)
5. (Maarif nazırı Münif Paşa hakkında söylemiştir)
Diğ̃er
Dün Münîf Paşa dizerken köşkte bir mektepli kız
Bilmemiş âdâbı basmış bir iki nâdân herîf
Hâlbuki ta'îm-i âyîn zifâf tâlibât
Münhasırdır nâzıra bir vech kânun-ı Münîf
(Eşref)
6. Delik gördüñ mü girmezseñ uğursuz
Yaparsıñ ba'zı falso hâricinde
Ne oğlandan ne kızdand var nasîbiñ
Sikim kaldıñ mı kadro hâricinde
(Şair Eşref)

[92]

1. Kıt'a
Kabrimi kimse ziyâret etmesin Allah için
Gelmesin red eylerim billah öz kardeşim
Gözlerim ebnâ-yı âdemden o rütbe yıldı kim
İstemem ben Fâtiha tek çalmasıñlar taşı mı
(Eşref)

²² Nuri Gökaşan tarafından parantez içine sin, kaf ve mim harfleri koyulmuştur.

²³ Sayfa katlandığı için bu kelime okunamamıştır.

2. Bir ‘âleme geldim ki safâsında mihen var
Surette nazar eyler iseñ sen ile ben var
Ama ki hakikatte ne ben ne de sen var
Sen ben arada aletiz elbet bir eden var
(Ziyâ Paşa)
3. Pâdişâhım ehl-i mahşerden hayâ etmez misiñ
Sağlığıñda herkese sihr eylediñ câdû gibi
Kimseden umma sakın bir Fâtiha ba‘de’l-memât
Çünkü kırbaçla alınmaz Fâtiha vergi gibi
(Eşref)
4. Kıt‘a
Nerde tapu nerde vergi kâtibi varsa tutup
Yazdığı defterleriñ üstünde mihla çakmalı
Milleti tahlîs için defterlere petrol döküp
Ekserî kâtipleri defterleriyle yakmalı
(Eşref)
5. Kıt‘a
Ecel geldiyse pervâ eylemem kuyruklu yıldızdan
Buyursun hâzırım Rabbimde afv ü mağfiret çoktur
Fakat zevcemle birlikte ölüm pek güç gelir eyvâh
Demek mahşerde de andan benimçün kurtuluş yoktur
(Eşref)
6. Kıt‘a
Tasarrufla biraz para biriktir
Anıñla örtülür ekser hatalar
Sedâ-yı sîm ü zer meydân anca
Sükûnet-yâb olur sâ’ir sedâlar
(Eşref)

[93]

1. La‘l-i yâr ağzında ammâ vâpesin olmuş nefes
‘Âşık-ı bîmârı gördüm cân verip cân almada
(Nedîm)
2. Zülfüñ görenleriñ hep bahtı siyâh olurmuş
Tek zülfüñü göreydim bahtım siyâh olaydı
(Diyarbakır Mektupçusu Harputlu Hayrî)
3. Gülşen-serâ-yı hüsnüñ bir âh ile yıkardım
Kânûn-i ‘aşk içinde cûd-ı visâl olaydı
(Kezâ)
4. Efsâneler yazardım sevdâ-yı ‘aşka dâ’ir
Gamdan gönülde Hayrî hâl-i ferâğ olaydı
(Kezâ)

Mısralar

5. Kimse aç kalmaz cihânda bilse ni‘met kadrini
(‘İzzet Molla)
6. Tali‘i yâr olanıñ yâri bakar yâresine
(Gedâ)
7. Eliñle ettiğîñ hayrı diliñle eyleme zâyî‘
(Hüseyn Kefevî)
8. Kazâya kimseler râzı değildir râzıyız derler
(‘İzzet Molla)

9. Değil arz u semâ vü şems cihettir Hazret-i Mevlâ
Kadîmî zâtına olmaz mahal hâdis olan eşyâ
(Hafız Mahmûd Vardârî)

10. İrtifâ‘-yı kadr için lâzım tevâzu‘ âdeme
Şemsi gör kim sâyesin salmış ayaklar altına
(‘Âtîf Bey)

11. Çile-yi vahdeti Mansûr gibi çekmiş yok idi
İsmi Hallâc idi âhir o da kırdı kirişi
(Büyük ‘Ali Haydar Efendi)

[95]

1. Olur mu ‘ârif-i hükm-i ezel dilbeste tedbîre
Bedîhîdir ki uymaz her zamân tedbîr takdîre
(Lâedrî)

2. ‘Âkilân evvelce etmişler bunu çok tecrübe
Mahv u izmihlâlî mûcibdir gözüm çok dedi
(Rıf‘at Bey)

3. Bî-edeblerle görüşme etme semtinden güzâr
Çünkü vardır bir sözünde anlarıñ yüz biñ hasâr
(Kezâ)

4. Kim ki ister iki dünyâda olsun ber-murâd
Bâb-ı lûtfu ihtiyâç erbâbına etsin küşâd
(Kezâ)

5. Dilerseñ feyz-yâb olmak hemân cehtinde ol sâbit
Meseldir çünkü derler her olan sâbit olur nâbit
(Kezâ)
6. Tecnîs
Mey ile mâl-i yetîmi ele almalı değil
Eğer almalı olursa meyi al mâlı değil
(Lâedrî)
7. Çokça mağrur olma sen ikbâle kim
Lâ-bekâdır ‘aks-i ikbâl âdeme
(Lâedrî)
8. İsmi İslâm ismi ammâ ki doğduktan beri
Alnı secde görmemiş bilmez hele mescid yolun
(Lâedrî)
9. Pek sevinme düşman eylerse vefât
Çünkü kalmaz kimseye bâkî hayât
(Rıf‘at Bey)

[96]

1. Tevâzu‘ zümre-yi erbâb-ı ‘irfâna hünerdendir
Nihâliñ hâke meyli kesret-i berk ü semerdendir
Kalır hâşâk içinde bâğbân bakmazsa gülzâre
Letâfet-i gülşen âdâbda hüsn-i nazardandır
(Diyarbakırlı Sa‘id Paşa)
2. Sikender-seyr iseñ de sedd-i nutk et pîş-i kâmilde
Felâtûn-ı hakikat-bîne nakl-i mâcerâ olmaz
(Lâedrî)

3. Bezm-i üns üls ünsde bir hem-nefes buldum yine
Eyledim bir nâlede erbâb-ı hâli âh gû
Dillere vecd-âver oldum ‘aşktan urdukca dem
Âh derken eyledim ‘âşıkları Allâh-gû
(Mu‘allim Nâcî)
4. Cihânda râhat isterseñ yapış zeyl-i müdârâya
Sâkîn elife deme doğru dahi eğri deme râya
(Lâedri)
5. Sevdiğin kimdir baña göster dese ol mâh-rû
Destine biñ şermle sunsam hemân âyîneyi
(Nazîm)
6. Bilinmez ‘ârifin ‘asrında aslâ kadr ü âsârı
Muhikk-i hâk ile sencîdedir nakd hüner dâ’im
(Kâmûs Mütercimi ‘Âsım)
7. Sermâye-yi şâ‘irân tükenmez
Dünyâ tükenir yalân tükenmez
(Şeyh Gâlip)

[98]

1. Mansıbdâ bir olsa dahi ger ‘âlim ü câhil
Zâhirdâ müsâviyse hakîkatte bir olmaz
Altın ile farazâ ki berâber çekile seng
Vezn içre bir olmak ile kıymette bir olmaz
(İbn Kemal) Şeyhülislam

2. Vâkîf olmaz bârgâh-ı ‘âlemiñ tertîbine
Bilmeyen saff-ı ni‘âli mesned-i ‘izzet gibi
(Ebussu‘ud Efendi) Şeyhülislam
3. Kesmeseydi dilimi hançer lâyel ile
İ‘tirâz eyler idim hazret-i Allaha bile
(Molla Câmi)
4. Yâriñ ser-i kûyunde rakîbi tepelerdim
Ammâ nideyim Ka‘be’de kan eylemek olmaz
(Nâbî)
5. Ne lâzımdır intihâb-ı cây-ı bûse rûy-i dilberde
Derûn-ı Kâ‘be’de ta‘yîn-i mihrâb iktizâ etmez
(Lâedri)
6. Kıt‘a
Sanma şâhım herkesi sen sâdıkâne yâr olur
Herkesi sen dost mu sandıñ belki ol ağyâr olur
Sâdıkâne belki ol ‘âlemde bir dildâr olur
Yâr olur ağyâr olur dildâr olur destâr olur
(Sünbülzâde Vehbî)
7. Bu dehr-i pür-t‘abda nâ‘il-i câh olmaya lâ-büd
Utanmaz yüz tükenmez söz yorulmaz bir vücûd ister
(Ziyâ Paşa)
8. (Nazire-i cem‘ü’l-kitab-ı Nûrî)
Ne hâl zâr-ı ‘uşşâka ne istidâda rağbet var
Visâl-i yâr için elde hemân hayli (...) ²⁴
(Nûrî)

²⁴ Bu kelime sayfa kesiginden dolayı okunamamıştır.

[99]

1. Kıt'a
Etmeden tahkîk bir söz söylemem bir şahıs için
Eski bir darb-ı meseldir gerçi orman taşlamak
Hicv edersem hâ'ini zâhid günâh ettiñ deme
Dîn-i İslâm'da sevaptır çünkü şeytan taşlamak
(Eşref)
2. M'arifet iltifâta tâbi'dir
Müşterisiz meta' zâyi'dir
(Mu'allim Nâcî)

[102]

1. Sen de 'aklıñ var ise bir neşe tahsîl et yürü
'Âlemiñ t'an etme tiryâkisine 'ayyâşına
(Seyyid Vehbî)
2. Nîze üzre ser-i pür-hûn-i Hüseyinî görücek
Hayretinden baş açık dağlara çıktı hurşîd
(Kâzım Paşa)
3. Saâdet-i ezeli kâbil-i zevâl olmaz
Güneş yer üstüne düşmekle pâymâl olmaz
(Fuzûlî)
4. Ederiz m'asiyeti lutf umarız Mevlâ'dan
Biz bu mihnet-kedede hâr ekeriz gül biçeriz
(Nevres)

5. Kâkûlüñ aç ruh-i pür-tâbîñı ‘arz et cânâ
Bilelim bâri cihânda gecemiz gündüzümüz
(Sünbülzâde Vehbî)

6. Kanı ol gül gülerek geldiği demler şimdi
Ağlarım ‘aklıma geldikçe gülüştüklerimiz
(Mâhir Baba)

7. Ne sîm ü zer ne bîm-i sarf ne endişe-yi imsâk
Bakılsa dîde-yi îmân ile rahatta müflisân
(Tâlib)

8. Şâne-yi zülf-i sühandır ‘itirâz
(Cevdet Paşa)

[103]

1. Eder tedvir-i ‘âlem bir mekîniñ kuvve-yi ‘azmi
Cihân titrer sebât-ı pâ-yı erbâb-ı metânetten
(Kemal)

2. Guş kıl pendimi bir söyleyip ol iki hamûş
Bunu söyler işitir bir dehen ile iki gûş
(‘İzzet Molla)

3. Muzaffer vakt-i fırsatta ‘adûdan intikâm almaz
Mürüvvet-mend olan nâ-kâmı düşmanla kâm almaz
(Râgıp)

4. Ümît ettikleriñ ey dil uyarsa hükm-i takdîre
Zuhûr eyler saña elbet ne hâcet rey-i tedbire
(Lâedrî)

5. Hüküm-i kader ne ise infâz eder meramın
Olmaz rehin-i tağyir bulmaz fenâ bu kânûn
(Nedîm)

6. Âdeme lâzım olan ‘ayn basîret yoksa
Görecek ol iki göz her dede ister dede var
(Lâedrî)

7. Miktâr meşâka göredir kesb-i me‘âlî
Terk etmelidir hâbı heveskâr-ı te‘âlî
(Kemâl Bey)

8. Rikâb-âsâ eğer pâyine yârîñ yüz sürmek isterseñ
Yolunda irtikâb eyle asılmayı basılmayı
(Lâedrî)

[104]

1. Bâkî yine mey içmeye and içti demişler
Dîvâne midir bâde dururken içe andı
(Bâkî)

[105]

1. ‘İzz ü zillet her mekâna hep mekînden gelir
Borc u mihnet herkesâne bir karîninden gelir
(Diyarbakırlı Sa‘id Paşa)

2. Maslahat-ı ‘âlem dört şeyle olmuş binâ
Ben yiyeyim, sen yeme, ben iyiyim, sen fenâ

3. Birdir Allah nazîri yoktur
Gulhüvallahüehad bî-şektir
Şâhid-i ‘âdil iken mevcûdât
Şek eden birliğine eşektir

[106]

1. Kıt‘a
Yalñız mı buraya münhasır olmuş kânûn
Yok mu kânûn-ı ilâhî öteki dünyada
Avukatlıkla bu d‘avâda kazandıñ ammâ
Ne cevap verecek mahkeme-yi kübrâda
(Reşad Bey)
2. Muhammet hâce-yi ‘âlem çerağ-ı dûd-ı ümmettir
Vücûd-ı akdesi bu kâ’inâta ‘ayn-ı rahmettir
(Lâedrî)
3. Ekserî gözlüklüdür Nâmık kibâr-ı ‘asrımız
Bî-basîretler umûr-ı dehre nâzırdır bütün
(Kemâl Bey)
4. Ağyâr elemin çekme ki beyhûde elemdir
Hasmıñ sitemin añlamamak hasma sitemdir
(Lâedrî)
5. Düşenler kayd-ı nâma çarh elinden hayli hançer yer
(...) ²⁵ kıssa-yı Hâtem nâm için biñ zahm-ı neşter yer
(Lâedrî)

6. Reşk etme sakın serh pilavın ümerânıñ
Gözü yaşı hûn-ı ciğeridir fukarânıñ
(Lâedrî)
7. Cesâretimi ederdim böyle destâvîz-i nâçize
Eğer gûş etmeseydim kıssa-yı mûr u Süleymânı
(Lâedrî)
8. Mecnûn ile bir mekteb-i ‘aşk içre okurduk
Ben mushafı hatm ettim o velleylde kaldı
(Lâedrî)

[107]

1. Güle gûş ettiremez boş yere bûlbûl iñler
Varak-ı mihr ü vefâyı kim okur kim diñler
(Lâedrî)
2. ‘Adın insândır elbet şüphesiz ‘isyân eder
Tövbekâr ol defter-i â‘mâle mektûb olmadan
(Nâbî)
3. Bir delikanlı haremîdir deyü haps ettiler
Asmadan kurtuldu ama çok sıkılmıştır şarâp
(Nâilî Kadîm)
4. Sebeb-i rif‘at olur gam yeme üftâde iseñ
Bir binâ tâ ki harâb olmaya ma‘mûr olmaz
(Fehîm-i Kadîm)

5. Her kim eylerse tahammül sademât-ı dehre
Bulur elbette tarîkinde Hüdâ'dan behre
(Ziyâ)

6. Mütekebbirlere kibr etme tasadduk sayılır
Zâlime cevır ü ezâ kılma 'ibâdet gibidir
(Nâilî)

7. Murâdım azâr-ı nevâziş-i siteme râğbettir
Zâlime merhamet if'â-yı sıyânet gibidir
(Kâzım)

8. Hadd ü zâtında kim olmazsa edîb
Feleğîñ sillesi eyler te'dîb
(Nâbî)

9. Cihânıñ mihneti erbâb-ı hırssa 'ayn-ı râhattır
Değil âsûde bâre girmeyince püşti hammâlîñ
(Nâbî)

[108]

1. Vükelâdan bulunup ey söğüşen maskaralar
Bırakıñ 'âleme karşı şu çocuk 'âdetini
Bir daha öyle sövüp saymanızı duydum mu?
Alimallah sikerim cümlemeniziñ 'avretini
(Eşref)

2. 'Âlem içre mu'teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihânda bir nefes sıhhat gibi
(Kânûnî Sultân Süleymân)

3. Ne ‘irfândır veren ahlâka yükseklik ne vîcdândır
Fazîlet hissi insânlarda Allah korkusundandır
Yüreklerden çekilmiş farz edilsin havfı Yezdân'ın
Ne ‘irfânın kalır te’sîri katiyyen ne vîcdânın
(Mehmet ‘Âkif)

4. Mâdûnuñ ile eyleme d‘avâ-yı tefevvuk
Sen kendiñe fâ’ik olan akrânıñı seyret
Tâvus gibi ârâyış-i rengîniñi görme
Bak âyine-yi ‘ibrete noksânıñı seyr et
(Ayaşlı Mu‘allim Fâ’ik)

[109]

1. (Na‘at-ı şerîf)
Semâvî bir nasibimdir (hidâyet) tutmadım bir yol
Bu vahdet-gahta senden feyz alan şehrâhtan başka
Hüdâdan soñra en ‘ulvî tecelli-gâhısıñ hakkın
Seniñ fevkinde kim var hazreti Allahtan başka
(Tokatlı Şekîp)

2. Zikir-i hakta sofuya lââyık mıdır?
Allah Allah diyü feryâd eylemek
Nahnu akrebu sırrını fehm etmeyip
Hâzırı ga’ib gibi yâd eylemek
(İbn Kemâl Şeyhülislam)

3. Bir kapıyı bend ederse biñ kapı eyler küşâd
Hazreti Allah Efendi fâtihü'l-ebvâbdır
(Lâedrî)

4. Gelenler pek²⁶ sabî geldi gidenlerden haber gelmez
Bu bir esrâr-ı ‘âlemdir giden gelmez gelen bilmez
(Lâedrî) Ankara 21 Mayıs 1928

5. Deme ‘aşk içre baña kim ola irşâd-ı tarîk
Sen hemân gir yola Allah veliyyü't-tevfik
(Lâedrî)

6. Hoş kûşe-yi zevk idi safâ ehline ‘âlem
Bir hâl ile sürseydi eğer ‘ömrünü Âdem
Sihhat soñu derd olmasa vuslat soñu hicrân
Nûş âhiri nîş olmasa sûr âhiri mâtem
(Rûhî Bağdâdî)

[112]

1. Derem dârân ‘âlemrâ kerem nist
Kerem dârân ‘âlemrâ derem nist
(Şeyh Sa‘id)

2. Şudur ‘âlemde benim eñ bildiğim meslek
Sözüm odun gibi olsun hakikat olsun tek
(Mehmet ‘Âkif)

3. ‘Ârife söyle kelâmı câhile söz mü yeter
(Lâedrî)

4. Gitmez o mehiñ râ gibi hançer kemerinden
Üftâdeleri öldüren âh işte burası
(Bâkî)

²⁶ Bu kelimenin üstünr kurşun kalemle “hep” yazılmıştır.

5. Nev-civân sevmekde ben pîrânı ta'yîb eylemem
Hüs'n olur ki seyr ederken ihtiyâr elden gider
(Ziyâ Paşa)
6. Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sedâ imiş
(Bâkî)

[113]

1. İmân o cevher ki ilahî ne büyüktür
İmânsız olan paslı yürek sînede yüktür
(Mehmet 'Âkif)
2. Güzel tasvîr edersin hâl ü hatt-ı dîlberi ammâ
Füsûn u fitneye geldikde ey Behzâd neylersin
(Bahâyî)
3. Hamdülillah hazreti Kur'âna îmân eyledim
Hem anı enzâl eden Yezdâna îmân eyledim
Nûr-ı zâtından yarattı hak Habîb-i ekremin
Cân u dilden ol ulu sultâna îmân eyledim
İ'tikâd-ı tam ile amentü billâhi lafzınıñ
İhtivâ eylediği erkâna îmân eyledim
(Nuri)
4. Takdîr-i Hüdâ kuvve-yi bâzû ile dönmez
Bir şem'a ki Haktan yana bir vechle sönmez
(Lâedrî)
5. Rağbetim yok sendeki âlâyîşe
Gönlümü kâr-hâne sanma fâhişe
(‘Abdülhak Hâmid)

[114]

1. Ne mâl iledir ne sâl iledir
Beyim ululuk kemâl iledir
2. Bedbaht olanın bâğına bir katresi düşmez
Bârân yerine dürr ü güher yağsa semâdan
(Ziyâ Paşa)
3. Nûr-ı rahmet niye güldürmeye rûy-i siyehim
Tañrı'nın mağfiretinden de büyük mü günehim
(Şinâsî)

[115]

(Rubâ'iyât 'Ömer Hayyâm'dan tercüme)

1. Falıma bakmak için defter-i 'aşkı açtım
Çıktı derhâl önüme sahib-i hicrân birisi
Dedi mesûd o âdemdir ki hayâtında ola
Yıl kadar bir gecesi ay gibi bir sevgilisi
(‘Ömer Hayyâm)
2. Bir yıkıklık ki anın nâmına dünyâ derler
Kovalar birbirini orda sabahla akşam
Öyle bir kasr u sarâydır ki derûnunda onun
Sürdüler hükmünü yüzler ile Cemşîd Behrâm
(‘Ömer Hayyâm)
3. Kesmem ümidimi Rahmân (u) Rahîmden aslâ
Cürm ü 'isyân u günâhım ne kadar olsa 'azîm
Mest-i lâ ya'kil olup terk-i hayât etsem eğer
Çürümüş cismime rahmet eder elbet Rahîm
(‘Ömer Hayyâm)

4. Meyl ü ünsiyetimi bâde ile
Çok görürler de ederler azâr
Her harâm âdemi mest etse idi
Kimse kalmazdı cihânda hüşyâr
(‘Ömer Hayyâm)
5. Kalmadım zerrece fenden mahrûm
Başım esrâr-ı ‘ilmle doldu
Gece gündüz okudum yetmiş yıl
Bildiğim şey’ yine cehlim oldu
(‘Ömer Hayyâm)
6. Künc-i gurbet gülşen-i cennet kadar cânb-ahş olur
Dâr-ı gurbette bulunsa âşinâlardan biri
(Nâbî)
7. Lezzeti inkâr olunmaz bezl isrâf etmeniñ
Âh zımnındâ eğer endîşe-yi vâm olmasa
(Nâbî)
8. Ruhun üzre ham-ı ebrûnu görmek isterim ammâ
Bes düşvâr olur gün var iken görmek yeñi ayı
(Fuzûlî)

[116]

1. Gitse ‘Azra’ il dese bir gün cenâb-ı hakka
Hastalarda şûrb semmiyet ile dış kalmadı
Fahri ‘âlem ‘aşkına artık tekâ‘üt et beni
Çünkü doktorlar çoğaldı bence bir iş kalmadı
(Eşref)

2. Cânımı cânân eğer isterse minnet cânıma
Cân nedir ki anı kurbân etmeyem cânânıma
(Fuzûlî)
3. Keşf-i esrâr serâser eyleme ihyâyâ de
Belki bir gün sehv ile â'dâ olur 'âlem bu ya
(Lâedrî)
4. Ehl-i butlânıñ sözün tercîh eden âdem midir?
Âdem ol isterse hasm olsun bütün 'âlem saña
(Mu'allim Nâcî)
5. 'Âkil ağlar geçen eyyâmı için
Deli bayram geliyor der sevinir
(Lâedrî)
6. Ne deñli padişâh olsa felekten kâm alır sanma
Biraz gün gösterir ammâ nihâyet eyler akşamı
(Dertli)
7. Hayatta eñ hakîkî mürşid 'ilimdir.
(Atatürk)
8. Aldanma samîmiyetine insânlarıñ
Hep menfa'ati uğrunda gelirler vecde
Eger va'ad etmemiş olsa idi cenneti
Hâlıkına etmezler idi hani secde
(Lâedrî)

3.75. Ervâh-ı ‘Âlemiñ Hayru’l-Beşeri [Kenzî]

[124]

1. Ey imâm-ı dînim şâh-ı enbiyâ
Engüş-t-i mu‘ciziñ şakku’l- kameri
Ey Habîbi kevnin mahbûb-ı Hüdâ
Ervâh-ı ‘âlemiñ hayru’l-beşeri
2. Beşer billah amma kân-ı mu‘cizât
Mu‘cizâtıñ duydu halk-ı kâ’inât
Kâ’inât nûruñdan var oldu bizzât
Bizzât safânıñ nûr-ı gevheri
3. Gevher-i Hüdâ señ mahbûb-ı hâlık
Hâlık seni halka etmiş hâzık
Hâzık-ı mensek ümmete lâyık
Lâyık-ı şefâ‘at Kenzî kemteri

3.76. Dergâh-ı Mevlâdır Dergâh Efendi [Erzurumlu Emrah]

[126]

1. ‘Âlim iseñ gel ol ‘ilmiñle ‘âmil
Tarîk-i Hak budur billah efendi
Sakın her dergâha sen olma sâ’il
Dergâh-ı Mevlâ’dır dergâh efendi
2. Bir kimseye urma urulmayasñ
Bir ‘amel işle ki sorulmayasñ
Bir tarîke gir ki yorulmayasñ
Doğru Hakk’a gider o râh efendi
3. Hakkı bul nâ-hakı eyleme tapu
Yâr içün ağyâra kılma tekâpu
Bir kapı kaparsa açar biñ kapu
Fâtih-ül ebvâbtır Allah Efendi
4. Sofu ister iseñ cennette hûri
Getirme ki kalbiñe kibr ü gurûru
Sakın gâfil sanma ey gözüm nûru
Her fenne ‘âlimdir Emrah efendi

3.77. Melek Midir Bu Hüsn-i Mâh Dediler [Erzurumlu Emrah]

[129]

1. Münevver cemâliñ ey kamer tal‘at
Hep görenler mâşallah dediler
İnsânda bulunmaz bu ahsen sûret
Melek midir bu hüsn-i mâh dediler
2. Cemâl-i pâkiñde kâşifü’l-esrâr
Güzellik kudretten olunmuş izhâr
Bu pâye ne hûri ne gılmânda var
Bunu bir yaratmış Allah dediler
3. Açılsa yüzüñden zülf-i siyâhıñ
Feth olur ziyâsı mihr ile mâhıñ
Dergâh-ı lütfunda sen güzel şâhıñ
‘Âşık-ı sâdıktır Emrah dediler

3.78. Bilmez Misiñ Ol Kâşâne Bizimdir [Erzurumlu Emrah]

[130]

1. Gül için âh etme ey zâğ-ı siyâh
Akın etme gülistân bizimdir
Biz bâğ-ı bekânıñ bûlbûlleriyyiz
Bilmez misiñ ol kâşâne bizimdir
2. İsmimiz söylenir ‘irfân içinde
Okunur defter-i divân içinde
Biz ehl-i seyyâhız cihân içinde
Toplarız âb ile dâne bizimdir
3. Emrah bu sözleriñ bir sırr-ı hikmet
Kevn-i hakîkatte hakdır bu sohbet
Mîrâs-ı pederdir bizlere cennet
Teklife ne hâcet hâne bizimdir

3.79. Hâne Harâb Oldu Vîrâneçiktir [Erzurumlu Emrah]

[131]

1. Yakma cevri oduyla cânım a dilber
Derd-i dil meskeni bir hâneçikdir
Vahşîler çağrışır baykuşlar öter
Hâne harâb oldu vîrâneçiktir

2. Muhabbet bezminde ol melek-sîmâ
Getirdi başıma ‘âfet-i sevdâ
Göñül ateşlere yanmasın mı ya
Bir şem‘-i cemâle pervâneçiktir

3. Emrahî dil verdim ol yâre ezel
Pek hüsnâ halk etmiş anı lemyezel
Eyleşme ol yâre ey bâd-ı ecel
Ananîñ kuzusu birtâneçiktir

3.80. Ağla Şimdengerü Var Garîp Garîp [Erzurumlu Emrah]

[132]

1. Hazân ile geçti şu gülşen ü bostân
Eyle dertli bülbül zâr garîp garîp
Harâbe yüz tuttu bezm-i gülistân
Ağla şimdengerü var garîp garîp

2. Hançeri feleğîñ ucu ciğerde
Gittikçe artıyor yâre bu serde
Diyâr-ı gurbette tutuldum derde
Gel tabîb yâremi sar garîp garîp

3. Emrah bizim ilîñ gonca gülleri
Açılmıştır öter dost bülbülleri
Ben sefil sergerdân gurbet illeri
Gezeyim bir zamân yâr garîp garîp

3.81. Cemâl-i Pâkiñde Noksân Bulunmaz [Erzurumlu Emrah]

[132]

1. Melâhat mülkünde ey şeh-i hûbân²⁷
Sen gibi bir tâne sultân bulunmaz
Hak saña bu hüsnü eylemiş ihsân
Cemâl-i pâkiñde noksân bulunmaz
2. Geşt ü güzâr ettim heft kişveri
Bulmadım sen gibi nâzik dilberi
Ya meleksiñ ya hûrisiñ ya peri
Zîrâ bu hüsnüde insân bulunmaz
3. Kangı gün var seni seyrân etmeye
Yoluñda ser ü cân kurbân etmeye
Gonce-yi hüsnüñde figân etmeye
Emrah tek bûlbül-i nâlân bulunmaz

²⁷ “Şâh-ı cihân” ifadesinin üzerine çizilerek yerine “şeh-i hûbân” yazılmıştır.

3.82. Zîrâ ‘Aşk Ehliniñ Bî-nişânyız [Erzurumlu Emrah]

[133]

1. Lisânımız saçar gevher-i müsennâ
Bahr-i sırr-ı ‘aşkıñ dür-efşânyız
Makâm-ı ‘aşkımız olunmaz ifşâ
Zîrâ ‘aşk ehliniñ bî-nişânyız

2. Vahdette vâhidiz ey çeşm-i âhû
Ezkârımız lâ ilâhe illâ Hû
Bîgâne zann edip hor bakma yâhû
Biz de bu tekkeniñ dervîşânyız

3. Emrah dilde gevher kânımız vardır
Bir mu‘azzam ‘âdil hânımız vardır
Dehr içre adımız şânımız vardır
Zümre-yi ‘uşşâkıñ ‘âlî-şânyız

3.83. Mey Mi Esirgenir Mestânesinden [Erzurumlu Emrah]

[133]

1. Ne kaçarsıñ benden serv-i bülendim
Âteş sakınır mı pervânesinden
Bezm-i muhabbette benim efendim
Mey mi esirgenir mestânesinden
2. Ezelden eyledim bu ‘aşka ikrâr
Pâre pâre olsam edemem inkâr
Hakikat bâbında sadâkatli yâr
Geçer mi ‘âşık-ı divânesinden
3. Cânım hastasıdır kûy-i visâliñ
Göñlüm teşnesidir l’al-ı zülâliñ
Gözden ırak ise hüsn ü cemâliñ
Muhabbet çıkar mı dil hânesinden²⁸
4. Baña senden oldu bu ‘aşk u sevdâ
Sen var iken kime eyleyim şekvâ
Ricâm budur senden ey gani Mevlâ
Ayırma Emrah’ı birtânesinden

²⁸ Bu dörtlük metine sonradan eklenmiştir.

3.84. Hûrşîd-i Hârî Deldi De Geçti [Lütffî]

[135]

1. Tûp-ı dilden çıktı kulle-i âhım
Mâh-ı münevveri deldi de geçti
Andan pürtâb etti ol rûy-ı mâhım
Hûrşîd-i hârî deldi de geçti
2. Ol burc-ı eflâki etti bî-karâr
Kale-yi Hayberi kıldı târ-mâr
Sedd-i İskenderi yıktı âşikâr
Kâf-ı mücevheri deldi de geçti
3. Lütfiyâ âhımdan titredi ‘âlem
Kıyâmet mi koptu yoksa muharrem
Harâbe yüz tuttu ol bâğ-ı irem
Çarh-ı sîm ü zeri deldi de geçti

3.85. Yıkılsın Başına Meyhâneleri [Erzurumlu Emrah]

[136]

1. Ne safâsı kaldı bezm-i cihânıñ
Kân ile pür olsun peymâneleri
Ne vefâsın gördüñ pîr-i mugânıñ
Yıkılsın başına meyhâneleri
2. Çok çektim feleğîñ çilesin kahrın
Biñ kere nûş ettim tâs ile zehrin
Sâkiyâ hûn olsun şarâbı dehrin
Kandırılmaz lebinden mestâneleri
3. Emrah bu yollarda isterseñ delîl
Kul ol şâh-ı ‘aşka şerâfetiñ bil
Fâş etme sırrıñı ebkem ol ey dil
Kandırmak müşküldür bî-gâneleri

3.86. Çek Bir Yaña Ey Meh-pâre Perçemiñ [Rüşdî]

[139]

(Nevşehirli Rüşdî)

1. Zîr-i festen perde perde dökülmüş
Yine çıkmış âşikâre perçemiñ
Gül destesi yanağından sökülmüş
Çek bir yaña ey meh-pâre perçemiñ
2. Gâhi nâr-ı hicâbından terlenir
Gâhi gümüşlenir gâhi zerlenir
Gâhi siyâhlanır gâhi morlanır
Niçin durmaz bir karâra perçemiñ
3. Bir katre ter düşse ‘imhâya yeter
Nice biñ kazzâza sırmaya yeter
Hazne-yi ‘âleme sermâye yeter
Rüşdî gibi biñ zer-kâre perçemiñ

3.87. Her Kim Beğenirse Kıyâfetini [Mahfî]

[140]

1. Bir âdem bağlansa riyâ bendine
Dilde noksân eder ‘ibâdetini
Mağrurluk getirir kendi kendine
Her kim beğenirse kıyâfetini
2. Nazar kıl ‘âleme gözleri kanda
Mürüvvet kalmamış hiçbir insânda
Muhânnet olmasa fânî cihânda
Kimse terk eder mi vilâyetini
3. Mahfiyâ dûr olma râh-ı rızâdan
Çek destîni gayrı bu mâsivâdan
Kesmem ümidimi beyt-i Mevlâ’dan
Cânım arzu çeker ziyâretini

3.88. Sevdığım Cânânı Gözler Gözlerim [Erzurumlu Emrah]

[141]

1. Tâ tıfıdan beri ey gül-i r'anâ
Bülbülüm gülşânı gözler gözlerim
Dünyâ güzel dolsa bakmazam aslâ
Sevdığım cânânı gözler gözlerim
2. Ezel mahrem idim hüsn-i bâğında
Güler oynar idim yâr otağında
Bir nâzlı dilberin tıfl çağında
Sürdüğüm devrânı gözler gözlerim
3. Emrahî vasl için çok kıldım dilek
Neyleyim kâm üzre dönmedi felek
Her gün hasret ile kanlar dökerek
Bir çeşm-i fettânı gözler gözlerim

3.89. Kişi Feyz Bulur İ‘tibârınca [Erzurumlu Emrah]

[144]

1. Cihân mı görünür çeşm-i ‘uşşâka
Firâk-ı hasretle nâra yanınca
Ser çekse inanma ağıâr âfâka
Kişi feyz bulur i‘tibârınca
2. Tut bu nasihatim elden bırakma
Göñül beyt-i Haktır taş atıp yıkma
Kem nazarla sakın kimseye bakma
Eğer olsa dahi misli karınca
3. Emrah bulur her yerlerde ağıâr
Her kim ‘âkil olup bu pendim tutar
Kubbeniñ altında ne erler yatar
El elden üstündür ‘arşıa varınca

3.90. Âteş-i Firâkı Elân Gezdırır [Sadâyî]

[146]

1. Kimse t'an etmesin seyyâh olduğum
Beni böyle ebrû kemân gezdırır
Bir gün değil ben on güne kâ'ilim
Âteş-i firâkı elân gezdırır
2. Âteşten kisvedir kimse giyemez
Zehirden lokmadır kimse yiyemez
Dil dostuna gizli sırrın diyemez
Birine derse birine pinhân gezdırır
3. Sadâyî der erir yürekte yağlar
Firâk-ı mihnetten ne bilsin sağlar
Götürmez kûh-ı Kâf vesâ'ir dağlar
Ancak bu âteşi insân gezdırır

3.91. Sâkîler Meclisten Kesmiş Ayağı [Zihnî]

[147]

1. Vardım ki cânânım ayak göçürmüş
Yavru gitmiş ıssız kalmış otağı
Câmlar şikest olmuş meyler dökülmüş
Sâkîler meclisten çekmiş ayağı
2. Hangi dağda bulsam ben o marâlî
Hangi çölde görsem çeşm-i gazâlî
Avcılardan kaçmış ceylan misâli
Geçmiş dağdan dağa yoktur durağı²⁹
3. Lâlesin sümbülsün gülsün hâr almış
Süleymân tahtını sanki mâr almış
Zevk (u) şevk ehlini âh (u) zâr almış
Gama tebdîl olmuş ülfetiñ çağı
4. Zihnî dehr elinden her zamân ağlar
Vardım ki bâğ ağlar bâğbân ağlar
Sümbüller perişân güller kân ağlar
Şeydâ bülbül terk edeli bu bâğı

²⁹ Bu dörtlük metine sonradan eklenmiştir.

3.92. O ‘İlletler Bizde Yâr İdi Gitti [Erzurumlu Emrah]

[147]

1. Sâkî başıñ içün yüz verme baña
Göñül o yüzlerden farıdı gitti
‘İllet-i sevdâdan sorma söz baña
O ‘illetler bizde yâr idi gitti
2. Tutulmaz ‘âlemde feleğîñ pîşi
Bıraktı bî-çâre ben cefâ-keşi
Bulunmaz dünyâda akranı eşi
Yârim sadâkatli yâr idi gitti
3. Güzeldi yârimiñ muvâfık ismi
İsmine düşmüştü mutâbık ismi
Nerde añılırsa bir ‘âşık ismi
Derler ki bir Emrah var idi gitti

3.93. Varıp Erbâbına Danışmayınca [Mahfî]

[149]

1. Kimler kıymet biçer cevher taşına
Kâmilce bir sarrâf karışmayınca
Kimse üstâd olmaz kendi başına
Varıp erbâbına danışmayınca
2. Sevdâ müşkil imiş zehir dikeñi
Cismi harâb eder çürütür teni
Söyleyemem derdim söyletir beni
Bu ‘aşkıñ âsârı savuşmasınca
3. Yâ Rab dü çeşmimiñ dökme kanını
Bağışla Mahfîniñ pür ‘isyânını
Kimseniñ gurbette alma cânını
Gidip sılasına kavuşmayınca

3.94. Bir Sönmez Nâr İmişsiñ Sevdığım [Erzurumlu Emrah]

[150]

1. Tıfıllık çağında nevreste iken
Efsûn almaz mâr imişsiñ sevdiğim
Deryâları döksem olunmaz teskîn
Bir sönmez nâr imişsiñ sevdiğim
2. Cism içinde cân imişsiñ bir zamân
Gevherlere kân imişsiñ bir zamân
Güzellikte şân imişsiñ bir zamân
Vaktiñ geçmiş farımıssıñ sevdiğim
3. Emrahiñ pendini gûş eylemediñ
Muhabbet meyinden nûş eylemediñ
Bir kere hatrım hoş eylemediñ
Ne vefâsız yâr imişsiñ sevdiğim

3.95. Değer Taht-ı Isfahânı Gözleriñ [Zihnî]

[150]

1. Perçemiñ ser-i bölük zülfüñ yüzbaşı
Çîn mülkünüñ hükümrânı gözleriñ
Kâmetiñ boy beyi hâliñ Habeşî
Değer taht-ı Isfahânı gözleriñ
2. Karabağı kıl ip ile bağladı
Hışma geldi Dağıstanı dâğladı
Hançerini hûy kasdına zâğladı
Oka tuttu Horasanı gözleriñ
3. Zihnî'yim serv-i revân sevdiğim
Kırpikleriñ oktur yamân sevdiğim
Diksin sînemizi nişân sevdiğim
Alsın sâyemizde şânı gözleriñ

3.96. Şerî‘ati ‘Ulemâya Verdiler [Himmetî]

[153]

1. Evvel kudret nûru kandilde iken
Şefâ‘ati Mustafâ’ya verdiler
Rûhlar tâ karınca şeklinde iken
Şerî‘ati ‘ulemâya verdiler
2. Hüdâ kân emrinde kaf ile nun da
Bunu bilmek hüner çarh-ı gerdunda
Zülfikâr destinde düldül altında
Cesâreti Murtazâ’ya verdiler
3. Ne esrâr var gör hikmet-i çalabda
‘Âlimler tafsîlin gördü kitâpta
Yüz yirmi dört biñ nebî türâpta
Semâvâtı Mesîhâya verdiler
4. Himmetî nûş etti ‘aşk ırmağında
Peygamberler tahtı ‘arşın sağında
Şakku’l-kamer nûru bir parmağında
Mu‘cizâtı enbiyâya verdiler

3.97. Mücevher Mâdeni Kâr-hâneñ Var [Himmetî]

[153]

1. Felek kimin yapıp kimin yıkarsıñ
Çâr köşede üç yüz altmış hâneñ var
Mâlüm yoktur diye kaygı çekersiñ
Mücevher mâdeni kâr-hâneñ var
2. Dermân olur derler merd olan derde
Dermân olmaz sırrıñ açma nâmerde
Kayd olmuş defterde Rûm (u) Kayserde
Yokla benim gibi kaç divâneñ var
3. Yanaşma iblîse îmân kaptırıñ
Kendi kendiñ râh-ı Haktan saptırıñ
Boynuma takmağa zincir yaptırıñ
Anlaşıldı gizli bimâr-hâneñ var
4. Çâr ‘anâsırdan mâye alındı
İllâ diye evvel safta bulundu
Kaderin kalemiyle tahrîr olundu
Himmetî kadere ne bahâneñ var

3.98. Dem Çeker Leylü'l-Esrâya Zülfüñ [Ra'dî]

[154]

1. Yedi kalem kırmış nakkâş-ı ezel
Yazarken ol yed tavlaya zülfüñ
Bir şeb-i zulmette halk etmiş güzel
Dem çeker leylü'l-esrâya zülfüñ
2. Hüsnüñ İskender bir mir'at deyü
Gökten yere inmiş bu tal'at deyü
Cehennem ehline pür-zulmet deyü
'İbret gider dârü'l-bekâya zülfüñ
3. Kirpikler sîne-yi zahme dalmadan
Kaşlarıñ fetehnâ seyfin çalmadan
Fes pâdişâhından destûr almadan
Ordu çekmiş kızıl elmaya zülfüñ
4. Nice 'âşıklarıñ işin bitirmiş
'Aklını başından almış götürmüş
Çîn ilinden hediyeler getirmiş
Teberrüktür Ra'dî şeydâya zülfüñ

3.99. Beni Bir Vefâsız Yâre Yazmışlar [Erzurumlu Emrah]

[155]

1. Sırr-ı kudret kitâbı terkîm olurken
Benim ikbâlimi kara yazmışlar
‘Âşık ma‘şûkuna taksîm olurken
Beni bir vefâsız yâre yazmışlar
2. ‘Âşık olup râh-ı ‘aşkı gezenler
Defter-i ‘uşşâka derdi yazanlar
Kıssa-i ‘aşk üzre nâmım kazanlar
Hûb nâmımız cevher-bâre yazmışlar
3. Temkin olurken sevdâ eseri
Gitmedi serimden hâlâ kederi
Tanzîm olunurken hûblar defteri
Tâli‘im bir sitem-kâre yazmışlar
4. Diñle ‘âşıklarıñ cân u civânı
On iki noktadan bul hesâbını
Mecnûna verirken ‘aşk kitâbını
Emrahı da bir kenâre yazmışlar

3.100. Tîr-i Âhım Kûh-ı Keşîştên Geçti [Serverî]

[156]

1. Mağrûr-ı hüsn olma ey rûy-ı mâhım
Niceler bu tarz-ı revîştên geçti
Saña kâr etmedi feryâd (u) zârım
Tîr-i âhım kûh-ı keşîştên geçti
2. Yürü bî-mürüvvet yürü bî-vefâ
Kimler kime etti ettiğîñ baña
Şimden soñra beni ararsîñ ammâ
Neyleyim sevdiğim iş işten geçti
3. Benden saña izin ey çeşm-i âfet
Kimlerle eylerseñ var eyle ülfet
Şimdengeri sen sâğ ben de selâmet
Serverî bu alışveriştên geçti

3.101. Yoksa Taht-ı Süleymândan Mı Geliş [Zihnî]

[157]

1. Seni Rıdvân-ı İrem'den mi kaçırmış
Melek misiñ âsumândan mı geliş
Gittikçe şöhretin şanıñ yücelmiş
Yoksa taht-ı Süleymân'dan mı geliş
2. Ne geliş gelişñ ey gül-i ra'nâ
Ne sâğar-ı meyiñ lebleri sahbâ
Değer hâliñ Semerkand (u) Buhârâ
(...) ³⁰ Çîn (ü) Horasandan mı geliş
3. Zihniyâ yâr sevmek olmuştur 'âdet
Ne bâğda ser çekmiş o servi kâmet
Sorması 'ayıp mı ey çeşm-i âfet
Mülk-i Çînden Bedahşân'dan mı geliş

3.102. Zülf-i Siyâhımın Yâdigârıdır [Fennî]

[180]

1. Çehremdeki solgunluğu sorarsa
Gül yüzlü mâhımın yâdigârıdır
Bu sevdânın aslın arar tararsa
Zülf-i siyâhımın yâdigârıdır
2. Dedim niçin etmez meyl-i mülâkât
Demiş muvâsalat-ı heyhâte heyhât
Bu cihetten kazanıldı seyyi'ât
'İffet-i penâhımın yâdigârıdır
3. Dâğ oldu sînemde dâğ-ı muhabbet
Bilirken o zâlim etmez merhamet
Kimselerden değil hep bu felâket
Kendi günâhımın yâdigârıdır
4. Zülf-i müşkininden etti himmeti
Bence pek büyüktür bunun kıymeti
Güzel sakla Fennî bu emâneti
Âhû nigâhımın yâdigârıdır

3.103. Şîrîn Misiñ Yoksa Leylâ Mısıñ Sen [Fennî]

[180]

1. Nedir bu salınış sende ey dilber
Cennetten mi çıktıñ tûbâ mısıñ sen
Yoktur ‘asrımızda saña bir beñzer
Şîrîn misiñ yoksa Leyla mısıñ sen
2. Beşerde bulunmaz bu resm-i dil-cû
Nedir bu ok kirpik nedir bu ebrû
Kâkûl müdür ‘anber midir nedir bu
Nedir bu kara göz hâr mısıñ sen
3. Nâr-ı firkat te’sîr etti cânıma
Cânım yandı dedim dil-sitânıma
Ya al muhabbetiñ ya gel yanıma
Sevdâlı başıma belâ mısıñ sen
4. ‘Âşık iseñ Fennî gözde kan göster
Fart-ı muhabbete bir bürhân göster
Vücûduñu yâre nâ-tüvân göster
Görelim vuslata sezâ mısıñ sen

3.104. Sahife-yi Kalbe Derd Ser Yazar [Nûrî]

[181]

Turgutlu kasabasından edip-i şehir şâ'ir Nuri Efendi'nin âsârıdır.

1. Kitâb-ı hayâtın kıl-ı tabî'at
Evelinde cem' sîm ü zer yazar
Bozuldukça şîrâze-yi ma'îşet
Sahife-yi kalbe derd ser yazar
2. Para kazan terk et bu kesâleti
Para etmez ebeveynin şöhreti
Aç kalırsañ soñra o rezâleti
Ne vâlîde okur ne peder yazar
3. Nûrî sîm ü zerdîr her işe âlet
Sîm ü zerdîr sermâye-yi 'âfiyet
Anınçün deftere kâtib-i hikmet
Erbâb-ı serveti kâmver yazar

3.105. Hâke Yüz Sür Ağla Âşikâre Sen [Nûrî]

[181]

1. Ger belâya doğru giden rüzgâr
Benden selâm söyle ol diyâre sen
Girdikçe ravza-yı Hüseyne her bâr
Hâke yüz sür ağla âşikâre sen
2. Beyhûde çağlama ey nehr-i Fırat
Lütfuñu görmedi gitti seyyidât
İçmedi bir katre abıñı gazât
Şâyeste değilsin i‘tibâra sen
3. Unutma ricâyı ey bâd-ı seher
Deşt-i Kerbelâ’dan ettikçe gûzar
Nûrî dergâhında ‘inâyet bekler
‘Ârz et o mahbûb-ı gird-gâre sen

3.106. Cân Onda Ciğerlerim Çürüdü [Nûrî]

[182]

1. Düşeli âteş-i şiddet-i ‘aşka
Derûnumu dûd-ı sevdâ bürüdü
Mübtelâ olalı ‘illet-i ‘aşka
Cân onda ciğerlerim çürüdü
2. Hâl-i dil-sûzuma dayanmaz melek
Geçirdim günlerim âh eyleyerek
Gâlibâ kûşe-yi gurbette felek
Üstüme âteş-i muhabbet kürüdü
3. Hâtıra düştükçe vatan gülşeni
Derd-i kudûretiñ oldum mahzeni
Genç iken Nûriyâ gurbette beni
‘Aşk u sevdâ sürüm sürüm sürüdü

3.107. Sen De Bu Gülşende Bize Bülbülsün... ‘Aşka Yararsın [Nûrî]

[182]

1. Ey şûh-ı şermende ne sır var sende
Dil zülfüne bende bir hoş sünbülsün... Verd-i baharsın
Cân kalmadı tende düştüm kemende
Sen de bu gülşende bize bülbülsün... ‘Aşka yararsın
2. Bu kadar istiğnâ olur mu cânâ
Cân dayanmaz buña insâf et baña
Gönlüm küser saña insânlık bu ya
Alırsın beddu‘â bir tâze gülsün... Belki solarsın
3. Nûrî ifâdeñe nutk-ı sâdeñe
Bağla irâdeni meftûn bâdeñe
Uyup dil-dâdene istifâdeñe
Deme üftâdeñe nasıl ricalsın... Soñra ararsın

3.108. Rîşte-yi Himmetim Şirazı Geçti [Erzurumlu Emrah]

[183]

1. Tavaf eyleyeli Ka‘be-yi kuyuñ
Makâm-ı hayretim Hicaz’ı geçti
Tefsîr eyleyeli hadîs-i rûyuñ
Rîşte-yi himmetim Şiraz’ı geçti
2. Evc-i istiğnâdan inme şehnâze
Murg-ı dil âh ile çıktı demsâze
Bu demde meyl etme nâz ü niyâze
Meyl-i muhabbetim niyâzı geçti
3. Emrahî ma‘lûmdur bu râz ehline
Sarây-ı vahdette niyâz ehline
Güzeller nâz etsin mecâz ehline
Benim hakîkatim mecâzı geçti

3.109. ‘Aşktır O Feyze Sebep Dediler [Nûrî]

[184]

Turgutlu Nûrî Efendi âsârındandır.

1. Sırr-ı tarîkati erlere sordum
Var ehlinden eyle talep dediler
Dedim vechiñizde bir feyz gördüm
‘Aşktır o feyze sebep dediler
2. Dedim bu hakikat sizlerde âyâ
Hüsn-i hizmetle mi olunur îfâ
Bu yolda hizmetde lâzımdır ama
İllâ edeb illâ edeb dediler
3. Nûrî çalış zîrâ uymaz dem deme
Mazhar ol güher-i sırr-ı âdeme
Karıncadan ednâ gören ‘âleme
Böyle olur ‘âlî neseb dediler

3.110. Verilir Nasîbi Kismet Yazılır [Âşık Ömer]

[187]

1. Benî Âdem gibi var mı mükerrem
Hakkında gör nice âyet yazılır
Her şahsa yetmiş biñ yıl mukaddem
Verilir nasîbi kismet yazılır
2. Ey gönül kalmışım bu hâle hayrân
Muhabbet şâhına eylerim efgân
Ne verilir ‘aşkıñ ‘azline fermân
Ne derd-i cünûna sıhhat yazılır
3. Tab‘-ı zamîriñde değilsin fâsid
Kûşe-yi vahdette her yer mesâcid
Gönül mir’atine geç bakma zâhid
Bu levh üzre nice hikmet yazılır
4. Kirâmen kâtibi deftere her ân
Hayır mı şer mi yazmakta elân
Gam değil ey Ömer ettiğim efgân
Kıldığım nâle-yi firkat yazılır

3.111. Hazîne-yi Sırr-ı Hüdâ'dır Göñül [Erzurumlu Emrah]

[188]

1. Sakın katre sanma ey sûfî-sıfat
Hadd (u) pâyanı yok deryâdır göñül
‘Âşık ol mâ‘şuku göñlünde ara
Hazîne-yi sırr-ı Hüdâ’dır göñül
2. Benim bu pendime erenler şâhid
(...) ³¹ pâk olur dilde ‘akâ’id
Ta’n taşın atıp yıkma ey zâhid
Nazargâh-ı beyt-i Mevlâ’dır göñül
3. Ey sâkî gerdânda çok gördüm âliñ
İstemem ben seniñ hân-i visâliñ
Beyhûde ‘arz etme la‘l-ı cemâliñ
Mey (ü) mahbûb bilmez takvâdır göñül
4. Emrah çekmeyince çile-yi kahrı
Kemâle yüz tutmaz bu göñül şehri
Neylesin vefâsız dâne-yi dehri
Kâf-ı kanâ‘atte Ankâ’dır göñül

3.112. Niçün B lb l Gibi Feryâd Eylemez [Mahfî]

[189]

1. Bilmem perv neni n neden hikmeti
Kendini  te ten az d eylemez
Her tayer n edeni n var tal veti
Niçün b lb l gibi feryâd eylemez
2. Bir kerre nazar kıl  ems ile m h 
Ne güzel yaratmış   h lar n   h 
Olmasa sine ne emr-i ilâhi
Kana ını dahi k   d eylemez
3. Enelhak diyeni çekdiler d re
Gezin  Ank  yal n  ayeste nâre
Edn lıktan buldu Mahfî b -  re
Ben   l y m diyü   n d eylemez

3.113. Hakkı Kabz Etmez Kesilse Başı [Mahfî]

[189]

1. İnsânın alçağı münker âhiret
Kendi ‘aklı ile eder savaşı
Dört mezhepten hâriç bilmem ne millet
Hakkı kabz etmez kesilse başı
2. Â‘mâlar biriye tutup yederler
Rûz u şeb yâ ‘Alî diyip giderler
Hâşâ nebîleri inkâr ederler
Öyle menhûslara denmez Bektâşî
3. Ayak kuru abdest alınmış derler
Mürşidler bu yolda bulunmuş derler
Bizlerin namâzı kılınmış derler
Takarsa gerdâne bir teslîm taşı
4. Mahfiyânın bend olduğu kitâptır
Zan etmeyiñ şerî‘atsiz cevâptır
Beş on kâfir öldürmekten sevâptır
Kim telef ederse bir kızılbaşı

3.114. Sîret-i Kâmilde Sultân Bulunur [Mahfî]

[190]

1. Ma'nâda okuduk ism-i müsemmâ
Hakikat yolunda hoş cân bulunur
Sûretâ pejmürde gösterir ammâ
Sîret-i kâmilde sultân bulunur
2. Kâmiller dersini ihfâ almıştır
Yek gevher eyleyip bahre dalmıştır
Hazret-i Eyyüp'ten mîras kalmıştır
Derde sabr edene dermân bulunur
3. Mahfî der sevdâyı ben tehî sandım
Kendi hâlim ile onlara yandım
Âyet ile sâbit imiş inandım
Mû'miniñ kalbinde îmân bulunur

3.115. Şu Âh (U) Vâhımdan Kalbiñ Yanar Ya [Erzurumlu Emrah]

[192]

Koşma

1. Sûz-ı hicrânıñla boyanmış gönül
Bir katre la'liñden içse kanar ya
Eğer yanmazsañ da bu nâr-ı 'aşka
Şu âh (u) vâhımdan kalbiñ yanar ya
2. Ben fedâ etmişken cân ile teni
Sen uyup ağyâre terk ettiñ beni
Ey gonca dehânım el kınar seni
Bülbül yuvasında olsa kanarya
3. Emrah saña yeter hayâl-i vuslat
Hayâl ile bulur gönül meserret
Gülüm sağ olsun da etmesin ülfet
Elbet rahme gelip bir gün anar ya

3.116. O Nûruñ Nârından Sûr Olur Peydâ [Erzurumlu Emrah]

[193]

Koşma

1. Nûr-i ilâhîdir nâr-ı hakîkat
O nârdan hakîkat nûr olur peydâ
(Nûr ‘alâ nûrdur) o nârîñ nûru
O nûruñ nârından sûr olur peydâ
2. ‘Aşkîñla çâk ettim hırka-yı ‘ârım
Yokluk makâmında mahvoldu vârim
Bî-hicâb tecellî eylese yârim
Kande olsam baña Tûr olur peydâ
3. Emrah bu rûtbeyi ettiñse hâsıl
Hakîkat visâle olursuñ nâ’il
Cennet-i ‘irfâna olduñsa vâsıl
Ravza-yı göñlünde hûr olur peydâ

3.117. Cümle ‘Âlem Baña Düşmân Olursa [Erzurumlu Emrah]

[193]

Koşma

1. Güzeller güzeli şâhâne dilber
Seni terk etmezem biñ kân olursa
Ne mümkün sevdiğim vazgeçmem senden
Cümle ‘âlem baña düşmân olursa
2. Herkese meyl edip su gibi akmam
Vücûdum şehrini ateşe yakmam
Senden gayrı gülüm cemâle bakmam
Karşımda Yusuf-ı Ken‘ân olursa
3. Emrahî derdiñle sararıp solsun
Saña kemlik eden Tañrı’dan bulsun
Olursa sevdiğim sen gibi olsun
‘Âşığa dünyâda cânân olursa

3.118. Vahşîler Dem Çekip Çöl Ağlar Baña [Erzurumlu Emrah]

[193]

Koşma

1. Bir derdimi açsam gülşen bâğına
Bülbüller zâr edip gül ağlar baña
Başım alıp düşsem Mecnûn dağına
Vahşîler dem çekip çöl ağlar baña
2. Bu derde düşeli gülmedim bir dem
Çekdiğim cefâyı çekmesin âdem
‘Aşk elinden olsam seyyâh-ı ‘âlem
Hemân göz göz olup yol ağlar baña
3. Hey Emrah gör benim bedbaht hâlimi
Kemâne döndürdü kadd-i dâlimi
Âh bir gün sunsalar ‘arzu hâlimi
Şâhlar rahme gelip kul ağlar baña

3.119. Bakma Noksânımdan Geç Efendim Geç [Erzurumlu Emrah]

[194]

Koşma

1. Sen de bir hekîm-i ‘âli himemsiñ
Bir avuç kanımdan geç efendim geç
Mürüvvet kânısıñ sâhip-i keremsiñ
Bakma noksânımdan geç efendim geç
2. Vurma tîg-i cevriñ ‘aşkıñ tendedir
Âteş-i ‘aşkıñla dil efkendedir
Afv etmek sendendir ‘isyân bendedir
Cürm ü ‘isyânımdan geç efendim geç
3. Emrah bunca yıldır artar efgânım
Kimse fehmi etmedi derd-i nihânım
Mevlâ’ya ‘ayândır bu hâl ü şânım
Bu hâl ü şânımdan geç efendim geç

3.120. Elbet Mecnûn Olur Dağlarda Gezer [Erzurumlu Emrah]

[194]

Koşma

1. Yine bahâr oldu açıldı güller
Bûlbûl-ü şeydâlar bâğlarda gezer
Bir saçı Leylâya gönûl verenler
Elbet Mecnûn olur dağlarda gezer
2. Ne yamân ateştir ‘aşkıñ ateşi
Gittikçe artıyor dilde savaşı
Yâr seniñ eliñden gözümüñ yaşı
Bahâr seli gibi çağlar da gezer
3. Emrahı diñleyiñ bağı yanıklar
Bezm-i muhabbette kalbi sâdıklar
Sevdiğinden cüdâ düşen ‘âşıklar
Rûz (u) şeb âh eder ağlar da gezer

3.121. Goncalar İlinden Âşiyân İster [Erzurumlu Emrah]

[194]

Koşma

1. Nev-bahâr eyyâmı gonca gül devri
Şeydâ bülbül bâğ (u) gülistân ister
Murg-ı dil bir yerde karâr eylemez
Goncalar ilinden âşiyân ister
2. Neylerim ol bezmi dildâr olmaya
Karşımda bir peri-ruhsâr olmaya
Mey ola yâr ola ağıâr olmaya
Göñül bu safâyı her zamân ister
3. Emrah bu dert ile sararıp solsa
Arayıp izleyip yârini bulsa
Değme yâri sevmez güzel de olsa
Göñlümüz mahzûndur nev-civân ister

3.122. Dûş Olmuşum Âh U Zâre Haber Ver [Erzurulu Emrah]

[195]

Koşma

1. Gel dost Allah için diñle kelâmım
Gider iseñ nâzlı yâre haber ver
Anın hasretinden bûlbûller gibi
Dûş olmuşum âh ü zâre haber ver
2. Gâlibâ evvelki mihri soğuttu
Vefâyı terk etti cefâyı tuttu
Hercâî meşreptir belki unuttu
Kul olduğum o hünkâre haber ver
3. Emrahî bilmez mi ruhleri âlim
Gece gündüz odur fikr (ü) hayâlim
Eğer rahme gelip sorarsa hâlim
Derdimend-i sad-hezâre haber ver

3.123. Mihr-i Visâlinde Dil Lâlâcaktır [Erzurumlu Emrah]

[195]

Koşma

1. Biñ cân ile sevdim bir tıflı gûyâ
Nâz u cilve bilmez pek belâcaktır
Göñüllere Yûsuf bir dürr-i yektâ
Mihr-i visâlinde dil lâlâcaktır
2. Büyüdükçe bedr oluyor yüzleri
Nasıl lezzet verir şîrîn sözleri
Sürmeden ‘ârîdir maral gözleri
Çok siyâh değildir nîm alacaktır
3. Tıfl iken sevdiğim bilmezdi sevdâ
Gittikçe hüsn ile olmada ra’nâ
Emrah bu sevdâyâ düşmezdi ammâ
Bî-çâre neylesin müptelâcaktır

3.124. Hazîne-yi Bağrım Hicrân Yeridir [Erzurumlu Emrah]

[195]

Koşma

1. Şevk-i visâliñle kulbe-yi göñlüm
Pute-yi zer gibi sûzân eritir
Firkatiñle doluban ki derûnum
Hazîne-yi bağrım hicrân yeridir
2. Seniñ hasretiñle gözleri mestim
Mümkün mü yapılmak kalb-i şikestim
Dâmen-i vaslıña ermezse destim
Piyâle gözlerim al kan yeridir
3. Ne yamân Emrah'ın âb ü dânesi
Taş doğursaydı anın annesi
Senden ayrılalı göñül hânesi
Baykuşlar çağrışır vîrân yeridir

3.125. İşitir Nâzenin Dildârım Ağlar [Erzurumlu Emrah]

[195]

Koşma

1. Baña çok cevır etme ey çeşm-i gaddâr
Mahzûndur bu dil-i nigârım ağlar
Haberim yetirir o yâre sabâ
İşitir nâzenin dildârım ağlar
2. Dağılır yüzünde zülfünüñ çini
Zelzeleye verir Çîn'i Mâçîn'i
Yırtar yakasını yolar saçını
Figân edip nâzlı hünkârım ağlar
3. Ey felek Emrah'a saldıñ bu nârı
Saña intikâmım koymasın bârî
Bir daha görmezsem o nâzlı yâri
Mahşere dek hâk-i mezârım ağlar

3.126. Sefer Kılmak Yeğdir İkâmetinden [Erzurumlu Emrah]

[197]

1. Şâd olmak dilerseñ ey dil-i nâ-şâd
Fârîğ ol cihânıñ sefâhatinden
Meclis-i meydânda kalmadı lezzet³²
Sefer kılmak yeğdir ikâmetinden
2. Gûş eyle bu nutkum ey nûr-ı dîdem
‘Ârifler bu sözü buyurmuş akdem
Kendi şerâfetin bilmeyen âdem
Ne bilsin gayriniñ şerâfetinden
3. Merd olan nâ-merde olur mu bende
Emrahî olardır ‘aşk ile zinde
Eğer kâbiliyet yok ise sende
Ne fâ’ide şeyhiñ kerâmetinden

³² Bu dizenin yanında “yahut meclis-i devrânda kalmadı bir tat” şeklinde bir not yer almaktadır.

3.127. Yalan İle İmân İmtizâc Etmez [Erzurumlu Emrah]

[197]

1. Hakîkatte olamaz insân-ı kâmil
Bir kimse şerî‘at emrince gitmez
Yalanı irtikâp etme ey ‘âkil
Yalan ile imân imtizâc etmez
2. ‘İlm-i ledünnîden dersini alan
Ne öldürür yılan ne söyler yalan
Dünyâda tarîk-i tuğyânda kalan
‘Ukbâda menzil-i maksûda yetmez
3. Emrah bu sözleriñ hakdurur ammâ
Bir gönülde olmaz bu iki da‘vâ
Nefsiñi bilmeden istersiñ Mevlâ
Böyle martavalla maslahat bitmez

3.128. Velâkin Sûretâ İhfâ Ederler [Erzurumlu Emrah]

[200]

1. İksîr-i a‘zamdır nutk-ı ehlullah
Yek nefeste hâki kimyâ ederler
Esrâr-ı Hüdâ’dan anlardır âgâh
Velâkin sûretâ ihfâ ederler
2. Hakâretle bakma dervîşânlara
Köhne ‘abâ giyen ‘ârifânlara
Vâris-i enbiyâ denmiş anlara
Mürde gönülleri ihyâ ederler
3. Emrahî cehd edip kâli hâl eyle
Kâl (u) kîl ehline infî‘âl eyle
Ara bul anları ittisâl eyle
Seni de vâsıl-ı Mevlâ ederler

3.129. Ettiği ‘Amelde Fayda Olur Mu [Erzurumlu Emrah]

[200]

1. Bir gönülde olsa hemîşe şekkâk
Anda bir tecelli peydâ olur mu?
Eğer ki olmazsa sâhib-i idrâk
Ettiği ‘amelde fayda olur mu?
2. Kâl ehli kâl etsin kendi kâline
Erebilmez ehl-i ‘aşkıñ hâline
Bir kez konma ile gülüñ dalına
Kara zâğ bülbül-i şeydâ olur mu?
3. Emrahî terk etti dâr-ı fenâyı
Elbet sevdiğinden diler rızâyı
Leylâdan geçenler buldu Mevlâ’yı
Bir gönülde iki sevdâ olur mu?

3.130. Anlarıñ Sevdiği Yâri Bilmezsiñ [Erzurumlu Emrah]

[201]

1. Hazer kıl bizleri t‘an etme zâhid
Meğer sen nâmûs (u) ‘ârı bilmezsiñ
‘Âşık-ı sâdıklar merd-i Hüdâ’dır
Anlarıñ sevdiği yâri bilmezsiñ
2. Harâbât ehlinden gel sen olma dūr³³
Sûrette vîrândır sîrette ma‘mûr
Ne yüzden söyledi enelhakk Mansûr
İşitmişsiñ ammâ dârı bilmezsiñ
3. Emrahî cân yandı cevri-i fenâdan
Muhabbet sevdâsın kesdim sivâdan
Var sûfî havf ile gezip riyâdan
Sen bu yokluktaki varı bilmezsiñ

³³ Bu dizenin yanında “yâhûd Hidâyet ehlinden gel olma menfur” şeklinde bir not bulunmaktadır.

3.131. Güzeller İçinde Bir Tânedir Bu [Erzurumlu Emrah]

[201]

1. Sevmişim bir cânı bir nev-civânı
Bulunmaz akrânı dürdânedir bu
Misli yok Maçûn'de Hata' u Çin'de
Güzeller içinde bir tânedir bu
2. Ey çeşm-i mestâne kaşı kemâne
Salma gel giryâne âh (u) efgâne
Görmemiş zamâne böyle fettâne
Cennetten cihâna nişânedir bu
3. Severseñ Allah'ı hûblarıñ şâhı
'Adûya her gâhî etme nigâhı
Sevmişim billahi sen hüsn (ü) mâhı
İncitme Emrah'ı dîvânedir bu

3.132. Her Zamân Eylerin Feryâd Elinden [Nidâyî]

[202]

1. Beni esîr etti bir kanlı zâlim
Ne mümkündür olmak âzâd elinden
Rahme gelip bir kez sormaz bu hâlim
Her zamân eylerim feryâd elinden
2. Pençesine verdim giribânımı
Kasdı var almaya şîrîn cânımı
Yeryüzüne dökmek ister kanımı
Alan yok mu beni cellâd elinden
3. Nidâyîyim ‘arşa çıktı dumânım
Ben âmân dedikçe kesdi âmânım
Bir kadem etmeden tuttu dâmânım
Yandım o pençesi polat elinden

3.133. Bir Kâna Uğradım Kândan İçeri [Erzurumlu Emrah]

[205]

1. El öz ettim menzilime ulaştım
Bir câna uğradım cândan içeri
Zenbûr gibi kândan kâna dolaştım
Bir kâna uğradım kândan içeri
2. Zâhid gel erkâna o erkân değil
Oynatma esbiñi bu meydân değil
Gördüğün Süleymân Süleymân değil
Süleymân var Süleymândan içeri
3. Her ne ki görürseñ hak ile hakla
Emrahî evvelâ nefsiñi yokla
Mürşid-i kâmilîñ nutkunu sakla
İlikten damardan kandan içeri

3.134. Lâl Olur Bûlbûller Güftâr Edince [Erzurumlu Emrah]

[208]

Koşma

1. Ne bâlâ kaddiñ var ey peri ruhsâr
Serviler baş eğer refât edince
Kaçan nutka gelse nâz ile o yâr
Lâl olur bûlbûller güftâr edince
2. Her ne dem bu yüzden feth-i bâb eyler
Nûr ile dünyâyı mâh-tâb eyler
Güneş perdelenir ay hicâb eyler
Rahme gelip ‘arz-ı dîdâr edince
3. Ne dem küşâd etsem sırr-ı fû’adı
Kimse zikr eylemez nâm-ı Ferhad’ı
Silinir defterden Mecnûnuñ adı
Emrah ‘âşıklığın izhâr edince

3.135. Sabr Ederseñ Eyyûb Misâli Derde [Erzurumlu Emrah]

[208]

Koşma

1. Dedi bir pîr baña pişmân olursuñ
Râzıñ açma Hakk’dan gayrı bir yerde
Vücûduñ mülküne sultân olursuñ
Sabr ederseñ Eyyûb misâli derde
2. Sanma isteyenler murâdın almaz
Herkesiñ ettiği yanına kalmaz
Zâlimiñ zulmüne Hak kâ’il olmaz
Ya mazlûmuñ âhı kalır mı yerde
3. İste murâdıñı dâ’im Hüdâ’dan
Tevekkül bâbını bekle rızâdan
Yakar ‘arş (ü) kürsi geçer semâdan
‘Âşıkıñ âhına olur mu perde
4. Emrah virdiñ olsun dilde Yâ Gânî
Gel nâr-ı ‘aşka ver cân ile teni
Gam çekme murâda erdirir seni
Bî-çâre devletiñ var ise serde

3.136. Düşürdün Başımı Ne Belâlara [Erzurumlu Emrah]

[208]

Koşma

1. Biñ kere nasîhat eyledim saña
Göñül düşme dedim bu deryâlara
Sen gûş hûşuñu vermediñ baña
Düşürdün başımı ne belâlara
2. Vaktiñ dilberinde nâmûs ‘âr olmaz
İkrârında sâbit ber-karâr olmaz
Aldatırlar seni saña yâr olmaz
Göñül niçün düştün bî-vefâlara
3. Münâfık sözüne gel gitme beyim
Hatır-ı mahzûnum incitme beyim
Dert-ment Emrah’a cevır etme beyim
Zîrâ dayanılmaz şu cefâlara

3.137. Daha O Meclisiñ Ne Tadı Kaldı [Erzurumlu Emrah]

[209]

Koşma

1. Soldu gül bozuldu gülşen (ü) bôstân
Bülbülün gözünde murâdı kaldı
Harâbe yüz tuttu bezm-i gülistân
Daha o meclisiñ ne tadı kaldı
2. Böyle devr ettikçe bu çarh-ı fenâ
Gün be gün artıyor yaptığı cefâ
Her gönül bir derde oldu müptelâ
Ne nâ-şâdı kaldı ne şâdı kaldı
3. Emrah ne sendeki bu zâğlı gayret
Devletsiz cihândan umarsıñ devlet
Ezelden kapandı bâb-ı mürüvvet
Elsine-i nâsda bir adı kaldı

3.138. Sen Nice Hemdemim Hâr Ettiñ Beni [Erzurumlu Emrah]

[209]

Koşma

1. Ben ne kusûr ettim saña ey felek
Bir vefâsız yâre yâr ettiñ beni
Ben bir gül isterken bâğ-ı ‘âlemde
Sen nice hemdemim hâr ettiñ beni
2. Gençlik çağlarında çektirip sevdâ
‘Âkıbet eylediñ ‘âleme rüsvâ
‘Adem diyârında ey gani Mevlâ
Bilmem dert için mi var ettiñ beni
3. Hey Emrah bu hasret acı ölümden
Hak râzı olur mu böyle zulümden
Nihâyet ayırdıñ gonca gülümden
Âh ile bülbül-i zâr ettiñ beni

3.139. Nâ'il-i Vasl Olup Âbâd Olaydı [Erzurumlu Emrah]

[209]

Koşma

1. Bu sûz-i zulmetten dîvâne gönül
Neyleyim bir kerre âzâd olaydı
Cevr ile yıkılañ vîrâne gönül
Nâ'il-i vasl olup âbâd olaydı
2. Bâğ-ı vuslât olsa bigânelere
Baykuş ser çekmezdi vîrânelere
Yanıp yakılmadan pervânelere
Ateşten olurdu imdâd olaydı
3. Emrahıñı saldıñ bu telaşlara
Bak gözümden akan kanlı yaşlara
Böyle çalınmazdım taştan taşlara
Felekte ikbâlîm küşâd olaydı

3.140. Hokka-yı ‘Âlemde Dermân Mı Kaldı [Erzurumlu Emrah]

[210]

Koşma

1. Bir vefâsız muhabbetsiz yâr için
Çekmediğim derd (ü) hicrân mı kaldı
Sînem yâresine sarmadık ey dil
Hokka-yı ‘âlemde dermân mı kaldı
2. Cân verdim elleriñ melâmetinden
Yandı gönül ‘aşkıñ harâretinden
Bir kanlı zâlimiñ şikâyetinden
Varmadığım bâb-ı sultân mı kaldı
3. Emrahî nedir bu bî-nevâlığın
Terk ettiñ cihândan âşinâlığın
Behey güzel seniñ bî-vefâlığın
Duyup işitmedik insân mı kaldı

3.141. Ne Ağyârim Kaldı Ne Yârim Kaldı [Erzurumlu Emrah]

[210]

Koşma

1. Visâl-i cânânı saldıım gümândan
Ne dildârım kaldı ne zârım kaldı
Muhabbet riştesin kestim cihândan
Ne ağyârim kaldı ne yârim kaldı
2. Nâr-ı ‘aşka saldıım ahir ben beni
Ateşlere yandı bu dil hirmeni
Harâbe yüz tuttu gönül gülşeni
Ne gülzârım kaldı ne hârım kaldı
3. Bir yere cem‘ oldu ‘aşk ile sevdâ
Emrah’ı ettiler ‘âleme rüsvâ
‘Akıl sermâyesin kıldılar yağma
Ne efkârım kaldı ne varım kaldı

3.142. Gör Ne Devlet İle Pâyelendirdi [Erzurumlu Emrah]

[210]

Koşma

1. Kaşlarıñ a yosmam çekince yayı
Beni sâyesiyle sâyelendirdi
Düşürdü başıma zıll-ı hümâyı
Gör ne devlet ile pâyelendirdi
2. O mestâne reviş o güzel cemâl
Dilerim Mevlâ'dan görmesin zevâl
Mihr ü muhabbetim o kaşı hilâl
'Aşk-ı derûnumda mâyelendirdi
3. Çok nevres fidânlar gülistânında
Kul olmuş bekliyor âsitânında
'Âşıkıñ Emrahî vasf-ı şânında
Cihân hûblarını dâyelendirdi

3.143. İflâh Etmez Âhir Bu Derd-kâr Beni [Erzurumlu Emrah]

[211]

Koşma

1. Almış girîbânım destine felek
Çalar taştan taşa bî-karâr beni
Baña vâcîp oldu cân verip ölmek
İflâh etmez âhir bu derd-kâr beni³⁴
2. Gezdim şu cihânı vücûdum hasta
Murg-ı dil hayrette gönûl şikeste
Dil verdim rahmi yok bir çeşm-i meste
Ağlatır rûz (u) şeb zâr zâr beni
3. Emrah mey yerine nûş etti zehri
Tuttu ebr-i âhım mâh-ı sipîhri
Eliñ sitem sözü feleğîñ kahrı
Etti genç yaşımda ihtiyâr beni

³⁴ Bu dizenin yanında “yâhûd İlâh etmez bu derd âhir kâr beni” şeklinde bir not bulunmaktadır.

3.144. Dolaştır Muhabbet Peymânesini [Erzurulu Emrah]

[211]

Koşma

1. Sun sâkî la‘liñden teşne dillere
Mey veren kandırır mestânesini
Al kâseyi sunam nâzik ellere
Dolaştır muhabbet peymânesini
2. şarâb-ı la‘liñden isterse ağyâr
Verme ha teşne-dil kim bilir duyar
Meclis-i Cem içre sadâkatli yâr
Gözetir ‘âşık-ı dîvânesini
3. Emrah bûlbûl gibi gel düşme zâre
Per ü bâliñ açıp konma gûlzâre
Varma bî-tekellûf visâl-i yâre
Yakmaz ateş olmaz pervânesini

3.145. Bir Dem Karâr Etmez Mâh-ı Tecelli [Erzurumlu Emrah]

[211]

Koşma

1. Taksîm-i eleştir insâna ey dil
Cehd ile red olmaz câh-ı tecelli
Ne ise murâdı olunca tekmîl
Bir dem karâr etmez mâh-ı tecelli
2. Kâmrân ahter-i hüsrevân iken
‘Adâlet tahtından ‘âdil hân iken
Duymadıñ mı Edhem bir sultân iken
Kul etti kendine şâh-ı tecelli
3. Görmedim bir şahıs gözetmez kulun
Hemân sen âdem ol kullukta bulun
Emrah bir gün olur necâtı bulun
Gösterir bir yüzden râh-ı tecelli

3.146. Hakikat Şem‘iniñ Pervânesidir [Erzurumlu Emrah]

[213]

1. Bu dil mahşere dek olunmaz husyâr
Peymâne-yi ‘aşkıñ mestânesidir
‘Aşk oduna yanar eylemez izhâr
Hakikat şem‘iniñ pervânesidir
2. Her nâre kendini yakmaz göñlümüz
Su gibi her yana akmaz göñlümüz
Dünyâ güzel olsa bakmaz göñlümüz
Bir peri-peykeriñ dîvânesidir
3. Bülbül ağlar gülüñ hazânı için
Emrah cânın verir cânânı için
Pervâne dolaşır sûzânı için
Meydân-ı muhabbet merdânesidir

3.147. Ana Mâlik Olan Erenler Bilir [Erzurumlu Emrah]

[213]

1. Ne me'va olduğun Şehr-i hakikat
Cennet-i 'irfâna girenler bilir
Sarây-ı vahdette vardır ne zinet
Aña mâlik olan erenler bilir
2. Edenler sultâna kurbiyyet hâsıl
Olur mu anlara bir nesne ha'il
Hilkatle Hâlik'in farkına ey gâfil
Men 'aref sırrına erenler bilir
3. Kâmiller bezminde eyle sükûtu
İklim-i bekâda bul melekûtu
Meclis-i makâm-ı kuds-i lahûtu
Emrah cân gözüyle görenler bilir

3.148. Titreşir Damarda Kızıl Kan Sızlar [Erzurumlu Emrah]

[213]

1. Sûz-ı hasretiñden ey vefâlı yâr
Vücûdumda cümle üstühân sızlar
La‘liñ arzusıyla eylesem güftâr
Titreşir damarda kızıl kan sızlar
2. Göñlüm intizârda yosma cemâle
Dehânım teşnedir câm-ı visâle
Bu yanmış dil ile eylesem nâle
Zemîn sermest olur âsumân sızlar
3. Emrah diliñde mi bu ‘aşkıñ nârı
Yakarsıñ cihânı edince zârı
Bu gözler görmezse cemâl-i yâri
Mahşere dek tende murg-ı cân sızlar

3.149. Cihânda Bir Temiz Tıynet Kalmadı [Erzurumlu Emrah]

[214]

Koşma

1. Hîleye yüz tuttu ‘asırda insân
Mürüvvet merhamet hürmet kalmadı
Fısk ile âlûde oldu ‘âbidân
Cihânda bir temiz tıynet kalmadı
2. Herkes mâ’îl oldu süse ziynete
Erenler çekildi künc-i vahdete
Bir ehil gelmiyor sadr-ı devlete
Feyz alacak sâhib-himmet kalmadı
3. Bu pendim ‘uşşâka olsun yâdigâr
Dâ’im fitne fesâd oldu âşikâr
Cümlemiz hıfz etsin ol perverdigâr
Pâk-i dâmen ehl-i ‘iffet kalmadı
4. Gafletle geçirme sâliñi Emrah
Kime ‘arz edersin hâliñi Emrah
Hâle tebdîl eyle kâliñi Emrah
Seni gûş edecek millet kalmadı

3.150. Nâ'il Et Rûyet-i Dîdâra Beni [Erzurumlu Emrah]

[214]

Koşma

1. Kabul et niyâzım ey gani Mevlâ
Koyma râh-ı hakda bî-çâre beni
Ol cemâl-i bâ-kemâliñ hakkıçün
Na'il et rûyet-i dîdâra beni
2. Sultân-ı 'aşkıñ da gönümde mihmân
Yüce ihsânıñdan eyle bir ihsân
Böyle lâubâli sefîl sergerdân
Gezdirme âvâre âvâre beni
3. Emrah nefsiñ kaldı kûy-i belâda
Geçti 'ömrüm hemân bu mâcerâda
Bakma noksânıma rûz-ı cezâda
Bağışla Ahmed-i Muhtâra beni

3.151. Dedi Zülfüm Değdi Tel Yâresidir [Erzurumlu Emrah]

[214]

Koşma

1. Dedim dilber dîdeleriñ yaşlanmış
Dedi çok ağladım sel yâresidir
Dedim dilber yanaklarıñ dişlenmiş
Dedi zülfüm değdi tel yâresidir
2. Dedim dilber lebiñ şeker bal olmuş
Dedi bugün baña başka hâl olmuş
Dedim dilber ak gerdanıñ al olmuş
Dedi çiçek soktum gül yâresidir
3. Dedim ki Emrahıñ ‘aklını aldıñ
Dedi şu cihânda beni mi bulduñ
Dedim dilber niçün sararıp solduñ
Dedi çekticeğim dil yâresidir

3.152. Bilinmez Bir Özge Edâ Mıdır Bu [Erzurumlu Emrah]

[217]

Koşma

1. A yosmam ettiğün bu cevır (u) sitem
‘Âşık bir mihr-i vefâ mıdır bu
Dâ’ima çektiğim bu derd-i elem
Bilinmez bir özge edâ mıdır bu
2. Lâyık mı kalbimi nâra dağlatmak
Ağyârı güldürüp yârı ağlatmak
Gözlerimi seller gibi çağlatmak
Güzeller şânına sezâ mıdır bu
3. Sanma Emrah cevır ü sitemden döner
Hangi yâr lutf ile keremden döner
Ne dertten usanır ne gamdan döner
Bilmem bir yıkılmaz binâ mıdır bu

3.153. Cihânın Hûrşîd-i Rahşânıdır Bu [Erzurumlu Emrah]

[217]

Koşma

1. Gece bir ay doğdu karşıkî dağdan
Burc-ı ‘aşkıñ mâh-i tâbânıdır bu
Nûru saçılıyor bir tül yaşmaktan
Cihânın hûrşîd-i rahşânıdır bu
2. Nasıl vâsf olunsun bu kadd-i şimşâd
Öğmüş de yaratmış bu yâri ol zâd
Böyle güzellikte yoktur peri-zâd
Gülzâr-ı behiştin gilmânıdır bu
3. Bir nîm nigâh ile o çeşm-i mestân
Emrah’ı eyledi hüsnüne hayrân
İşitmiş efgânım demiş o cânân
Bu bağıñ bûlbûl-i nâlânıdır bu

3.154. Güzeller Sultânı İşte Budur Bu [Erzurumlu Emrah]

[217]

Koşma

1. Aç gözünü ‘âşık eyle temâşâ
Cânların cânânı işte budur bu
Gör neler yaratmış Hazret-i Mevlâ
Güzeller sultânı işte budur bu
2. Güzellikte bulmuş şân ile şöhret
Şöyle bir yosma ki gözleri âfet
Eğer ister iseñ gılmân-ı cennet
Cennetiñ gılmânı işte budur bu
3. Dil verip seveli böyle civânı
Yolunda çok çektim derd ü hicrânı
Emrah ister iseñ derde dermânı
Dertleriñ dermânı işte budur bu

3.155. Satar ‘Âşıkına Kan Pahasına [Erzurumlu Emrah]

[218]

Koşma

1. Bir gün ‘aklım aldı bir yosma melek
Neyleyim rahmi yok âşinâsına
Bir bûse istesem biñ nâz ederek
Satar ‘âşıkına kan pahasına
2. Melâhat burcunda ol meh-peykeri
Görenler demişler cihân dilberi
Zannım hûri imiş anıñ mâderi
Bir sû’al edelim bey babasına
3. Emrah ‘aşkı ile ‘ömrüm yellere
Verdim de gözlerim döndü sellere
İsmin izhâr etsem düşer dillere
Bir Ha bir Sin bir Nun yaz imlasına

Hasan

3.156. Bir Bûy-ı Eser Var İnceden İnce [Erzurumlu Emrah]

[218]

Koşma

1. Bugün sabâ ile visâl-i yârdan
Baña bir haber var inceden ince
Ol zülf-i zertâr-ı hayâl-i yârdan
Bir bûy-i eser var inceden ince
2. Olmak ister iseñ muhabbet-pezîr
Zincir-i hevâya gel olma esîr
Sende ‘âşık olup var şu bezme gir
Bak gör ki neler var inceden ince
3. Hey Emrah andanma sen bu lâneye
Düşer dâm-ı dehre sunan dâneye
Külbe-yi fen derler bu kârhaneye
Biñ türlü hüner var inceden ince

3.157. Bâkî Değil Bu Mekâna Güvenme [Erzurumlu Emrah]

[218]

Koşma

1. Ey dil ferâgat kıl hubb (u) sevdâdan
Kes riştesin âşiyâna güvenme
Var bir âşiyân tut mülk-i bekâdan
Bâkî değil bu mekâna güvenme
2. Nice erler gitti bezm-i cihândan
Bir vefâ görmedi kevn-i mekândan
Hep gelenler göçtü bu hânümândan
Sen de gel geç hânümâna güvenme
3. Çok gezdi gurbette Emrah bir zamân
Şimdi dil de oldu pîr-i nâtüvân
Gör kim kâm almadı Belkıs-ı devrân
Gayrı taht-ı Süleymâna güvenme

3.158. O Kâkül-i Müşg-bâre Dokunma [Erzurumlu Emrah]

[219]

Koşma

1. Hak için ey sabâ kûy-ı cânâna
Eser iseñ gülzâra dokunma
Bir mûyu sarsılsa dokunur cânâ
O kâkül-i müşg-bâre dokunma
2. Diñle bu ahvâl-i bî-mecâlimden
Bir haber al getir rûy-i âlimden
Sorarsa sevdiğim vasf-ı hâlimden
Söyle ama zülf-i yâre dokunma
3. ‘Aşk ile yanıyor Emrah-ı kemter
Bilmez mi hâlimden bî-vefâ dilber
Ricâm budur senden ey bâd-ı sarsar
Baña dokun o dildâre dokunma

3.159. Değişmez Mescidi Meyhânelere [Erzurumlu Emrah]

[219]

Koşma

1. Bezm-i hakîkatiñ râze vukûfu
Sır vermez lebinden peymânelere
Mey-i muhabbetle sâf olan sûfî
Değişmez mescidi meyhânelere
2. Cân ile isteyen vasl-ı cânânı
Meydân-ı ‘aşk içre terk eder cânı
Bir visâle verir demi devrânı
Bakmaz mısıñ yanan pervânelere
3. Emrah ne olursa olur kaderden
Kat’-ı ta‘alluk kıl hayr ile şerden
Feyz almak dilerseñ hubb-ı nazardan
Hor göz ile bakma rindânelere

3.160. Asıldım Zülfünün Her Dânesine [Erzurumlu Emrah]

[219]

Koşma

1. Ben de bir yavruya gönül düşürdüm
Yanağın benzettim nar dânesine
Muhabbet sevdâsın baştan aşırdım
Asıldım zülfünün her dânesine
2. Sunamı görünce oldum serseri
Sırma gümüşüne beñzer her yeri
Besleyip büyüten böyle dilberi
Âferin doğuran merdânesine
3. Hâlimi ‘arz etsem tenhâda bulsam
Soyunup teklifsiz koynuna girsem
Kızıl dudağını ağzıma alsam
Bir tutup sarılsam gerdânesine
4. Emrah o güzellik ‘ahdın giderken
Yâri gördüm ağyâr ile giderken
Güzeller şâhınıñ medhin ederken
Nazar kıl dökülen ter dânesine

3.161. Ta‘lîm-i ‘Ulûm-ı Kesretten Geçer [Erzurumlu Emrah]

[234]

1. Elestden nûş eden şarâb-ı ‘aşkı
Mest olup bu dâr-ı mihnetten geçer
Okuyup añlayan kitâb-ı ‘aşkı
Ta‘lîm-i ‘ulûm-ı kesretten geçer
2. Fehm eder ‘ârif-i billah olanlar
Bende-yi mürşid-i dergâh olanlar
Men ‘aref sırrına âgâh olanlar
Sîret-pezîr olur sûretten geçer
3. Emrahî rütbe-yi vâlâ isteyen
Neylesin Leylâ’yı Mevlâ isteyen
Hâkim-i mutlaktan rızâ isteyen
Arzu-yı zevk-i cennetten geçer

3.162. Baña Senden Gayrı Kim İmdâd Eyler [Erzurumlu Emrah]

[237]

1. Sevdiğim gurbette yeter yâd oldum
Gözlerim kan ağlar dilim dâd eyler
Derd-i firakıñla sararıp soldum
Baña senden gayrı kim imdâd eyler
2. Ben de bilmem ne diyârdan olduğum
Hasretinden sararıp da solduğum
El bağlayıp dîvânında durduğum
Ne öldürür beni ne âzâd eyler
3. Süremedim şu dünyânın sefâsın
Yıktıñ vîrân ettiñ ‘ömrüm kal‘esin
Emrah eder çok çekmişim belâsın
Beni koymuş yâd elleri şâd eyler

3.163. Huzûr-ı Mahşerde Dîvâna Kalsın [Erzurumlu Emrah]

[238]

1. Bûlbûl bâ'is nedir bunca feryâda
Seniñ bu feryâdıñ gülşene kalsın
Bu dünyâda eremezsin murâda
Huzûr-ı mahşere dîvâna kalsın
2. Nesin meth edeyim bir kaşı kâre
Şu sineme açtı onulmaz yâre
Yüz biñ tabîb gelse bulamaz çâre
Derdimiñ dermânı Lokmân'a kalsın
3. Geçtim bir yâr için dünyâ vârandan
Vücûdum kül oldu 'aşkıñ nârından
Emrah buse ister nâzlı yârinden
Bu bayram olmazsa kurbâna kalsın

3.164. Erenler Bezminden Gûş Etmeyince [Erzurumlu Emrah]

[238]

1. Telâtum-ı esrâr olur mu zâhir
Deryâ-yı hakikat cûş etmeyince
Ne bilir bu sırrı merdüm-i ‘âkil
Erenler bezminden gûş etmeyince
2. Nâdâna bu esrâr olunmaz izhâr
Böyle buyurmuştur Ahmed-i Muhtâr
Sarây-ı sîrette neyiz nemiz var
Sûrette bir ‘abâ pûş etmeyince
3. Şâhım Emrah gibi ‘âşık olur mu
Bu remzi bilmeyen sâdık olur mu
Ma‘ârif bezminde fâ’ik olur mu
Muhabbet şarâbın nûş etmeyince

3.165. Bir De Hû Çekelim Hû Leylâ Leylâ [Erzurumlu Emrah]

[238]

1. Dinleyelim dağ başında figânı
Görelim ne demiş o Leylâ Leylâ
İkimiz de oturalım diz dize
Bir de hû çekelim hû Leylâ Leylâ
2. Felek çakmağını üstüme çaktı
Beni bir oñulmaz derde bıraktı
Vücûdum şehrini odlara yaktı
Yandım ateşiñe su Leylâ Leylâ
3. Felek çakmağını eyledi çengel
Yâre varam derim koymuyor engel
Ölürsem sevdiğim üstüme sen gel
Çeşmiñ yaşı ile yu Leylâ Leylâ
4. Dâ'im dilimizde Hakkıñ kelâmı
Dost yanına uğra eyle selâmı
İsmiñi sorarsañ Emrah gulâmı
Dâ'im 'aklımızda o Leylâ Leylâ

3.166. Serde Sevdâ Kalpte Nâr Olmayınca [Tokatlı Nûrî]

[239]

Tokatlı Nûrî

1. Bir adam hasmını utandıramaz
Elde ‘alâkülli var olmayınca
Muhabbet şem‘ini uyandıramaz
Serde sevdâ kalpte nâr olmayınca
2. Çok mertler eğlenir mert ülkesinde
Halk-ı ‘âlem kendi endişesinde
Diyâr-ı gurbette hân köşesinde
Eğleşilmez kisb (ü) kâr olmayınca
3. Nûriyâ elhâsıl sözüñ bitmişi
Tedbîrle bozulmaz takdîrin işi
Neylesin ne yapsın bî-çâre kişi
Felek Mustafâ’ya yâr olmayınca

3.167. Vasl-ı Yâr Müyesser Olmadı Gitti [Tokatlı Nûrî]

[239]

1. Bir kere şâd olup devr-i felekte
Şu benim ikbâlîm gülmedi gitti
Mecâlim kalmadı cefâ çekmekde
Vasl-ı yâr müyesser olmadı gitti
2. İmtizâc etseydi bûlbûl hâr ile
Pervâneler oynayırdı nâr ile
Gitti gönül murgı zûlf-i yâr ile
Hâlâ o gidiştir gelmedi gitti
3. Nûrî hangi bağıñ bûlbûlûsüñ sen
Hâr ile zeyn olmuş haslet-i gülşen
Cânlar fedâ ettim yâr yoluna ben
Yâr benim kadrimi bilmedi gitti

3.168. Sorsaň Aňa Başka Bir Sûret Verir [Erzurumlu Emrah]

[260]

Koşma

1. Sûfî müselles der içer şarâbı
Gelir ol hâl ile nasîhat verir
Sîm gibi agûşa çeker dilberi
Sorsaň aňa başka bir sûret verir
2. Sûfî seniň pendiň baňa yalândır
Sûret-perest olmak dîne ziyândır
Bilmezsiň içtiğiň o da bir kândır
Âyine-yi kalbe kudûret verir
3. Ba‘zı dervîşler var sâkin-i dergâh
Sorsaň tarîkatten değildir âgâh
Bir destûr öğrenmiş bir de eyvallah
Yoktan mürîdâna bir himmet verir
4. Emrahî bu yolda isterseň cemâl
Terk-i hevâ ile kesb olur kemâl
Bu dil bu güftgû bu beyhûde kâl
İki ‘âlemde de nedâmet verir

3.169. Deryâ-yı Hikmetten Habâb Gösterir [Erzurumlu Emrah]

[260]

Koşma

1. Tarîkat ‘aşkınıñ mestâneleri
Bezm-i hakîkatten şarâp gösterir
Ma‘rifet bahriniñ dürdâneleri
Deryâ-yı hikmetten habâb gösterir
2. ‘Âşık-ı sâdıklar çekerler esmâ
‘Aşk ile olurlar ‘âlemde rüsvâ
Sûret-i Leylâ’dan sîret-i Mevlâ
Cemâlin ‘arz edip hicâp gösterir
3. Gel diñle Emrah’ı ey ehl-i hüner
Şehr-i hakîkatten getirmiş haber
Günde biñ ‘amelden keşf-i bâb eyler
Sanki ikiyüzlü kitâp gösterir

3.170. Neşe-yi Vashîla Giryân Gezdirir [Erzurumlu Emrah]

[260]

Koşma

1. Sevdiğim hayâl-i vuslatıñ beni
Diyâr-ı gurbette hayrân gezdirir
Haşre dek cemâl (ü) fırkatıñ beni
Neşe-yi vashîla giryân gezdirir
2. Göñül bu hasretten ‘acep kana mı
Tâ rûz-ı mahşerde böyle yana mı
Bilmem kader yoksa âb ü dâne mi
Vatanımdan cüdâ her an gezdirir
3. Emrahî bu gamdan eyleme şekvâ
Demek ki böyleymiş takdîr-i Mevlâ
Derd-i ‘aşkıñ beni ey saçı leylâ
Mecnûn edip vîrân vîrân gezdirir

3.171. Ser-hadd-i Bekâ Arayan Menzilizdir [Bağdatlı Rûhî]

[261]

1. Endûh (u) gamın hemreh-i cân u dilimizdir
Serhadd-i bekâ arayana menzilizdir
2. Sahra-yı muhabbette şu dîvâneleriz kim
Mecnûn-ı melâmet-zede eñ 'âkilimizdir
3. Deryâ-yı muhîtizdir vahdetle lebâleb
Kevneyn iki cânibde iki sâhilimizdir
4. Biz tâlib-i esrâr nekat-i hat-i yârız
Hal eyleyenin bendesiyiz müşkülümüzdür
5. Ağyâr elemin çekme yapış zülfüne Rûhî
Men' eylemeye cânımı var kâtilimizdir

3.172. Biñde Biri Yazılsa Da İmlâlara Sığmaz [Erzurumlu Emrah]

[261]

1. Eş‘ârımızı söyleseñ inşâlara sığmaz
Biñde biri yazılsa da imlâlara sığmaz
2. ‘Âşıhta olan derd-i muhabbet gam-ı mihnet
Neşr olsa eğer kûh ile sahrâlara sığmaz
3. Çeşmimden akan subha değin dâne-yi eşkim
Yek katredir ama yedi deryâlara sığmaz
4. Bu hikmeti bilmez misiñ ey sûfî-yi sâlûs
Bir kalbe sığan var olan eşyâlara sığmaz
5. Mevlâ’yı severseñ beni dûr etme gönûlden
Emrah seni sevdi diyü dünyâlara sığmaz

3.173. Sad-pâre İken Dâmen-i Dil Ânıñ Elinden [Bâkî]

[262]

1. Çâk oldu yakam cevri-i firâvânıñ elinden
Sad-pâre iken dâmen-i dil ânıñ elinden
2. Kaddim bükülüp derdiñ ile döndü kemâne
Kullâb-ı ser-i zülf-i perîşânıñ elinden
3. El bezm-i vefâñ içre safâlarda velî ben
Kanlar yutarım sâkî-i devrânın elinden
4. Ey nice ser-efrâzlarıñ kellesi tûpı
Galtân ola bu ‘arsada çevgâñıñ elinden
5. La‘l-i leb-i dildâra özün nisbet idelden
Âzürde-dilim pençe-i mercânıñ elinden
6. Fâş etmez idi râz-ı dili Yûsuf-ı Ken‘ân
Çâk olmasa dâmânı Züleyhânıñ elinden
7. Bâkî nice bir fâhteveş bezm-ı belâda
Nâlân olam ol serv-i hırâmânıñ elinden

3.174. (...)35 Göñül Şehrine Bir Nûr-ı Ziyâdır...Minhâc-ı Hüdâdır
[Erzurumlu Emrah]

[263]

1. ‘Aşkîñ (...)’³⁶ ‘âşıkâ ilhâm-ı Hüdâ’dır... Bir neşve vü nemâdır
(...) göñül şehrine bir nûr-ı ziyâdır... Minhâc-ı Hüdâ’dır
2. Sûfî benî t‘an eyleme kim mescide gelmez... Hak râhını bilmez
Ben mu‘tekifim kûşe-yi meyhâne bañadır... Mescid de sañadır
3. Zâhid baña vasf eyleme cennât ile hûrî... Bilmem o huzûru
‘Âşık olanîñ ‘aşkla matlûbu rızâdır... Bâkîsi hevâdır
4. Her kimde ki var lezzet-i ‘aşkîñ cevânî... Eyler devrânı
Anîñ o semâsı dil-i ‘uşşâka celâdır... Hem rûha gıdâdır
5. Hâce benî zan‘ etme cünuniyyet-i ‘aşktan... Ver dersem o meşkten
Bu cezbe-yi ‘aşk ‘âşıkâ bir özge edâdır... Bilseñ ne sefâdır
6. Bir dil ki bilir ‘aşk-ı hakîkat haberinden... Söyler eserinden
Elbette o dil beyt-i nazar-gâh-ı Hüdâ’dır... Kâl ehli cüdâdır
7. Emrah hüner izhâr edip ehl-i hüner ister... Ya‘ni dirâr ister
Cân der cânân da gerçi fukarâdır... Ama şu‘râdır

35

36

3.175. Cennette Mi Ser Çektiñ Eyâ Servi Kâmet... Bilmem Ne ‘Alâmet
[Erzurumlu Emrah]

[264]

(Müstezâd)

1. Ey gülşen bahçende biten verd-i terâvet... (...) ³⁷ bûy-ı letâfet
Cennette mi ser çektiñ eyâ servi kâmet... Bilmem ne ‘alâmet
2. Sen pâdişah-ı kişver mahbûb-ı cihânsıñ... Sultân-ı zamânsıñ
Dil mülkü seniñ tahta cülûs eyle ‘adâlet... Ey şâh-ı vilâyet
3. Cânâ bu nezâket bu nezâfet bu ne zîbâ... Şol nev ‘arûs âsâ
Yoksa ki bezetmiş seni meşşâte-yi kudret... Vermiş saña ziynet
4. İnsân demem ben saña ey mâh-ı münevver... Ruhsârı mübedder
Mevlâ seni kılmış cihân hüsniyle tamâmet... Ey nûr-ı hidâyet
5. Göz gördü gönül sevdi seni ey şeh-i hûbân... Cânım saña kurbân
Bârî kerem et eyleme ağyâr ile ülfet... Kıl cânıma minnet
6. Benden sakınıp rûyuñu zülfüñle bürünme... Ağyâra görünme
Vechiñde ki var bunca nezâketle sabâhat... Allaha emânet
7. Emrah saña bülbül gibi ey ruhları gülgûn... Biñ cân ile meftûn
Gel başıñ için pâdişahım eyle ‘inâyet... Kıl nâ’il-i vuslat

3.176. Mansûr Gibi Hak Hak Çağır Zât-ı Sıfâtı [Erzurumlu Emrah]

[265]

1. Zâtında sıfâtında bulan neş'e-yi zâtı
Mansûr gibi hak hak çağır zât-ı sıfâtı
2. Vâsıl olur esrâre-yi mi'râc-ı kemâle
Bir kimse ki hal eyleye bu 'akde nekâtı
3. Teskîn kılan nefsin ahlâk dîninde
Ey dil o bulur rûz-ı nedâmette necâtı
4. İmânını tahkîk eder ashâb-ı 'ukûluñ
Sahnla dolar kâse-yi lebrîz hayâtı
5. Ezkâre devâm eyleyen esmâ-yı Hüdâya
Esfel iken â'lâ olur ânıñ derecâtı
6. Elbette olur bezm-i mükâfâtta mes'ûl
Vaktinde edâ etmeyen evkât-ı salâtı
7. Gelmez o şehiñ zerre kadar şânına noksân
Afv eylese Emrah gibi bir ehl-i 'usâtı

3.177. Kâküllerin Ettikçe Perîşân İki Yüzden [Erzurumlu Emrah]

[265]

1. Etti beni bir yâr perîşân iki yüzden
Kâküllerin ettikçe perîşân iki yüzden
2. Yüz kere niyâz eyleyip ayağına düştüm
Öptürmedi bir kez baña cânân iki yüzden
3. Bir yana firâk ateşi bir yana muhabbet
Yaktı beni bu âteş-i hicrân iki yüzden
4. Bu çevre bedel bir de kerem kıl dedim ey şûh
Olmaz dedi sâ'illere ihsân iki yüzden
5. ‘Âlemde benim sûret-i ikbâlimi bir gün
Göstermedi âyîne-yi devrân iki yüzden
6. Îmâ yürütüp kaşı ile katlime ol şûh
Böyle okutur hükme fermân iki yüzden
7. Emrah olur elbet ânîñ akrânına fâ'ik
Bir bendeye luth eylese sultân iki yüzden

3.178. Pirâ-yı ‘Atâ Meclis-i Dârâ Da Tükendi [Erzurumlu Emrah]

[266]

1. Sahbâ-yı vefâ bezm-i dilâra da tükendi
Pirâ-yı atâ meclis-i dâra da tükendi
2. Şimdengeri kimden umalım mihr ü muhabbet
Şen gördüğüm âdemler o esnâ da tükendi
3. Meşşâta-yı ‘ibret olalı çeşmime dünyâ
Yûsuf nazarım zîb-i Züleyhâ da tükendi
4. Mûsâ gibi aldım elime ‘aşkıñ ‘asâsın
Mû‘ciz ‘asâ tûr-ı tecellâ da tükendi
5. Emrah baña ol yâr ile râm olmadı vuslat
‘Ömrüm nideyim bir kuru sevdâ da tükendi

3.179. Fehm Eyle Bu Sâzîñ Nedir Allah’a Niyâzı [Erzurumlu Emrah]

[266]

1. Sûfî hele gel meclise gûş eyle bu sâzı
Fehm eyle bu sâzîñ nedir Allah’a niyâzı
2. Hak hak çağırır telleri büktükçe kulağı
‘Ârif olan añlar bu rumûzâtı bu râzı
3. Tak boynuna cürmün ânı tapşır bir imâma
Bilmezse eğer kâ‘ide-yi şart-ı namâzı
4. Müftü ânı fetvâ ile ref‘ eylemiş ammâ
Kadıya danıştım hele ol verdi cevâzı
5. Emrah bu sülûk ile eren erdi kemâle
Tahkîk eder gün be gün elbette mecâzı

3.180. Netmişse Ânıñ Ettiği Takdîr-i Ezeldir [Erzurumlu Emrah]

[267]

1. Sabr eyle gönül nâm-ı sabûr hoşça ‘ameldir
Netmişse ânıñ ettiği takdîr-i ezeldir
2. ‘Âşık iseñ ey dil baña teslîm-i rızâ ol
Teslîm-i rızâ olmak ‘uşşâka helaldir
3. Meyhâneye var varma sakın râh-ı riyâyâ
Haktır deyü gittikleri râh su-yı zelaldir
4. Tutmaktan ise pendini ashâb-ı riyânıñ
Peymâneyi tutmak saña elbette güzeldir
5. Sûfilerin ‘irfânsız olan savm u salâtı
Menzîle yetirmez seni beyhûde semeldir
6. Vâ‘iz baña dün söylediği rûz-ı cezâyı
Şerh eylemek olmaz ânı bir tûl-ı emeldir
7. Emrah nola olsa deheniñ dürr ile memlû
Her bir süheniñ berîm inciye bedeldir

3.181. Cânım Üzülür Gamze-yi Hûn-hârîña Baksam [Erzurumlu Emrah]

[267]

1. Serмест olurum dîde-yi mekkâreñe baksam
Cânım üzülür gamze-yi hûn-hârîña baksam
2. Göñlüm açılır vuslat-ı dîdârîña karşı
Efgân ederim ruhları gülzârîña baksam
3. Kaddim bükülür şîve-yi reftârîñı görsem
Çeşmim kamaşır lücce-yi envârîñı görsem
4. Göz kâmi ile göñlüm usanmaz bu ne hâldir
Şeb tâ be-seher şevkle ruhsârîña baksam
5. Çâker gibi mukdim ola karşıñda bu Emrah
Gâh rûyuña gâh nâzîña dîdârîña baksam

3.182. Gösterme Yüzün Güllere Mevlâyı Severseñ [Erzurumlu Emrah]

[268]

1. Meyl eyleme yâd ellere Mevlâyı severseñ
Fâş etme beni dillere Mevlâyı severseñ
Billah güzelim ben seni gülden sakınırdım
Gösterme yüzün güllere Mevlâyı severseñ
2. Sen şâh-ı cihânsiñ kerem et gezme hevâyı
Nâmahreme ‘arz eyleme ol mâh-likâyı
Değdirme siyâh zülfüne her bâd-ı sabâyı
Salma dili müşkillere Mevlâyı severseñ
3. Sular gibi her yaña sakın çağlayıp akma
Hasretle gönül şehrini âteşlere yakma
Emrahı gönülden çıkarıp gayrıya bakma
Meyl eyleme yâd ellere Mevlâyı severseñ

3.183. Şerh Ederek Söylemeli [Erzurumlu Emrah]

[277-280]

Usul şekkî

1. Sevdi gönül bir püseri
San‘atı terzi güzeli
Vasfına bir muhtasarı
Şerh ederek söylemeli
2. Methiniñ hem fâ’ikini
Sözleriniñ lâyükını
Ben gibi biñ ‘âşıkını
Eyledi ‘aşkında deli
3. Vardı ayağım eline
Tutuldu dilim diline
Zülfünüñ her bir teline
Bağladı bu cân u dili
4. Düştü gönül çâresine
Kaşlarınıñ kâresine
Çehre-yi mehpâresine
Yandı derûnum görelî
5. İsmi güzel nâmı güzel
Lücce-yi gülfemi güzel
Gönlümüñ ârâmı güzel
Diñle bu rengîn gazeli

6. ‘Aşkla bir şûh-ı cihân
Fitne-yi fettân-ı zamân
Kâmeti nevreste fidân
Bağ-ı diliñ bî-bedeli
7. ‘Âşıkâ cânân görünür
Dertlere dermân görünür
Sûreti insân görünür
Sîreti sorma hâsılı
8. Mâderiniñ nesli peri
La‘l-i Bedahşân güheri
Var ise ânıñ pederi
Zâtına gılmân demeli
9. Çünkü söz olmaz sözüne
Kaşına şehlâ gözüne
Hâsılı dünyâ yüzüne
Gelmemiş aslâ bedeli
10. Süslüce püsküllü fesi
Görmeden oldum sevesi
Sîm ü zere çok hevesi
Vardır anıñ neylemeli
11. Bezl edip sîm ü zeri
Sevmeli böyle peri
Mülk ü mâlî cân u seri
Cümle fedâ eylemeli

12. Duhter veş penpe beden

Nâzik edâ gonca dehen

Bir mecîdiye verüben

Bir öpücük istemeli

13. Sofrasına kim ki banar

Nârına elbette yanar

Öpme ile dil mi kanar

Agûşa alıp dişlemeli

14. Bâde sunup gül lebine

Sarılalım gabgabına

İşliğini her cebine

Dökmeli altı komalı

15. Dikse dikiş nâz ederek

Gâh utanıp gâh gülerek

Söyledi cânım diyerek

Geldi yiyesim o dili

16. Gâh ezilir gâh büzülür

Gâhîce çeşmi süzülür

İncedir ey dil üzülür

Çokca sıkıp öpmemeli

17. Şân ile şehir içre gezer

‘Âşıkınıñ bağrın ezer

İğnesi sîm yüksüğü zer

Kancası sırma işlemeli

18. Yoktur işiniñ kötüsü

Yüzünüñ ağı ütüsü

Nâz ile ol misk kokusu

Nâzenin olmuş ezeli

19. Bu işi kânûn edelim

Gönlünü memnûn edelim

Makarasın altın edelim

İncimesin nâzik eli

20. Oynayıp hem bâde ile

Destinde yelpâze ile

Bir gümüş endâze ile

Ölçelim ol ince beli

21. İsmiñi anıñ diyemem

Çekmesin ol gonca elem

Üçyüz ona düştü rakam³⁸

Ebcet-i harfin temeli

22. Çağırır Emrahı tabîp

Koyma beni bundan garîp

Vuslatını eyle nasîp

Râh-nümayâm yezeli

³⁸ Bu dizenin yanında “işbu hesaptan ömer ismi zuhûr etmektedir” şeklinde bir not ve ebced hesabı bulunmaktadır.

3.184. Dola Beni Bel Yerine [Karacaoğlan]

[282]

1. Ala gözlü beñli dilber
Koyma beni el yerine
Altın kemeriñ olayım
Dola beni bel yerine
2. Hiçine göñlüm hiçine
Yiğide ölüm geçine
Al beni zülfüñ ucuna
Sallanayım tel yerine
3. Güzel karşımda dursañ ne
Şu benim hâlim bilseñ ne
Zülfünden bir tel verseñ ne
Kokulayım gül yerine
4. Karacaoğlan der n'olayım
Koluñ boynuma dolayım
Nâzlı yâr köleñ olayım
Kabûl eyle kul yerine

3.185. Enelhak Cümleden Cânâ Cömert Merdâne Ben Çıktım [Kenzi]

[283]

1. Salâ oldukça ‘aşkıñ şem‘ine pervâne ben çıktım
Enelhak cümleden cânâ cömert merdâne ben çıktım
2. Kamudan ‘ahdımı aldım o câmı dest-i sâkiden
İçip mest-i müdâm peymâne veş devrâna ben çıktım
3. Yok iken nâmı Mecnûnuñ dahi dârü’l- şifâ içre
Takındım silsile-yi ‘aşkı dil-i dîvâne ben çıktım
4. Bugün tîğ-i celâlimden geçenler var ise gelsin
Dedikte koç gibi kurbân için meydâna ben çıktım
5. Demişler şâ‘ir-i meydân çıkar mı şehir-i Kıbrıstan
Dedim Kenzi hakikattir fakat bir dâne ben çıktım

3.186. Şemîm-i Bâğ-ı Cennet Sîne-i Sâfî Semen-bûsu [Kerîmî]

[284]

1. O nevrete nihâliñ şâh-ı tûbâ kadd-i dîlcûsu
Şemîm-i bâğ-ı cennet sîne-i sâf-ı semen-bûsu
2. O şehbâz-ı hü mâ-pervâz-ı dili sayd etmek istemiş
Ma‘ârif sayd-gâhında olaydı zûr-ı bâzûsu
3. O mûlar kim dökülmüş zîr-i festen ‘ârız-ı pâke
Hayât-efzâ-yı ‘âlemdir nesimiñ çîn-i gîsûsu
4. Nigâhı dehşetinden lerze düştü reb‘-i meskûna
Anınçün nafe rîzân oldu çînin cins-i ahusu
5. Füsûn ‘ilmin ferâmûş ettirir Harut (u) Maruta
İki sehâredir ‘uşşâka yârîñ çeşm ü ebrûsu
6. Görünce gerdânında kumru-veş tavk-ı siyah fâmı
Çözüldü zümre-yi erbâb-ı ‘aşkıñ bend-i zânûsu
7. Kerîmîniñ ne derd-i bî-devâya düştüğün bilse
Tutardı cümlesi ma‘zûr bu devrânîñ suhan-gûsu

3.187. Şikenli Çînli Perçemler O Zırlı Halkalı Mûlar [Nevres]

[284]

1. Nedir ey tıfl dılcûsunda bu müjgân ebrûlar
Şikenli çînli perçemler o zırlı halkalı mûlar
2. Seniñ ey mest-i nâzım çeşm-i fettânıñ ne sihrmiş
Ki hayrân kaldılar ta'yîn-i efsûnuñda câdûlar
3. Nice olsun baña cem'iyet hâtır müyesser kim
Dağıttı fikrimi 'aklım perîşân etti gîsûlar
4. Ölürsem derd-i çeşmiñle beni çullarda defn eyle
Ki gülsün hâk-i kabrim üzre mesken tutan âhûlar
5. Sevâd perçemiñ ey serv-i dılcû câna kâr etmiş
'Acep mi aksa câna dîdeden cû cû kara sular
6. Gelirsen çaya zülf-i yâre yüz sürmüş sabâ gûyâ
Ki neşr oldu cihâna nûkhetinden 'anberîn bûlar
7. Şikest olmaz mı Nevres pençe-yi ârâmı 'uşşâkıñ
Çıkınca âstinden nâzla ol sîm bâzûlar

3.188. Nice Avâre Sayd Etmiş Kebûter-hânedir Dünyâ [Bağdatlı Rûhî]

[286]

1. Nücûmile meh-i nev sanma dâm ile dânedir dünyâ
Nice avâre sayd etmiş kebûter-hânedir dünyâ
2. Nice gün yüzlüler bağına basmış sineye çekmiş
Nice gencîne pinhân eylemiş vîrânedir dünyâ
3. Ecel câmin şarâb-ı merkle her gün sunar halka
Sadâ-yı âhla bir nâ're-i mestânedir dünyâ
4. Kadem bas nerdübân-ı sırr-ı lâhûta kademden geç
Fenâ taşıyla yapılmış değil de nedir dünyâ
5. Cihâna nâzır ol Rûhî fenâdır göz yumup el çek
Kadîmî hâdisâtile dolu efsânedir dünyâ

3.189. Kemâl-i Rütbe Kesb Etsem ‘Acep Tarzı Edâ Derler [Türâbî]

[287]

1. Melâmet hırkasın giysem bu yer şaşkın gedâ derler
Kemâl-i rütbe kesb etsem ‘acep tarzı edâ derler
2. Halâyıktan berî ‘uzlet makâmın ihtiyâr etsem
Bakıñ sâlûsa hizmet kaçağına değnek revâ derler
3. Otursam ‘ârifâne söylesem mîr-i kelâm olsam
Kamu halkı usandırdı yalancı dâ’imâ derler
4. Eğer sâkit olup bir kimseye sohbet demez isem
Tekebbür kendini almış derûnu pür riyâ derler
5. Sîm ü zer cem‘ine düşsem diyeler ehl-i dünyâdır
Bu dervîş olmamış hâlâ işi bâd-ı hevâ derler
6. Fakîr bî-nevâlıkta geçirsem ‘ömrümü dâ’im
Hayırsız başına imdâdı yok lâyıık sezâ derler
7. Türâbî kendiñi halka beğendirmek ne müşküldür
Hacâletten berî olsam buña ‘âlem fenâ derler

3.190. Dediler Bârekallah Görmedik Biz Böyle Cânânı [Himmetî]

[288-289]

1. Göñül bir âfet-i devrâna düştü Yûsuf-ı sâni
Yâr etmiş ahsen sûretle hüsnâ lütf-ı Yezdânı
Düşürdü cismine lerze görenler mâh-tâbânı
Dehânından döker dürr lebleri sükker şâdîrvânı
Ta‘accub eyledi Eskişehir’de seyr eden anı
Dediler bârekallah görmedik biz böyle cânânı
2. Kurup ser dağına hayme-yi zülfü mesel pervâne
Dökülmüş bir bölük halka zülfü sîm gerdâne
Siyâh gîsûları leşker çekip her biri bir yâne
Ma‘lumdur anı elbette kor nizâmına şâne
Ta‘accub eyledi Eskişehir’de seyr eden anı
Dediler bârekallah görmedik biz böyle cânânı
3. Şeb-i yeldâ gibi pervâne eder serdeki sîm saçlar
Kurup ser dağının tahtında haymegâhını kaşlar
Mushaf hüsnüne kudretle urmuş resmi nakkaşlar
Kütahya, Burusa, İzmir, Manisa, Aydın yanmağa başlar
Ayden
4. Tutuştu Kayseri Yozgatla Konya Ankara netdi
Tele urdu İtalya Bağdat Basra Şam işitti
Dağıstan cankalandı Horasan Hind ü Yemen yetdi
Alıp İngiltere tasviri Çin mahvına gitdi
Ta‘accub eyledi Eskişehir’de seyr eden anı
Dediler bârekallah görmedik biz böyle cânânı

5. Bu mir'at-ı mücellâ Himmetî kalbini sâf etti
Rızâ tahsîl edip şûh beyt-i Mevlâyı tavâf etti
Hamîmin hâsına çok müctehitler ihtilâf etti
Rumûzu biñ yüz altı haft harf üç nokta hayf etti³⁹
Ta'accub eyledi Eskişehir'de seyr eden anı
Dediler bârekallah görmedik biz böyle cânânı

³⁹ Bu dizenin yanında “Hâfız Hasan 1106” yazılmıştır.

3.191. Unutturdu Beni Mest Eyleyip Dünyâ Vü ‘Ukbâyı [Erzurumlu Emrah]

[289]

1. Baña encâm-ı vahdetten sunan bir câm-ı sahbâyı
Unutturdu beni mest eyleyip dünyâ vü ‘ukbâyı
2. Nidem ey sâkî-yi gerdûn seniñ bu âb-ı engûruñ
İçen nâkıs kalır bulmaz dilârâyı dilârâyı
3. Şarâb-ı lâyezeliden ezel nûş eyleyen ‘âşık
Olur mecnûn-ı Mevlâ terk edip sevdâ-yı Leylâyı
4. Geçen dünyâ vü mâfihâdan olmuş ‘ârif-i billah
Ne tuttuñ dört eliñle ey göñül bilmem bu dünyâyı
5. Bu yüzden ‘âşık-ı sâdık olanlar hakkı bulmuşlar
Ne ma‘nâdır bu ma‘nâ zâhidâ hal et bu ma‘nâyı
6. Tekebbür perdesin çâk eyleyen çeşm-i cihân içre
‘Azîzâ kande baksa bir görür â‘lâ vü ednâyı
7. Bu meslekten dilerseñ ahz-i ‘irfân etmek Emrahî
Sülûk et bir tarîke ara bul bir pîr-i dânyâyı

3.192. Hicâbından Kızarmış Lâle-veş Tağyîr-hâl Olmuş [Erzurumlu Emrah]

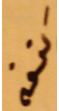
[290]

1. Ruhuñdan renk alıp gülşende güller reng-i al olmuş
Hicâbından kızarmış lâle-veş tağyir-hâl olmuş
2. İşitmiş şîve nâzıñ ‘işvebâzıñ şûh mümtâzıñ
Deminde ‘andelip tûtîler vâyeste lâl olmuş
3. Tamâm etmiş destân-ı hüsnde dersi mahbûbum
O tıfl-ı nâz pür-handem ‘acâyip bir makâl olmuş
4. Kaşıñ karasınıñ taraf-ı külâhtan mâh-ı nev görmüş
Serinde incelip vâh ki hemân şekl-i hilâl olmuş
5. Gulûv etmiş derûnundan mu‘attar eylemiş halkı
Lebinden dökülen câmlar bütün âb-ı zülâl olmuş
6. Kemend-i zülfüne bend eyleyip böyle süründürme
Siyâh gîsûlarıñ vaslında Emrah pâyimâl olmuş

3.193. Benimdir Ol Gül-i Ra‘nâ Efendim Pâdişâhımdır [Zihnî]

[291]

1. Ser-i kûy-ı habîbim rûz (u) şeb cây-ı penâhımdır
Benimdir ol gül-i ra‘nâ efendim pâdişâhımdır
2. Rakîbi sever dedikçe ben severek girdâba dek (...) ⁴⁰
Erişir menzile zîrâ esen yel dûd-ı âhımdır
3. İşim âh (u) enîn oldu hemîşe dîde-i giryânım
Geceler subha dek fikr (ü) hayâl yüzü mâhımdır
4. Bu ‘âşıklık timur yaydır demiş erbâb-ı ‘aşk ammâ
Çekerim çilesin leyl ü nehâr eski silâhımdır
5. Ne dildendir ne dilberden benim çektiğim Zihnî
Beni bûlbûl gibi kan ağlatan baht-ı siyâhımdır

3.194. Ümidim Kesmezem Senden Habîbiñ Gibi Şâhım Var [Erzurumlu Emrah]

[292-293]

1. Ben evvel bir mîr peşim ki benim gamdan siyâhım var
Husûsâ pâdişâh-ı ‘aşk u sen püşt ü penâhım var
Geçer tâ ‘arş u ferşten nîze-yi sertîz âhım var
Yetiştir Ka‘be-yi maksûda yâ Rab hayli hâhım var
Ne vechle varam dergâhıña yüz biñ günâhım var
Ümidim kesmezem senden habîbiñ gibi şâhım var
2. Ayırma sen beni yâ Rab dü ‘âlem ‘izz ü câhımdan
Ümidim bu benim ancak mukattam pâdişâhımdan
Felekler güm güm eylerler duyunca haşyet-i vâhımdan
Kirâmen kâtibi yazmakta ‘âcizdir günâhımdan
Ayden
3. Bu devrândan geçenler her biri bir şân ile geçti
Kimi ‘âşık kimi ma‘şûk kimi hicrân ile geçti
Velâkin ben günahkârıñ günü giryân ile geçti
Dirîgâ nâzenin ‘ömrüm bütün ‘isyân ile geçti
Ayden
4. Kuluñ Emrahî kemter kim oluptur ‘illete dûçâr
Kerimsiñ yâ kerem-efzâ-yı lütfuñla bizi kurtar
Bihakkın Ka‘be-yi zemzem binûrun Ahmed-i muhtâr
Eğer ‘isyânımı afv eylemezseñ yâ ulu Gaffâr
Ne vechle varam dergâhıña yüz biñ günâhım var
Ümidim kesmezem senden habîbiñ gibi şâhım var

3.195. Ziyâ-yı Nûr-ı Hak Hûrşîddir Ruhsârînda Peydâdır [Erzurumlu Emrah]

[293]

1. Cemâl-i bâkemâliñ âfitâb-ı ‘âlem-ârâdır
Ziyâ-yı nûr-ı hak hûrşîd-i ruhsârînda peydâdır
2. Saçıñ velleyl rûyuñ sûre-yi veşşems ya tâhâ
Levâ-yı nusretiñ ser-levha-i inna fetehnâdır
3. Seni Hak nûr-ı zâtından yarattı tayyib (u) tâhir
Anınçün zât-ı pâkiñ cümle â‘lâlardan â‘lâdır
4. Zuhûruñ rahmetellil ‘âlemindir nass-ı katı‘la
Mübârek hatt-ı pâkiñ ‘arş-ı â‘lâdan mu‘allâdır
5. Seni medh eylemek mümkün müdür Emrah gibi ‘âciz
Seniñ ism-i şerifiñ dört kitâp içre hüveydâdır

3.196. Ziyâ-yı Nûr-ı Hak Hûrşîddir Ruhsârînda Peydâdır [Erzurumlu Emrah]

[293]

(‘Îlâveli)

1. Cemâl-i bâkemâliñ âfitâb-ı ‘âlem-ârâdır
Ziyâ-yı nûr-ı hak hûrşîd-i ruhsârînda peydâdır
2. Saçıñ velleyl rûyuñ sûre-yi veşşems ya tâhâ
Levâ-yı nusretiñ ser-levha-i innâ fetehnâdır
3. Sen ol sultân-ı ‘âlemsin ki yoktur misâliñ ‘âlemde
Seniñ zât-ı sıfâtıñ cümle â‘lâlardan â‘lâdır
4. Seni hak nûr-ı zâtından yarattı tayyib (u) tâhir
Serâpâ cism-i pâkiñ envâr-ı nûr-ı tecellâdır
5. Eger sen gelmeseydiñ ‘âleme olmazdı bu ‘âlem
Hakîkat nûr-ı zâtıñ mebde-i bâ‘is-i eşyâdır
6. Zuhûruñ rahmetellil ‘âlemindir nass-ı katı‘la
Anıñün enbiyâ vü evliyâ lütfuña temennâdır
7. Seni medh eylemek mümkün müdür Emrah gibi ‘âhir
Seniñ na‘at-ı şerîfiñ dört kitapta (...) ⁴¹

⁴¹ Bu kısım silindiği için okunamamıştır.

3.197. Ne Sırdır Kim Kamu ‘Âlemde Şâd U Handelîk Lik Var [Erzurumlu Emrah]

[302]

1. Bugün nevrûzdur gülşende bir turfandalık lık var
Ne sırdır kim kamu ‘âlemde şâd u handelîk lik var
2. Bu gülzâra gelip yüz gâlibâ ‘arz etmiş ol gül ruh
Anınçün gülde bülbülde bugün şermendelik lik var
3. Gülün gülmekliğinde bülbül-i şûrîde zâr eyler
Seniñ şeydâlarıñ gülmezse pâkernîdelik lik var
4. Nesîm âsâ gezerdim bâğ-ı dehri subh u şâm ama
Velâkin serde bir sevdâ için peyvendelik lik var
5. Meseldir düştüğü yerden kişi kalkar bu ‘âlemde
Nidem bir cây-ı müşkülde becâ efgendelik lik var
6. Görüp sûrette bî-perdâlığım ta’n etme ey sûfî
Göñülden bir mu‘azzam pâdişâha bendelik lik var
7. Bu şi‘iriñ nazmına âgâz eden zevk ehli Emrahî
Terennüm eylesin her kimde kim hânendelik lik var

3.198. Eliñden Geldiği Hayrı Diriğ Etme Gedâlardan [Fuzûlî]

[303]

1. Kerem kıl kesme sâkî iltifâtın bî-nevâlardan
Eliñden geldiği hayrı diriğ etme gedâlardan
2. Esîr-i gurbetiz biz senden özge âşinâmız yok
Ayağıñ kesme başıñ çün bizim mihnet-serâlardan
3. Sabâ kûyunda dil-dârıñ nedir üftâdeler hâli
Bizim yerden gelirseñ bir haber ver âşinâlardan
4. Deme zâhid ki terk et sîmber bütler temâşâsın
Beni kim kurtarır tañrı sataştırmış belâlardan
5. Girip mescidlere ger muktedâlar pey-revi olmam
Budur vechi ki hergîz görmedim yüz muktedâlardan
6. Tabîbâ hâk-i kûy-i yârdandır eşkiñ teskîni
Bize artırma zahmet göz yaşarır tûtiyâlardan
7. Felekde bir mihr zâ'il yâr gâfil 'ömr müsta'cil
Ne tedbîr eyleyem kim câna yetdim bî-vefâlardan
8. Vücûdum ney gibi sûrâh sûrâh olsa âh etmem
Muhabbetten dem urdum incimek olmaz cefâlardan
9. Fuzûlî nâzeninler görseñ izhâr-i niyâz eyle
Terahhum umsa 'ayb olmaz gedâlar pâdişâlardan

3.199. Hayâlim Reng-i Ruhsâr-ı Cemâl-Ârâda Kalmıştır [Mecdî]

[303]

(‘Abdul‘azîz Mecdî Efendi İstanbulî)

1. Gözüm sevdâ-fezâ bir dîde-yi sevdâda kalmıştır
Hayâlim reng-i ruhsâr-ı cemâl-ârâda kalmıştır
2. Bizim cânân ile peymânımız leyl-i muhabbette
Ser-âpâ sır olan bahs-i vefâ-pîrâda kalmıştır
3. Benim her cüz-i ferdimle ânuñ her cüz-i ferdinde
Yanan âteşle cismim âteşîn deryâda kalmıştır
4. Bilir her kim görürse rûy-ı âlimden gece cânân
Benim ravzamdaki cünbüş-geh-i sahbâda kalmıştır
5. Cihân bâğında yoktur rûhu câzip başka bir revnak
Ancak rûy-ı dilberle gül-i ra‘nâda kalmıştır
6. Mekân tutmaz gezer bak şimdi de kalb-i hevâ-hâhım
Diyâr-ı gülde bezm-i bülbül-i şeydâda kalmıştır
7. Cihân harbi olur zann etme zîrâ herkesiñ ‘aklı
Güzeller ‘aşk u sevdâsıñdaki kavgâda kalmıştır
8. Eser yok lafz u ma‘nâda fesâhatten belâgatten
Bugün hüsn-i beyân elfâz-ı bî-ma‘nâda kalmıştır

9. Hakâyıktan dem urmak herkese âsân degil Mecdî
Kudret şimdi birkaç muhterem sîmâda kalmıştır

10 Kânûn-ı sâni 1941

Ankara

3.200. Demâdem Bî-tekellûf Nûş Eden Peymânelerden Sor [Erzurumlu Emrah]

[304]

1. Şarâb-ı ‘aşkı ey sâkî içen mestânelerden sor
Demâdem bî-tekellûf nûş eden peymânelerden sor
2. Bu ‘âdetler sorulmaz mescîd içre mu‘tekiflerden
Hevâ-yı hây-ı hûyî kûşe-yî meyhânelerden sor
3. Hazîn-i sûz-ı âaşkı sorma bülbülden seherlerde
Şeb-i zulmetten hicr ile yanan pervânelerden sor
4. Hakikat sırrını ma‘mûr olandan sorma ey zâhid
Sorarsañ genc-i hakkı gel dil-i vîrânelerden sor
5. Dilâ esrâr-ı Mecnûnu ne bilsin merdüm-i ‘âkil
O zinciri cünûnu beter olan divânelerden sor⁴²
6. Muhabbet lezzetin bilmek dilerseñ sen de Emrâhî
Zihî cânân içün cânın veren merdânelerden sor

⁴² 4’üncü ve 5’inci beyitler metine sonradan eklenmiştir.

3.201. Budur Sâdık Yârîñ Nişânı Dilber [Erzurumlu Emrah]

[310]

1. Bir nâme yazmışım vasf-ı hâlimden
Ândadır muhabbet beyânı dilber
Bir dem ayırmadım seni dilimden
Budur sâdık yârîñ nişânı dilber
2. Nâzına ‘âşıkım sen güzel şâhın
İstemem cihânın devletin câhın
Bu cân tende iken beklerim râhın
Ölenecek kesmem gümânı dilber
3. Sezâ mı Emrahî derd ile dolsun
Hazân-ı firkatle sararıp solsun
Merâmıñ cân ise al seniñ olsun
Uğruña koymuşum bu cânı dilber

3.202. Donanmış Meclis-i Âmâdemiz Var [Erzurumlu Emrah]

[310]

1. Mâsivâdan geçip nûş eden gelsin
Şarâp-ı ‘aşk ile bir bâdemiz var
Hakîkat pîrinden himmetin alsın
Donanmış meclis-i âmâdemiz var

2. Sûfî gel aldanma bu nakşkâre
Sen de öz başıña ara bir çâre
Bî-tekellûf durma ebrû-yı yâre
Bizim ol mihrâbda seccâdemiz var

3. Emrah'ın sözleri hakîkat gibi
Sâhib-i mürşîde tarîkat gibi
Berât-ı menşûr-ı şerî‘at gibi
Destimizde emr ü irâdemiz var

3.203. Benim Derdim Âşikâre Değildir [Erzurumlu Emrah]

[310]

1. Zahmim ‘ilâcından el çek ey hekîm
Yârem devâ bulur yâre değildir
Derd-i derûnumdan bî-habersiñ kim
Benim derdim âşikâre değildir
2. Hicrân âteşiyle yandım karardım
Berk-i hazân gibi soldum sarardım
Ben derdim için de dermân arardım
Velakin kâbil-i çâre değildir
3. Emrah ‘âşıklarıñ gayet merdidir
Gülistân-ı bezmiñ gonca verdidir
İçimdeki dertler ‘aşkıñ derdidir
Sûret-i zâhirde yâre değildir

3.204. Kâşâne Bizimdir Mihmân Bizimdir [Erzurumlu Emrah]

[310]

1. Biz tarîk-i ‘aşkıñ ‘âşıklarıyız
Baş u cân vermişiz cânân bizimdir
Ne kaçarsıñ gamdan dîvâne göñül
Kâşâne bizimdir mihmân bizimdir
2. Bu nükte yetmez mi ‘ârife kâfi
Sırra mahrem olan eylemez lafi
Çık aradan sûfi değilsıñ sâfi
Tekye-yi ‘aşk içre devrân bizimdir
3. Emrah bu makâmda olandır velî
Hakka yakın halka görünür deli
Elest hitâbında demişiz belî
Yazılan ‘ahd ile peymân bizimdir

3.205. Dilden ‘Arz Etmeye Cesâret Mi Var [Erzurumlu Emrah]

[311]

1. Göñül sevdiñ amma hûblar hûbunu
Cevr ü cefâsına liyâkat mı var
Güzeller şâhına vâsf-ı hâlimi
Dilden ‘arz etmeye cesâret mi var
2. ‘Ahd ü peymânına sakın aldanma
Pervâneler gibi nârına yanma
Andına aldanıp sadâkat sanma
Zamâne hûbunda sadâkat mi var
3. Emrah neyleyim devlet-i devrân
Ben mülûk-i ‘aşkım neylerim ihsân
Bir nîm nigâh etse eğer o sultân
Baña andan özge ‘inâyet mi var

3.206. Sentine Varmaya Çâremiz Mi Var [Erzurumlu Emrah]

[311]

1. Zâlim ağyâr dört yanımız alıyor
Bizim ol yâr ile aramız mı var
Bunca demdir gönül hasret kalıyor
Sentine varmaya çâremiz mi var
2. Benim ağladığım yare şân gelir
Sanırım cismine tâze cân gelir
Âh ettikçe yaş yerine kân gelir
Bilmem ki yürekte yâremiz mi var
3. ‘Âşıklık isteyen derd-i ser ister
‘Âşıklık bilmeyen şîrîn edâ ister
Zamâne mahbûbu sîm ü zer ister
Ya bizim vermeye paramız mı var
4. Vatan tutacağım gayri külhânda
Şâd olup gülmedim devr ü zamânda
Niçin âh etmesin Emrah cihânda
Rûyunde beñleri karamız mı var

3.207. Ne Âb-ı Hayvân'da Ne Lokmân'da Var [Erzurumlu Emrah]

[311]

1. Bu hüsn-i sûretiñ ey melek-sîmâ
Ne vasf-ı hûrîde ne gılmânda var
La'l-i lebiñ gibi şerbet-i ihyâ
Ne âb-ı hayvânda ne Lokmân'da var
2. Bir nûrdan servidir kadd-i nihâliñ
Emsâli bulunmaz böyle kemâliñ
Nasıl vasf etmeyeyim seniñ cemâliñ
Zîrâ ne melekde ne insânda var
3. Emrahî meftûnuñ olmuştur ezel
Öğmüş de yaratmış seni lem-yezel
Hâsılı sen gibi dürdâne güzel
Ne cennet içinde ne cihânda var

3.208. Akan eşmim Yaşı aya Bedeldir [Erzurumlu Emrah]

[311]

1. Senden ayrılalı dünyâ âfeti
Hasretiñle kaddim yaya bedeldir
Ağlayı ağlayı her seher vakti
Akan eşmim yaşı çaya bedeldir
2. Bu bezm-i gülşende ey servi kâmet
Müyesser olmadı etmek ikâmet
Ne tende rahat var ne sabra tâkat
Bir sa‘atim yüz biñ aya bedeldir
3. Emrahî ser-mesttir ‘aşkıñ elinden
Dürrler izhâr eder şîrîn dilinden
Firkat siteminden gurbet elinden
Bağrım delik delik nâye bedeldir

3.209. Dokuz Yerden Tüten Âhı Gösterir [Erzurumlu Emrah]

[312]

1. Bu hercâî-meşreb bî-vefâ gerdûn
Her zamân bir semte râhı gösterir
Dert ehli derdinden yanıyor felek
Dokuz yerden tüten âhı gösterir
2. Bir dem merâmınca ederse ülfet
‘Âkıbet çektirir biñ derd ü mihnet
Mir’at-ı tali‘de bir güzel sûret
Gösterse de ancak gâhı gösterir
3. Kimini zindânda esîr eylemiş
Kimin künc-i gamda fakîr eylemiş
‘Âşık Emrah’ı da hakîr eylemiş
Herkese bir yüzden câhı gösterir

3.210. Böyle Parlak Mı Olur Ay Ciğerim Yâr [Erzurumlu Emrah]

[312]

1. Yandım bu hâliñe bu hüsn-i âliñe
Nedir bu güzellik vay ciğerim yâr
Görenler ay demiş gül cemâline
Böyle parlak mı olur ay ciğerim yâr
2. Yakma cevri oduna bağı yanığı
İkrârında duran kalb-i sâdığı
Saña gönül verip yanan ‘âşığı
Ben bir bir diyeyim say ciğerim yâr
3. Birisi Şirvanlı birisi Vanlı
Dağıstanlı Hanlı Tırabuzanlı
Birisi Emrah’dır şöhretli şânlı
Bunlar saña yangın ay ciğerim yâr

3.211. Muhibb-i Hakikat Dervîşân Añlar [Erzurumlu Emrah]

[312]

1. Sarây-ı vahdette sırr-ı mülûku
Mahrem-i râz olan tercümân añlar
Çile-yi bātında seyr-ü sülûku
Muhibb-i hakikat dervîşân añlar
2. Yoktan var eyledi kâ'inâtını
Gönderdi âyât-ı beyyinâtını
Mekândan münezzeh kıldı zâtını
Ne vâ'iz fehmeder ne insân añlar
3. Her işi fehmeder dil-i fettâhıñ
Odur rûşen eden 'aşkın misbâhıñ
'Ulûm-ı esrârdır dersi Emrah'ıñ
Añlarsa bu 'ilmi 'ârifân añlar

3.212. Bî-nevâ Yıkılır Vîrânesidir [Erzurumlu Emrah]

[313]

Koşma

1. Açılmadı benim baht-ı siyâhım
Mesken tutmuş gönül gamhânesidir
Ne mihnetten hâlî ne dertten âzâd
Bî-nevâ yıkılır vîrânesidir
2. Bir dem sükût eder düşer hayâle
Hayâle kanar mı bu dil-i nâle
Gönül nice yanmaz nâr-ı visâle
Cemâl-i şem‘iniñ pervânesidir
3. Sevdiceğim ‘arz-ı dîdâr eylemez
Gönül gayrilerle pazar eylemez
Yerinde rahatça karâr eylemez
Emrah bilmem kimiñ dîvânesidir

3.213. Sülûk-ı Sîrette Visâl İncedir [Erzurumlu Emrah]

[313]

Koşma

1. Serâ'ir-i kalb-i 'âşık bilinmez
Rište-yi fûnûn-ı hayâl incedir
Ta'cîl ü hırs ile menzil alınmaz
Sülûk-ı sîrette visâl incedir
2. 'Ulûm u 'akl ile 'âmil olanlar
Mi'râc-ı kemâle vâsıl olanlar
Bir kılı kırk yarmış kâmil olanlar
Yine demişler ki kemâl incedir
3. Emrahî dâ'imâ gedâ-yı hüâm
Eltâf (u) ihsânîñ olsun de müdâm
Hâl-i hakîkatte söylenen kelâm
Belki fehm olunmaz makâl incedir

3.214. Ezel İkrâr Veren Sâdıklardadır [Erzurumlu Emrah]

[313]

Koşma

1. Esrâr-ı ilâhi ey dil-i şeydâ
‘Aşk ile bakılsa yanıklardadır
Kayd-ı ‘ukbâ olup terk-i mâsivâ
Ezel ikrâr veren sâdıklardadır
2. Nakd-i cânıñ eyle cânâna telef
Kûy-ı visâlinde bulasın şeref
Bil ki lâ-mekândır bâb (...) ⁴³
O bâbıñ meftâhı ‘âşıklardadır
3. Emrah ezel etmiş ezber-i ‘aşkı
Haşre dek kapanmaz defter-i ‘aşkı
Câm-ı hakîkatin iksir-i ‘aşkı
Şarâb-ı elestten kanıklardadır

⁴³ Bu kelime silindiği için okunamamıştır.

3.215. Kipriklerin Cân Evime Çakan Yâr [Erzurumlu Emrah]

[316]

Koşma

1. Ezelden seniñle ‘ahd ü peymânım
Cân varını cevır oduna yakan yâr
Beni harâb ettiñ kaşı kemânım
Kipriklerin cân evime çakan yâr
2. Seniñle sevdiğim eski dem n’oldu
Şimdi gözümüzde bir hayâl oldu
Vefâsızlık etti başka yâr buldu
Gelir diye yollarıma bakan yâr
3. Nice Emrah gibi sâhib-süheniñ
Takıldı boynuna zülf-i semeniñ
Evvel böyle miydi ikrârıñ seniñ
Ocaklar söndürüp evler yıkan yâr

3.216. Ser-i Zülf-i Âşiyâna Yetiştir [Erzurumlu Emrah]

[316]

Koşma

1. Perîşân hâlimi ey seher yeli
O kâkül-i perîşâna yetiştir
Kafeste eğlenmez gönül bülbülü
Ser-i zülf-i âşiyâna yetiştir
2. Gönül arzuladı gül yüzlü yâri
Anıñcün eylerim âh ile zâri
Kerem kıl her demde ağlatma bâri
Ben bülbülü gülistâna yetiştir
3. Emrah'ım bellidir mevzûndur râzım
Dertli dertli söyler nağme-yi sâzım
Pîrim budur saña ‘aşk u niyâzım
Himmet eyle gevher-kâna yetiştir

3.217. Ol Leb-i Şîrîn'e Ferhâd Olmuştur [Erzurumlu Emrah]

[316]

Koşma

1. Göñül sahrâsında görüp bir âhû
Fezâ-yı 'aşkında sayyâd olmuştur
Tîşe-yi 'aşk ile taş kesip yâhû
Ol leb-i Şîrîn'e Ferhâd olmuştur
2. Göñül şâdümândır hubb-i Mevlâ'dan
Anıñçün korkarım vasl-ı Leylâ'dan
Feyz-i himmet alıp pîr-i sevdâdan
Tarîk-i 'aşk içre irşâd olmuştur
3. Çok gördüm geçirdim gurbet çilesin
Fark eyledim beni âdem hîlesin
Çocukluktan beri felek sillesin
Yiye yiye Emrah üstâd olmuştur

3.218. Kime ‘Arz Edeyim Hüs-n-i Mâh Bilir [Erzurumlu Emrah]

[317]

Koşma

1. Yine bir devâsız derde dûş oldum
Merhem kabul etmez âh (ü) vâh bilir
Firkat-i yâr ile sarardım soldum
Kime ‘arz edeyim hüs-n-i mâh bilir
2. Pek tâze sevmişim bir gonca verdi
Vaslına ermeğe cânım iverdi
Bugün bir tabîbe sordum bu derdi
Dedi ki sevdâdan git o şâh bilir⁴⁴
3. Emrah gönlüm kaldı hûblar şâhında
Gözüm yok cihânîñ mihr ü mâhında
Ta tıfıldan beri ‘aşkıñ râhında
Çektiğim cefâyı bir Allah bilir

⁴⁴ Bu dizenin yanına “yâhût dedi kul hâlinden pâdişâh bilir” şeklinde bir not eklenmiştir.

3.219. Bir Zülfü Perîşân Sünbül Gîsûdur [Erzurumlu Emrah]

[317]

Koşma

1. Beni böyle mest (ü) sergerdân eden
Bir kalem kaşlıdır ‘aynı âhûdur
‘Aklımı fikrimi perîşân eden
Bir zülfü perîşân sünbül gîsûdur
2. Bahtım gibi zülf-i hoş-bûlar siyâh
Kaş siyâh göz siyâh gîsûlar siyâh
Gerdân beyâz hâl-i hindûlar siyâh
Beli ince miyân kadd-i dil-cûdur
3. Emrahî sevmez mi böyle bir yâri
Görse bende olur ‘asrîñ hünkârı
Bir güzelde yoktur reng-i ruhsârı
Kızıl gül yanaklar rûyu meh-rûdur

3.220. Elif Kaddim Ettiñ Yay Ciğerim Yâr [Erzurumlu Emrah]

[317]

Koşma

1. Bir nîm nigâhıñla ey kemân ebrû
Beni vîrân ettiñ ay ciğerim yâr
Kurulur kaşlarıñ sîneme karşı
Elif kaddim ettiñ yay ciğerim yâr
2. Aldandıñ sözüne bir münâfığıñ
Nasıl terk eylediñ bağı yanığıñ
Cevriñle eriyen garîp ‘âşığıñ
Elbette demez mi vây ciğerim yâr
3. Emrah bıktı benden el çekti tabîb
Yârelerim sizler misl-i andelîb
Yıkılsa başıma kûh-ı Serendîb
Demezdîm vallahi ây ciğerim yâr

3.221. Merhametli ‘Âlîşâna Böyle Yaz [Erzurumlu Emrah]

[318]

Koşma

1. Ben derdim söyleyim sen diñle kâtib
Vasf-ı hâlîm güzel hâna böyle yaz
Bir dem çıkarmasın gönûlden beni
Merhametli ‘âlîşâna böyle yaz
2. Rahm etsin derdiyle peyvendesine
Şâh olan lütf eder efkendesine
Nasıl cevır eyledi bu bendesine
Kerem eyle kerem-kâna böyle yaz
3. Bu ‘âşık Emrah’ın işi hayâldir
Yârdan ayrılması ne müşkül hâldir
Âña şekvâ değil bir ‘arzu hâldir
Başın için o sultâna böyle yaz

3.222. Âyîne-yi Gamda Kâre Görünmez [Erzurumlu Emrah]

[318]

Koşma

1. Başımı düşürdüm sevdâ-yı ‘aşka
Halâs olmaya bir çâre görünmez
Vücûdum gark oldu deryâ-yı ‘aşka
Âyîne-yi gamda kâre görünmez
2. Semâya ser çekti bu âh-ı serdim
Hâlîmden bî-haber ruhleri verdim
Âh öyle bir dert ki şu benim derdim
Tutuşur vücûdum yâre görünmez
3. Ne derttir inâleten Emrahî seni
Gonca iken soldu gönül gülşeni
Gel tabîb el vurup incitme beni
Senden bu derdime çâre görünmez

3.223. Beyhûde Lâf İle Menzil Alınmaz [Erzurumlu Emrah]

[318]

Koşma

1. Aramızı karlı dağlar alınca
Gayri dost iline gidip gelinmez
Yahşi himmet gerek râh ı talebde
Beyhûde lâf ile menzil alınmaz
2. Geçti bu devrânın devri bozuldu
Gülistân bezminiñ gülleri soldu
Çay taşları yâkût bahâsın buldu
Cevherler ‘ummâna düştü bulunmaz
3. Emrahî bu remziñ keşfine delîl
İsterseñ evvelce sen kendiñi bil
Meşhûrdur söylenir dillerde ey dil
Sâğ iken bir şahsın kadri bilinmez

3.224. Hâlbuki ‘Ârif-i Dâîa Beğenmez [Erzurumlu Emrah]

[319]

Koşma

1. Hâre bend olmuş da bir har-i nâdân
Zu‘munca rütbe-yi vâlâ beğenmez
Hayvânlıktan çıkıp olmadı insân
Hâlbuki ‘ârif-i dâîa beğenmez

2. Necâsetten de bak pistir hem işi
Kör olsun gözü de dökülsün dişî
Rabbi yessir de var sekiz yañlışı
Dersde medresede ma‘nâ beğenmez

3. Emrah söylemezdi böyle mecâzı
Neylesin aîlamaz câhil yobazı
Kaz izine beñzer yazdığı yazı
Basma-hânelerde imlâ beğenmez

3.225. Cilve-yi Nâzîñız Nezâketiñiz [Erzurumlu Emrah]

[319]

Koşma

1. Hatır-ı mahzûnum şâdümân eyler
Bî-nevâ gedâya ‘inâyetiñiz
Mülk-i tende câna hayât bahş eder
Cilve-yi nâzîñız nezâketiñiz
2. Kâfir görse seni gelir îmâna
Küfr-i zülfûñ döküldükçe her yana
Şafak nûru döker hâne-yi câna
Rûy-i pertevdeki beşâsetiñiz
3. Zincîr-i sevdâyı Emrah’a takmış
Zindân-ı girdâb-ı gama bırakmış
Ocaklar söndürüp çok cânlar yakmış
Tûtî güftârıñız letâfetiñiz

3.226. Takdîr-i Hüdâ'dır Tağyîr Olunmaz [Erzurumlu Emrah]

[319]

Koşma

1. Vazgeç hekîm vazgeç yârem üstünden
Derd-i 'aşka rey-i tedbîr olunmaz
Böyle takdîr etmiş ol gani Yezdân
Takdîr-i Hüdâ'dır tağyîr olunmaz
2. Bu yolda varımı taksîm eyledim
Cânımı istedi teslîm eyledim
Nice yüz biñ esmâ ta'lîm eyledim
Bizlere o peri teshîr olunmaz
3. Emrah dert ehliniñ dürdânesidir
Bir peri-peykeriñ dîvânesidir
Dili dâğ-ı hasret vîrânesidir
Yâr eli değmezse ta'mîr olunmaz

3.227. Değil Kim Dünyâyı ‘Ukbâyı Bilmez [Erzurumlu Emrah]

[320]

Koşma

1. Sîrette Mevlâ’ya ‘âşık olanlar
Sûrette kâkül-i Leylâ’yı bilmez
Arayıp dünyâda Hakk’ı bulanlar
Değil kim dünyâyı ‘ukbâyı bilmez
2. Devlet-i dehr ile olanlar mesrûr
İçleri harâbdır dışları ma‘mûr
Sâf-dil olmayan sofi-yi mağrûr
Çektiği hâssa-i esmâyı bilmez
3. Emrahî ‘âkıbet olursuñ fânî
Tutalım ki olduñ Yûsuf-ı sâni
İsbât-ı Hakk edip kendiñi tanı
Nefsini bilmeyen Mevlâ’yı bilmez

3.228. Tahammül Eyleyip Leylâ Dayanmaz [Erzurumlu Emrah]

[320]

Koşma

1. Mecnûn olup çıksam fezâ-yı ‘aşka
Sadâ-yı âhıma sahrâ dayanmaz
Düşse benim gibi belâ-yı ‘aşka
Tahammül eyleyip Leylâ dayanmaz
2. Sakın ey sevdiğim âhımdan sakın
Goncalar şâd olmaz ateşe yakın
Gözümde kanlı yaş eylese akın
Bu seyl-i eşkime deryâ dayanmaz
3. Emrah’ı yandırdı neş’e-yi humâr
Sâkî başıñ için eyleme ısrâr
Eğer nâr-ı ‘aşkım eylesem izhâr
Şu‘lesinden yanar dünyâ dayanmaz

3.229. A Kuzum Çok Nâzda Halâvet Olmaz [Erzurumlu Emrah]

[320]

Koşma

1. Ne kaçarsıñ benden ey yüzü mâhım
Bu durgun bakışta muhabbet olmaz
Nâz u istiğnâyı terk eyle şâhım
A kuzum çok nâzda halâvet olmaz
2. Sâdık olan yâr kadrini bilmeli
Şâd olup sevdiğim her dem gülmeli
Muhabbet dediğñ cândan olmalı
Sevip ayrılmakta sa‘âdet olmaz
3. Emrahî ‘âşıkñ hatırın yıkma
Ateş-i hicriñle gönüller yakma
Evvelce sevip de soñra hor bakma
Zümre-yi hûbânda bu ‘âdet olmaz

3.230. Zîneti Bizlere Olmuş Olmamış [Erzurumlu Emrah]

[321]

Koşma

1. Kalmadı bir tadı devr-i cihânıñ
Devleti bizlere olmuş olmamış
Çünkü yok vefâsı bezm-i fenânıñ
Zîneti bizlere olmuş olmamış
2. Nûş eyle dildârıñ la‘l-i şarâbın
Yakma ateşlere kalb-i harâbın
Gururla mest olan nâzlı ahbâbın
Ülfeti bizlere olmuş olmamış
3. Emrah râh-ı Hak’tan kesme niyâzıñ
Başıña teselli olsun bu râzıñ
Tarîkat azdırmış şeyh-i mecâzıñ
Himmeti bizlere olmuş olmamış

3.231. Varıp Dîvânında Eyle Hâna ‘Arz [Erzurumlu Emrah]

[321]

Koşma

1. Giderseñ ey sabâ kûy-i cânâna
Vasf-ı hâlim eyle o sultâna ‘arz
‘Âşık olup bakma kaşı kemâna
Varıp dîvânında eyle hâna ‘arz
2. Tîr-i siteminden hastadır ceset
Bir dem murâdımca etmedi ülfet
‘Âkıbet çektirdi biñ derd ü mihnet
Olur mu ya böyle eyle câna ‘arz
3. Eğer meyli varsa bu cân varına
Alsın bugün bırakmasın yarına
Emrahî ser koymuş ‘aşk pazarına
Keremler kıl eyle kerem-kâna ‘arz

3.232. Dedim Bayram Mıdır Söyledi Yok Yok [Erzurumlu Emrah]

[321]

Koşma

1. Sabâhtan uğradım ben bir fidana
Dedim mahmûr musuñ söyledi yok yok
Ak elleri boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır söyledi yok yok
2. Dedim inci nedir dedi dişimdir
Dedim kalem nedir dedi kaşımır
Dedim on beş nedir dedi yaşımır
Dedim daha var mı söyledi yok yok
3. Dedim ölüm vardır dedi ‘aynımda
Dedim zulüm vardır dedi boynumda
Dedim ak memeler dedi koynumda
Dedim ver ağzıma söyledi yok yok
4. Dedim Erzurum ne dedi ilimdir
Dedim gider misiñ dedi yolumdur
Dedim Emrah nedir dedi kulumdur
Dedim satar mısıñ söyledi yok yok

3.233. Bir Sâkî Bir Şerbet Bir De Ben Gerek [Erzurumlu Emrah]

[322]

Koşma

1. Baña senden gayri dildâr gerekmez
Bir hâne bir halvet bir de sen gerek
Bezm-i muhabbette ağyâr gerekmez
Bir sâkî bir şerbet bir de ben gerek
2. Kaşların çatılmış sitemli dîdâr
Melek-zâde misiñ ey peri ruhsâr
Bu kadar letâfet çünkü sende var
Beyâz gerdânında bir de ben gerek
3. Emrahî fedâdır uğruña cânlar
Bu yolda cân verdi gedâlar hânlar
Yâr yarına kavuşacak zamânlar
Zamâne bir hoşça gönül şen gerek

3.234. Şeydâ Bûlbûl Gibi Zâra Düşesiñ [Erzurumlu Emrah]

[322]

Koşma

1. Sevdiğim Allah'tan budur niyâzım
Pervâneler gibi nâra düşesiñ
Dilerim derdiñe dermân olmasın
Şeydâ bûlbûl gibi zâra düşesiñ
2. İki yakañ bir araya gelmesin
Seni gören hiç merhamet kılmasın
Dâ'im ağlamaktan yüzüñ gülmesin
Garîp Mansûr gibi dâra düşesiñ
3. İki gözüñ birden olsun da 'alîl
Elleriñ koynuñda gez melîl melîl
Genç yaşıñ içinde hem sefil zelîl
Soñra bir de sitem-kâra düşesiñ
4. Emrah'ı ağlattıñ sen dahi gülme
Şu fânîde bir gün ber-murâd olma
Öldüğüñ vakitte hiç îmân bulma
Yılanı çok bir mezâra düşesiñ

3.235. Yakıp Ciğerimi Büryân Edersin [Erzurumlu Emrah]

[322]

Koşma

1. Elâ gözlerine kurbân olduğum
Niçin beni böyle giryân edersin
Şem‘-i visâliñe pervâne gibi
Yakıp ciğerimi büryân edersin
2. Bakışın ma‘nâlı yosma kıyâfet
Emsâlin bulunmaz ey melek-sûret
Takıp takıştırıp olursun ‘âfet
Melâhat mülkünü seyrân edersin
3. Bir nevres fidânsın bak ey serv-i nâz
O cism-i billûrun penbeden beyâz
Gâh tatlı gülüş gâh cilve gâh nâz
Gâh çıkar karşımda devrân edersin
4. Goncalar açılır hüsnün bağından
Emrah’ı umarsın tâze çağından
Bir bûse bahşetseñ göğsün ağından
Baña dünyâlarca ihsân edersin

3.236. Geçti Güzel Çağı Gonca Bağlarıñ [Erzurumlu Emrah]

[323]

Koşma

1. Şarâb-ı la'liñle ey gül-i handân
Güller açtı yüreğime dâğlarıñ
Hazân-ı âhımdan sarardı soldu
Geçti güzel çağı gonca bağlarıñ
2. Ateş-i 'aşkıñla yandım bir zamân
Cevr ü sitemiñden bulmadım amân
Diyâr-ı gurbette sefil sergerdân
Gözden ırak olur mu ya ağlarıñ
3. Emrah fânî gördüm ben bu cihânı
Niceler terk etti cân ü cânânı
Fırsat elde iken sür bu devrânı
Geçer durmaz bu güzellik çağlarıñ

3.237. ‘Âşığa Resûl-i Kibriyâ Sensiñ [Erzurumlu Emrah]

[323]

Koşma

1. Bu güzelliğîñ ile ey şûh-ı şehnâz
Melâhat burcunda mehlîkâ sensiñ
Hüsn ü cemâliñe akrân bulunmaz
‘Âşıka resûl-i kibriyâ sensiñ
2. ‘Aşkın cân evinde oynasır hâlâ
Sensiñ zâr ü derd-i dile âşinâ
Senden gayri kime eyleyim şekvâ
Beni derde kılan müptelâ sensiñ
3. Rahm et Emrahıña yetiş imdâda
Kıl lütf-ı şefâ‘at koyma piyâde
Böyle mücrimlere rûz-ı cezâda
Şefâ‘at ma‘deni Mustafâ sensiñ

3.238. Yakar Baktığını Nâra Gözleriñ [Erzurumlu Emrah]

[323]

Koşma

1. Bu marâl bakışın ey perî-sûret
Çok açtı bağrımda yâre gözleriñ
Bilmem âhû mudur yoksa ki âfet
Yakar baktığını nâra gözleriñ
2. Bir dem şîvelenip mestâne süzer
Tığ-i gamzeleriñ bağrımda gezer
Bir kez iltifatla eyleseñ nazar
Eder bu derdime çâre gözleriñ
3. Emrah'ı 'âlemde bî-karâr etti
O nihân 'aşkını âşikâr etti
'Aklımı fikrimi târümâr etti
Fitne bakışlarıñ kara gözleriñ

3.239. Şerhini Yazınca Kemâliñ Seniñ [Erzurumlu Emrah]

[324]

Koşma

1. Nasıl vâsf etmeyim seni ey meh-rû
Görmedim ‘âlemde misâliñ seniñ
Kalemim kan saçar güftâre karşı
Şerhini yazınca kemâliñ seniñ
2. Sakınma ‘âşıktan kible-gâh yüzüñ
Gedâ görmek ister pâdişâh yüzüñ
Bezm-i âsumânda döner mâh yüzüñ
Doğsa güneş gibi cemâliñ seniñ
3. Emrahî ‘âşıktır serv-i bülendim
Dûr etme kapıñdan şâh-ı levendim
Bu cân tende iken cânım efendim
Hüdâ göstermesin zevâliñ seniñ

3.240. Gül Dolanır Çevre Yanıñ A Bülbul [Erzurumlu Emrah]

[324]

Koşma

1. Seniñ de ben gibi meftûnuñ mu var
Nedir her dem bu figânıñ a bülbul
Yine bugün ‘aşka cünûnuñ mu var
Gül dolanır çevre yanıñ a bülbul
2. Güle karşı bakıp kaddiñ bükersiñ
Gözleriñden kanlı yaşlar dökersiñ
On bir aylar olur mâtem çekersiñ
Gül açanda artar şânıñ a bülbul
3. Emrahî der geçti gülün harmânı
Gitti bahâr geldi şitâ zamânı
Ara şimdensoñra derde dermânı
Gazellenmiş gül fidânıñ a bülbul

3.241. Zemîn Ü Âsumân Olmadan Evvel [Erzurumlu Emrah]

[324]

Koşma

1. Özümnden olmuşum vâkıf-ı esrâr
İrşâd ile ‘irfân olmadan evvel
Hakk’ın birliğini etmişim ikrâr
Zemîn ü âsumân olmadan evvel
2. Hakikat yoluna olmuşum vâsıl
Yok idi arada bir nesne hâ’il
‘Aşk ile olmuşuz insân-ı kâmil
Mecmû‘a-yı insân olmadan evvel
3. Emrah cûş edince hayâl-i mahşer
Akıtır gözünden sirişk-i gevher
Men ‘aref sırrına olalı mazhar
Haşrı gördüm dîvân olmadan evvel

3.242. Cân Değil Hakikat Cihândan Geçtim [Erzurumlu Emrah]

[325]

Koşma

1. Göñül verdim bir sitemkâr yâre ben
Cevr ü cefâsıyla bu cândan geçtim
Ol kadar yandım ki nâr-ı ‘aşka ben
Cân değil hakikat cihândan geçtim
2. ‘Âşık olan neyler zemîn ü zamân
‘Ârife billah gerekmez cihân
‘Adem diyârında tuttum bir mekân
Bu harâp olacak mekândan geçtim
3. Emrah bâkî değil ziynet-i eşyâ
Koca saltanatlı devlet-i Dârâ
Zehir çeşnisinde lezzet-i dünyâ
Hevâ-yı nefsimde ben andan geçtim

3.243. Dedi Sâdık Yârim Gönülde Andım [Erzurumlu Emrah]

[325]

Koşma

1. Dedim dilber sen de sevdâkâr mısıñ
Dedi senden evvel nâra ben yandım
Dedim doğru söyle baña yâr mısıñ
Dedi sâdık yârim gönülde andım
2. Dedim gel ağyârı ferâmûş eyle
Dedi terk eyledim gönülün hoş eyle
Dedim câm-ı ‘aşkı sen de nûş eyle
Dedi çoktan anı nûş edip kandım
3. Dedim gerdâniña beñler düzülmüş
Dedi görenleriñ bağı üzülmüş
Dedim mahmûr musuñ gözler süzülmüş
Dedi hâb-ı nâzdan şimdi uyandım
4. Dedim Emrah gibi var mı ‘âşığın
Dedi elbet benim seniñ lâyığın
Dedim hâlinden bil bağı yanığın
Dedi bilmez idim anca inandım

3.244. Kitâb-ı ‘Aşk İçre Bu Hecem Benim [Erzurumlu Emrah]

[325]

Koşma

1. Sâkiyâ şarâb-ı visâl isterim
Naks eder ‘aşkımlı câm-ı Cem benim
Cennet sarâyından cemâl isterim
Kitâb-ı ‘aşk içre bu hecem benim
2. Gündüz şerî’atın icrâsındayım
Gece hakîkatin sevdâsındayım
Sanki iki deryâ ortasındayım
Ne gündüzüm belli ne gecem benim
3. Emrahî Kays-veş düşmüş sahrâya⁴⁵
Râzıyım Mevlâ’dan gelen kazâya
İntisâb eyledim bâb-ı rızâya
Rızâ sofrasında câm-ı Cem benim⁴⁶

⁴⁵ Bu kelimenin yanına “yâhûd fezaya” şeklinde bir not eklenmiştir.

⁴⁶ Bu dizenin yanına “yâhûd tahsil-i rızâdır ...benim” şeklinde bir not eklenmiştir.

3.245. Çile-yi Sülûku Seyrândan Aldım [Erzurumlu Emrah]

[326]

Koşma

1. Ben bu şeydâlığı gülzâr içinde
Bir seher bülbül-i nâlândan aldım
Hânkâh-ı kevn-i pazar içinde
Çile-yi sülûku seyrândan aldım
2. Bâde nûş eyledim kırklar cem‘inden
Sermest oldum yedileriñ deminden
Himmetlendim üç kimseniñ feminden
Feyz-i hüsnü kutb-ı devrândan aldım
3. Emrah küşâd edip dehân-ı ‘aşkı
Ehl-i dile söyler nihân-ı ‘aşkı
İftihâr ettiğim nişân-ı ‘aşkı
Sultânlardan evvel sultândan aldım

3.246. Od Düşürdüm Âşiyândan Usandım [Erzurumlu Emrah]

[326]

Koşma

1. Ey vefâsız dilber seniñ eliñden
Cândan bezdim bu cihândan usandım
Suzân-ı firkatle derd (ü) mihnetle
Od düşürdüm âşiyândan usandım
2. Bir dilber ki cefâ kıla yârına
Yakar ‘âşıkları ‘aşkıñ nârına
Göñül bakmaz oldu cihân varına
Mâl ü mülk ü hânümândan usandım
3. Emrah’ı zâr eder nihâyetsiz yâr
Görmedim sen gibi merhametsiz yâr
Behey mürüvvetsiz sadâkatsiz yâr
Firâkıñ çekmeden cândan usandım

3.247. Hamd Olsuñ Ki Şerâfetim Var Benim [Erzurumlu Emrah]

[326]

Koşma

1. Tâbi‘ ü hâdem-i şer‘-i garrâyım
Îmânımda nezâfetim var benim
Bende-yi dergâh-ı âl-i ‘abâyım
Hamd olsuñ ki şerâfetim var benim
2. Âhiri harâbdır hânedanlığın
Yok imiş sebâtı hânümânlığın
İstemem cihânın fenâ hânlığın
Hakîkatte riyâsetim var benim
3. Müstakîm gidenler doğru sebîlde
Eriyor maksûda rızâ-yı ilde
Muktedâ-yı ‘aşkım cem‘ dilde
Derd ü gamdan cemâ‘atim var benim
4. Emrahî meyl etmem câh-ı dünyâya
Salamam göñlümü çerh-i fenâyâ
Mutî‘ ü münkâdım hükm-i Hüdâ’ya
Şer‘ullaha itâ‘atim var benim

3.248. Çekilse Destiñle Kemendim Benim [Erzurumlu Emrah]

[327]

Koşma

1. Ben beyân edeyim derd-i derûnum
Sen diñle ey şâh-ı levendim benim
Zülfüñüñ telinden elim çekmezim
Çekilse destiñle kemendim benim
2. Cismim delik delik nây gibi oldu
Hasretli gözlerim çay gibi oldu
Büküldü kâmetim yay gibi oldu
‘Aşkından ey kadd-i bülendim benim
3. Emrah’ın gülüsün gonce dehensiñ
Misâliñ bulunmaz nâzik bedensiñ
Hak bilir rûz (u) şeb göñle gülensiñ
Sevdiceğim sunam efendim benim

3.249. Yeñi Bir Yâr Sevmiş Gülü Hâr Olsun [Erzurumlu Emrah]

[327]

Koşma

1. Gam yiyip gam çekme dîvâne gönül
Saña bulunmayan özge yâr olsun
Bizden yüz çevirmiş vefâsız dilber
Yeni bir yâr sevmiş gülü hâr olsun
2. Çıkayım sahrâya kılayım zâri
Mecâlim var mı ki arayım bâri
Beni cân u dilden sevmeyen yâri
Ben dahi sevmeyim ıstıbâr olsun
3. Bî-çâre Emrah'ı bıraktı zâre
Ağlayı ağlayı kalmadı çâre
Anı ısmarladım perverdigâre
Meskeni cehennem yeri nâr olsun

3.250. Verdiği Dertlere Devâ Göndersin [Erzurumlu Emrah]

[327]

Koşma

1. Bâd-ı sabâ söyle o meh-dîdâra
Zulmetteyim nûr (u) ziyâ göndersin
Merhamet eyleyip ben dil-i zâra
Verdiği dertlere devâ göndersin
2. Bilmem ne sihr ile o çeşm-i meste
Eyledi gönlümü zülfüne beste
Sitem-i firkatten hastayım hasta
Şerbet-i vaslından şifâ göndersin
3. Emrah hasretinden nâtüvân oldu
Hazân-ı firkatle sarardı soldu
Vakitler yetişti va‘deler doldu
Ettiği ikrâra vefâ göndersin

3.251. Bilirdi Dildeki Esrârımızdan [Erzurumlu Emrah]

[328]

Koşma

1. Bizi ta‘n eyleyen erbâb-ı zâhir
Korkmaz mı ki bizim Settârımızdan
‘Aşk oduyle yanıp olsaydı tâhir
Bilirdi dildeki esrârımızdan
2. ‘İlm-i hakîkatte mürşid-i esrâr
Bir kere birliği etmişiz ikrâr
Mekteb-i ‘irfânda ederek tekrâr
Ser verir dönmeyiz ikrârımızdan
3. Emrahî olduğı hâce-yi tasnîf
Ne hâcet eylemek ‘ârife ta‘rîf
Elbette fehm eder ehl-i ma‘ârif
Kadrimiz ma‘lumdur güftârımızdan

3.252. Hercâî Olduğın Bilmez İdim Ben [Erzurumlu Emrah]

[328]

Koşma

1. Ben böyle bilseydim ey melek-sîmâ
Sen gibi yâre yâr olmaz idim ben
Gizli ‘aşkıñ çekip ummazdım vefâ
Hercâî olduğın bilmez idim ben
2. Kim bilir ağyâra koçulmadığın
Cemâliñ revnakı bozulmadığın
Bileydim ben seniñ yâr olmadığın
‘Aşkıñla sararıp solmaz idim ben
3. Yetmez mi Emrah’ı nâlân ettiğın
Hasretiñle bağrım sûzân ettiğın
Bileydim ‘âkıbet giryân ettiğın
Önce şâd olup da gülmez idim ben

3.253. Külbe-yi Ahzânîñ Mahzûnuyum Ben [Erzurumlu Emrah]

[328]

Koşma

1. Sunma baña sâkî bâde-yi nâbı
Câm-ı ‘aşkıñ mest-i meşhûnuyum ben
Zerrece kalmamış gözümüñ tâbı
Külbe-yi ahzânîñ mahzûnuyum ben
2. Cüdâ düştüm yârden karârım yoktur
Gamzeleri cellât kirpiği oktur
Hûrîde gılmânda emsâli yoktur
Bir âhû gözlünüñ meftûnuyum ben
3. Titreşir damarda ilikte kanım
Yaş döker demâdem çeşm-i giryânım
Kime ‘arz edeyim derd-i nihânım
Kimse bilmez kimiñ vurgunuyum ben
4. Emrah bir yâr için sarf eyler emek
Görünmez gözüne bu çarh-ı felek
Görüñ kim ne âfet ne şîrîn melek
Bir saçı Leylâ’nıñ mecnûnuyum ben

3.254. Bellidir Nâle-yi Efgânımızdan [Erzurumlu Emrah]

[329]

Koşma

1. Bizlere cevır etme ey şâh-i hûbân
Hazer kıl âteş-i sûzânımızdan
Ne deñli eylesek ‘aşkıımız pinhân
Bellidir nâle-yi efgânımızdan
2. Sunam göñlüm seniñ gülşeniñ olsun
Sen hûrîsiñ cennet meskeniñ olsun
Merâmıñ cân ise al seniñ olsun
Cân mı esirgenir cânânımızdan
3. Söylemiş Emrahî bu demdir deyu
İntizârım çekmek ne gamdır deyu
Dergâh-ı lütfumda hadimdir deyu
Îrâde buyrulmuş sultânımızdan

3.255. Berk-i Gül-i Müşgbârdan Ayrılan [Erzurumlu Emrah]

[329]

Koşma

1. Gayrı bahçelerde şakıyıp ötmez
Bülbül gibi gülzârdan ayrılan
Dünyâ güzeline tenezzül etmez
Berk-i gül-i müşgbârdan ayrılan
2. Esince ey sabâ gülşen-i yâre
Söyle vâsf-ı hâlim o meh-dîdâra
Serfûrû eylemez hâna hünkâra
O fermânlı şehriyârdan ayrılan
3. Eğer sorar iseñ Emrah-ı zârı
Bil sensiñ rûz (u) şeb göñlümün varı
Ne gece ne gündüz etmez karârı
Seniñ gibi nâzlı yârdan ayrılan

3.256. Hezârân Düşerdim Âşiyâna Ben [Erzurumlu Emrah]

[329]

Koşma

1. Bî-çâre düşeli ey gül-i handân
‘Aşkîñla zâr oldum gülistâne ben
Geceler subha dek kılmada figân
Hezârân düşerdim âşiyâne ben
2. ‘Aşk ateşi saldı per (ü) bâlime
Bak gözümden akan eşk-i âlime
Rahm eyle sevdiğim fakr-i hâlîme
Dâde geldim sen tek ‘âlîşâna ben
3. Sen bir ‘âlîşânsıñ Emrahî kuldur
Dilerseñ afv eyle dilerseñ öldür
Hasretiñ çekerim bir nice yıldır
Kul deyü gelmişim âsitâne ben

3.257. Kandır Teşne Dili Peymânelerden [Erzurumlu Emrah]

[330]

Koşma

1. Ey sâkî kerem kıl şarâb-ı la‘liñ
Ketm etme zümre-yi mestânelerden
Göñül hastasına sun âb-ı vaslıñ
Kandır teşne dili peymânelerden
2. Eğer meyliñ varsa bu cân varına
Lütf eyle al bugün kalma yârına
Ben başım koymuşum dil pazarına
Seçilmez sûretim dîvânelerden
3. Bağlanan sen gibi zülfü leylâya
Elbet Mecnûn olur düşer sahrâya
Öyle düşmüşüm ki nâr-ı sevdâya
Yanmada farkım yok pervânelerden
4. Ey Emrah gönlünü dertliler diñler
Bağrıñ delik delik nây gibi iñler
‘Aşkıñ derûnuñda subh u şâm çınlar
Sanki çân seslenir puthânelerden

3.258. ıkıp Gülistânı Seyrân Eylesin [Erzurumlu Emrah]

[330]

Koşma

1. Söyle sab yre ne sebep ağlar
Gelsin bizim ilde devrân eylesin
Cennet gibi oldu bahçeler bğlar
ıkıp glistnı seyrân eylesin
2. Ağyrla kan ettim her şeb hn için
Ne ceflar çektim mihribn için
Bir kul gerekmez mi bir sultân için
Güzeller bezminde dîvân eylesin
3. Emrah'ın derdine bir dermân ola
'Azz cânım yre hem kurbân ola
Gerek bugün hükm-i Süleymân ola
Emrine bağlıyım fermân eylesin

3.259. Dedi Ki ‘Uşşâkıñ Dilşâhıdır Bu [Erzurumlu Emrah]

[330]

Koşma

1. Bu şeb bir mâh doğdu burc-ı gönülden
Bir nûrlu mâh ama ne mâhıdır bu
Varıp su’âl ettim bir soluk gülden
Dedi ki ‘uşşâkıñ dilşâhıdır bu
2. Tarîk-i ‘aşk içre buldum Mevlâ’yı
Mevlâ’yı bulanlar neyler Leylâ’yı
Sorma başımızda olan sevdâyı
Mevlevî hûbunuñ külâhıdır bu
3. Emrahî binde bir ‘âşık bulunmaz
‘Âşık-ı sâdıkıñ mihri dolunmaz
Bu bâbda bizlere yasak olunmaz
Dilberler şâhınıñ dergâhıdır bu

3.260. Her Biri Bir Gayrı Hazânedendir [Vâkıf]

[331]

1. Sevdigim yâkûta beñzer lebleriñ
Serâser dişleriñ dürdânedendir
Sadeh dehânından çıkan sözleriñ
Her biri bir gayrı hazânedendir
2. Bir nâme yazmışım cân üze üze
Bâd-ı sabâ aparsın o gül yüze
Sorarsa yârim bu kimdendir bize
Söyle gelen siziñ dîvânedendir
3. Nedendir sözüme cevâp vermemeñ
Cemâliñ gizleyip yüz göstermemeñ
Geceler gözlerim hâbı görmemeñ
Ol siyâh nergis-i mestânedendir
4. Mahmûr mahmûr olmak göz kaydasıdır
Lâle-tek kızarmak yüz kaydasıdır
Perişânlık zülfüñ öz kaydasıdır
Ne bâd-ı sabâ'dan ne şânedendir
5. Müştaktır yüzüne gözü Vâkıf'ıñ
Yoluña pây-endâz yüzü Vâkıf'ıñ
Sensiñ zikri fikri sözü Vâkıf'ıñ
Gayrı söz yanında efsânedendir

3.261. Nutku Kimyâ Gibi Gevher Olmalı [Erzurumlu Emrah]

[332]

1. ‘Aşk-ı hakîkate lâhık olanlar⁴⁷
Ders-i mantık içre ezber olmalı
Bezm-i sühendâna lâyık olanlar
Nutku kimyâ gibi gevher olmalı
2. Mürşitsiz kâmilden eş‘âr umulmaz
Dervîşin aslından haber sorulmaz
Sâde söz ü saz ile şâ‘irlik olmaz
Anda birkaç türlü hüner olmalı
3. ‘Âşık oldur haşr olmalı meydânda
İsmi yâd olmalı bütün cihânda
Emrah güftâr içre bezm-i ‘irfânda
Sultânlık yaramaz kemter olmalı

⁴⁷ Bu dizenin yanına “yâhûd râh-ı hakîkate ‘âşık olanlar” şeklinde bir not bulunmaktadır.

3.262. Cibâl-i ‘Ademde Bürkânde İdim [Erzurumlu Emrah]

[333-337]

1. Hakîkatte zamân mekân yoğiken
Zamânsız mekânsız zamânda idim
‘Âlemde Âdemden şân yoğiken
Cibâl-i ‘ademde bürkânde idim⁴⁸
2. Bu ma‘nâ zâhirdir ‘âşık-ı sâfa
Olar ki Hak ile etti musâfa
Îrâde olmadan Nun ile Kaf’a
Kaf ü Nun içinde nihânda idim
3. Evvel Allah vahidü’l-gaffar
Murâd etti gencin eyledi izhâr
Yarattı bir tane gevher-i şehvâr
Leme‘ân-ı dürr-i rahşânda idim
4. Sân‘-i hakîkat olan lem-yezel
Fesuphanellezi azze ve cell
Nûr-ı Muhammed’dir cümleden evvel
Înandım billahi îmânda idim
5. İbtidâ Habîb’in halk etti ol Hak
Nûr-ı kudretten eyledi mutlak
Ol nûra ‘âlemi kıldı müstağrak
Nûr ile nûr oldum nûrânda idim

⁴⁸ Sayfanın altında “yâhûd ‘Âlemde Âdemde nişân yoğiken / Cibâl-i ‘ademde bürkânde idim” şeklinde bir not bulunmaktadır.

6. ‘Ârif olan aîlar bu ‘ilm-i râzdan
Cevher-i hakikat çıkar mecâzdan
‘Âlem-i ‘ulviyyet yaratılmazdan
Men la ve illa da devrânda idim
7. Çünkü ol â‘lim ü ‘allâm ü dâna
Ma‘den-i esrârı kıldı hüveydâ
Muhammed ismine basıldı imzâ
Yazılan hüccet-i bürhânda idim
8. Anıñ hürmetine oldu dü ‘âlem
Bâ‘is-i ‘âlemdir Hazret-i Hâtem
Tahmîr olunurken vücûd-ı Âdem
Melâ’ik hâliyle ben ânda idim⁴⁹
9. ‘Anâsırdan düzdi cism-i ‘Âdemi
Âdemle müzeyyen kıldı ‘âlemi
Ol zamândan olup ‘aşkıñ mahremi
‘Âşık oldum ‘aşk-ı cânânda idim
10. O dem mahrem olup esrâr-ı ‘aşka
Kul oldum dergâh-ı hünkâr-ı ‘aşka
Rûhlar cem‘ olunca pazar-ı ‘aşka
Men sarây-ı hâs-ı sultânda idim
11. Elest hitâbını ettikte Yezdân
Rabbimizsiñ dedik cümle ol zamân
Sücûda varınca ervâh-ı insân
Kâmiller safında sağ yanda idim

⁴⁹ Bu dizenin yanında “yâhûd melâ’ik safında seyrânda idim” şeklinde bir not bulunmaktadır.

12. Emr oldu eşyâya Hak'tan emânet
İbâ eylediler arz ü semâvât
Âdem kabûl edip kıldı itâ'at
Verilen 'ahd ile peymânda idim

13. Lâ da mahv eyledim bu mümkinâtı
İllâ da fark ettim Hakk'ın isbâtı
Mustafa olmaz mı ki gönül mir'atı
Âdem Safî ile cinânda idim⁵⁰

14. Gitti Âdem Safî devr oldu devrân
Günden güne arttı evlâd-ı insân
Yapıldı sefine emr oldu tûfân
Nûh ile beraber tufânda idim

15. Taraf-ı Rahmân'dan olundu fermân
K'abeyi yapmaya Halîl-ür-Rahmân
Gökten İsmâ'il'e indikde kurbân
Ben tavâf-ı Beytü'r-Rahmân'da idim

16. Ne esrâr var bunuñ takaddümünde
Ehl-i idrâk olur tefehhümünde
Hakk ile Musâ'nıñ tekellümünde
Tûr-ı Sînâ'da bir mekânda idim

17. 'İlm-i ledünnîdir bu 'ilm-i mübhem
Esrâr-ı hakîkat Allahü a'lem
Cihâna gelince 'İsâ ibni Meryem
Men de 'anâsır-ı bî-cânda idim

⁵⁰ Bu dörtlük metine sonradan eklenmiştir.

18. Mukaddere hâ'il olur mu tedbîr
Elbette tedbîri fesh eder takdîr
Okuyup İncil'i ittikçe tefsîr
Müş tâk-ı nüzûl-ı Kur'ân'da idim

19. Ber-karâr olunmaz cihân câhında
İstirâhat ara Hak dergâhında
Sultân Süleymân'ın bârgâhında
Şâh-ı mûrgân ile dîvânda idim

20. Gör ne hûb bezenmiş sarây-ı subhân
Hâne zîn olmadan konar mı sultân
Teşrîf eyledikte Resûl-i zîşân
Men mutî'-i râh-ı erkânda idim

21. Evvel âhir odur fahri cihânın
Vasfı mümkün müdür öyle zîşânın
Dört kitâp içinde medhini ânın
Gûş edip deryâ-yı hayrânda idim

22. Ol kâşîfû-l esrâr o dürr-i şehvâr
Güneş gibi dîni eyledi izhâr
Daha mestûr iken ol sırr-ı settâr
Anın dergâhında derbânda idim

23. Şeyheyn-i hulefâ Ebûbekir 'Ömer
Sertâc-ı ehlu'llah 'Osman u Haydar
Erenler içinde cihâd-ı ekber
Şâh-ı merdân ile meydânda idim

24. Bu ma'nâ muğlaktır gelmez beyâna
‘Âkillar erişmez sırr-ı Sübhân’a
Vâlidem gelmeden mülk-i cihâna
Men rahm-i mâderde gümânda idim

25. Ebu-l beşer bâğ-ı İrem’de iken
Sarây-ı ‘anâsır hedimde iken
Silsilem sahrâ-yı ‘ademde iken
Ben meydân-ı ‘aşkı seyrânda idim

26. Emrah saña haktır bu ‘ilm-i esrâr
Hakikat birliğin eylediñ izhâr
Neyleyim mekteb-i mantıkı ey yâr
Ezelden mekteb-i ‘irfânda idim

SONUÇ

Cönkler ve mecmualar somut olmayan kültürel mirasımızın birçok unsurunu geçmişten günümüze taşıması sebebiyle kültür tarihimiz açısından önemli kaynaklardır. İlk örneğine 15'inci yüzyılda rastlanan cönkler ve mecmualar bazı değişimler geçirerek de olsa 20'inci yüzyıla kadar varlığını devam ettirmiştir. İçerdiği malzeme ve şekillerine göre bu defterlere sefine, keşti, tezkire, divan, beyaz gibi adlar da verilmiştir. Divan şairlerinin şiirlerini içeren defterlere mecmua, halk şairlerinin şiirlerini içeren defterlere cönk adı verilir gibi bir ayırım yapılsa da bunun doğru olmadığı incelenen cönk ve mecmua örnekleriyle ortaya koyulmuştur. Cönkler ve mecmualarda divan ve halk şairlerinin şiirleri bir arada sıklıkla görülür. Cönkler ve mecmualar arasındaki farklar şekil özellikleri ile ilgilidir. Cönkler uzunlamasına açılırken mecmualar bildiğimiz defterler gibi enine açılır. Tezimize konu olan *Anadolu Milli Şiirler Külliyyatı* adlı eser de klasik mecmualara gibi enine açılan bir defterdir. İçerisinde hem halk hem de divan şairlerinin şiirleri bulunmakla beraber Nuri Gökaşan daha çok halk şairlerinin şiirlerine yer vermiştir.

Cönk ve mecmualarda sadece edebî ürünler değil farklı alanlardan birçok ürüne rastlanmaktadır. Cönkler ve mecmualarda hutbe, dua, hastalık ve tedavileri, reçete, büyü, tılsım, şahsi belgeler, fetvalar, astrolojik kayıtlar, yerel olaylar ile ilgili kayıtlar, tarihî olayların kayıtları, ailevî hayata dair kayıtlar gibi farklı alanlarda birçok bilgi bulunmaktadır. İçeriğinin bu kadar çeşitli olması cönkler ve mecmuaları sadece edebiyat tarihi çalışmaları açısından değil, halk bilimi, tarih, dil bilimi, sosyoloji gibi birçok alan açısından önemli kaynaklar hâline getirmektedir. Cönkler ve mecmualar oluşturulduğu dönemin sosyal ve kültürel tarihini ve cöngü veya mecmuayı oluşturan kişinin edebî zevkini, tercihlerini ve ihtiyaçlarını yansıttığı; daha önce adı duyulmamış şairlerin ve şiirlerinin tespit edilmesini, bilinen şairlerin ise bilinmeyen şiirlerinin ya da bilinen şiirlerinin çeşitlenmelerinin ortaya çıkarılmasını sağladığı için de önemli kaynaklardır.

Çalışmamıza konu olan *Anadolu Milli Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuayı tertip eden Nuri Gökaşan'ın kendisi de bir şairdir. 1874 yılında Ürgüp'te dünyaya gelmiştir. Tayyazâde Nûrî Efendi olarak tanınmıştır. Otuz beş yıl devlet hizmetinde bulunduktan sonra 1929'da emekli olmuştur. Hayatı boyunca Ürgüp'ten ayrılmayan Nuri Gökaşan,

hayatının son zamanlarını Ankara’da çocuklarının yanında geçirmiştir. 9 Mart 1955 yılında Ankara’da vefat etmiş ve Cebeci Kabristanı’na defnedilmiştir. Nuri Gökaşan önemli bir sanat ve kültür adamıdır. Kendisi hattat, hakkâk, şair, ressam ve müzisyendir. Aynı zamanda derlemecidir. Tertip ettiği *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı*’na kendisine ait yirmi bir şiiri de almış olması ve bu şiirlerin bazılarının sadece bu mecmuada yer alıyor olması eserin değerini artırmaktadır. Nuri Gökaşan’ın mecmuaya kaydettiği şiirlerinde hem aruz hem de hece veznini kullanmış olması onun hem halk şiirini hem de klasik şiiri yazabilecek kadar bir kültürel birikime, yeteneğe ve zevke sahip olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada, daha önce Melda Karaca’nın 2019 yılında hazırladığı “Nuri Gökaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-I” adlı yüksek lisans tezine de konu olan, Nuri Gökaşan’a ait *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuada yer alan ve yapılan iş bölümü sonucu seçilen 39 şaire (Ali Şâdî, Âsım, Âşık Ömer, Bâkî, Erbâbî, Erzurumlu Emrah, Fennî, Fuzûlî, Himmetî, İbrâhim Ferîd, İlhamî, Karacaoğlan, Kenzî, Kerîmî, Lutfî, Mahfî, Mecdî, Muhibbî, Namık Kemal, Nevres, Nidâyî, Tokatlı Nûri, Turgutlulu Nûrî, Pertev, Ra’dî, Râzî, Rızâ, Rûhî, Rüşdî, Sadâyî, Sâdık Efendî, Sa’dî, Serverî, Şeref Hanım, Tûrabî, Vâkîf, Vâsîf, Zihnî, Ziyâ Paşa) ait 261 şiirin transliterasyonu yapılmıştır. Bu şairlerin hayatları hakkında bilgi de verilmiştir. Ayrıca mecmuada “Müfredat” başlığı altında kaydedilmiş müfretlerin de transliterasyonu yapılmıştır. Böylelikle *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuanın Latin harflerine aktarılması işlemi tamamlanmış ve bu önemli eserin diğer yarısı da ilim dünyasına kazandırılmıştır.

Mecmuada 77 halk ve divan şairine ait 509 şiir bulunmaktadır. Müfredat kısmında farklı şairlere ait müfretlere ve vecizelere yer verilmiştir. Mecmuanın içeriği incelendiğinde şiirler dışında farklı bilgiler içerdiği de görülmüştür. Mecmuada Nuri Gökaşan’ın ve oğlu Tayyar Gökaşan’ın fotoğrafları, gazetelerden kesilip yapıştırılmış taziye, tebrik ve teşekkür ilanları vardır. Nuri Gökaşan’a ait hat ve kara kalem çalışmaları da bulunmaktadır. Mecmuanın 119, 120 ve 276’ncı sayfalarında mecmuada şiirleri bulunan şairlerin adlarının kaydedildiği ve bazıları hakkında kısa bilgilerin verildiği bir cetvel bulunmaktadır. Cetvelde 64 maddede 66 şairin adı geçmektedir. Bu şairlerin hepsi hakkında bilgi verilmemiş bazılarının isminin yanına nokta konularak

geçilmiştir. Cetvelde adı geçen Mantıkî'nin mecmuada şiiri bulunmamaktadır. Mecmuada şiiri bulunduğu halde cetvelde adı geçmeyen şairler de vardır. Bunlar: Ali Şâdî, Güftî, Mecdî, Nâtıkî, Nâzım, Neşâtî, Râzî, Sa'dî, Selîmî, Şükrî ve Tokatlı Azmî'dir. Bunun dışında bazı sayfalarda tarih, yer, şiirin türü, şaire dair notlar, ebced hesabı gibi küçük bilgiler de bulunmaktadır. Mecmuanın 2 numaralı sayfasında bulunan "ibtidâ-i gazeliyât" başlığıyla gazeller bölümü başlamaktadır. Mecmuanın 46'ncı sayfasında "dîvân", 80'inci sayfasında "müfredât", 121'inci sayfasında "koşma", 261'inci sayfasında "kalenderî", 279'uncu sayfasında "dübeyt", 283'üncü sayfasında "semâî" ve 333'üncü sayfasında ise "destân" başlığı bulunmaktadır. Bu başlıkların bulunduğu sayfa aralıklarında başlıklardan farklı şiir türleri de bulunmaktadır.

Mecmuada en çok şiiri bulunan on şair Erzurumlu Emrah (164), Seyrânî (86), Rûzî (46), Gedâyî (26), Nuri Gökaşan (21), Fuzûlî (15), Nûrî (13), Rûhî (11), Zihnî (7) ve Mir'âtî'dir (7). Nuri Gökaşan'ın mecmuaya daha çok halk şairlerinin şiirlerini kaydettiği görülmüştür. Bu durum hem Nuri Gökaşan'ın hem de döneminin edebî tercih ve zevklerini göstermesi açısından önemlidir. Özellikle çoğu şairin birer şiiri bulunurken Erzurumlu Emrah ve Seyrânî'nin yüzün üzerinde şiirinin bulunması bu şairlerin şiirlerinin Nuri Gökaşan ve toplum tarafından ne kadar beğenildiğini göstermektedir. Erzurumlu Emrah'ın şiirlerinin diğer şairlere göre fazlalığı Emrah kolu sayesinde Emrah şiirlerinin 20'inci yüzyılda bile toplumun en beğendiği ve hafızasına kazıdığı şiirler olduğunu göstermektedir. Divan şairlerinden en çok şiiri bulunan şair ise Fuzûlî'dir. Bu da Fuzûlî'nin sanat gücünün ve etkisinin yüzyıllar sonra bile devam ettiğinin göstergesidir.

Mecmuada şiiri bulunan ve çalışmamız kapsamına giren 39 şairin hayatlarına dair yapılan araştırmalar sonucunda bazı şairlerin kimliği tam olarak tespit edilememiştir. Bu şairlerden İbrâhim Ferîd'in *AMŞK*'nda bulunan cetvelde Rizeli olduğu kaydedilmiştir fakat kaynaklarda bir tane İbrâhim Ferid'e rastlanmış ve İstanbul'da doğduğu bilgisine ulaşılmıştır. Aynı durum Ra'dî için de geçerlidir. Cetvelde Erzincan-Eğinli olduğu yazmaktadır fakat kaynaklarda sadece bir Ra'dî mahlaslı şaire rastlanmıştır. O da İstanbullu'dur. Her ikisinin de mecmuada yer alan şiirlerine kaynaklarda rastlanmamıştır. Lütfî adlı şair hakkında cetvelde bilgi

verilmediği ve mecmuada yer alan şiirine de kaynaklarda rastlanmadığı için kim olduğu kesin olarak anlaşılamamıştır. Mecmuada birer şiiri bulunan Râzî ve Sa‘dî cetvelde kayıtlı değildir. Mecmuada yer alan şiirlerine de kaynaklarda rastlanmamıştır. Râzî’nin mecmuada yer alan şiiri 19’uncu yüzyıl şairlerinden Rif‘at Dede’nin gazeline yazılmış bir tahmistir. Bu bilgiden yola çıkarak mecmuada şiiri bulunan Razi’nin 19’uncu yüzyılda ya da sonrasında yaşamış olması gerektiği düşünülerek kimliği hakkında bir tahminde bulunulmuştur. Sadâyî hakkında cetvelde bir bilgi verilmemiştir. Kaynaklarda sadece bir tane Sadâyî mahlaslı şaire rastlanmış fakat mecmuada yer alan şiirine rastlanmamıştır. Serverî ve Vâkîf cetvelde kayıtlıdır fakat haklarında cetvelde bilgi bulunmamaktadır. Mecmuada yer alan birer şiirine kaynaklarda rastlanmamıştır. Bundan dolayı kimlikleri tam olarak tespit edilememiş fakat edebî tarzlarından yola çıkılarak kimlikleri hakkında çıkarımda bulunulmuştur. Yukarıda bahsedilen şairlere ait toplam on şiir ilk defa okunarak edebiyatımıza kazandırılmıştır.

Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı daha yazıldığı dönemde ses getirmiş bir eserdir. Hayli hacimli olan bu mecmua edebiyat ve kültür tarihimiz için değerli bir eserdir. Mezar taşında bile “Anadolu Millî Şiirler Külliyyâtı’nı Câmîi..” yazması bu eserin önemini ve Nuri Gökaşan’a kazandırdığı şöhreti göstermesi açısından önemlidir. Bu çalışmayla *Anadolu Millî Şiirler Külliyyatı* adlı mecmuanın Latin harflerine aktarılması işlemi tamamlanmış ve bu önemli eserin diğer yarısı da ilim dünyasına kazandırılmıştır.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, A. & Qayıbov, S. (2013). Vâgıf/Vâkıf, Molla Penâh. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vakif-molla-penah>
- Ak, C. (2001). *Şair Padişahlar*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ak, C. (2008). Rûhî-i Bağdâdî. İçinde *İslam Ansiklopedisi* 35 (205-206). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Ak, C. (2001). *Bağdath Rûhî Dîvânı*. Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Akbayar, N. (1996). *Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmanî*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Akman, E. (2014). Âşık Tokatlı Nûrî'nin Yeni Şiirleri ve Şiir Dili. IX. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı Bildirileri (279-288).
- Aksoyak, İ. H. (2014). Sıdkî, Mehmed Sâdık. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sidki-mehmed-sadik>
- Aksoyak, İ. H. (2016). Cönk İmlâsı. *Milli Folklor*, (111), 5-13.
- Akün, Ö. F. (2006). Nâmık Kemal. İçinde *İslam Ansiklopedisi* 32 (361-378). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Akyüz, K. & Yüksel, S. & Cunbur, M. & Beken, S. (1990). *Fuzûlî Divanı*. Akçağ Yayınları.
- Arslan, M. (2014). Rızâ, Ali Rızâ Paşa, Trabzonlu. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riza-ali-riza-pasa-trabzonlu>
- Arslan, M. (2028). *Şeref Hanım, Dîvân*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ayan, H. (1981). *Leylâ vü Mecnun, Fuzûlî*. Dergah Yayınları.
- Ayan, H. (1993). *Rind ile Zahid, Fuzulî*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Aydoğdu, B. (2005). Fahri Bilge'nin Kayseri Yöresi Türk Halk Bilimi Çalışmaları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydoğdu, B. (2011). Türk Edebiyatında Seyrânî Olgusu: Develili Seyrânî ve Eserleri (İnceleme-Metin) (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Azar, B. (2005). Türebî Divânı (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Babinger, F. (1992). Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri (Çev. C. Üçok). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Başgöz, İ. (1992). *Karac' oğlan*. Indiana Üniversitesi Türkçe Programı Yayınları.
- Başoğlu, M. A. & Okumuş, N. (2003). *Hasan Rüşdî Dîvânı*. Emek Matbaacılık.
- Bayık, H. (1965, 17 Ağustos). Kıymetli Talebeler Yetiştiren Değerli Hoca Ürgüplü Mehmet Nuri Efendi. *Zafer Gazetesi*.
- Beydilli, K. (2009). Selim III. İçinde *İslam Ansiklopedisi* 36 (420-425). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Canım, R. (2018). *Lâtîfî, Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Cunbur, M. (2001). Ali Şadi. İçinde *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* 1(339-340). Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Cunbur, M. (2008). *Karacaoğlan*. Çağrı Yayınları.
- Cunbur, M. (1974). Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri. I. Uluslararası Türk Folkloru Semineri Bildirileri (69-73). Başbakanlık Basımevi.
- Çapraz, E. (2013). Rüşdî, Hasan Rüşdî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rusdi-kayserili>
- Çapraz, E. (2013). Himmetî, Arif. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/himmeti-kayserili>
- Çapraz, E. (2015). Sosyo-Kültürel Bağlamda Kayserili Rûzî ve Şiirleri (İnceleme-Tenkitli Metin) (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çapraz, E. (2005). Fahri Bilge Defterlerindeki Kayseri ve Yöresi Halk Şairleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, N. (2014). Abdullah Nidâî Kâşgarî Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı. *Turkish Studies*, 345-363.
- Çınarcı, M. N. (2019). *Şeyhülislam Ârif Hikmet Bey, Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

- Çiftçi, Ö. (2017). *Fatîn Tezkiresi (Hâtümetü'l- Eşâr)*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Demirayak  zsoy, B. (1997). *Serg zeştn me-i Zihnî* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deniz, R. & Kaya, M. (2016). *G ldeste-i Ürgüp,  rg pl  şairler Antolojisi*.  rg p Koruma Araştırma Turizm Tanıtma ve Eğitim Derneği Yayınları.
- Doğan, M. N. (1996). *Fuzûlî, Leyl  v  Mecnun*. Çantay Kitabevi.
- Duran, H. (2016). Dana Dili Terimi ve Cönk Araştırmacılarının Karşılaştığı Bazı Problemler. *Millî Folklor*, (111), 41-51.
- Duymaz, A. (2016). S z n Yazılaşması Yazının Sözleşmesi: Cönkler. *Millî Folklor*, (111), 14-27.
- Düzgün, D. (2000). Aşık Tarzı şiir Geleneği ve Erzurumlu Emrah. *Millî Folklor*, (47), 52-55.
- Elçin, ř. (1987). * şık  mer*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Elçin, ř. (1997). *Halk Edebiyatı Araştırmaları I*. Akçağ Yayınları.
- Erbay, N. (2014). *Bayburtlu Zihnî D v n *. Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.
- Erbay, E. & Düzgün, D. (2019). *Ziyaeddin Fahri Erzurum şairleri*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. (2009). Sivaslı Ali ş d  ve Kerbelâ Mersiyelerini  htiva Eden Sirişk-i Mâtem Adlı Eseri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 54-72.
- Erdoğan, M. (2014). Ferîd, İbrahim Ferîd. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ferid-ibrahim-ferid>
- Erdoğan, K. &  alka, M. S. (2011). Kasabalı D lekz de Mehmed Nûrî Efendi ve Bazı şiirleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 141-163.
- Ergin, A. ř. (1996). *Yozgatlı Mehmed Said Fennî Divanı*. Ankara.
- Ergin, O. (1945). *Balıkesirli Abdülaziz Mecdi Divanı*. Gün Basımevi.
- Ergun, S. N. (1935). * şık  mer Hayatı ve şiirleri*. Semih L tfi Matbaası ve Kitabevi.
- Ergun, S. N. (1948). *Karacaoğlan, Hayatı ve şiirleri*.

- Esatoğlu, A. (2001). *Âsım. İçinde Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 1*(470). Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Fedai, H. (1989). *Kıbrıslı Âşık Kenzi Divanı I*. KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Gıynaş, K. A. (2011). Şiir Mecmuları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (25), 245-260.
- Göçgün, Ö. (1987). *Ziya Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Bütün Şiirleri*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Gökyay, O. Ş. (1995). *Eski, Yeni ve Ötesi*. İletişim Yayınları.
- Gölpınarlı, A. (2006). *Fuzûlî Divanı*. İnkılap Kitabevi.
- Güngör, Ş. (1987). *Hadikatü's-Süeda, Fuzûlî*. KTB Yayınları.
- Görkem, İ. (2018). *Ahmet Şükrü Esen Anadolu Âşıkları-I Karacaoğlan*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gürel, R. (2019). *Enderunlu Vâsıf Divanı*. Kitabevi Yayınları.
- İnal, İ. M. (1988). *Son Asır Türk Şairleri*. Dergah Yayınları.
- İnce, M. (2018). *Mîrzâ-zâde Mehmed Sâlim Efendi, Tezkiretü's-Şu'arâ*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- İpekten, H. & İsen, M. & Toparlı, R. & Okçu, N. & Karabey, T. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- İpekten, H. (1989). *Enderunlu Vâsıf*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İsen, M. (1990). *Latîfî Tezkiresi*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kaçalin, M. S. (2006). Mütercim Âsım Efendi. İçinde *İslam Ansiklopedisi* 32 (200-202). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kadioğlu, İ. (2018). *Ali Emîrî Efendi, Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Kalkan, E. (1988). *Çağlar Boyunca Kayseri Şairleri*. Özel İdare Matbaası.
- Kaplan, S. (2005). *Sultanların Şiirleri Şiirin Sultanları*. Saka Yayınları.
- Kaplan, Y. (2013). *Sadâyî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sadayi>

- Karaca, M. (2019). Nuri Gökaşan Mecmuası (İnceleme-Metin)-I (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.
- Karahan, A. (1954). *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadis Toplama, Tercüme ve Şerhleri*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Karasoy, Y. & Yavuz, O. (2003). 17. Yüzyıl Saz Şâiri Âşık Ömer Üzerine Bazı Mülâhazalar. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi Ahmet Bican Ercilasun'a Armağa*, (13), 177-215.
- Karasoy, Y. & Yavuz, O. (2010). *Âşık Ömer Divanı*. Selçuk Üniversitesi BAP Yayınları.
- Kaya, B. A. (2020). *Osman Nevres, Dîvân*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Kaya, D. (2007). Kültürümüzde Cönklerin Önemi ve Sivas Kaynaklı Cönkler. *Kültürümüz ve Kitap Sempozyumu* (254-263). Sivas İbni Hümmam Vakfı Yayınları.
- Kılıç, F. (2018). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü's-Şu'arâ*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Koz, S. (1977). Cönk. *İçinde Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler, İsimler, Eserler, Terimler 2* (83-85).
- Köksal, M. F. (2016). Cönklerde Divan Şiiri, Divan Şiirinde Cönkler. *Millî Foklor* (111), 28-40.
- Köksal, M. F. (2011). Şiir Mecmualarının Önemi ve “Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”. <https://mestap.com/mestap/>
- Köprülü, F. (1929). *XIX'uncu Asır Sazşairlerinden Erzurumlu Emrah*. Evkaf Matbaası.
- Köprülü, F. (2004). *Saz Şairleri*. Akçağ Yayınları.
- Küçük, S. (1991). Bâkî. *İçinde İslam Ansiklopedisi 4* (537-540). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Küçük, S. (2019). *Bâkî Dîvânı*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Küntaş, K. (2017). *Sıhhat u Maraz, Fuzulî*. İbn-i Sina Yayınları.
- Kürkçüoğlu, K. E. (1949). Risale-i Muammayat-ı Fuzûlî. *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi 2*, 61-106.

- Kürkçüoğlu, K. E. (1956). *Fuzûlî, Rind ü Zahid*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Kürkçüoğlu, K. E. (1956). *Fuzuli Beng ü Bade*. Maarif Basımevi.
- Kürkçüoğlu, K. E. (1951). *Kırk Hadis Tercümesi*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mazıoğlu, H. (1962). *Fuzûlî Farsça Divan*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Mengi, M. (2011). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Akçağ Yayınları.
- Muhammed B. Tâvîd Et-Tancî (2014). *Matla‘u’l- İ‘tikâd fî Ma‘rifeti’l-Mebdei ve’l-Meâd* (Çev. M. E. Coşan ve K. Işık). Server Yayınları.
- Onay, A. T. (1933). *Aşık Tokath Nuri*. Çankırı Matbaası.
- Oral, M. Z. (1936). *Tokath Aşık Nuri*. Niğde Halkevi Yayınları.
- Öksüz, M. (2013). *Artvin Âşıklık Geleneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Örs, D. & Öztürk, M. (2009). *Burhân-ı Katı Mütercim Âsım Efendi*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özay, Y. (2015). Mahfî, Ali. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mahfi-ali>
- Öztelli, C. (1970). *Karacaoğlu, Bütün Şiirleri*. Millîyet Yayınları.
- Öztoprak, N. (2001). *Rûhî*. Timaş Yayınları.
- Paic-Vukic, T. (2012). *Mecmûa İncelemelerinin Sınırları ve Olanakları: Bosna Mecmûalarına Bir Yaklaşım*. İçinde H. Aynur & M. Çakır & H. Koncu & S.S. Kuru & A. E. Özyıldırım (Ed.), *Eski Türk Edebiyatı Çalışmalar VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı* (53-71).
- Sakaoğlu, S. (1988). *Bayburtlu Zihni*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Sakaoğlu, S. & Alptekin, A. B. (1990). *Bayburtlu Zihnî Bibliyografyası*. Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yayınları.
- Sakaoğlu, S. & Sevgi, A. (1992). *Bayburtlu Zihnî, Hikâye-i Garîbe*. Göksu Matbaası.
- Saraç, Y. (2016). *Osmanlı Müellifleri Bursalı Mehmet Tahir*. Türkiye Bilimler Akademisi.
- Satoğlu, A. (1962). *Kayseri Şairleri*. Hâkimiyet Matbaası.

- Selçuk, B. (2014). Rif'at, Rif'at Dede. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.
<http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rifat-rifat-dede>
- Solmaz, S. (2018). *Ahdî ve Gülşen-i Şu 'arâsı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Sungurhan, A. (2017). *Beyânî, Tezkitetü 'ş-Şu 'arâ*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Sungurhan, A. (2017). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü 'ş-Şu 'arâ*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Şentürk, A.A. & Kartal, A. (2010). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Dergah Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1950). *Fuzûlî'nin Farsça Divanı Tercümesi*. Millî Eğitim Basımevi.
- Taşlıova, M. (2006). Elektronik Cönk Kavramı ve Türk Halkbilimi'nin Değeri Bilinmeyen Kaynakları. *Türkiyat Araştırmaları*, (5), 89-112.
- Turan, F. A. (2003). Erbabî. İçinde *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* 3 (355). Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Türkmen, D. A. (1993). *Mütercim Âsım Efendi ve Tuhfe-i Âsım* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ürgüplü, A. S. (2015). *Şeyhülislam Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi'nin Meşrutiyet, Büyük Harp ve Mütareke Günlükleri (1909-1922)*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yavuz, K. & Yavuz, O. (2016). *Muhibbî Dîvânı Bütün Şiirleri*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Yıldırım, D. (2013). *Elyazması Bir Kitap Türü: Cönk / Cöng, Kayıp Saraybosna Cöngü Bağlamında*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Yılmaz, K. (2001). *III. Selim (İlhâmî) Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.
- Yılmaz, K. (2019). *Güftî, Teşrifâtü 'ş-Şu 'arâ*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Yılmaz, Z. (2015). *Âsım Efendi Tarihi*. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Zavotçu, G. (2017). *Rızâ Tezkiresi*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

EKLER

EK 1. Ayaklı Şiirler Dizini

144	Erzurumlu Emrah	Kişi Feyz Bulur İ'tibârınca
239	Nûrî	Serde Sevdâ Kalpte Nâr Olmayınca
149	Mahfî	Varıp Erbâbına Danışmayınca
193	Erzurumlu Emrah	O Nûruñ Nârından Sûr Olur Peydâ
238	Erzurumlu Emrah	Bir De Hû Çekelim Hû Leylâ Leylâ
219	Erzurumlu Emrah	O Kâkül-i Müşg-bâre Dokunma
193	Erzurumlu Emrah	Vahşîler Dem Çekip Çöl Ağlar Baña
218	Erzurumlu Emrah	Satar 'Âşıkına Kan Pahasına
208	Erzurumlu Emrah	Düşürdüñ Başımı Ne Belâlara
193	Erzurumlu Emrah	Cümle 'Âlem Baña Düşmân Olursa
192	Erzurumlu Emrah	Şu Âh (u) Vâhımdan Kalbiñ Yanar Ya
194	Erzurumlu Emrah	Bakma Noksânımdan Geç Efendim Geç
208	Erzurumlu Emrah	Lâl Olur Bülbüller Güftâr Edince
218	Erzurumlu Emrah	Bir Bûy-i Eser Var İnceden İnce
238	Erzurumlu Emrah	Erenler Bezminden Gûş Etmeyince
208	Erzurumlu Emrah	Sabr Ederseñ Eyyûb Misâli Derde
218	Erzurumlu Emrah	Bâkî Değil Bu Mekâna Güvenme
282	Karacaoğlan	Dola Beni Bel Yerine
219	Erzurumlu Emrah	Asıldım Zülfünüñ Her Dânesine
219	Erzurumlu Emrah	Değişmez Mescidi Meyhânelere
214	Erzurumlu Emrah	Cihânda Bir Temiz Tıynet Kalmadı
209	Erzurumlu Emrah	Daha O Meclisiñ Ne Tadı Kaldı
210	Erzurumlu Emrah	Hokka-yı 'Âlemde Dermân Mı Kaldı

210	Erzurumlu Emrah	Ne Ağyârim Kaldı Ne Yârim Kaldı
209	Erzurumlu Emrah	Nâ'il-i Vasl Olup Âbâd Olaydı
147	Zihnî	Sâkiler Meclisten Çekmiş Ayağı
332	Erzurumlu Emrah	Nutku Kimyâ Gibi Gevher Olmalı
189	Mahfî	Hakkı Kabz Etmez Kesilse Başı
126	Erzurumlu Emrah	Dergâh-ı Mevlâ'dır Dergâh Efendi
210	Erzurumlu Emrah	Gör Ne Devlet İle Pâyelendirdi
277-280	Erzurumlu Emrah	Şerh Ederek Söylemeli
211	Erzurumlu Emrah	Bir Dem Karâr Etmez Mâh-ı Tecelli
214	Erzurumlu Emrah	Na'il Et Rûyet-i Dîdâra Beni
209	Erzurumlu Emrah	Sen Nice Hemdemim Hâr Ettin Beni
211	Erzurumlu Emrah	İflâh Etmez Âhir Bu Derd-kâr Beni
211	Erzurumlu Emrah	Dolaştır Muhabbet Peymânesini
140	Mahfî	Her Kim Beğenirse Kıyâfetini
205	Erzurumlu Emrah	Bir Kâna Uğradım Kândan İçeri
136	Erzurumlu Emrah	Yıkılsın Başına Meyhâneleri
124	Kenzî	Ervâh-ı 'Âlemiñ Hayru'l-Beşeri
135	Lütfî	Hûşîd-i Hârı Deldi De Geçti
183	Erzurumlu Emrah	Rişte-yi Himmetim Şiraz'ı Geçti
156	Serverî	Tîr-i Âhım Kûh-ı Keşîştten Geçti
239	Nûrî	Vasl-ı Yâr Müyesser Olmadı Gitti
147	Erzurumlu Emrah	O 'İletler Bizde Yâr İdi Gitti
322	Erzurumlu Emrah	Bir Sâkî Bir Şerbet Bir De Ben Gerek
321	Erzurumlu Emrah	Dedim Bayram Mıdır Söyledi Yok Yok
324	Erzurumlu Emrah	Zemîn Ü Âsumân Olmadan Evvel

324	Erzurumlu Emrah	Gül Dolanır Çevre Yanıñ A Bülbül
188	Erzurumlu Emrah	Hazîne-yi Sırr-ı Hüdâ'dır Göñül
326	Erzurumlu Emrah	Çile-yi Sülûku Seyrândan Aldım
325	Erzurumlu Emrah	Dedi Sâdık Yârim Göñülde Andım
326	Erzurumlu Emrah	Od Düşürdüm Âşiyândan Usandım
333-337	Erzurumlu Emrah	Cibâl-i 'Ademde Bürkânde İdim
150	Erzurumlu Emrah	Bir Sönmez Nâr İmişsiñ Sevdiğim
325	Erzurumlu Emrah	Kitâb-ı 'Aşk İçre Bu Hecem Benim
327	Erzurumlu Emrah	Çekilse Destiñle Kemendim Benim
326	Erzurumlu Emrah	Hamd Olsuñ Ki Şerâfetim Var Benim
141	Erzurumlu Emrah	Sevdiğim Cânânı Gözler Gözlerim
325	Erzurumlu Emrah	Cân Değil Hakikat Cihândan Geçtim
329	Erzurumlu Emrah	Bellidir Nâle-yi Efgânımızdan
328	Erzurumlu Emrah	Bilirdi Dildeki Esrârımızdan
329	Erzurumlu Emrah	Berk-i Gül-i Müşgbârdan Ayrılan
329	Erzurumlu Emrah	Hezârân Düşerdim Âşiyâne Ben
328	Erzurumlu Emrah	Hercâi Olduğñ Bilmez İdim Ben
328	Erzurumlu Emrah	Külbe-yi Ahzânıñ Mahzûnuyum Ben
202	Nidâyî	Her Zamân Eylerim Feryâd Elinden
133	Erzurumlu Emrah	Mey Mi Esirgenir Mestânesinden
197	Erzurumlu Emrah	Sefer Kılmak Yeğdir İkâmetinden
330	Erzurumlu Emrah	Kandır Teşne Dili Peymânelerden
181	Nûrî	Hâke Yüz Sür Ağla Âşikâre Sen
180	Fennî	Şîrîn Misiñ Yoksa Leyla Mısıñ Sen
268	Erzurumlu Emrah	Gösterme Yüzüñ Güllere Mevlâyı Severseñ

323	Erzurumlu Emrah	Geçti Güzel Çağı Gonca Bağlarıñ
17	Erzurumlu Emrah	Ta Kıyâmet Haşre Dek Yansın Tutuşsun
	Ağlasın	
238	Erzurumlu Emrah	Huzûr-ı Mahşere Dîvâna Kalsın
182	Nûrî	Sen De Bu Gülşende Bize Bülbülsün...
	‘Aşka Yararsın	
139	Rüşdî	Çek Bir Yaña Ey Meh-pâre Perçemiñ
324	Erzurumlu Emrah	Şerhini Yazınca Kemâliñ Seniñ
323	Erzurumlu Emrah	Yakar Baktığını Nâra Gözleriñ
150	Zihnî	Değer Taht-ı Isfahânı Gözleriñ
330	Erzurumlu Emrah	Çıkıp Gülistânı Seyrân Eylesin
322	Erzurumlu Emrah	Şeydâ Bülbül Gibi Zâra Düşesiñ
323	Erzurumlu Emrah	‘Âşka Resûl-i Kibriyâ Sensiñ
322	Erzurumlu Emrah	Yakıp Ciğerimi Büryân Edersiñ
327	Erzurumlu Emrah	Verdiği Dertlere Devâ Göndersin
201	Erzurumlu Emrah	Anlarıñ Sevdiği Yâri Bilmezsiñ
327	Erzurumlu Emrah	Yeni Bir Yâr Sevmiş Gülü Hâr Olsun
154	Ra‘dî	Dem Çeker Leylû’l-Esrâya Zülfün
132	Erzurumlu Emrah	Ağla Şimdengerü Var Garîp Garîp
195	Erzurumlu Emrah	İşitir Nâzenin Dildârım Ağlar
312	Erzurumlu Emrah	Muhibb-i Hakîkat Dervîşân Añlar
155	Erzurumlu Emrah	Beni Bir Vefâsız Yâre Yazmışlar
213	Erzurumlu Emrah	Titreşir Damarda Kızıl Kan Sızlar
311	Erzurumlu Emrah	Ne Âb-ı Hayvân’da Ne Lokmân’da Var
311	Erzurumlu Emrah	Dilden ‘Arz Etmeye Cesâret Mi Var
311	Erzurumlu Emrah	Semtine Varmaya Çâremiz Mi Var

153	Himmetî	Mücevher Mâdeni Kâr-hâneñ Var
310	Erzurumlu Emrah	Donanmış Meclis-i Âmâdemiz Var
312	Erzurumlu Emrah	Böyle Parlak Mı Olur Ay Ciğirim Yâr
317	Erzurumlu Emrah	Elif Kaddim Ettiñ Yay Ciğirim Yâr
316	Erzurumlu Emrah	Kipriklerin Cân Evime Çakan Yâr
181	Nûrî	Sahife-yi Kalbe Derd Ser Yazar
310	Erzurumlu Emrah	Budur Sâdık Yârîñ Nişânı Dilber
234	Erzurumlu Emrah	Ta‘lîm-i ‘Ulûm-ı Kesretten Geçer
129	Erzurumlu Emrah	Melek Midir Bu Hüsn-i Mâh Dediler
184	Nûrî	‘Aşktır O Feyze Sebep Dediler
153	Himmetî	Şerî‘ati ‘Ulemâya Verdiler
200	Erzurumlu Emrah	Velâkin Sûretâ İhfâ Ederler
237	Erzurumlu Emrah	Baňa Senden Gayrı Kim İmdâd Eyler
194	Erzurumlu Emrah	Goncalar İlinden Âşiyân İster
195	Erzurumlu Emrah	Düş Olmuşum Âh ü Zâre Haber Ver
194	Erzurumlu Emrah	Elbet Mecnûn Olur Dağlarda Gezer
180	Fennî	Zülf-i Siyâhımıñ Yâdigâridir
187	Âşık Ömer	Verilir Nasîbi Kısmet Yazılır
313	Erzurumlu Emrah	Ezel İkrâr Veren Sâdıklardadır
195	Erzurumlu Emrah	Mihr-i Visâlinde Dil Lâlâcıktır
313	Erzurumlu Emrah	Sülûk-ı Sîrette Visâl İncedir
195	Erzurumlu Emrah	Hazîne-yi Bağrım Hicrân Yeridir
313	Erzurumlu Emrah	Bî-nevâ Yıkılır Vîrânesidir
213	Erzurumlu Emrah	Hakikat Şem‘iniñ Pervânesidir
214	Erzurumlu Emrah	Dedi Zülfüm Değdi Tel Yâresidir

311	Erzurumlu Emrah	Akan Çeşmim Yaşı Çaya Bedeldir
310	Erzurumlu Emrah	Benim Derdim Âşikâre Değildir
130	Erzurumlu Emrah	Bilmez Misiñ Ol Kâşâne Bizimdir
310	Erzurumlu Emrah	Kâşâne Bizimdir Mihmân Bizimdir
331	Vâkîf	Her Biri Bir Gayrı Hazânedendir
317	Erzurumlu Emrah	Kime ‘Arz Edeyim Hüsn-i Mâh Bilir
213	Erzurumlu Emrah	Aña Mâlik Olan Erenler Bilir
260	Erzurumlu Emrah	Deryâ-yı Hikmetten Habâb Gösterir
312	Erzurumlu Emrah	Dokuz Yerden Tüten Âhı Gösterir
260	Erzurumlu Emrah	Sorsañ Aña Başka Bir Sûret Verir
146	Sadâyî	Âteş-i Firâkı Elân Gezdirir
260	Erzurumlu Emrah	Neşe-yi Vashñla Giryân Gezdirir
131	Erzurumlu Emrah	Hâne Harâb Oldu Vîrâneciktir
316	Erzurumlu Emrah	Ser-i Zülf-i Âşiyâna Yetiştir
317	Erzurumlu Emrah	Bir Zülfü Perîşân Sünbül Gîsûdur
190	Mahfî	Sîret-i Kâmilde Sultân Bulunur
316	Erzurumlu Emrah	Ol Leb-i Şîrîn’e Ferhâd Olmuştur
321	Erzurumlu Emrah	Zîneti Bizlere Olmuş Olmamış
157	Zihnî	Yoksa Taht-ı Süleymân'dan Mı Geliş
330	Erzurumlu Emrah	Dedi Ki ‘Uşşâkıñ Dilşâhıdır Bu
217	Erzurumlu Emrah	Bilinmez Bir Özge Edâ Mıdır Bu
217	Erzurumlu Emrah	Cihânıñ Hûrşîd-i Rahşânıdır Bu
201	Erzurumlu Emrah	Güzeller İçinde Bir Tânedir Bu
217	Erzurumlu Emrah	Güzeller Sultânı İşte Budur Bu
200	Erzurumlu Emrah	Ettiği ‘Amelde Fayda Olur Mu

182	Nûrî	Cân Onda Ciğerlerim Çürüdü
320	Erzurumlu Emrah	A Kuzum Çok Nâzda Halâvet Olmaz
320	Erzurumlu Emrah	Tahammül Eyleyip Leylâ Dayanmaz
318	Erzurumlu Emrah	Beyhûde Lâf İle Menzil Alınmaz
319	Erzurumlu Emrah	Takdîr-i Hüdâ'dır Tağyîr Olunmaz
132	Erzurumlu Emrah	Cemâl-i Pâkiñde Noksân Bulunmaz
318	Erzurumlu Emrah	Merhametli 'Âlişâna Böyle Yaz
189	Mahfî	Niçün Bülbül Gibi Feryâd Eylemez
320	Erzurumlu Emrah	Değil Kim Dünyâyı 'Ukbâyı Bilmez
319	Erzurumlu Emrah	Hâlbuki 'Ârif-i Dâna Beğenmez
318	Erzurumlu Emrah	Âyîne-yi Gamda Kâre Görünmez
197	Erzurumlu Emrah	Yalan İle İmân İmtizâc Etmez
133	Erzurumlu Emrah	Zîrâ 'Aşk Ehliniñ Bî-nişânıyız
319	Erzurumlu Emrah	Cilve-yi Nâzınıñız Nezâketiñiz
321	Erzurumlu Emrah	Varıp Dîvânında Eyle Hâna 'Arz

EK 2. Aruzlu Şiirler Dizini

2	Rûhî	Gad Vasselnâ Fî Tarîki'l-'Aşk Minhâcü'l-Hüdâ
3	Rûhî	Seni Koyup Kime Meyl Eylesin Erbâb-ı Vefâ
29	Pertev	Hükm-i Devr Üzre Tabasbusdaki Ma'nâ Başka
29	Ali Şâdî	Elimizden Ne Gelir Küflü Du'âdan Başka
10	Vâsıf	İbtidâ İçtiği Peymâne Gelir Hatırıma
70	Erzurumlu Emrah	Senden Özge Her Melek-sîmâ Harâm Olsun Baña
71	Erzurumlu Emrah	Şu'le-yi Âhım Anınçün Nûr u Nâr Olmuş Baña
54	Ziyâ Paşa Kim	Fedâ-yı Nefs Ederse Cinsiniñ İmdâdına
57	Şeref Hanım	Uğratan Sensiñ Garîp Başım Benim Sevdâlara
286	Rûhî	Nice Avâre Sayd Etmiş Kebûter-hânedir Dünyâ
6	Fuzûlî	Şeref-i Zâtıña Ednâ-yı Merâtib Mi'râc
7	Râ'dî	Kangı Servi Gelecek Kâmet-i Bâlâ Yerine
7	Râ'dî	Ne Güzel Düşmüş Elif Nokta Sezâyı Yüzüne
41	Fennî	Baña Ta'rifini İhsân Edinîz Nerde İse
60	Zihnî	Sırr-ı Mevlâ 'Âlemü'l-Semâya Girdi Çıkmadı
74	Erzurumlu Emrah	Cevr Okuyla 'Âkıbet Deldiñ Dil-i Âbâdımı
53	Fuzûlî	Eyledim Tahkîk Görmüş Kimse Yok Cânânımı
288-289	Himmetî	Dediler Bârekallah Görmedik Biz Böyle Cânânı
75	Fuzûlî	Masdarı Zâtıñ Olan Eşyâ Sıfâtıñ Mazharı
265	Erzurumlu Emrah	Mansûr Gibi Hak Hak Çağırır Zât-ı Sıfâtı
289	Erzurumlu Emrah	Unutturdu Beni Mest Eyleyip Dünyâ Vü 'Ukbâyı
266	Erzurumlu Emrah	Fehm Eyle Bu Sâzıñ Nedir Allah'a Niyâzı
67	Erzurumlu Emrah	Gâlîba Kim Zühre-yi Nâhiddir Anıñ Kebkebi

6	Fuzûlî	Nebî Ol Vakt Ki Bi'l-fi'l Gerekmezdi Nebî
73	Erzurumlu Emrah	Pâyine Yüz Sürdü Ol Serviñ Akarsular Gibi
18	Bâkî	Olmaya Devlet Cihânda Bir Nefes Sıhhat Gibi
73	Erzurumlu Emrah	Çok Şecâ'at Sâhibi Sâhip-Kırânlar Var İdi
266	Erzurumlu Emrah	Pirâ-yı Atâ Meclis-i Dâra Da Tükendi
56	Muhibbî	Söz Deminde Mürdeler İhyâ Kılur 'Îsâ Mı Ki
29	Zihnî	Dâye-yi Gam Gamla Tahrîk Eylemiş Gehvâremi
73	Erzurumlu Emrah	Rahmet İrsâl Eyledi 'Âlemlere Mevlâ Seni
19-20	Kenzî Sensiñ	Ey 'Arz-gehiñ 'Âdilgâhı Gevheri
25	Nevres	Öğren Ey Dil Anı Benden Benim Anıñ Delisi
58	Bâkî	Bağlasañ Zincîrler Tutmaz Dil-i Dîvâneysi
3	Fuzûlî	Nevverallahu Leke'l-Arzu Sekallahu Serâk
68	Himmetî	Gir Tarîkiñ Lezzetin Pür-dem Devrânından Al
74	Mahfî	Çok Hâtırlar Var Bu Yolda Bulmalı Elbet Delîl
57	Bâkî	Lâleveş Elden Düşürme Câmı Bir Dem Ey Göñül
267	Erzurumlu Emrah	Cânım Üzülür Gamze-yi Hûn-hârîña Baksam
51	Nâmık Kemâl	Bezmgâh-ı Kabre Pûyân Olduğum Demdir Bu
Dem		
52	Erzurumlu Emrah	Zâhir Bâtın Kamu A'lâdan A'lâdır 'Âlem
26	Âsım	Sâ'il-i Hak Olalım Nâ'il-i Mes'ûl Olalım
48	Fuzûlî	Bulmuşum Feyz-i Nazar Senden Seniñ Kurbânıñım
283	Kenzî	Enelhak Cümleden Cânâ Cömert Merdâne Ben
Çıktım		
15	Fuzûlî	Yoksa Bir Dem Anı Ben Mûnis-i Cân Etmez İdim
71	Erzurumlu Emrah	Sûretim-Veş Sîretim Ma'nâda Âdemdir Benim
15	Fuzûlî	Diri Oldukça Libâsım Budur Ölse Kefenim

5	Bâkî	Müntehâ Kâmetiñi Sidre-yi Tûbâ Bilirim
42	Ziyâ Paşa	Dolaştım Mülk-i İslâmı Bütün Vîrâneler Gördüm
303	Fuzûlî	Eliñden Geldiği Hayrı Diriğ Etme Gedâlardan
66	Ziyâ Paşa	Bilmez İnsân Kadrini ‘Âlemde İnsân Olmayan
72	Erzurumlu Emrah	Zübde-yi ‘Aşk-ı Tarîkatten Haberdâr Olmayan
11	Rızâ	Sâye-yi Pîr-i Muganda Minnet Etmem Câme Ben
262	Bâkî	Sad-pâre İken Dâmen-i Dil Âniñ Elinden
265	Erzurumlu Emrah	Kâküllerin Ettikçe Perîşân İki Yüzden
59	Zihnî	Mülk-i Çine Fitne Saldıñ Çeşm-i Âhûlarla Sen
48	Fuzûlî	Dökme Kânım Âb-i Çeşm-i Eşk-bârımdan Sakın
5	Bâkî	Geh Görünür Gâhî Görünmez Hilâl Ebrûlarıñ
40	Râzî	Kabrimi Meyhâne Enkâzıyla Bünyâd Eyleyiñ
50	Fennî	Etmesem Sabr U Tahammül Etsem İstiğnâ Çıkar
25	İlhâmî	Vâkıf Olan Benim Esrârıma Her Ân Ağlar
284	Nevres	Şikenli Çinli Perçemler O Zırhlı Halkalı Mûlar
47	Fuzûlî	‘Âşık-ı Sâdık Benim Mecnûn’uñ Ancak Adı Var
292-293 Var	Erzurumlu Emrah	Ümidim Kesmezem Senden Habîbiñ Gibi Şâhım
302 Var	Erzurumlu Emrah	Ne Sırdır Kim Kamu ‘Âlemde Şâd U Handelik Lik
71	Erzurumlu Emrah	Hazret-i Mevlâ Anı Da Mazhar-ı Tevfik Eder
287	Türâbî	Kemâl-i Rütbe Kesb Etsem ‘Acep Tarzı Edâ Derler
263 Hüdâ’dır	Erzurumlu Emrah	(...) Göñül Şhrine Bir Nûr-ı Ziyâdır... Minhâc-ı
293	Erzurumlu Emrah	Ziyâ-yı Nûr-ı Hak Hûrşid-i Ruhsârıñda Peydâdır
291	Zihnî	Benimdir Ol Gül-i Ra’nâ Efendim Pâdişâhımdır

72	Erzurumlu Emrah	Kasd Eder İmâ İle Ebrû-yı Şemşîr Oynatır
303	Mecîdî	Hayâlim Reng-i Ruhsâr-ı Cemâl-ârâda Kalmıştır
35-39	Sâdık Efendi	Mekremetli Yazılır Mı Bize Ey Kilk-i Debîr
22	Fuzûlî	Ben Kimim Sâkî Olan Kimdir Mey Ü Sahbâ Nedir
51	Sâ‘dî	Kim Olursañ Ol Elinden Kurtuluş Kâbil Midir
267	Erzurumlu Emrah	Netmişse Ânıñ Ettiği Takdîr-i Ezeldir
261	Rûhî	Serhadd-i Bekâ Arayana Menzilizdir
56	Rûhî	Kâfîri Söyletseñ Ama Zühd ü Takvâdan Gelir
35-39	İbrâhim Ferid	Mekremetli Saña Yetmez Mi Sanırsıñ Ey Pîr
304	Erzurumlu Emrah	Demâdem Bî-tekellûf Nûş Eden Peymânelerden
Sor		
63	Şeref Hanım	Dîde-yi Bâdâmını Mest-i Şarâp Olsun Da Gör
12	Fuzûlî	Kaygu Çekmek Ne İçün Câm İle ‘Âlem Doludur
58	Rûhî	Kîl U Kâle Bâ’s Eyler ‘Âlemi Kavgâ Olur
14	Rûhî	Muttasıl Meykedede Sâgir-i Sahbâ Bulunur
4	Rûhî	Kimi Derd Ü Gam-ı Hicrânla Külhanda Yatur
4	Rûhî	Basmayanlar Kadem Ol ‘Âleme ‘Alem Mi Görür
13	Rûhî	İki Şemşîrini Hod ol İki Ebrû Götürür
290	Erzurumlu Emrah	Hicâbından Kızarmış Lâle-veş Tağyir-Hâl Olmuş
264	Erzurumlu Emrah	Cennette Mi Ser Çektiñ Eyâ Servi Kâmet...
Bilmem Ne	‘Alâmet	
72	Erzurumlu Emrah	Hakka Vâsıl Olmuşum Dünyâya Etmem Serfürû
24	Erzurumlu Emrah	‘Ayn-ı Şühedâya Şifâdır Hasta-yı Hicrâna Su
12	Fuzûlî	Mey İçün Çeng Tutup Ta‘ziye Açtı Gîsû
284	Kerîmî	Şemîm-i Bağ-ı Cennet Sîne-i Sâf-ı Semen-bûsu
261	Erzurumlu	Emrah Biñde Biri Yazılsa Da İmlâlara Sığmaz

65	Erbâbî	Nice Yâr Olur Ki Nâz Eyler Niyâzı Diñlemez
46	Fuzûlî	Mâ'il-i Mûr-i Hattıñ Mülk-i Süleymân İstemez
60	Himmetî	Vermişiz Bezm-i Elest İkrârı Sâdıklardanız
49	Rızâ	Ya'ni Bezm-i Dil-rubâdan Devr-i Mehcûrlardanız

EK 3. *AMŞK*'da Bulunan Şairler Cetveli

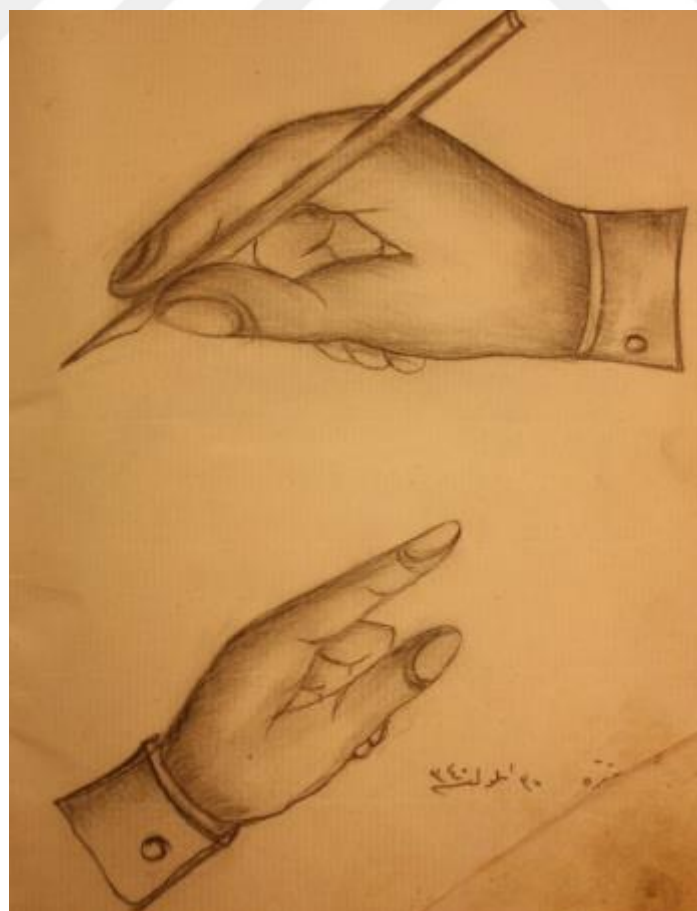
[illegible][illegible]

EK 4. Nuri Gökaşan'a Ait Hat ve Kara Kalem Çalışmalarından Örnekler

اَوَّلُ سُؤْلِ مُجْتَبَى هُمْ رَحْمَةُ الْعَالَمِينَ
 بِمَا قَدْ قُوْنَدَرِي بَوَاقِلَا كَرَمِ الْبِرِّ زَمِينِ
 رَوْضِيْنِ اَيُّوْنِ زِيَارَتِ دِي كَجِبَرِ اَمَلِيْنِ ،
 هَذَا جَنَّةُكَ فَاجْعَلُوْهَا خَالِدِيْنِ

EK 5. Nuri Gökaşan ve Oğlu Tayyar Gökaşan'ın Mecmuada Bulunan Fotoğrafları

EK 6. *AMŞK*'dan Örnek Sayfalar

